IOANNIS BERNARDI DIAZ DE LVCO, DEcretorum Doctoris, Hiſpani, Epiſcopi Calagurritani, ac inuictiſsimi Romanorum Imperatoris, ac Hiſpaniarum regis Caroli Quinti à conſiliis, Practica criminalis canonica, in qua omnia ferè flagitia, quæ à clericis committi poſſunt, cum eorum pœnis deſcribuntur.

Quæ his notis { } plurima interclusimus, huic quartæ & postremæ editioni ab Autore adiecta sunt.

Lugduni, Apud Gulielmum Rouillium.
M. D. LIIII.
Cum priuilegio Regis.

EXTRAICT DU PRIVILEGE DU ROY.

AR grace & priuilege du Roy, est permis & octroyé à Guillaume Rouille, Libraire de Lyõ, d'imprimer, ou faire Imprimer, tant de foys, & en tel nombre que bon luy semblera, ce present liure, intitulé *Ioannis Bernardi Diaz de Luco, Episcopi Calagurritani, Practica criminalis Canonica*, nouuellemẽt reueüe, corrigee, & augmentee par ledict autheur: & sont faictes inhibitions & defences depar ledict Seigneur, à tous autres Libraires & Imprimeurs, & persones quelconques de n'imprimer, ne faire imprimer, vẽdre ny distribuer, en ses païs, terres, & seigneuries, autres que ceux qu'aura imprimé, ou fait imprimer ledict Rouille: & ce durant le temps & terme de dix ans, à commencer du iour & datte que seront paracheués d'imprimer lesdictz liures: sur peine de confiscation des liures qu'ilz imprimeroyent, & d'amende arbitraire, applicable audict Seigneur. Et outre ce, ledict Seigneur, tant pour ceste œuure que pour autres contenues & mentionnees en sesdictes lettres, en mettant au commencement, ou à la fin, en brief & au vray (sur peine d'encourir crime de faux) le contenu en sesdictes lettres de priuilege, veut & luy plaist qu'elles soyent tenues pour suffisamment signifiees à tous Libraires, Imprimeurs, & autres: & soit cela de tel effect & vertu, que si lesdictes lettres leur auoyent esté expressement monstrees & signifiees: sauf que, s'ils veulent pretendre qu'elles contiennent moins que ce que ledict Rouille aura mis en sondict brief, ilz seront remis à en demander exhibition par deuant le Senechal de Lyon, ou son Lieutenant: lequel, quant à ce, a esté commis par cesdictes presentes: le vidimus desquelles ledict Rouille sera tenu de deliurer à tous Libraires & Imprimeurs, & autres qui l'en requerrõt, à leurs despens: & y sera foy adioustee comme à l'original: nonobstant oppositions & appellations quelconques, mandemens, ordonnances, restrictions, defences, establissemens de Courtz & iurisdictions, & lettres à ce contraires, lesdictes inhibitions & defences tenans: comme plus à plein est contenu & declairé par lesdictes lettres de priuilege, sur ce dõnees à Paris le xv. d'Auril, M. D. LIIII. Par le Roy en son cõseil.

Signé, Mahieu.

REVERENDO IN CHRIsto patri ac domino, D. Ioanni Bernardo Diaz à Luco, Calagurritanæ ecclesiæ Præsuli dignißimo, Gulielmus Rouillius felicitatem precatur.

ABET *hoc eximium, Præsul amplißime, illustriũ hominum uirtus, ut uel ignotißimum quenq; in sui admirationẽ rapiat, eorúmq; animos coniungat, quorum corpora longißimo locorum dirimũtur interuallo. Idq; si aliâs unquàm, proximis certè hisce annis, quibus ex diuinis ingenij tui monumentis, quæ superato* Pyrenæo, *amplißimi tui nominis splendore bonam* Europæ *partem adimplerunt, singulares animi tui dotes degustare cœpimus, admirabilémq; uirtutũ tuarum concentum uel per nos ipsi perspicere, uel ex alijs qui istic negotiantur, studiosè cognoscere, quouis* Sibyllæ *folio uerius esse comperi.* Tanta *enim eo ex tempore* Amplitudinis *tuæ admiratio, & quædam quasi ueneratio, animo meo inceßit, ut omnes mihi deinde occasiones aucupandas duxerim, quò quacunque tibi ratione innotescerem, nostríque erga te animi propensionem qualiquali officio declararem.* Qua *in re dum anxiè me, sed frustra, discrucio, nulla se offerente occasione, quæ tanto* Amplitudinis *tuæ splendore non multò inferior uideretur: percõmodè & propè diuinitus mihi cecidit, ut istinc ad nos reuersus uir ornatißimus* Gaspar

Trechsel, & clarissimi tui nominis studiosissimus, & mihi arcto affinitatis uinculo coniunctus, tuo mihi nomine reddiderit duo eximia felicissimi tui ingenij opera, Practicam nimirum, criminalem, & Regulas iuris, ambo ut multò accuratiore lima abs te recognita, ita auctario minimè pœnitendo locupletata: nihil me tibi in præsentia gratius facere posse affirmans, quàm si ea quàmprimum, & quàm accuratissimè typis meis excudenda curarem. Quam tam obuiam ineundæ abs te gratiæ occasionem eò mihi auidius arripiendam putaui, quòd opera ea sanè insignia esse constaret, planéq; digna, quæ diligentius, typísq; elegantioribus excusa, omnium manibus tererentur: quippe in quibus præter absolutissimam quandam disciplinarum omnium cognitionem, non obscura etiam ueræ pietatis studia elucerent. Vt interim cæteras uerè heroicas animi tui dotes prætermittam, quibus Carolus Imperator, perspicacissimi princeps ingenij, tantum deferendum putauit, ut te intimis suis consilijs adhibitum, earum curarum, quibus latissima ista regna reguntur, participem esse uoluerit, & Calagurritani Præsulatus fastigio insignitum, ad Tridentinum Concilium de maximis Reipublic. Christianæ commodis tractaturum amplissima cum potestate legandum putarit: id nimirum ratus, quod res est, paucos se prudentia pares, superiorem habere neminem, cui tantam rerum molem concrederet. Sed dabitur aliâs, Præsul amplissime, uberior laudes tuas prædicandi occasio: quas si uel maximè hîc prosequi uelimus, tam angusto tamen epistolæ spatio excluderemur. Reliquum est, ut hoc clientis tui officium boni consulas, omniáq; à nobis, quæ uel industria consequi, uel labore perficere poterimus, & postules & expectes. Vale.

PROOEM

PROOEMIUM.

SICVTI dignum & sacræ scripturæ consonum fuit, legibus humanis eximere eos, qui in sortem domini vocari meruerunt (quos clericos appellamus) nec pati earũ seueritate puniri, si quando eos labi fecerit humana fragilitas (quæ cuiusuis ordinis suscepti, seu professionis amplexatæ regulis, nusquã sic potest subiugari, quin aliquãdo resiliat) sic etiã necessarium fuit (ne clerici tali immunitate insolentes effecti effrenatè viuerent) sanctionibus sacris noxios eorum affectus compescere, & in earũ transgressores animaduertere. Quamobrem in aurea ac florentissima illa militantis ecclesiæ ætate, per religiosissimos suos gubernatores, aduersus omnia ferè (quæ à clericis possunt perpetrari facinora) descriptæ extant vltiones ac pœnæ. Tãtus insuper fuit in illis antiquis ac sanctis patribus clericalis honestatis zelus, vt aliquando leuiã etiam & parum perniciosa crimina sub grauibus pœnis prohibuerint. Sic tandem clericorum excessibus pœnas cõdignas statuerunt, vt nisi executorum tepiditas ac segnicies illas parum metuendas reddiderit, non minus illæ clericos omnes à perpetratione criminum cohibere possent, quàm sibi subditorum vitia reprimunt Cæsareæ leges, quæ membrorum truncationes, ac vitæ periculum comminantur. Itaque sæpe mecum sanctorum illorum patrum zelum conside-

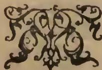
raui, huius autem tempestatis incuriam contemplatus sum, qua pristina illa ac pia instituta non modò ob non vsum abrogata, sed per contrarium vsum contempta, ac irrisa cuiuis licet intueri. Præterea quæ in clericali statu hinc successerint incommoda, ac quantus censurarũ adsit contemptus, qualis morum peruersio subiit, pẽsitaui quàm pluries. Et summo quodam ardens desiderio, vt sacrarum illarum sanctionum gladius (Iudicum inertia, ac tepiditate, ne dicam vitiosa, muneribúsq; redempta dissimulatione, magna infectus rubigine) purgatus splendeat, ac sese offerendo clericorum oculis ac mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc componere statui: quò iudices ecclesiastici facilius instruantur, ac expergefacti à somno vitiorum grauitatem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta celerius ac debitis pœnis coërceant, vtque clerici omnes in eo, in quibus delinquere possint, agnoscant, ac errantes, quales deceat eos pertimescere pœnas perpendant. Vidi nanque sæpius in clericis minima puniri acriter, leuia cautius quandoq; vitari, magna verò, aut dissimulari, aut leuiter corrigi, vnde accidit in grauia eos facilè labi, & sine metu pœnæ torpere, ex quo ecclesiastici ordinis facies non parum deformata conspicitur. Quod Bernardus reprehendit dicens, Prælati nostri culicem ligant, & camelum deglutiunt, dum maiora prætermittentes minora discutiunt. In hoc igitur paruo libello quisq; præsulum, aut eius vicem gerens breui tempore leget quæ possunt clerici committere crimina, quantísq; illa faciant canonica iura. Quas insuper ex antiquis sanctionibus ætate illa æditis

(qua

(qua & fortiora corpora, & maiora merita noscebantur) fragilius seculum succedens temperauerit. Quídve doctores pœnalia iura canonica exponentes tradiderint. Quò fiet, vt qui zelo corrigendi æstuant iudices, quò facilius desiderium expleant, adinueniant, discant etiam qualiter decet eos zelum suum sacris canonibus adæquare, ne eum cum periculo animæ suæ, ac subditorum dispendio in crudelitatem ac asperitatem quandam conuertant, instárq; imperiti ac crudelis chirurgi vulneribus minimis, & quibus leuibus valet mederi pharmacis, carnis adustione, aut resecatione medeantur. Sunt enim plerique iudices, qui suæ prauæ temperaturæ impetus, & quasi insitam rabiem, iustitiæ zelum reputãtes, semota omni humanitate quæ (nec ipsis defuit pecudibus) in captos quosq; desæuiunt, illísq; defensionis copia subtracta, ac iuris ordine peruerso, asperius infligant supplicium, quàm pro ratione culpæ, legali cẽsura decernat. Ac insuper sic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare, velut si accusati liberatione, ipsi rei efficerentur. Est & alia iudicum species, non parum perniciosa Reipublicæ, qui inquirendi pigritiam, corrigendíque secordiam, misericordiæ cuipiam adscribere nituntur, quíque dum impiis miserentur, sceleratissimis hominibus vrbes ac loca replent. Hi forsan, perlecto libello hoc, ineptam illam ac crudelem clementiam deponent, considerantésq; quanti fecerint clericorum facinora patres antiqui, quantúmve ad Christianam religionem propagandam censuerint illi conducere vitam honestam clericorum, non sic segniter illa punient, nec facilè quibusuis oblatis si-

bi precibus aut munuſculis, diſsimulabunt. Pollentes præterea iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officiis requiſitis (ne aliorum exceſſuum neglecta correctio, ſibi interitum parturiat, vt accidit Heli ſummo ſacerdoti) hoc opuſculo prouocati, ad reformandos clericorum mores, accingentur. Quo fiet, vt illis reformatis, laicorum etiam vitam (qui exemplo quopiã pernicioſo à clericis habito, plura ſibi alia quantumuis grauia licere contendunt) purgari, ac perfici meritò ſperãdum erit: aut ſi hoc ſaltem bonum defuerit: non enim videri continget aliquando, in magnam Chriſtianorum perniciem, clericos ſceleratiores eſſe laicis: cùm & diuus ille Hieronymus dixerit, Quòd vehementer deſtruit Eccleſiam Dei, laicos meliores eſſe quàm clericos.

AVTOR OPERIS LECTORI S. P. D.

On me præterit, candidiſſime Lector, tibi ad calcem noſtri operis peruenienti contigiſſe id quod alicuius oppidi pulchros & excelſos muros proſpicienti, euenire ſolet, vbi demum perluſtrato eo, humiles domos, & anguſtos calles intuetur. Nam cùm in noſtri huius opuſculi veſtibulo tam amplam denunciationem criminum, ac pœnarum varietate refertam legeris, longam tibi examinationem ſingulorum promittentem, viderísque in ſingulis capitibus plura quæ dici poterant & debebant, prætermiſſa: alia diſcuſſa ſecus quàm decebat, aut res ipſa patiebatur, meritò te ſpe

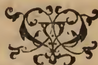
concepta frustratum dicere poteris, Autorémque incusabis, quòd non paria ædificio fundamenta iecerit, aut iactis condigna ædificia construxerit. Sed noli quæso contemnere oblatum munusculum, & autoris animum, si non lectorum votis ac peritiæ materiæque fœcunditati satisfecerit. Optaui, mihi crede, hoc præstare, si non obstitisset sacerdotij munus, Consilij regij onus, ac inquietudo curiæ, vbi nec animi quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè necessariam) licet asportare: præcipuè quòd post trigintaduos annos & amplius in solo Pontificio ac Cæsareo iure consumptos, non illæ adsunt corporis vires, quas negocia exigunt, & veritatis studiosus inuestigator exoptat. Statueram equidem huius intellectualis filij emancipationem differre, ne cum eiusdem periculo, ac patris dedecore, sui iuris effectus, tantum orbem peragraret. Sed institerunt amicorum preces, qui propriæ & communis vtilitatis affectu ætatis veniam postularunt,

quam

quam tandem à me obtinuerunt, tum vt illis rem quam opinabantur æquam, non negarem. (Cui enim aliquoties non contingit proprijs commodis & honori amicorum petita præferre?) tum etiam (vt verum fatear) quòd cùm mors omnibus quotidie minetur, méque posset (vt alios plures amicos & socios, etiam ætate minores & valetudine prosperiore) intercipere, timui ne illa superueniente, & eo quod scriptum est, & quod ipse in hoc opere desideras, frustrareris. Suscipe ergo, & lege benignè libellum, hunc Lector amice, malísque eum adhuc infantulum in obsequio recipere, quàm parentis morte succedente, eum tanquam abortiuum (cum alijs pluribus ingenij fœtibus, quibus secula nostra carent ob autorum immaturam mortem) sepulturæ tradere. Sat enim tibi sit, quod si vacat, & iuris peritia suppetit, poteris illum tot additionibus ornare, vt lectorum omnium desideria expleas, non minimam

mam inde laudem comparaturus. Intelligésque, cùm tu id fueris aggressus, quàm non sit leue ex varijs libris ac autoribus veras excerpere conclusiones, omniúmque oculis perpertuò iudicandas exponere, nulla alia ob id mercede recepta, nisi vt aliqua pars temporis (de quo ratio reddenda est) proficiendæ reipublicæ insumeretur.

Vale.

Denunciatio.

CAPVT I.

ORAM vobis Domino N. Officiali ac Vicario generali, ego N. Presbyter promotor seu fiscalis curiæ vestræ, denuncio quòd Coluberius & Serpelion diœcesis huius originarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, grauia & plura perpetrarunt facinora. Cùm enim laici essent, sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tandem verò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bigami, serui sine dominorum suorum licentia, & illiterati, & post peractam pœnitentiam solennem, per saltum, furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam, & ab alieno episcopo, ac simoniaco, excommunicatóque, hæretico, & à collatione ordinum suspenso, & qui episcopatui renunciauerat, ad sacros ordines sunt promoti, ac suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati, non ieiuni, ac in die sæpius, & sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo, & super altari non consecrato, ac in priuatis locis sine licentia episcopi celebrarunt, missámque pro requie defunctorum

pro

promulgatam pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum, Euchariſtiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt, ac ob negligentiam ipſorum aliquid ſanguinis ſtillauit in terra & in altari, aliquoties inſuper celebrando corpus & ſanguinem domini non percipiebant, ſuper rebus aptis ad faciendum ſortilegia & ad illum effectum tantum vnam, vel plures miſſas ſcienter celebrarunt, adhibitis nephariis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, in cuſtodia Euchariſtiæ deſides. Cōmendatúmque ſibi infirmum baptizare noluerunt, beneficia plura poſsident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante poſſederunt, & in pluribus eorum intruſi ſunt, viuis eorum poſſeſſoribus, & occaſione laicæ recognitionis, non requiſita epiſcopi audientia, beneficia eccleſiaſtica ſibi præſumpſerunt vendicare, & in nullo beneficiorum reſident, quúmque parochiales eccleſias habeant, intra annum non fuerunt promoti. Officium inſuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, Laicorum miniſtri, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes, tabellionatus officium exercentes, ac Leges & Phyſicam audientes, villarum procurationes ſuſcipientes, ac principum & ſecularium virorum iuſtitiarij, contra eccleſias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt. Inſtituti hæredes rogati de reſtituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, venatores, ioculatores, goliardi, ſeu buffones. Carnificum ſeu macellariorum, aut

aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesiæ dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptiis interessentes, nuptias secundas benedicentes, virgatis ac partitis, & aliis prohibitis vestibus publicè vtentes, ac comam nutrientes siue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes, Monialibus & spiritualibus filiabus se commiscentes, stupri, incæstus, adulterij, ac criminis nephandi rei, sacrilegi, vsurarij, à manifestis vsurariis oblationes recipientes, eósque ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, venefici, parricidæ, & per assasinos alios interfici mandantes, truncationésque membrorum per se facientes seu iudicantes, duellum aliis sponte offerentes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, aliósque ad pugnam incitantes, violentiæque illatores, literas ad alios directas aperientes, & aduersariis ostendentes. Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & ecclesiarum violatorum non satisfacientium sepulturis interessentes, eorúmque eleemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantes. Sortilegi, consulentésque aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur, & peccatores qui sibi confessi fuerunt signo aut verbo prodentes, blasphemi, apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defensoribus,

& fa

& fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, conspiratores, ac læsæ maiestatis rei, séque de suis criminibus gloriantes. Quare peto præmissorum habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesiis ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, siue iuramento. præmissis interrogari, confessionibus propriis, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesiæ interdici, suspendi, beneficiis priuari, ac bonorum publicatione puniri, verberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, pœnísve aliis pecuniariis, vel corporalibus, canonicis, vel synodalibus, consuetudinariis, siue arbitrariis puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente verò legitima probatione ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspitionem ex testium dictis obortam illis purgationem indici, in qua si defecerint, vti conuictos puniri. Si verò capi non potuerint, absentes eos pœnis damnari condignis. Pro quibus omnibus ac in necessariis eorum, vestrum imploro officium, ac expensas protestor & peto.

Coram

Coram vobis domino N.

CAPVT II.

VOTIES enim ad expurgandam ecclesiasticam Rempubl. facinorosis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum est, decet vt id in præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas contra quam denunciatio fit, quæ insuper delicti species ac grauitas, vt iuxta illã quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intelligãtque quo animi motu, quàve certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denunciaturus accedit, & an etiam negocium id de quo agitur notario qui tunc se illi offert, tutò committi valeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personã notarij eligere, ac variare iuxta casuum & negotiorum occurrentiam, cùm præcipuè inter plures optio datur. Multùm namque impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus aut precio, seu particulari quadam affectione, vnde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non vt decet, examinant, & iudices ipsos variis persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore & segnitie (cùm à iudicibus seu fiscalibus in similibus causis nihil accipiãt, quò ad laborẽ scribendi & solicitudinem instigentur) perit sæpius probationum copia, & reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quando illos certioraturos

malefactorem de his quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneúmque quærere notarium, quo præsente denunciatio fiat, & per quem summariè informationis testes examinentur, ac mandatum capturæ subscribatur. Proderit præterea quòd iudice præsente denunciationes fiant contra reos, nam ex hoc ipse facilius illorum memoriam conseruabit, & melius rationem criminalium causarum, & status earum ab officialibus exiget, nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac vicario generali.

CAPVT III.

HI DVO termini officialis, ac vicarius inter se differunt, vt notat Guilielm. in clemen. j. de offic. vicar. quem refert Federic. de Senis in consil. cccij. incipien. Reuerende pater dicitur in iure, in colum. fin. Nam quicquid potest officialis, potest & vicarius, sed non conuertitur: & officialis non habet potestatem circa actus spirituales extraiudiciales, quia illud pertinet ad vicarium in spiritualibus, & vicarius potest punire & corrigere, non tamen officialis. Quando autem episcopus vnum solùm vicarium constituit, credit Federic. vbi suprà, quòd transit in eum quicquid transit in officialem, & quicquid transire potuit in vicarium in spiritualibus. Ioan. Andr. tamen in addit. ad Specul. in rubr.
de of-

de officio vicarij, dicit quòd ista vocabula sunt synonyma, & sic idem est dicere officialis, quod vicarius, & quòd dimittenda est ista diuersitas vocabulorum consuetudinibus patriæ, quem refert Barbat. in clem. Et si principalis. de rescript. in j. col. qui dicit quòd ista opinio Ioan. Andr. videtur verior, & sic quòd nulla sit differentia in effectu, sed solùm in nomine, reiecta opinione Guiliel. vbi suprà, qui nititur facere differentiam inter ea quæ sunt gratiæ, & iustitiæ, & iurisdictionis voluntariæ, prout latius ipse refert. Præter alia autem quæ in his qui creandi sunt officiales adesse debent, tanquam quibus totius diœcesis moderatio ac regimen committenda sunt, aut saltem committi solent (licet verius ij coadiutores, non verò excusatores episcoporum esse deberent) vt crimina corrigere & punire possent, pœnámque depositionis infligere, non sufficit quòd solùm aliquis in officialem creetur, sed requiritur quòd sibi expresse prædicta committantur: vt sanxit Bonifacius huius nominis pontifex viij. in capit. licet, de officio vicar. libro sexto. Sufficeret etiam iuxta glos. ibi quòd expressis aliquibus casibus ex requirentibus speciale mandatum, cætera sub generali clausula committerentur. Aduerte tamen quòd talis officialis ex generali mãdato posset inquirere, vt notant Ioã. mona. Lapus, & Domin. contra Ioan. And. ibi & vide notabile verbum in ista materia per Marian. in capit. Qualiter. lo ij. de accusat. quæstione v. articulo xiiij. quod refert Felinus in capitul. Non potest. de re iudicat. in iiij. col. vbi dicit quòd

licet vicarius episcopi ex generali mandato non potest punire, tamen sicut potest inquirere vt suprà, ita posset inquisitum absoluere absque alia relatione ad superiorem: & dicetur facta inquisitio & absolutio ex potestate ordinaria vicarij, quæ non impeditur, per d. cap. licet, quod dicit dictum peregrinum & nunquam obliuiscendum. Et quàmuis Ripa in l. qui condemnare. in iij. col. nume. penul. ff. de re iud. referat hanc conclusionem Maria. & Felin. & dicat quòd ista decisio non videtur vera, quia vicarius non prohibetur condemnare criminosos fauore ipsorum delinquentium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cùm vicarius careat potestate, non videt quomodo posit absoluere. Ego credo eorum opinionem esse veram in terminis in quibus ipsi loquuntur, quia dicunt, quòd sicut permittitur vicario facere inquisitionem ad effectum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum, sequendo decisio. Rotæ lxvj. in nouis. ita si post inquisitionem inuenerit eos innocentes, potest absoluere. Nam in isto casu sententia absolutoria vicarij non est à crimine, vnde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad quam pronunciandam necessaria esset iurisdictio, sed est solùm absolutoria ab inquisitione per eum formata, ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitionem formare, & eundem quem absoluit ad episcopum remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo non obstat regula negatiua, Quòd qui non potest condemnare, non potest absoluere: in qua etiam videtur fundari Ripa, dum impugnat prædictos doctores. An autem quando officialis episcopi fecit compositionem

rem pecuniariam ſuper adulterio poſſet præiudicare epiſcopo, quò minus poſsit iterum cognoſcere,& debita pœna clericum criminoſum punire, vide Paul. de Caſtro conſil. cccxlviij. notandum, in primo volumine. & ſi quiſquam dubitauerit, cur tantorum ac tam grauium criminum cauſas, coram ſolo officiali epiſcopi tractandas, ac ab eo definiendas propoſuerim, cùm antiqua iura Aegatenſium & Cartaginenſium conciliorum, ſtatuerint, diaconum à tribus epiſcopis vicinis, presbyterum à ſex, audiendos eſſe. Vt habetur in capitulo, Si quis tumidus. cum duobus ſequentibus xv. quæſt. vij. præcipuè, cùm illa tria capitula intellexerit Archidiacon. ibi, in cauſa criminali, in qua proceditur ad depoſitionem, prout ſunt in hac noſtra denuntiatione plura crimina depoſitione digna. Huic dubitationi ſatiſfaciendo dicimus, quòd de conſuetudine audiunt epiſcopi per ſe, vel per officiales ſuos cauſas criminales clericorum ſuorum: vt notat Specul. titul. de accuſatione, in §. Quarto loco. cuius meminerunt Ioan. Andr. & Domi. & Philippus, in cap. degradatio, de pœnis, libr. vj. Vnde ſolus epiſcopus ſine numero aliorum epiſcoporum poteſt clericum verbaliter deponere, vt notant ibi Domi. & Philip. In criminibus autẽ illis in quibus procedendum eſt ad actualem degradationem, tunc adhibendus eſt numerus epiſcoporum: de quo in dictis iuribus in examinatione & definitione cauſæ, & ad pronunciandam illam verbalem depoſitionem, quæ debet præcedere actualem degradationem, vt notât Dominicus & Philip. in d. c. degradatio. & ſcribitur in libro Pōtificali, fol. 203. col. iiij. Hodie verò

in concilio Tridētino in tertia ſeſsione çelebrata, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo primo, canone iiij. ſtatutum eſt quòd liceat Epiſcopo ſeu eius vicario procedere in dictis crimi nibus etiam ſine requiſito numero Epiſcoporum: ſubrogatis tamen loco eorum totidem Abbatibus vel perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, prout habetur in decreto dicti concilij tenoris ſequentis: Epiſcopo per ſe ſeu illius vicarium in ſpiritualibus generalem contra clericum in ſacris etiā presbyteratus ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nécnon verbalem depoſitionem, & per ſeipſum etiam ad actualem atque ſolennem degradationem ab ipſis ordinibus & gradibus eccleſiaſticis in caſibus in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia, in numero à Canonibus definito requiritur, etiam abſque illis procedere liceat, adhibitis tamen & in hoc ſibi aſsiſtentibus totidem Abbatibus vſum mitræ & baculi ex priuilegio Apoſtolico habentibus, ſi in ciuitate aut diœceſi reperiri & commodè intereſſe poſsint. Alioquin aliis perſonis in eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graues, ac iuris ſcientia commendabiles exiſtant.}

Ego N. presbyter.

CAPVT IIII.

CVM enim in curiis eccleſiaſticis officio fiſcalis functuri, vltra laicorum crimina, clericorum etiam flagitia accuſare, ſeu denunciare debeant, & laicis interdictum

dictum sit clericos accusare, vt in cap. Laico, & in cap. Sicut sacerdotes. ij. quæstio. vij. optimè faciunt Prælati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos viros, similibus præficiunt officiis: illi namque non ea qua seculares viri inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia accusabunt, aut iudicibus nunciabunt, & vitia solùm persequentes, reorum personas tanquam in eadem sorte Domini vocatas non abhorrebunt. Fiet insuper vt ad occultanda crimina, nō sic facilè muneribus corrumpantur. { Quod tandem prudenter statutum inueni inter Constitutiones Cæsaraugustanæ Prouinciæ, cuius est Ecclesia nostra Calagurcitana, in titulo, de procuratoribus, in Constitutione penult. tenoris sequentis: Nullus decæterò procurator fisci admittatur: nisi in sacris sit ordinibus cōstitutus, suffraganeis nostris & eorum Officialibus contrarium faciendi potestatē omnimodā adimentes. } Debēt tamen prælati cauere, ne similia officia illis vel aliis sub annuo censu locēt. Nam dum hoc fit, feruent vitiis omnibus reipublicæ, clericíque ac laici facinorosi, non vitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione canonicam vltionem effugiunt, quam promerentur, sícque dum quid offerre poßint habeant, quod in eis aliquid puniri poßit, non timent. Cùm præterea synodalium testium vsus insimul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo christianitatis dispendio) perierit, & eorum loco in singulis diœcesibus ij, quos fiscales vulgus appellat, creati videantur, non minima debet esse prælatorum cura, vt ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac solertes viros eligant,

qui subditorum suorum spiritualia vulnera valeant inuestigare, illáque iam nota, & probatione non difficilia prælatis eisdem aut suis vicariis reuelare ignauia nô differât,aut perfidia dissimulent. Et vt hoc diligentius obseruent,aduertât semper Prælati seu eius Vicarij in creationibus talium fiscaliũ, vt eos faciant ante omnia iurare,quòd officiũ suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt. Cùm enim tales censeantur publici denunciatores, tenentur in principio sui officij iurare, vt notat Angel. in l. si vacantia. de bon. vacant. libr. x. quem refert Præpo.in c.de accusatione.ij.quæst.viij.col.lxv.

Promotor seu fiscalis curiæ vestræ.

CAPVT V.

OFFICIVM huius fiscalis creati à prælato, vel iudice, loco officij iudicis succedit, & quod facit iste ex mandato iudicis, videtur facere ipse iudex, vt notat Præpo. in capit. de accusatione. ij.quæstio.viij. in colum. xxxvj. & colum. xxxix. Vnde non tanquam pars accusans debet iudicari. Pro quo optimè facit quod notat Innocent. & alij, vt refert Felinus in columna secunda, in capit. Cum clamor. de testib. quòd quando prosequutor inquisitionis est datus à iudice, ad ipsam inquisitionem prosequendam, tunc quia talis non est propriè pars, sed minister iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia tunc potius iudicis officio repetuntur.

tur. Ex quo ego aliâs dicebam in contingentia facti, quòd sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis, præcedente infamia, potest reum cogere ad iurandum de veritate delicti de quo infamatus est, vt notat Abb. in cap. Cum super. de confes. quasi ad finem. Pari modo poterit hoc facere ad petitionem dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamento, videlicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusationem, ex qua si vincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali, vel consuetudine præscripta, cùm tunc videatur sequi proprium interesse, & ad id oporteat probationes habere legitimas.

De nuncio.

CAPVT VI.

LIBVIT enim sub denunciationis verbo hanc delictorum congeriem scribere, quia Episcoporum promotores seu fiscales magis denunciatoribus, quàm accusatoribus assimilari par est. Et licet variæ sint in iure denunciationis species, vt declarat Henri. in capi. Nouit. de iudic. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abba. & diffusius Præp. in capit. de accusatione. ij. quæst. viij. in colum. lvj. & pluribus aliis. Illa tamen quæ materiam nostram complectitur est denunciatio, quæ dicitur publica, quam sic diffiniuit seu descrisit Præpo. vbi suprà, in colum. lxiiij. Est enim denunciatio, criminis alicuius apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad pœnam eidem inferendam. Competit nam-

que hæc ex mero iudicis officio procedentis in eã ad denunciationem seu promotionem suorum officialium : secundum prædictos doctores vbi suprà, & fundatur ex l. ea quidem. C. de accusation. & c. Episcopus in synodo. xxxv. quæst. sexta. & l. diuus. ff. de custodia & exhibitione reorum. cap. prætereà. de testibus cogendis. Et nota quòd ab ista denunciatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, vel infames, notat Henricus d. colum. fi. allegat textum. & quod ibi notat Bernard. in dicto cap. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Doctores, communiter scripserint in d. cap. nouit, & in dicta l. Ea quidem. quòd notoria tantum crimina denunciari possunt. Communis tamen stylus curiarum ecclesiasticarum admisit, vt indistinctè illarum fiscales, seu promotores accusationes suas, vel propriùs denunciationes instituant, in quo videtur recepta opinio Saliceti in dicta l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiam non notoria denunciari debent, dummodo probari possint, quod æquum videtur: nam si de solis notoriis criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta, & si probabilia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, vt non permittant de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut videant, quòd dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indiciis muniti causam ipsam aggrediuntur. Si enim Reges nostri suis ficalibus iniungunt vt habeant delatorem, cur & iis qui ad accu-

ſandos clericos creati ſunt officiales per epiſcopos hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canoniſtis non eſt familiaris, ideò circa eam notari debent ſequentes cõcluſiones. Quòd quãdo iudex delatorem admiſerit, ille ſe obligare debet de probando quod denunciat, ita quòd fiſcus obtineat: vt probatur in auctentica, de exhibendis reis. §.j. per quem ita determinat Lucas de penna, in rubr. de delatoribus. lib. x. colum. ij. verſic. Ad deferendum. Poſtquam verò obligauit ſe probare quod detulit, ſi ſemiplenè probauit, non ſufficit quò minus condemnetur ad pœnam, ad quam ſe aſtrinxit ſi non probaret, vt concludit dictus doctor in l. ij. eiuſdem tituli, in iij. columnn. verſic. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defenſiones iuſtas, tunc ſi tales erant adeo notæ, quòd delator habuit iuſtam cauſam credendi quòd iniquè procedebat ad delationem, tunc non excuſabitur à pœna. Secus autem quando detulit crimen quod erat publicè notum, & defenſiones totaliter occultæ, & fama in contrarium habebatur, quia tunc delator excuſabitur à pœna, ſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſecutus eſt. Si autem deduxit crimen in delationem, cuius vindicta ſua non intererat, tunc puniendus eſt, quia ſe ad id aſtrinxit, quod ſua non intererat. Ita concludit idem lucas in d. col. iij. & ſequen. Ego tamen crederem in hoc ſecundo membro mitius puniendũ delatorem cui delictũ fuit notum, & defenſiones occultæ, quàm in caſu præcedẽti, quia licet eius nõ interfuerit ratione ſuæ vel ſuorũ iniuriæ, potuit moueri

ueri zelo iusticiæ & publicæ vtilitatis, quæ versatur in expurganda prouincia malis hominibus. Quando verò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, vt quia corrupti precio, vel aliâs falsum dixerunt, tunc bene credit Lucas, vbi suprà, in iiij. collum. puniendum esse delatorem. Et idem dicit, si probatum fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publicè notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, vel quā ipse potuit ignorare: quia tunc nō tenetur delator ad pœnā, secundū eum. Quod tamen credit verum, vbi delator suam, vel suorum iniuriam prosequitur, aliâs videtur sibi dicendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei ad quod se spontè obligauit. Sed ego etiam in hoc casu crederem, arbitrio boni iudicis relinquendum, vt consideret, an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens, aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantumcunque illa probare posſit timore alicuius occultæ defensionis competentis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sententia in d. l. ij. col. v. versic. Item quid sit, dum tradit, quòd si quis denunciat plura crimina capitalia, quæ se obligat probaturum sub aliqua pœna, & ex illis vnicum probat sufficiens ad condemnationem capitis, quòd non euitabit pœnam, quia non impleuit quod promisit, & sibi imputet, qui se onerauit ad superflua comprobanda, quod posset practicari in materia nostra, quando quis detulisset plura crimina depositione, vel aliqua pœna

cano

canonica digna,& vnum solũ probaret, immò plus asserit dictus doctor, quòd qui se astrinxit probaturum crimen sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non excusatur à pœna, si non probauit crimen cum eiusdem circũstantiis, & qualitatibus, prout detulit, quamuis crimen probauerit fuisse commissum, vnde in hac materia delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo, vt cùm eos acceperint, denunciationem ab illis factam in scriptis redigant, eósque astringant ad probãdum omnia crimina ibi descripta, cum suis qualitatibus sub pœna in obligatione declaranda, monendo eos vt crimina, quæ probare non possunt, in delatione non inserant, nulla in eis post monitionem & obligationem pœnitentia recepta: quia aliâs clerici accusati de variis criminibus, infamati manent apud populum, qui cùm accusationis noticiam habet, non semper defectũ probationis aliquorũ capitulorũ intelligit. Nec decipiat quosdã iudices pietas quædã nociua, quæ eos retrahit à cõdẽnatione expẽsarũ & pœnæ, quia vident delatores aliqua ex his quæ detulerint probasse, magis in hoc amantes susurrones & maleuolos fouere, quàm clericorum honori & famæ consulere. Nec præterea ob id quòd delatores habeant obligatos ad probandum crimina quæ deferunt, faciles debent esse iudices in captura clericorum, maximè in grauibus delictis, nisi prius sufficientem habeant informationem, quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorum clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarum & pœnæ facta contra delatores: cùm infamia carcerationis ob famosum crimẽ vix aliqua relaxatione

tione quatumuis honorabili, poſsit bene dilui, ſeu purgari. Et nota prætereà in propoſito quòd ſentẽtia abſolutoria lata ſuper denunciatis, prodeſt ſicut lata ſuper accuſatis. ita notat Præpo. in cap. de accuſatione. ij. quæ. viij. in col. lxviij. verſ. quæro an abſolutoria. allegat Sali. in l. Ea quidẽ. verſ. decimoquintò quæro. de accuſationib. An autem iudex eccleſiaſticus debeat ſtatuere terminũ accuſare volentibus? Abb. in cap. inter. de purga. cano. col. ij. diſtinguit, videlicet quòd ſi Epiſcopus vel ſuperior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non eſt neceſſe, neque vtile ſtatuere terminum accuſare volentibus, quia poſſet ſupponi amicus, & fieri colludium, & alia ratione de qua per eũ. Si tamen non habet illas promptas, poteſt, ſi vult, ſed non eſt neceſſe, ſufficit enim quòd accuſator ſe nõ offerat. Ego ſemper tamẽ intellexi dictã concluſionem Abba. in delictis in quibus non cõſtat quòd aliqua perſona ſit offenſa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem eccleſiaſticum debere illam requirere, an velit accuſare antequàm ex officio, vel ad petitionem fiſcalis procedat. Nam ſi inquiſitionem ex officio formauerit, vel ad fiſcalis petitionem proceſſerit, non requiſita parte offenſa, & poſteà ſuperueniat accuſator, tunc ſeruanda eſſet diſtinctio Sali. in l. Ea quidem. ver. Quia propter. C. de accuſ. quam refert, & ſequitur Angel. in tractat. maleficiorum. in parte, hæc eſt quædam inquiſitio. fol. xvj. in parua impreſsione. Cuius etiam opinionẽ dicit cõmuniter teneri Fel. in cap. Qualiter, & quãdo. el ij. in §. licet, in fin. de accuſ. quam diſtinctionem hîc tranſcribere nolo. Vnum tamen non obmittam in propoſito, quòd ſi offenſus dixit ſe nolle accuſa-

re,& ideò iudex formauit inquisitionem, vel fiscalem audiuit,& posteà offensus producat accusationem,tunc accusatio illa non debet audiri nec recipi,quia iudex præuenit eum antequã reuocaret voluntatem suam, vt notat Bal.in l. Accusationẽ.C.qui accus.non pos.quem refert Aug.in addi. ad Ang.in d.fol.xvj.Et quia posset aliquis dubitare, vtrũ promotor aut fiscalis de quo in huius nostri operis denũciatione meminimus, posit clericũ accusare de quocũq; crimine,nulla facta distinctione priuatum sit an publicũ,videtur in hoc dicẽdũ,quòd sic: quia de iure canonico omne crimen est publicũ vt notat glo.in cap.infames. vj.quæ.j.& sequitur Bal.in rub. C.qui accu.nõ pos.in pen.col.& Rom.in singulari Dclxxxj.Tu audiuisti, & talis est publici criminis natura,quòd cuiuis ex populo cõpetat ius accusandi,vt probatur in princip. inst.de publicis iudiciis, quantò magis cõpetere deberet officiali publico ad accusandũ, vel denũciandũ crimina deputato? { & quia in materia huius capituli placet mihi constitutio prouincię Cæsaraugustanæ,quæ habetur in tit. de accusationi. prima in ordine,libuit eam transcribere,cuius tenor talis est:Procurator fisci noster,seu suffraganeorũ nostrorũ nequaquã ad agendum, seu denunciandum, prætextu officij sui contra aliquẽ admittatur:donec proposita, seu denũciata credere esse vera,& se posse probare firmauerit iuramento. Quòd si aliquo instigãte per se,vel cũ eo processerit ad prædicta instigator ad expẽsas se obliget, vel det inde quã poterit cautionẽ:reus autem & citatus respõdere minimè cõpellatur,donec iuratũ,& cautum fuerit,vt pręfertur,Contrà factũ sit irritũ ipso iure.

Con

Consulóq; omnibus Episcopis vt in omnibus suis curiis hoc idem seruari præcipiant, iusta est enim prædicta decisio & quæ honori prospicit subditorum, & fiscales omnes vigilantiores reddit, eorúmq; leuitatem in accusando compescit. }

Quòd Coluberius & Serpelio.

CAPVT VII.

CVM in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculparentur, placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à colubro & serpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent, non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè cuius effigiem dæmon assumēs (qui autor est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac vicisse cōperimus: libuit hoc etiā & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quòd quis malum nomen habeat, vt per Fran. Bru. in tractatu de iudi. & tor. xij. car. in iij col. & per Hippoly. in l. j. in princ. colum. xvj. ff. de quæstio. quàmuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, non verò de eo quod licet sit malum, qui habet illud non elegit, sed suscepit tempore quo non fuit in eius arbitrio vel potestate repellere. Duo prætereà clerici & non vnus in hac denunciatione positi sunt, vt per hoc compertum habeat iudex ecclesiasticus plures eodē libello accusari posse de eisdem criminibus, vt in l. j. & ibi

& ibi Bald.C.Si reus vel accusat. mort.fuer.& in l. Vim passam.§.incesti.ff.de adult. Et notat Specul. in tit.de accusatore.in princ. in versic. item quòd non potest.

Huius diœcesis originarij.

CAPVT VIII.

RIGINIS propriæ ratione sortitur quis forum, vt probatur in l.j.C.de munic.& origi.{ libr.x. }iuncta glos. fin. & in l.origine. iuncta etiam glos. ibi eod. tit. & in l.j.in princ. & notatur in l. assumptio.ff. ad municip. Specul.in tit.de compe. iudi.adi.in versic. xlij.& ibi Barth. in d.l. Assumptio.§. filius, quasi ad fin. vbi post Iacobum de Aret.quem refert, concludit, quòd potest quis conueniri in loco originis propriæ vel paternæ, per l. incola. ff.eo.si ibi inueniatur. & ita tenet Baldus in rubr.C.Si non à comp. iudi. in fin. loquendo simpliciter de loco originis. & quòd ratione originis suæ sortiatur quis forum, notat Bald.in l.fin.col.j.C.Si non à compe. iudi. Allegat text.in cap.ex parte,de for. compet. & talis dicitur subditus secundum eum, ratione personæ tantùm. & vide Alexand.in d.l. Assumptio.in addit. ad Bart.qui dicit hanc esse communem sententiam, videlicet quòd si ibi non inueniatur, non potest conueniri, nisi quò ad finem distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autem causis Bald. in sua margarita, in vers.iudex.in v.col.dicit, quòd iudex originis potest procedere contra suum subditum de delicto alibi commisso, per l.iij.cum l.sequenti.ff.de interd. & allegat Bart.in l.Sepulchri.ff.de sepulc. violat. &

glos. singul. in l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interd. & relegat. Idem voluit Bart. in l. si cui. §. fin. ff. de accusat. per l. j. C. vbi de crim. agi opor. Vide etiam Alciat. in cap. j. de offic. ordin. super glos. in verbo iudicare. in princ. vbi dicit quòd communis opinio est, quòd si quis non puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formam statutorum loci, in quo deliquit, per l. Sacularij. §. sunt quidam. ff. de extraordina. crim. Et per notata per Moder. in l. cunctos populos. C. de summa Trinit. & fid. cath. Ex quo videtur inferri posse, quòd iudex ecclesiasticus originis propriæ, vel paternæ potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit text. in cap. Cum nullus, de tempo. ordin. lib. vj. vbi probatur quòd Episcopus loci originis, dicitur proprius, vt quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per viam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea quæ infrà dicentur in seq. §.

In ea domicilium habentes.

CAPVT IX.

OMICILII forus generalior est omnibus aliis. vnde Card. Anton. & Abb. in cap. Cùm contingat. de foro comp. concludunt, quòd iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. & idem tenet Ioan. Calde. in repet. cap. de illis. de rapto. in col. vj. in quæstio. vj. qui respondet ad fundamenta, quæ in contrarium videbantur

bantur vrgere.& vide Bart.in l. Relegatorum.§. interdicere. ff.de interd. & relegat. qui notat ex text. quòd iudex loci vnde quis est incola potest quem punire de delicto alibi commisso.quod dicit esse notandum.& vide Abb. in cap.fin.de foro compet. in col.xiij. versic. Sed circa primam. Vbi concludit, quòd iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et vide Ioan. Andr.in cap.Vt animarum. de constitut. in vj. qui dicit quòd siue subditus delinquat extra diœcesim, siue in loco exempto diœcesis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo. & idem tenet Ioan. de Ligna.in clem. pastoralis. de re iudi. quod refert Andr. Siculus in d.cap. Cùm contingat.in col.v.vbi respondet ad d.c. Vt animarum. qui huic sententiæ videtur aliqualiter aduersari. Et tandem refert Ioan. Andr. post Odofr. in addi. ad Specul. tenentem quòd hæc sententia procedat, quando proceditur per viam accusationis, secus si per viam inquisitionis.quia tunc iudex agit ad vindictam, & sua non interest, ex quo non deliquit in suo territorio,& hoc attento iure ciuili.Secundùm verò iura canonica vtraque via iudex procedere poterit, & posteà refert Anton.Cinum,& Bart.volentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, & Abba. in consil.{xxiiij. volum.j.incipienti Rodulphus. num.j.} qui in contingentia facti ita cõsuluit fieri posse. & vide Abb. in col. ij. in d. c. Cùm contingat, qui tenet opinionem Anto.& Bart. & tandem Barba. ibi, in col. vij. & viij. sustinet opinionem Ioan.Andr. & Odofr.contra Cinum & Barth.

& residet in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innititur rationibus. Et vide Gandin. in tractatu maleficiorum, in fin. vbi hanc quæstionem disputat, & tandem concludit quòd iudex domicilij non potest procedere per inquisitionem contra delinquentem propter delictum alibi commissum, & in fin. col. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico, tamen hoc procedit de iure ciuili, & sic videtur tenere opinionem Ioan. And. de qua suprà, in additio. ad Specul. licet eum non referat. Et vide Hippol. in sua practica criminali, in §. Constante. in col. xiiij. vbi mouet hãc quæstionem, & dicit quòd doctores in ea sunt varij, & pro vtraque parte remissiuè refert plures doctores, & tãdem dicit quòd magis communis opinio est, quòd iudex originis non possit inquirere, & sic opinio Ioan. Andr. de qua suprà, quem ipse allegat in primo loco pro ista sententia. Et aduerte quòd quando fit mentio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per glos. notabil. in cap. Statutum. §. Cùm verò. in verbo, vnam dietam. de rescript. libr. vj. Notant doctores in c. fin. de for. compet. Bald. in l. fin. col. xj. C. de edict. diui Adrian. Iason in l. Cunctos populos. C. de summa Trinit. & fide cathol. in col. vj. Si tamen clericus est vagabundus, tunc videtur quòd vbicunque fuerit repertus poterit puniri, iuxta glos. in l. j. C. Vbi de crimi. agi oport. quam allegat Gandi. in tracta. maleficiorum, in rubr. vbi puniatur delinquens, circa principium.

Et

Et beneficia.

CAPVT X.

N CLERICVS, ratione beneficij, quod habet dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter, quæ tradit latè Felin. in cap. Dilectus. el ij. de rescript. in j. col. vbi materiam istam, more suo, per conclusiones resoluit, videlicet quòd si clericus habet beneficium, non requirens residentiam, non censetur illic habere domicilium secundum Innocen. Anto. & Abb. in c. Ex ore, de priuilegiis. Si verò requirit residentiam sortitur ibi domicilium secundùm omnes doctores ibi, & in d. c. Ex ore. & alios quos ibi refert: quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatũ super residentia, vt per eundem Felin. ibi in ij. col. in iiij. conclusione. Qui post multa concludit quòd talis de facto non residens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis: Vnde habens plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia secundùm eum ibi, in tertia conclusione, allegando glos. in cap. Primatus. lxxj. distin. & in cap. Quoniam. xxj. quæstio. ij. Et in cap. Quia in tantum. de præbend. quod intelligit quando quasi æqualiter in vtroque residet, secus tamen si in altero seruit vicarius eius, quia tũc habet domicilium tantùm vbi residet. & hoc etiam tenet Abb. in cap. Postulasti. de foro competen. col. j. Imò plus dicit idem Felin. vbi suprà in iij. col. in vj. conclusione, quòd licet clericus possit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur esse in loco beneficij, pro

quo refert Innocen. in d.c. Ex ore, & alios, & idem not. ipse in d.c. Postulasti. in princip. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, & si diffusius illa prædictus doctor scripserit, videtur quòd possit inferri ad nostrum propositum, quòd prælatus diœcesis (in qua quis habent beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem clericum inuentum in sua diœcesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quàmuis nullum aliud domicilium in sua diœcesi habeat. { Et in materia huius capituli, vide Decium in cap. Quia in tantum, de præben. circa finem. vbi inter alia ponderat text. in cap. iij. de tempo. ordin. in vj. contra communem conclusionem & tandem in fine respondet. }

Grauia & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT XI.

QVIA ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum pœnæ minuuntur, vel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, pari modo aggrauari vel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum est, vt aperiamus quæ leuia, grauia, grauiora, seu grauissima iudicentur. Et in hoc Panor. in cap. Tuæ. de pœnis. scripsit, quòd leuia dicuntur, vbi dolus non requiritur, vt quando aliquid contingit per imperitiam, vel culpam sine dolo: vel quando dolus interuenit circa

circa rem modicam. Cui adde Angel. in l. Non ſolùm.§. Si mandato.ff.de iniur.& in l. leuia. ff.de accuſat. ad hoc videlicet quæ dicantur crimina leuia, vel non. Et vide Auguſt.in addi.ad Angel.de Areti. in verbo,hæc eſt quædam inquiſitio.in addi.v.in fi. quæ per gloſſ.in cap.Cùm illorum,de ſenten.excommunica. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis:& quòd ſecundùm vulgi opinionem iſta veniũt in conſideratione.Item quòd grauia ſunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudicium alterius, ſeu reipublicæ:& magna pœna imponitur, vt in furto, periurio, & ſimilibus. Grauiora ſunt publica, & quando non imponitur pœna mortis. Grauiſsima vbi imponitur pœna mortis. Pro leuibus ſecundùm eundem Panorm. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, ſed poterit ad tempus ſuſpendi, vel aliter corripi ad arbitrium ſuperioris. Pro grauibus poteſt deponi. & adde Felin. in cap. At ſi clerici. de iudi. in princip. in col. pen. qui dicit quòd quæ dicantur crimina grauia ſtatur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abba. vbi ſuprà. Pro grauioribus quanquam non ſint publica, poterit vltra depoſitionem detrudi in monaſteriũ. Pro grauiſsimis vbi de iure ciuili puniretur pœna mortis, poteſt deponi, & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiuſque criminis latius in quolibet eorum infrà declarabitur, iſta ſufficiant pro commento huius particulæ.

Cùm laici essent, sine ordinibus ministrare ac celebrare sunt ausi.

CAPVT XII.

VAE pœna sit imponenda laicis missam vel aliud sacrum ministerium celebrantibus hucusque canonica Iura non statuerunt: forsan enim antiqui illi patres non crediderunt tantam futuram esse aliquorum hominum temeritatem, vt tantum nephas (quale est sine ordinibus missam celebrare) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc speciali sanctione punire, cùm temporibus istis hoc aliquando accidisse comperimus. Cùm ergo casus acciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum videtur, in quo oportebit considerare ea, quæ in arbitrariis inferius suo loco consideranda describimus. Bal. tamen in l. Qui sub prætextu. C. de sacrosanct. Eccles. notat, quòd dicens se clericum, & ingerens se actibus clericorum, cùm non sit, est falsarius, quem refert Felin. in c. Tertio loco. de probat. in princ. { vj. etiam Felin. in proœmio decreta. in num. xxxvij. vbi dicit quòd mētiens se clericum punitur arbitrio iudicis. & vltra hoc faciēs actus clericales punitur pœna falsi. } Et vide Præpos. in cap. Quod interrogasti, xxvij. distinct. Clericus autem ministrans in ordine quem non habet, deponendus est, & amplius non ordinandus. text. in c. j. de cle. non ordin. minist. qui sic summatur. Diaconus missam celebrans ad sacerdotium non potest promoueri, à diaconatu suspenditur biennio vel triennio, vt in c. ij. eo. tit. Clericus præterea qui

eà qui cùm non esset ordinatus ministrauit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregularitatem, cum quo solus Papa dispensat, tenet Lapus in allegatione xxix. incip. An dispenset, referendo Calderi. in c. Si celebrat. de cle. excommu. Idem tenent Hostien. & Gofre. vt ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispensat episcopus, vt notant Angel. in summa, in §. xxxviij. incip. Duodecimò incurritur, in verbo, irregularitas, & Syluester in eod. verbo, in §. Duodecimò quæritur.

Excommunicati.

CAPVT XIII.

OENA clerici secularis recipientis ordinem dum existit in excommunicatione est, quòd deponatur ab illo ordine. Notat Abb. ex tex. ibi in c. Cum illorum. in ij. nota. de senten. excom. cum quo solus papa dispēsat, vt ibi. Quod procedit, etiam si ab excommunicatione, qua erat ligatus, poterat ab aliquo inferiori citra papam absolui, vt concludit Abb. post Ioan. Andr. vbi suprà, ex ratione quia fuit effectus irregularis, & cum irregularibus solus papa dispensat. Et idem voluit Ang. licet Abb. non referat, in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. xxij. incip. Secundò contrahitur. & Syluester in eodem verbo, in versic. Secundò quæritur, Hostien. verò in sua summa, tit. de cler. excom. minis. dicit quòd videtur sibi quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius violauit, posset ordinarius secū dispēsare, dicit tamē quòd consuetudo refragatur. Et aduerte quòd idē est in clerico

qui suspensus vel interdictus ordines recipit, vt firmant Angel.& Syluest. vbi suprà, referendo Rai.

Illegitimi.

CAPVT XIIII.

T AB illicita copula retraherentur, séque iustis nuptiis alligarent homines, ex quibus prolem legitimam susciperēt, meritò etiam apud ethnicos sancitum ac obseruatum est, vt filij illegitimè nati quatumcunque sine sua culpa labem ipsam contraxissent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe & si cōsideratione prædicta, vt sic fiat non reputetur iniquū, licet filiis ipsis (quibus natura negauit ortum suum eligere posse) crudele quodāmodo ac durum videatur. Cum illis tamen illegitimè natis viris, qui propria virtute ac bonis actibus paternam culpam in seipsis abstergunt, pluréśque legitimè natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ seipsos reddunt vtiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarum exactione temperanda esset, vt sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit) filiorum damnum futurum, sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad virtutem sequendam impellat. Iustum est enim vt quos aliena culpa honore destituit, propria virtus, & si pauperrima sit (vt ferè semper esse solet) ad honores restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quòd naturalis quidam parentum excessus, virtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non valeat, in diuitibus tamen qui patrum suorum reatui plura propria addiderunt

runt ſcelera, hoc facillimè deleat ſola præſtatio pecuniæ? Prædicta igitur conſideratione, etiam ſacri canones quibus maxima cura eſt ſancto fauere inſtituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quoſque à clericali tonſura, cæteríſque eccleſiaſticis ordinibus arcet prohibétque, vt in c.j. de fil. presbyt. Et in cap. j & ij. lvj. diſtinct. & hoc per ſex rationes, quas deſcribit Præpo. in d. cap. ij. licet Hoſti. in ſumma, de fil. presbyt. in §. Quæ eſt cauſa. ſolùm tres ſcripſerit. Si quis autem illegitimè natus promotus fuerit, licet recipiat characterem, non habet tamen executionem ordinis. probat text. in cap. fin. lvj. diſtin. Ex quo notant ibi Domini. & Præpo. quòd licet illegitimitas non inficiat habitum ordinis, ſed executionem, ſed talis ordinatus recipit characterem. { & aduerte quòd tales illegitimi ordinati non incurrunt nouam irregularitatem, ſi ante obtentam diſpenſationem celebrant, vt notat Nicolaus Plouius in tractatu de irregularitate, in xl. regula, referendo Guillel. & Archidi. & hoc dicit ſeruare curiam. }

Rebaptizati.

CAPVT XV.

EBAPTIZATI in tantũ odio habetur ab Eccleſia, quòd qui non ignari rebaptizantur, dicũtur quaſi iterũ crucifigere Chriſtum, vt in cap. Qui bis. de cõſe. diſt. iiij. & ideò non ſunt ordinandi ad clericatum, vt in

vt in cap.Confirmandū.l.distin.{ & habetur in Cōcilio Carthagi.Quinto,Can.xj.} quod adeò est verum,quòd dicit tex.in d.cap.Qui bis. quòd etiam si ignoranter rebaptizati fuerint, ordinari non possunt.vbi gl.hoc intelligit de ignorātia iuris,quæ nō excusat,non autē de ignorantia facti: quia talis rebaptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare cōtenderit,cum ordinatoribus suis adepti honoris periculo subiacebit. ita disponit Concilium Toletanum iiij.de quo in c.fin.lj.distin.quamuis ille text. non intelligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad episcopatum, secundum Archi. ibi,quem vide notantem quòd tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregulares,qui respondet ad argumentum quod potest obiici, qualiter actus qui non habet effectum, sicut rebaptizatio inducat irregularitatem, & vide glos. in dicto capitulo.Qui bis.

Bigami.

CAPVT XVI.

PRAEMISSO prius quòd bigamia pluribus modis contrahitur,vt per Archi. Florent.in iij. parte,titu.xxviij. cap.iij. vbi octo modos illius scripsit,quos hîc referre non curo:trāscripsit enim illos Syluest. in sua summa,in verbo bigamia, in princip. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitulis,in distinctio. xxxiiij. à Gratiano collectis comprobatur, præcipuè in cap.Curandum,& in cap.Præcipimus, & in

cap.

cap. Si quis viduam. el j. cum duobus ſequentibus. Si verò de facto fuerint aliqui ad ſacros ordines promoti, illis priuandi ſunt, quia in bigamia contra Apoſtolum diſpenſare non licet, vt in cap. Super eo. de bigamis. ex quo patet, quòd bigami recipiunt characterem ordinis. quod etiam probat text. & ibi notat Præpo. ex eo, in cap. Si quis viduam. l. diſtinctio. Et inter alios caſus bigamiæ aduerte ad vnumquod pluries contingit, quòd ſi maritus adulteræ poſt adulterium illam cognouit, non poteſt ordinari. ita probat tex.{ in Can. viij. Cócilij Neoceſſarienſis in ij. edictione, & eſt text. }& illum ſic ſummat Præpo. in c. Si cuius. xxxiiij. diſt. Cuius ibi bonam diſtinctionem vide, videlicet quòd cognoſcens adulteram ſcienter, ſiue ignoranter, repellitur à ſuſcipiendis ordinibus: ab executione verò ſuſceptorum non repellitur, ſi ignoranter cognouerit, dum tamen poſsit vxorem de adulterio conuincere, & eam dimittere. Immò fortiorem affirmat ſententiã ibi Præpoſi. poſt Bart. Brixi. Ioan. de ſan. & Hoſti. quòd licet maritus cognoſcat adulteram ad mandatum iudicis, ſibi præiudicat, licet Inno. in cap. Inquiſitioni. de ſent. excom. in hoc aliter diſtinguat.

Serui ſine dominorum ſuorum licentia.

CAPVT XVII.

QVOD nulli de ſeruili conditione ad ſacros ordines promoueantur, niſi prius à propriis dominis libertatem conſequantur, cautum eſt in conciliis Triburienſi, & Toletano, de quibus in capitulo,

Nulli

Nulli. & in capitulo, De seruorum. liiij. distinct. & in capitulo j. & ij. de seruis non ordinandis. { est enim irreligiosum obligatos existere seruituti, qui sacri ordinis suscipiunt dignitatem. vt sunt verba Cōcilij quarti Toletani in Can.lxxiij. Adeò præter eà ecclesia olim abhorruit promouendos ad Clerũ, alicui subesse seruitutis speciei, vt etiam libertos secularium promoueri vetuerit, vt in Cōcilio Elibertino Cano.lxx. sub his verbis: Prohibendum vt liberti, quorum patroni in seculo fuerint, ad clerum non prouehantur, } Et nota quòd in hac materia appellatione sacrorum ordinum comprehenduntur etiam minores, vt firmat Præpo. in d.c. Nulli. Aduerte tamen quòd seruitus non impedit ordinis susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, verè ordinem suscipit. Istam cōclusionem ponit Præpo. in summa, liiij. dist. post Cardin. ibi. Attamen si seruus aliquis fugiens dominum suum qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit ecclesiasticos, decretum est vt deponatur, & eius dominus eũ recipiat, vt in cap. ij. de seruis non ordin. Vbi vide bonam distin. quam descripsit Abb. post glos. quam nec in substantia referre libet, nec transcribere decet, quia tẽporibus istis casus hic rarissimè contingit. { Qua autẽ pœna puniatur Episcopus, qui sciẽs seruum ordinauit, aut qui illi nesciẽti testimonium perhibuit, de eo, vide Cōcil. Aurelianen. j. in Cano. x. vbi illa Describitur in hæc verba: Si seruus absente vel nesciente Domino, Episcopo sciente, quòd seruus, Diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipso in Clericatus officio permanente, Episcopus eum Domino duplici satisfactione compenset. Si

verò

verò Episcopus eum seruum nescierit, qui testimonium perhibent, aut supplicauerint ordinari, simili redhibitioni teneantur obnoxij. Quod Concilium transcripsit Gratianus in c. Si seruus. liiij. distinct. }

Illiterati.

CAPVT XVIII.

POSTEAQVAM almus ille paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primùm mundo orthodoxam fidem nostram annunciaturi erant, doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysteriis, aliósque Ecclesiæ doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iā non sic in quacunque seculi ætate, nouos edocet Apostolos, aut doctores illuminat. Vnde ecclesiam sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, vt proprio discant labore, quæ populis valeant prædicare, quóve ignorātes in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant. Piéque constitutum est, vt qui addiscendi laborem non sunt perpessi, gubernādi, ministrandíque in ecclesia Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimen viris literatis Ecclesia noscitur indigere, vt inquit text. in c. Cum ex eo. de elect. in vj. Vnde meritò Gregorius prohibuit ignorantem literas ordinari, vt in c. Præcipimus. xxxiiij. dist. & idem censuit de illiteratis Gelasius, vt habetur in c. Illiteratos. xxxvj. dist. { & in c. j. lv. distin. & Hilarius papa in c. pœnitentes. ea. dist. } Præterea Iustinianus Imperator in auth. de Sanctis. Episcopis. §. Clericos, col. ix. nisi literas scirent, non

permis

permisit clericos ordinari, & hodie etiam neque ad primam tõsuram illiterati viri promoueri possunt, vt in cap.fin.de tempor.ordi.in vj. quòd ibi intelligunt Domin.& Philip.in penitus illiterato, per tex. iunctis glos.in d. cap. Præcipimus, & in dicto cap. Illiteratos, cum quo non possunt dispensare Episcopi vt fiat clericus, vt notat Inno. in cap. Dilectus. de tempo.ordin.cui assentiuntur Domi. & Philip. vbi supra, { & Phil.in c.per tuam.de Simon.num,iij. } & vide Cardi.de Turre cremata, in c. Si in laicis.xlviij. distin.vbi facit firmam conclusionem, quòd super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quòd sacerdos habeat scientiam, vt habetur Osee iiij.cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, vt firmant Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Cum in cunctis.de electio.quod refert à Turre cremata, in dicto cap. Illiteratos, & idẽ tenet Cardi. post Lauren.in clem.j.in fin. verbis.de æta.& qualit. qui asserit quòd etiam puer vnius diei baptizatus si ordinetur, recipit characterem. Pœna autem illiterati, qui ad sacros ordines fuerit promotus, cùm in iure non sit statuta expresè, arbitrio iudicis relinquitur, quæ videtur esse conueniens, vt ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. { Practica prætereà prælatorum & suorum officialium, qua solent ignorantes clericos semipromotos, pœnis condignis, vt studio vacent, compellere, fundamentum habere potest, ex his quæ disposita sunt In Concilio Toletano viij. in Cano. viij. Sub his verbis: Illi sanè qui iam honore dignitatum funguntur, huiusce tamen ignorantiæ

caeci

cæcitate vexantur, aut ſponte ſumant intentionem neceſſariam perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogantur inuiti. Abſurdum ſiquidem eſt eos, qui ceteros ſimpliciores & laicos habent docere, quibus & diſciplinæ & vitæ debent eſſe, veluti quoddam ſpeculum, ad alicuius ordinis promoueri ſtatum, qui legem Dei ignorant, nec literarum ſaltem mediocritate ſunt inſigniti.} Si verò omnino illiterato vltra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eo dignè priuari poteſt: quia collatio beneficij facta tali non tenet: vt notat Philip. in dicto cap. fina. de tempo. ordi. in vj. referendo Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Cùm noſtris. de conceſ. præben. æquiparat enim Inno. ibi illiteratum mulieri ac infanti. {Et facit quod Feli. tenet in c. inquiſitioni, de ſententia excommu. vbi dicit quòd ſi papa ſcribat, etiam ex certa ſcientia pro illiterato, credit, quòd non eſt ei obediendum: quia vitium illiteraturæ eſt de iure diuino. c. niſi cum pridem, de renuntia. c. literaturæ, 38. diſt. Et confirmat hoc, quia ius canonicum magis abhorret illiteratum, quàm homicidam, quia collatio facta homicidæ tenet: ſecus ſi fiat illiterato, quia eſt ipſo iure nulla, & refert ita tenere expreſsè Imol. in d. c. cùm noſtris. Per quæ verba dicit etiam idem Feli. in c. ſi quando, col. 10. nu. 30. de reſcript. quòd omnino illiteratus eſt incapax dignitatis ipſo iure, ſicut infans, furioſus, & ſimiles. Et paulò inferius tractando de ſufficientia requiſita in prælatis, dicit, quòd vbi concurrit totalis illiteratura, credit quòd ſi papa diſpenſaret, eſſet diſpenſare directe contra ius diuinum. Penitus autem illiterati illi dicuntur, qui neſciunt facere officium ad quod

tenētur, vt dicit Domini. in c. ſedulo, 38. diſt. col. 2. }

Poſt peractam pœnitentiam ſolennem.

CAPVT XIX.

Olennis pœnitentia ab antiquis patribus inducta eſt, vt grauia & ſcandaloſa in populis crimina euitarentur, quæ quidem ætate noſtra in vſu non eſt, non peccatorum defectu, ſed prælatorum incuria. Quia tamen futuris ſeculis ecceleſia ad priſtinum decorem reſtituta, & ipſa pœnitentia ſolennis reſtituēda erit, placuit effectum, quem operatur in noſtra materia, in præſenti deſcribere, qui talis eſt: Vt qui ſic ſolennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad clerum, vt diſponit Siricius papa in cap. Illud. l. diſtin. & ſtatutum fuit in cōcilio Toletano { primo in Canone ij. } de quo in c. Placuit. ea. diſtin. Si tamen neceſsitas aut vtilitas Eccleſiæ exegerit, tunc deputari poſſunt inter oſtiarios vel lectores, ita quòd epiſtolam vel Euangelium non legant, vt in dicto cap. Placuit. Quod ideò ſancitum eſt propter quatuor rationes. Primò, propter dignitatem ſacrorum ordinum. Secūdò, propter timorem recidiui. Tertiò ob ſcandalum vitandum, quod poſſet oriri ex memoria præcedentium peccatorum. Quartò, quia ille qui ſic ſolennem pœnitentiam egit, non haberet frōtem alios corrigendi, cùm peccatum eius fuerit publicum, quas ſcripſit Archi. in dicto capitu, Placuit. Si quis autem ordinatus fuerit, Epiſcopo ignorante, à clero deponendus eſt, quia ordinationis tempore non prodidit ſe fuiſſe pœnitentem, vt in Concilio Carthaginieñ. iiij. Canone lxviij. de quo in cap. Ex pœnit

pœnitentibus. eadem distinct. Episcopus autem qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse ab episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuatur, vt ibi. Quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, vel cùm indiscretè dispensauit, secundum Archi. in dicto cap. Placuit. Poterit tamen Episcopus dispensare cum prædictis ad minores, non autem ad sacros: vt notat Syluest. in summa, in verbo pœnitentia, versic. Tertiò quæritur, per text. in dicto cap. Placuit. qui text. de Episcopo nihil dicit, videtur tamen probare opinionem Syluest. dum dicit, quòd propter necessitatem vel vtilitatẽ possunt inter lectores vel ostiarios deputari. Ex quibus verbis posset etiam dici, quòd Episcopus pro libito voluntatis suæ, non poterit dispensare extra dictos duos casus. Et quòd in tali casu posset dispensare, notat Arch. in dicto capitu. Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo inter maiores vel minores ordines. ¶ In materia insuper huius capituli, vt melius appareat, quantum impediebat antiquis illis & sanctis temporibus, quemquam promoueri ad Clericatum, quòd publicam receperit pœnitentiam, consideranda sunt verba notanda Cõcilij Toletani 4. in Canone liij. Quæ sunt tenoris sequentis: si qui in discrimine constituti pœnitentiam accipiunt, nulla manifesta scelera confitentes, sed tantum se peccatores esse prædicantes, huiusmodi si reuelauerint, possunt etiam per morum probitatem ad gradus ecclesiasticos peruenire. Qui verò ita pœnitentiam accipiunt, vt aliquod mortale peccatum perpetrasse publicè fateantur, ad Clerum vel honores ec-

clesiasticos peruenire, nullatenus poterunt: quia se confeßione propria notauerunt.}

Per saltum.

CAPVT XX.

Lericis prohibitum est per saltum ordines recipere, vt in cap. Solicitudo. lij. distin. & in c. Vno, de ele. per sal. promo. tenet tamen collatio ordinum præposterè facta, licet fieri non debeat, vt not. Abb. in dicto cap. Vno, ex text. ibi, in j. notabi. & vide Hostien. in summa eiusdem titu. in §. j. asserentem quòd qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltum, character confertur, non tamẽ executio. Quod tamen omissum fuit, est cautè supplendum, vt probatur in dictis iuribus. Pœna autem quam patitur recipiens ordines per saltum est., quòd interdicitur sibi executio ordinis quem suscepit, donec omissum suppleatur, probat text. in dicto cap. Solicitudo. & ibi notant Domi. & Præpo. in j. nota. Imò plus dicit Domi. ibi in vltimo nota. quòd est ibi argu. quòd recipiens ordinem per saltum videtur esse inhabilis, vt non poßit ad maiores ordines promoueri, etiam post suppletionem ordinis omißi, nisi secum dispensetur, etiam vt maiores poßit suscipere. Et vide posteà eundem Domi. ibi in j, q, vbi concludit post Archi. quòd talis non est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus, quod ibi etiam sequitur Præpo. Vide tamen eosdem Domi. & Præpo. ibi, qui post Hugo. & Archi. tenent quòd si quis se faceret ordinare scienter per saltum, vel ambitionem, vel superbiam, debet omnino deponi

poni

poni,nec secum dispensaretur, vel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, vt probat text. in d.c. Vno. & ibi notat Abb. in vltimo nota. Quæ dispensatio potest fieri per Episcopum, quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministrauit, iniuncta sibi pœnitentia, & facta cauta suppletione eius, quod omissum est: vt notat Hosti. vbi suprà, in §. fina. & sequitur Domi. vbi suprà post Archi. Domi. tamen refert ibi eundem Hostien. in d. c. Vno. tenentem in hoc contrarium, imò quòd scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de ele. non ordi. minis. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quòd in illo non administret, cum tali solus papa dispensat. Et vide Præpo. ibi, qui eadem verba Hostien. refert, & addit quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, & est deponendus. Sed si ministrauerit, credens se promotum fore gradatim, licet vicini contrarium afferāt, cùm talis fuerit promotus in minori ætate dispensat Episcopus secundum Hosti. in dicta summa. Si tamen scienter promotus per saltum ministrauerit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo nisi per sedem Apostolicam dispensari, vt per eundem Hosti. ibi. quia incidit in pœnam tituli de cleric. non ordin. minis. quod sequitur Domi. vbi suprà. Et vide Syluest. in summa, in verbo irregularitas. in §. Vndecimò quæritur. vbi facit bonam distinctionem sequendo Hostien. Bonauen. Raimūn. & Supplemen. & tenent contra summas Angelicam & Rosellam.

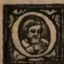
Furtiuè.

CAPVT XXI.

Vrtiuè dicitur quis ordinem recipere, quando ſine ordinatione & ſententia ſuperioris,& ſine examinatione quis ingerit ſe cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore, & ſic ordines recipit, vt per gloſ.in c.j.in verbo,furtiuè,eiuſdem tit. & per Hoſtiē.in ſumma.§.j.& latius per Abb.in rub. eiuſdem tit.Qui autē tali modo receperit, ſi erat lata excommunicatio contra illud facientes, non poteſt in ordine ſic ſuſcepto miniſtrare, vel ad ſuperiorē aſcendere ſine diſpenſatione papæ.Si tamen excommunicatio lata non erat, Epiſcopus & Abbas poterunt diſpenſare:vt patet in cap.j. cum duobus ſequētibus eiuſdem titu. de quo per Angel.in ſumma,in verbo, irregularitas.in §.xxiij. & per Sylueſt. in ſumma, in eodem verbo,in §.Tertiò quæritur.Item nota quòd dicitur quis furtiuè ordinem recipere,quando recipit quatuor minores ordines & ſubdiaconatum in vna eadem die, vel quando recipit duos ordines ſacros ſimul,vt probatur in c.ij.& fin.de eo qui ordi. furti.ſuſcepit,& notat Hoſtien.in d.§.j.

Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno Epiſcopo.

CAPVT XXII.

Rdinatus extra tempora ſuſpenditur, donec cum eo diſpenſetur, vt in capit. Cum quidam. de tempo. ordin. Item ordinatus

ante

ante legitimam ætatem suspenditur vsque ad eius aduentum, vt in cap. Vel non est compos. eodem tit. Non tamen est ipso iure suspensus, vt notant Bernar. Rai. Guiliel. Archi. Anto. Paul. de eleazar. & Zabel. in variis locis relatis per Archiepiscopum Florent. in iij. parte. tit. xxviij. cap. j. in fin. Ordinato insuper sine licentia sui præsulis ab alieno Episcopo, interdicitur ordinis executio, vt in cap. Quod translationem, eodem titu. Hodie verò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo papa absoluendus, & beneficiis potest iure priuari: vt habetur in extrauag. Pij ij. quæ incip. Cum ad sacrorum ordinum. de qua ad istud propositum meminit celebris memoriæ doctor Hispanus Didacus de Villadiego in tracta. de irregularitate, in c. de suspensione. in ij. col. & refert etiam eam ad hoc Syluest. in sua summa, in verbo, irregularitas, in §. Decimò quæritur. qui allegat regulas Innocen. viij. & Alexan. vj. Roma. Pontificum, quam etiam extrauagātem seruari præcepit Leo x. in suis regulis Cācellariæ, in regula xxij. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus papa iij. in suis regulis, in regula quæ etiam incipit: Itē de clericis, quæ est xxiiij. in ordine. ¶ Vt autem illius extrauagātis plena notitia habeatur, libuit illam inserere: maximè cùm soleat ab aliquibus referri additis quibusdam verbis, quæ in ea non sunt: cuius tenor talis est, Pius &c. Ad futuram rei memoriam. Cùm ex sacrorum ordinum collatione character inuisibilis animæ imprimitur sacra mysteria dispensantur, vt ipsarum cura tribuatur animarum in eorum susceptione excessus grauius tanto magis ple-

ctendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur. Cùm itaque sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accepimus, nonnulli clerici extra tempora à iure statuta quidam ante ætatem legitimam: aliqui verò sine dimissoriis literis, contra sanctiones canonicas, se faciant ad sacros ordines promoueri: Nos eorundem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt alij in posterum committendi similia aditus præcludatur, autoritate Apostolica præsenti constitutione perpetuò valitura statuimus, & ordinamus quòd omnes & singuli, qui absque dispensatione canonica aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante ætatem legitimam, vel absque dimissoriis literis, etiàm citramontani à citramõtanis, præterquàm si in hoc vltimo casu per cameram Apostolicam, iuxta ipsius stylum ordinati fuerint ad aliquem ex sacris ordinibus se fecerint promoueri, à suorum ordinum executione ipso iure suspensi sint: & si huiusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, posśint iure priuari. Volumus autem quòd præsens nostra constitutio in Romana curia existentes post quindecim dies: Absentes verò Italicos post duos, alios autem etiam vltra mõtanos post sex menses ab ipsius in audientia contradicti & cancellaria Apostolica publicatione ac affixione ligare incipiat. Nulli ergo si quis &c. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominicæ 1461. quintodecimo Kal. Decembris Anno quarto. Aduerten

uertendũ prætereà eſt, quòd cùm nouiſsimè in concilio Tridentino (cui ego etſi indignus Epiſcopus Calagurritanus interfui) fuerit inhibitum capitulis Cathedralium eccleſiarum, ne ſede vacante licentiam recipiendi ordines concedant infra annum aliquibus, ſub pœna inibi contrafacientibus impoſita, vt habetur in ſeptima ſeſsione illius concilij in canone x. tenoris ſequentis: Non liceat capitulis eccleſiarum ſede vacante infra annum à die vacationis ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reuerendas (vt aliqui vocant) tam ex iuris communis diſpoſitione quàm etiam cuiuſuis priuilegij, aut conſuetudinis vigore, alicui qui beneficij eccleſiaſtici recepti ſiue recipiendi occaſione arctatus non fuerit concedere: ſi ſecus fiat, capitulum contrauenienſ eccleſiaſtico ſubiaceat interdicto: & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo priuilegio, clericali præſertim in criminalibus gaudeant: in maioribus autem ab executione ordinum ad beneplacitum futuri prælati ſint ipſo iure ſuſpenſi. Si quis eſſet promotus ad aliquem ſacrum ordinem contra diſpoſitionem concilij, cùm ex hoc fuerit ipſo iure ſuſpenſus ad beneplacitum futuri prælati, ſi poſteà celebraret ante obtentum illius beneplacitum, eſſet irregularis: quamuis ſuſpenſionis pœna fuerit ad beneplacitum eligendi Epiſcopi, & ab illo poſſet relaxari. Cùm enim ſuſpenſio hęc ſit impoſita propter delictum (propter inobedientiam videlicet factam decreto concilij) tunc concluſio communis eſt, quòd celebrans eſt irregularis ſecundum Panor. in cap. ſi celebrat. de cleri. excom. mini. in col. fina. per text. in cap. primo, de ſenten. ex-

commu.in vj.& in cap.cum æterni.de re iudic.eod. lib. licet quidam contra tenuerint secundum eum. Facit quod notat Feli. in c. Apostolicæ. de except. col.3.& melius in col.7.nu.17. vbi scripsit quod suspensus ab officio celebrãs est irregularis siue suspensus sit à canone, siue ab homine.allegat glos.ij.& iij. & ibi Paul.col.4.in cap.is cui.de senten.excommu. lib.6.& decis.Rotæ iij. in antiquis. eo. tit.} An autem promotus ad sacros ordines ante xiiij. annum cogatur continere, si postquàm peruenerit ad ætatem legitimam vult contrahere matrimonium, vide Hostien.in summa.de ele.per sal.promo.in §.j. in fi. qui mouet quæstionem, refert opiniones contrarias,& in ea quam vltimo loco scripsit, videtur tenere quòd talis non cogitur cõtinere. Contrarium tamen videtur tenere glos.in cap.Vno.de ele.per sal. promo.in verbo, discretionis, quæ mouet istã quæstionem, vbi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. Pueri.j. quæstio.j. tenentem quòd si ordinatus ante pubertatem illa adueniente vult tenere clericatum,& gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere,aliàs secus: quam opinionem approbat,& dicit hoc fuisse de mente Innoc. & Hostien. & vide Præpo.in cap.Subdiaconus.lxxvij.distinct. tenentem quòd Docto. communiter in dicto cap. j. notant quòd si factus maior contradicit non acceptans ordinem,non tenetur continere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrum, videlicet quòd minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, non tenetur continere, licet Cardin.in clemen.fin.de æta.& qualita.in j.quęstio. teneat quòd si talis erat doli capax,tenetur contine-

re,per glos.in d.c. Pueri. j. quæst. j. Et idem dicit, si quamprimùm peruenit ad doli capacitatem non reclamauit,quia tunc incipit obligari. Et vide in hoc proposito quod notat Nicolaus de Millis in suo repertorio,in verbo,Clericus promotus, vbi referendo Hosti.& Inno.in c.vel non est compos.de tempo. ordi.Et Compostella. & Ioan.Andr.in c.Vnico. de cle.per sal.promo. Et in d.c. vel non est compos. & Archi.in c.Pueri.j.quæst.j.dicit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coactus potest contrahere matrimonium,per glo.in d.c.Vnico.& quòd idẽ est,si non fuerit coactus, dum tamen infra pubertatem contradicat,& perseuerat in contradictione vsque ad pubertatem,vel si infra pubertatem non contradicit,& statim dum cœperit peruenire ad pubertatem contradicat:& quòd illud statim intelligitur intra triduum,& quòd aliâs non auditur, licet glos. in dicto cap.Vnico.& in d.c.vel non est compos.aliter teneat secundum eundem.

Ac simoniaco.

CAPVT XXIII.

REcipiens ordines ab eo quem scit simoniacum, non recipit executionem, cùm ordinator non habeat, nec etiam si ignoranter, nisi dispensetur cum eo.ita dicit glos.in capitu. Per tuas.lo ij. de simo.in glos.fina. in fine. Et notat Hostien.in summa, de tempo.ordin. §. A quo,versicul. Quid si episcopum. & tenent etiam Angelus & Syluest.in suis summis,in verbo, irregularitas, in versi. Septimò quæritur. Tu verò vide notabilem distinctionem,quam facit Præpo,in capit,Statuimus.lo j. in fi.

in fin. prima quæstione prima, vbi secundum eum multùm refert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia tunc non est quod imputetur illi, quia licet sciat eum simoniacum, debet sacramenta ab eo recipere, nisi esset notorium, vel testibus hoc posset probari. An à simoniaco præciso, quia si ignoranter ex pietate ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, irrita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit vsurpatæ dignitatis, si intra mensem cùm poterit, ad ecclesiam non redierit. Et vide Hostien. in dicto §. A' quo. tenentem, quòd si credo vel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quamdiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio si compellat me non obstante, conscientia repugnante.

Excommunicato.

CAPVT XXIIII.

Xcommunicati vera conferunt sacramenta, dummodo in forma ecclesiæ gerant quod agunt, notat Hostien. in summa, de tempo. ordin. §. A quo, versiculo, Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesiæ fiant, ratæ sunt, quò ad characterem, irritæ verò quò ad executionem secundum eum. Et vide eundem in summa de ordina. ab episcopo qui renunciа. §. fina. vbi notat, quòd si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispẽsatione. { vj. gl. in c. fi. de ordi. ab episcopo qui renun. episc. } Si ignorãter, potest cum eo per propriũ

episc

episcopum dispensari quò ad executionem quam in eum non transtulit episcopus excommunicatus. Et vide Angel. in sua summa, in verbo, irregularitas. ver.xxx.incip. Septimò quæritur.& Syluest. in sua summa,in eodem verbo,in §.Septimò quæritur,vbi tenent quod ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem,& quòd si fuerit ordinatus ignoranter, dispensat episcopus tam in susceptis, quàm in suscipiendis.Si verò scienter,solus papa, & idem dicunt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamen, quòd si proprius episcopus fuit ordinator, tunc videtur quòd etiam cum ignorante non posset ipse dispensare,quia dispensaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc videtur esse recurrēdum ad papam, vel ad Metropolitanum.

Hæretico.

CAPVT XXV.

ORdinatus ab episcopo hæretico, forma ecclesiæ seruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit,Vnde tales non sunt ordinandi de nouo,sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur, Si verò forma ecclesiæ non seruatur,neque ipsum characterem recipit.Probantur ista ex text.& gloss.quæ ibi notat Præpo. in cap. Qui perfectionem.j.quæst.j.Et vide Hostien.in §.A quo,suprà allegato in cap.proxi,ex quo etiam idem poteris colligere.{ Et vide Inno.in c.j.de schismaticis,& in c.fraternitatis,de hæreti,num.ij,& iiij. }

Et à

Et à collatione ordinum suspenso.

CAPVT XXVI.

ORdinatus à suspenso non recipit executionem ordinis, licet verè ille det ordines, si seruat formam ecclesiæ. ita voluit Hostien. in summa, de tempo. ordi. in d. §. A quo, in d. versicul. Hæc igitur. { Et Inno. in cap. fraternitatis. nu. 4. de hæret. } & Ang. in sua summa, in verbo irregularitas, in §. xxx. incip. Septimò quæritur, quod transcripsit Syluest. in sua summa, in eodem verbo, in §. Septimò quæritur.

Et qui episcopatui renunciauerat.

CAPVT XXVII.

SVscipiens scienter sacros ordines ab eo qui loco simul & dignitati episcopali renunciauit, executionem officij non habet, vt in cap. j. de ordi. ab episcopo qui renuncia. episc. Quando verò non scienter id fecerit, discretus pontifex poterit dispensare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, vt ibi: quia tunc si talis ignorãtia præcesserit, vel scientia, solus papa dispensat, secundum Abb. ibi. Si verò ignorantia est probabilis, inferior potest dispensare, secundum eum. Est autem probabilis ignorãtia in ordinato, quando episcopus renunciauit in curia, & veniens dixit, quòd non renunciauit dignitati, vel omnino tacuit renunciationem, vt notat Hostien. in summa, de ord. ab episcopis qui renuncia. in §. j. ver. Quid si à tali. per quem etiã vide quid iudicabitur in dubio, quando simpliciter renunciauit, de quo etiam

per

per Abb. in dicto capitu.primo.prope fin.qui referendo Philip. & Hostien. concludit quòd tunc in dubio præsumitur renunciasse loco tantùm, & non dignitati. Et vide Angel. & Syluest.in suis summis, in verbo irregularitas,in versi.Octauò quæritur.

Suspensionis,excommunicationis,ac interdicti censura nodati.

CAPVT XXVIII.

EXcommunicatus maiori excommunicatione,vel interdictus,aut suspensus ab homine, diuina officia celebrans in ordine suo degradandus est.Hanc conclusionem ponit Hostien.in sua summa, in tit. de cleri. excom.minist.in col.j.allegando text. in cap. Latores,eodem titu.ex quo text.ibi Abb.in ij.nota. colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum,de quo se remittit ad notata in capitu. Cum non ab homine, & in cap. At si clerici. de iudi. Suspensi verò à canone, puta minori excommunicatione nodati,vel suspensi à beneficiis, & non ab officiis celebrantes non incurrunt irregularitatem, etsi grauiter delinquant. Idem Hostien. vbi suprà,columna secunda. Et quia suspensio se habet multipliciter,vide bonam distinctionem Abb.in cap.fina.de cle.excom.depo. minis. Ex qua colliges quando suspensus celebrans sit irregularis,vel non. Et vide etiam Archi. Floren. in iij. parte,titu.xxviij.cap.j.in §.j.vbi hoc bene examinat. Et nota quòd licet irregularitas cõtrahatur in casibus ipso iure,tamen pœna depositionis qua punitur

irreg

irregularis infligitur per ſententiam, vt notat Ioan. And. in cap. iij. de cleri. excommunica. miniſ. quem ſequitur Turrecrema. in capit. Si quis epiſcopus. xj, quæſtione tertia.

Non ieiuni.

CAPVT XXIX.

Acramenta altaris non niſi à ieiunis hominibus celebrari à Carthaginienſi concilio prohibitum eſt, quod fuit tranſcriptum à Gratiano in cap. Sacramenta. de conſe. diſtin. j. Contrafacienti autem nulla ibi pœna ſtatuta fuit. Qui autem poſt cibum & potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommunicationi ſubiacebit:{ vt in cōcilio Toletano vij. in canone ij. quem retulit Gratia. in cap. nihil. vij. q. j. in §. nullus poſt cibum. Concilium tamen Bracharenſe ſecundum in Canone x. ſeuerius animaduertit diſponens, quòd presbyter in hoc delinquens cōtinuò ab officio ſuo priuatus à proprio deponatur Epiſcopo. Itē talis celebrans, } niſi præmiſſa dormitione, priuandus eſt beneficio ſuo, vt in capitu. Si conſtiterit. de accuſa. ſecundum Hoſtien. in ſumma, in tit. de conſe. eccle. vel alta. in §. Et qualiter ieiuno. Vide tamen Cardi. in cap. Ex parte. de celebra. miſſa. in iiij. quęſt. vbi dicit quòd celebrans poſt cibum vel potum poteſt deponi. allegat d. c. Si conſtiterit. & quia in illo tex. nulla fit mentio de depoſitionę, intelligēda ſunt verba Cardi, iuxta id quod notat Areti. in d. cap. Si conſtiterit. in iij. nota, dum dicit, Tertiò tene menti hunc tex. quòd ſi presbyter celebrat poſt cibū ſumptum ante dormitionem, iſtud dicitur crimē graue,

& dignũ depositione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo quòd per illum text. non posset dari pœna priuationis beneficij clerico nõ ieiuno celebranti, quia secundum Abba. ibi post Hostien. vera caussa priuationis fuit, quia ebriosus celebrauit, quod præsumitur, quia per totam noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebrauit. Iudex ergo attenta personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, pœna carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. { Quia hodie seruari concilium illud Bracharense, esset nimis rigidum. } Vnum tamen nota in isto proposito, quòd somnus non est de substantia digestionis, vt quis dicatur ieiunus, sed satis est quòd sit perfecta digestio, notat Abb. in d.c. Si constiterit. circa finem. Vide Card. in d.c. Ex parte. qui dicit sufficere digestionem secundùm qualitatem cibi sumpti: & quod dicunt Physici, quòd digestio perficitur in septem horis. Credo tamen quòd istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis, aliâs autem qui cœnasset hora prima vel secunda post duodecimam, non posset celebrare, etiam in vndecima ante meridiẽ, quia licet cibus sit digestus, ille tamen nõ dicitur illo die ieiunus. { Et vide gl. in d.c. Nihil. in gl. fi. volẽtẽ, ꝙ licet aliquis comederet ante mediũ noctis, & sentiret adhuc eructationes, quia nõdum est cibꝰ digestus, & quãdiu sentit cibũ, abstinebit. }

Ac in die sæpius.

CAPVT XXX.

CLERICIS in die sæpius celebrantibus nulla pœna in sacris sanctionibus constituta

est,sed nec illis hoc expresse prohibetur. {Imò potius in cócilio celebrato per Archiepiscopũ Magũtinum & aliquos Episcopos, anno Domini millesimo vigesimo tertio in loco Salegunstat in canone quinto, decretum fuit vt vnusquisque presbyter in die non amplius quàm tres missas celebrare præsumat. vnde vsque ad illum numerum licitum erat, illo tempore in partibus illis. Quod concilium habes in fine libri Decretorum diui Burchardi Episcopi Vuormaciẽsis qui interfuit in illo:} Iura namq; canonica sufficere sacerdoti vnam missam celebrare solùm affirmant, vt in cap. Sufficit. de conse. distin. j. & in cap. Consuluisti. & in cap. Te referente. de celebra. missa. non tamen plures dicẽtibus pœnam aliquam comminantur: licet text. in d.c. Sufficit, in fin. vers. dicat quòd pro pecuniis, aut secularium adulationibus pluries celebrans vna die non existimat euadere damnationem, quòd magis æternam quàm temporalem pœnam videtur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, ídque aliquando auaritię causa à pauperculis & parum doctis sacerdotibus perpetratur, non debent Ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenta facti notorietate, populíque scandalo, personæque perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, vt cæteri pœnæ metu à similibus cohibeantur. Adeò enim amor viuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, vt hac tempestate vt laborem fugere possint, sacri ordines suscipiantur: euenit insuper vt iam pauperculi sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio missæ vacant, totius diei sumptus necessarios promereri, ac

deberi

deberi sibi contendunt, atque ob id vna sola celebratione, pluribus qui plures eleemosynas præstiterunt satisfecisse arbitrantur: quod mihi semper iniquum visum est. Nullo enim iure, nulláque ratione astrictus est qui sacerdotem occupat per spacium vnius missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quinpotius hoc aduersari videtur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantumuis verbo Dei eruditos artificio sibi victum & vestitum quærere, artificio!óq; præter offensam suæ professionis debere sibi parare vestimentum. Vt notanter inuenies in concilio Carthaginiensi iiij. in Capitulis. lj. lij. liij. & in cap. Clericus victum. cum c. seq. xcj. distinct.

Et sine aqua & igne, vel in pane fermentato, & calice ligneo.

CAPVT XXXI.

POENA sic celebrantis est, quòd deponatur ab officio & beneficio, vt in cap. fin. de celebr. missa. vbi Abb. dicit quòd doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia suprà dicta ad hoc vt presbyter deponatur, & quòd credit ipse procedendum secundùm qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum an habuerit illud in consuetudine.

*

Et super altari non consecrato.

CAPVT XXXII.

PIE quidem ab Ecclesia constitutum est, quòd Eucharistiæ sacramẽtum non nisi super consecratum altare celebraretur, non autem contrafacienti sacerdoti pœna descripta reperitur: vnde Card. in d. c. fin. de celebra. missa. meritò quæstionem mouet. Si quis celebrat super altari non consecrato, qua pœna sit puniendus? & dicit quòd si ex malitia, vel nimia desipientia, punitur pœna illius text. quam in c. præcedenti descripsimus, & hoc propter identitatem rationis, & vlterius procedendo dicit, quòd idem videtur in omnibus aliis excessibus commissis circa cultum sacramẽtorum. Postremò tamen dicit quòd quia pœnæ sunt restringendæ, locus erit pœnæ arbitrariæ: & hoc credit verius, nisi tanta esset identitas rationis, quòd posset esse locus pœnæ illius text. & in proposito huius c. vide text. in c. Nullus { presbyter. lo ij. } de consecr. distinct. j. qui dicit, quòd nullus presbyter in Ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab Episcopo loci fuerit sanctificatum vel permissum: & si clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tanquàm consecratum, & vt in eo celebraretur sine aliqua ara cõsecrata.

*

Sine

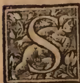
Sine orario seu stola, & alijs vestibus sacris.

CAPVT XXXIII.

ACERDOS cùm ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quàm orario vtroq; humero circunseptus, sicut tempore ordinationis suæ dignosci tur consecratus, ita vt de vno eodémq; orario ceruicem pariter & vtrunq; humerum premens, signũ in suo appareat pectore crucis. ita disponit concilium Bracarense {tertium, in Can.iij.} quod transscriptum est in c. Ecclesiastica. xxiij. distinct. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit: vt ibi, de quo text. meminit Durand. in Rationali diuinorum officiorum. c. de stola, vbi dicit ꝙ fortè quis diceret illud decretum esse abrogatum per contrariam generalis Ecclesiæ consuetudinem: nam nõ vbiq; partes stolę reducuntur ante pectus in modũ crucis. In his tamẽ regnis consuetudo seruat decretũ illius concilij: & licet ille tex. solùm de orario siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut aliis vestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte ꝙ dum text. in d. cap. Ecclesiastica. dicit quòd clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archidia. dupliciter, Primò si admonitus non vult cessare. Secundò excommunicationi, id est suspensioni ad tempus pro arbitrio iudicis, cùm ibi non determinetur tempus: & hanc secundam expositionem credo veriorem,

Ac in priuatis locis ſine Epiſcopi licentia celebrarunt.

CAPVT XXXIIII.

SICVT non alij quàm ſacrati Deo ſacerdotes debent miſſas celebrare, nec ſacrificia ſuper altare offerre, ſic non in aliis quàm in domino conſecratis locis, id eſt, in tabernaculis, diuinis precibus à pontificibus delibatis, miſſas cantare, aut ſacrificia offerre licet, niſi ſumma coëgerit neceſsitas. verba ſunt ſingularia text. in cap. Sicut. de conſec. diſtin. j. Et in concilio Tribarienſi, de quo in c. ſeq. diſponitur, quòd miſſarum ſolennia non niſi in locis ab epiſcopo conſecratis, vel vbi ipſe permiſerit celebranda ſunt: idẽ etiam diſponitur in cap. Hic ergo, eadem diſtinct. quæ iura ſacerdotibus contrarium facientibus pœnam non ſtatuunt. text. autem in cap. Nullus preſbyter. el j. eadem diſtin. idem prohibet illis, qui de cætero participes voluerint eſſe ſacerdotij. per quæ verba videtur comminata talibus pœna amittendi participationem ſacerdotij. { Facit etiam cõcilium Carthagi. ſecundum in Canone ix. vbi ita diſponit, Quiſquis presbyter inconſulto Epiſcopo, agenda in quolibet loco voluerit celebrare, ipſe honori ſuo ſibi cõtrarius exiſtit. } Sexta autem ſynodus de qua in c. Clericos, ea. diſtin. dicit, Clericos qui miniſtrãt in oratoriis quæ intra domum ſunt cum conſenſu epiſcopi loci hoc facere præcipimus. Si quis verò hoc non obſeruauerit, deponatur. Vnde fortè ſumpta occaſione acerrimam pœnam talibus imponendam ſcripſit lex noſtri regni, videlicet quòd clerici qui

qui taliter celebrant, deponantur, & in perpetuũ carcerem damnentur. ita disponit Lex iiij. tit. x. parti. j. de qua nempe grauitate pœnæ summè mirandũ est, cùm hoc iure canonico non sit expressum, párq; per hoc fiat delictũ hoc pluribus aliis grauissimis, pro quibus pœna similis imponitur. At ne quisquã sibi suadeat hoc non esse tam graue iudicãdum, ex eo ꝙ pium & Christianũ videatur, vbi libet velle videre corpus redemptoris nostri, & quia plures propter hoc sæpius audiunt missam, qui aliâs non audirent: nam contrarium apertè dicit text. in d.c. Sicut. per hæc verba, Satius est enim missam non cantare, vel audire, quàm in his locis vbi fieri non oportet, nisi pro summa necessitate contingat. Quis enim dubitat antiquos illos sanctissimos Ecclesiæ patres plus dilexisse quàm nos redemptorem nostrum, eiúsque aspectu delectari magis, & flagrare desiderio, & tamen non nisi in ecclesiis illum videre, seu si sacerdotes erant in eis tãtummodo de cœlo illum ad manus proprias (admirandis illis consecrationis verbis) aduocare audebant. Nos verò ad cubicula seu cœnacula nostra illum quotidie trahimus, nulla necessitate vrgente, sed aut desidia quadam ad ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu, quasi iam parũ sit solis hominũ obsequiis coram hominibus venerari, nisi etiam inter nostram mundi pompam connumerare liceat, quòd adhuc ipse filius Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit. Ad domus inquam, ludis, blasphemiis, ebrietatibus, ac luxuriæ actibus obscœnis sæpissimè violatas, cùm Ecclesias sanctas Dei sola vnius coniugalis actus pollutio sine peccato facta cõtaminet, { vt per Syluest. in sum-

ma, in verbo consecratio, lo ij. §. Quintò quæritur, vers. Tertius casus. } Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere vult, summũ dedecus arbitramur, si nõ præueniamus eundem ad eius hospitium euntes. At quem credimus Deum, quem confitemur redemptorem, quem tremendũ iudicem expectamus, angelicis constipatum choris ad sordida nostra receptacula non modò venire permittimus, sed, si fas est dicere, compellimus. Aduertant quæso vniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Germaniæ oppida tam cœlesti hoc munere (corpore videlicet filij Dei) orbata cognoscãt, quum in omnibus retro actis seculis nusquàm id contigisse legamus: quàmuis Deus ipse summus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & ꝙ hoc miserrima nostra ætate successerit, ad irreuerentiã erga dominicũ corpus referamus. Constat enim nusquã sacerdotes maiori habitos cõtemptui, & Eucharistiæ donũ maiori ingratitudine susceptũ, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeántque qui talia contemnunt, tam graue Dei subire iudicium, tantíq; muneris priuationẽ sibi & posteris promereri. Satis enim securi viuebãt (paucis elapsis annis) qui talem nunc patiuntur animæ morbũ, & salutis æternæ dispendiũ. Vt autẽ magis pudeat Christianos hanc redẽptori suo irreuerentiã facere, legãt obsecro Æmilium Probum in vita Alcibiadis scribẽtem, aspersum fuisse infamia ꝙ in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensiũ. Et si inter Ethnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes) nefas esse hoc domi agere ꝓpẽderint, quàm sit indecẽs intelligant

gant omnipotēti Deo patri, & creatori omniū vnigeniti filij sui Saluatoris nostri corpus & sanguinē virgineis visceribus compactum, cum ipsa diuinitate vnitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret episcopos omnes deprecari summum Pontificem, vt altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret, ac interim in suis diœcesibus prohiberet, ne quisquam sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decentia loci per eos, aut suos vicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicum seu notariorum lucrum non cedat. Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas commodentur. Deceret insuper ipsósq; præsules ad aliorum exemplum nunquàm nisi in ecclesiis celebrare, aut missam audire, nam ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. prædictus in c. Sicut. {quod ante disposuerat Concilium Laodicense, Can. viij. in hæc verba, videlicet, Non oportet in domibus oblationes ab Episcopis siue presbyteris fieri.}

Missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro viuis celebrarunt hominibus, vt illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT XXXV.

POena huius criminis est, vt talia perpetrātes à proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, vt cautum est in concilio Toletano, quod refertur in cap. Quicunq; sacerdotū. xxvj. quæst. v. de quo tex.

meminit Hostiens.in cap.fina.de sortile.& ibi Ioan. de Ana.in fine.meminit etiã Paul.Grillandi in tract. de sortilegiis,in xiiij.quæstio.& in xvij. & habetur ille tractatus & alij sui in iiij. volu. tractatuum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad volumina decẽ. Et quia Gratianus refert breuiter verba illius cõcilij Toletani, Si quis cupiat illud originaliter legere, inueniet in synodo xvij. Toletana celebrata Era.Dccxxxij.in c. vj. sub rubr. de his qui missam defunctorum audent pro viuis maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa.

Eucharistiam ob ebrietatem ac voracitatem euomuerunt.

CAPVT XXXVI.

LERICI vel monachi,seu diaconi,presbyteri quibus tale contigerit, lxx. diebus debent pœnitere, vt in cap. Si quis per ebrietatem.de conse.dist.ij. vbi vide Card.de Turrecremata,qui dicit quòd considerata causa vomitus,quæ ponitur in tex.scilicet ebrietate & voracitate,& circũstãtiis,nõ videtur quòd pœna taxata excedat,& ideo securè iniũgenda est.Cùm autem text.non aperiat qualitatem pœnitẽtiæ,quæ debet fieri in illis diebus,videtur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ est,quia secundùm veriorem & securiorem opinionẽ quandiu species sacramẽtales remanent in suo vero esse,sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi,& sic si prædictæ species eiiciuntur per vomitũ,ipsum corpus similiter eiicitur: quem sequitur Cardin.vbi suprà, quem etiam vide

in §.

in §.final.dicentem quòd tunc si species euomitę discerni possunt,& sunt sumptibiles,debent exsiccari & sumi per se,si potest fieri,vel cum vino vel alio liquore.Si non sunt sumptibiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni,præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco.{ De quo etiam vi. per Syluest. in Summa verbo Eucharistia. lo ij. §. Nono quæritur. versiculo Quartum.}

Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari.

CAPVT XXXVII.

POena huius excessus ponitur in cap. Si per negligentiam.de conse.distinct. ij. per hæc verba,Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram,lingua lambatur, tabula radetur,si non fuerit tabula,vt non conculcetur,locus,conradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur,& sacerdos xl. diebus pœniteat, si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam,& tribus diebus pœniteat.Si super lintheũ altaris & ad aliud stilla peruenerit, iiij. diebus pœniteat, si vsque ad tertium,ix.diebus,si vsque ad quartum,xx.diebus pœniteat: & lintheamina quæ tetigerit stilla tribus vicibus minister abluat calice supposito, & aqua absolutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cùm sit canonis antiqui,& quę magis videtur pœnitẽtiæ foro,quàm iu-

dici

diciali prouidere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attenta facti qualitate & astantis populi noticia vel scandalo, & sacerdotis culpa vel negligentia pœna moderabitur vel augebitur, prout æquius sibi visum fuerit.

Aliquotiens insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant.

CAPVT XXXVIII.

Oc enim licet temporibus nostris rarò accidat, quia semper qui celebrat saltem publicè, sumit corpus & sanguinem domini, Concilio tamen Toletano xij. quod habetur de conse.dist.ij.c.Relatum, cautum est, quòd quicunq; sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit gratia cômunionis, anno vno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum vnam vel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs precibus & verbis superstitiosis.

CAPVT XXXIX.

VAM graue sit rebus sacris vti ad committenda scelera, nemo non nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quantò magis id faciendum erit, si talia perpetrans, cultui ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus? Vnde sacerdos qui in hoc

deliq

deliquerit,deponi debet ex ſententia Pauli Grillandi in tracta.de ſortilegiis. { quod eſt volu. v. tracta. diuerſor.doctor. }in quæſt.xiiij.qui etiam deſcribit aliquas res ſuper quibus ſolent prædictæ miſſæ celebrari ad dictum effectum,mouetur per tex. in cap. Si quis epiſcopus.xxvj.quæſt. v. qui hoc non probat,quia nihil de hoc delicto dicit,nec imponit pœnam depoſitionis. Mouetur etiam argumento text. in cap.Quicunque,eadem cau. & quæſt. qui leuius crimen graui pœna caſtigat.Et dicit tandem quòd quidam dixerunt eſſe pœnam arbitrariam:quod dicit tolerari poſſe,quando factum non eſſet valde turpe,vel perſona ſacerdotis ſimplex.{ Et vi. Abba. in c. quidam. ad finem. De celebra. miſſa. vbi dicit quòd ſacerdos miſſam celebrans, vt Deus perdat aliquem, licet cõficiat,debet hoc comperto deponi: quia abutitur tanto Sacramento. Superſtitioſum autẽ clericũ deponendũ & in monaſterio detrudendũ dicit Sylueſt. poſt Hoſtiẽ.in locis per eum relatis in ſua Sũma verbo,ſuperſtitio,§.vndecimò quæritur. }

In cuſtodia Euchariſtiæ deſides.

CAPVT XL.

HVIVS deſidiæ pœna ex diſpoſitione cõcilij Arelaten. de quo in c. Qui bene. de conſec.diſtin.ij.talis eſt, quòd qui bene non cuſtodierit ſacrificium, & mus vel aliquod aliud animal illud comederit,xl.diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit, xxx. dies pœniteat. Nouiſsimè autem taliter delinquentes ab officio tribus menſibus ſuſpenduntur, vt in c.j. de cuſt

de custo. Eucharistiæ. Grauiori pœna puniendi, si aliquod nefandum inde contigerit, quæ videtur relicta iudicis arbitrio, argumento text. in cap. de causis. de offic. deleg. Quali autem decentia seruari debeat Eucharistia, bene ordinauit Honorius iij. in cap. Sane. de celebra. missa. sub talibus & notandis verbis: Ne propter incuriam sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, districtè præcipiendo, Mandamus quatenus à sacerdotibus Eucharistia in loco singulari, mundo, & signato semper honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.

Commendatúmque sibi infirmum bàptizare noluerunt.

CAPVT XLI.

PResbyter qui in prouincia propria, vel alia, vel vbicunque inuentus fuerit, commẽdatum sibi infirmũ baptizare noluerit pro intentione itineris, vel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini papæ, in c. Quicunque. de conse. distin. iiij.

Beneficia plura possident.

CAPVT XLII.

HABERE plura beneficia inter crimina referre volui: quia licet in nostris temporibus non modò non iudicetur criminosum, verùmetiam is sapientior habeatur, maioríque dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciuerit: hoc perniciosissimum Christianæ reipublicæ, ecclesiæque vniuersalis statui, animarúmque saluti fore censeo. Idq;

ratio

rationi naturali obuiare, ac sanctis ecclesiæ constitutionibus, pluriúmque sanctorum doctorũ opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quàm quòd vnus & idem homo varia ecclesiæ stipendia in variis & distantibus sæpe locis, & quibus varia incumbunt onera, in seipso suscipiat? Quæ est enim humana respublica quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officiarios stipendiis in absentia frui & vagari permittat? Quis in sua quantumuis ampla & ditissima domo, vni ministro absenti salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequiis. { Vnde verissima sunt beati Bernardi verba in declamatione super euangelio: Dixit Simõ Petrus ad Iesum. in col. lj. dũ dicit quòd sola bona domini ex omnibus hodie inueniuntur exposita. } Quid debet ecclesia Dei plurium nobiliũ vanitati, vt patrimonio Iesu Christi dilectissimi sponsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quæsiuit, eorũ alat accipitres, educat canes, saginet equos, nutriat lenones ac seditiosos homines qui passim rempublicam turbent? Quid nempe debere potest pluribus aliis rusticorum filiis, ac suis parentibus indoctioribus, à quibus solũ (immò vix) aratra & boues in successionem habere potuerunt, qui illicitis mediis plura occupant beneficia, vt cum illis amplam sibi parent supellectilem, varios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniã habeant? Quid deniq; ecclesia eadem, quantũuis peritissimis ac literatissimis viris debere iudicabimus,

vt be

vt beneficiorum congerie suæ ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, præcipuè his qui doctrina sua nunquam ecclesiæ catholicæ profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicunque es, quantacunque polleas eruditione, an eo solo quòd vigilias sustinueris, studio vacaueris, tibi astricta est ecclesia Dei, vt te in statu grandi, ac pompa magna sustineat? Vidistíne aliquando artificem aliquem eo solo quòd artem didicerit optimè à Reip. alimenta suscipere? An ex eo quòd arte sua Reipub. vtilis est? Quid igitur tibi suades, eò quòd studueris licere tibi plura ecclesiæ beneficia retinere, cũ nec vnius eorum onera subeas? Aduerte quæso, quòd literatis viris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. Si quando verò vt plura habeant beneficia cum peritis dispensare conceditur, ob ecclesiarum vtilitatem, non eorum, id effici debet. Quid enim prodest studium tuum ecclesiæ sanctæ, si id solùm operatur, vt plura occupes loca in quibus plures possent eidem deseruire, qui sufficienti peritia, & maiori charitate seu virtute iniuncta onera subirẽt? Quid prodest illi doctrina tua, si oues Christi tibi commissas, imperito mercenario cum tenui salario pascendas committis? Quis ergo inficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ratione non caret? Quod nempe apertissimè comprobant leges antiquæ gentilium (qui solo naturali lumine regebantur) in quibus prohibitum erat expressè, vt apud eos non esset vir duplex, aut multiplex, sed quòd singuli singula facerent, vt in Socraticis legibus cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda verba Iustiniani, in l. Nemo. C. de assesso. dum dicit,

dicit, Neque enim facilè credendum est duabus necessariis rebus vnum sufficere: Quódque id sanctis obuiet canonicis institutis, apertè monstratur. Primò quidem cõtrarium dispositum est in vij. Synodo, vt refert Gratianus in c.j. xxj. quæst. j. vbi dicitur, Clericus ab instanti tempore non connumeretur in duabus ecclesiis, negociationis enim hoc est & turpis lucri proprium commodum. Statuit hoc etiam sancta vniuersalis ecclesia spiritusancto congregata in concilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcẽtis & triginta episcopis celebrato, in c.x. illius concilij, vbi definitum est non licere clericis in ecclesiis duarum ciuitatum ordinari. Si quis verò iam translatus est ab alia in aliam ecclesiam, nihil habeat cõmune cum priore. Illos verò qui ausi fuerint post ordinationem illius vniuersalis synodi agere contrariũ, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione cõcilij breuiter meminit Gratianus non referendo dictæ pœnæ appositionem in c. Clericum. xxj. quæst. j. Hoc præterea aduersatur dispositioni concilij Placentini per Vrbanum papam celebrati, de quo in c. Sãctorum. lxx. distin. vbi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est, per hæc verba, Omnino autem in duabus ecclesiis aliquem intitulari non liceat. Hoc etiam improbat Toletanum concilium, de quo meminit Gratianus in c. Vnio. x. quæst. iij. in vers. Sed & hoc, per hæc verba, videlicet, Sed & hoc necessarium instituere duximus, vt plures ecclesiæ vni nequaquam committantur presbytero, quia solus per totas ecclesias nec officiũ valet persoluere, nec rebus earum necessariam curã impendere. ¶ Cuius concilij verba originaliter legere

deſiderans inueniet in concilio Toletano xvj. celebrato ſub principe Flauio Egicano anno vj. ſui regni à ſexaginta & vno epiſcopis, in c. de reparatio. Eccleſi. præcipuè, quia paucula etiam verba & vtilia in hoc propoſito trāſcribere neglexit Gratianus quod tamen concilium hucuſque non habetur impreſſum. } Celebre etiam illud Lateranenſe concilium cui Alex. tertius interfuit, de quo in c. Quia in tantū, de præb. Præbendarum multitudinē Canonibus inimicam, materiam diſſolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarū continere expreſsè atteſtatur: { Prohibuit hoc etiā Alex. ſecundus, qui diſpoſuit quòd nullus presbyter habeat duas Eccleſias, vt in cap. per laicos. xvj. q. vij. } Vnde dicit Abb. in c. Cōquerente. de cler. non reſid. in iij. nota. allegando glo. in c. Dudum. el ij. de elect. in verbo intitulatam, ꝙ ſine peccato mortali nō poteſt quis habere plura beneficia, quando alterū per ſe ſufficit. Et vide etiā Ioan. de Lignano in tractatu de pluralitate beneficiorū, maximè in col. ij. vbi concludit quòd de iure cōmuni vnus non poteſt habere duos titulos beneficiales eccleſiaſticos extra caſus in iure expreſſos, & adducit optima fundamenta in propoſito. Extant inſuper ſanctorum ac grauiū virorum cōmentaria, quibus hanc pluralitatē beneficiorū damnant, eámq; animabus periculoſiſsimam eſſe demonſtrant optimis ac vrgentibus rationibus, quas hîc tranſcribere nolo: patent enim volentibus legere eas in tractatu contra pluralitatē beneficiorum, quem edidit ſingularis vitæ, ac magnæ doctrinæ vir Diony. Cartuſien. præ maximè in vij. articulo vſq; ad totum xj. Poſuit etiam aliqua notanda in

prop

propoſito alter Cartuſienſis antiquior Dionyſio in lib.ſuo de vita Chriſti,in c.lxviij.de ambitione, & quibuſdam aliis defectibus clericorum. Firmat hoc etiam apertè diuus Bernardus in epiſt.cclxxj.ad Comitem Theobaldũ,vbi tradit honores & dignitates eccleſiaſticas debere dari iis qui eas dignè ac ſecundum Deũ adminiſtrare velint & poſsint. Neq; licere cuiquam habere plures in pluribus eccleſiis, niſi diſpẽſatoriè ob magnam vel eccleſiæ neceſsitatem, vel perſonarũ vtilitatem. Et vide in propoſito beatũ Thomam in quolibe.ix. in artic.xv. Ioan. Maioris in iiij.diſt.xxiiij.in q.vj. & vij. vbi inter alia cõcludit quòd tenens plura beneficia cũ diſpenſatione, in qua non eſt rationabilis cauſa diſpenſandi, nõ eſt in ſtatu ſalutis.{ Et vi. Feli.in c.j.nu.xxx.de cõſt.vbi dicit ꝙ licet Papa habeat poteſtatẽ diſpẽſandi in omnibus ſtatutis Eccleſiæ,ſola volũtate tamẽ illud intelligitur,niſi lex poſitiua habeat in ſe quãdã rationem diuinã vel naturalem,vt eſt lex prohibẽs pluralitatẽ beneficiorũ, illic Abb. & alios.} Scripſit etiã aliqua Gabriel in expoſitione Canonis, in lectione xxviij.in duabus vlt.col.vbi etiam oſtẽdit quomodo diſpenſatio Papæ in hoc nõ ſuffragetur, niſi fiat ob neceſsitatem vel vtilitatẽ eccleſiæ. Et vltra opiniones grauiũ & ſingulariũ doctorum in iſta materia miracula quædã referuntur per ſuprà dictos doctores Cartuſien.per quæ periculum habentiũ plura beneficia dignoſcitur,quæ quidẽ à Chriſtiano viro contemnẽda non ſunt. Nec enim æterna ſalus propter delicatiorẽ victũ, & ornatiorem veſtitum, ſeu ampliorẽ familiam,in dubio ponẽda eſt:eſſetq; conſentaneũ, vt ſicut patimur ob ſolam opinionẽ eorũ

qui medicinam ſcripſerũt, ſanguinẽ minui, pluráq; alia nobis inſipida & ſatis faſtidioſa propinari, ne ſalus corporis periclitetur (cùm ſæpius eueniat ipſis Medicis ſcriptoribus, aut aliis viuis qui ipſorũ opinionem in nobis experiuntur, errantibus, nõ ſolùm non liberari à morbo, ſed eadem phlebotomia qua ſanari credebãt, mori ac periclitari infirmos) ſic ſequendo opinionẽ ſanctorũ, vel inſigniũ doctorum ob ſalutẽ animæ pecunias minui, aliquáq; & ſi corpori moleſta, tolerare. Cùm ex hoc nullũ nobis corpori nec animæ timeri poſsit periculum, ſed animæ poſt obitũ, & corpori poſt reſurrectionẽ certior & ſecurior ſalus æterna promittatur. Relicta igitur animæ pœna ſupremo illi mortuorũ ac viuorũ iudici, qui ſolus intelligit delicta cunctorũ: prima pœnarũ quæ ſe offert in huius ſeculi cõtẽtioſo foro eſt, ꝙ habens plura beneficia, quàmuis ſimplicia, quorũ alterũ ſufficit per ſe ad vitã beneficiati, poteſt legitimè altero priuari, hoc probat tex. in c. Conquerẽte. de cler. nõ reſid. ſecundùm Abb. ibi, in iij. not. quod dicit valde notabile, & nunquàm obliuioni tradendum, & dicit eſſe caſum ſolennẽ priuandi aliquẽ beneficio ſuo, licet velit in eo reſidere. Iuſtiſsima quidem eſt pœna iſta, licet his tẽporibus infelicibus inuſitata, nõ quia vires amiſerit, ſed ex negligẽtia aut auaritia ſuperiorũ, quorum aliqui in ſacrorũ Canonũ executione torpeſcunt, reliqui verò cùm plures eccleſias epiſcopales ſimul aliquando, aut cũ vna epiſcopali plura alia beneficia retineant, ſuíq; officiales aut habeant aut ambiãt plures dignitates ſiue beneficia, auaricia cæci aliorũ cupidinẽ (& ſi eccleſiis, clero ac diuino cultui pernicioſam) refrenare
non

non satagunt. Secũda est quæ in Concilio generali statuta fuit, vt habetur in c. De multa, de præb. cuius verba sunt. Quicunq; receperit aliquod beneficium curã habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iure priuatus, & si fortè illud retinere cõtenderit, etiã alio spolietur: is quoq; ad quẽ prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius liberè conferat, cui meritò viderit conferendum. Et vlterius decernit text. idem esse obseruandum in personatibus. Fuit etiã extensa pœna ista per iura Sexti & Clementin. primò ad regulares dignitates, vt in c. Cum singula, de præb. libr. vj. Secundò ad prioratus, vt in clem. j. de supplenda neglig. præla. Tertiò ad vicarias perpetuas ecclesiarum parochialium, vt in Clem. vnic. de offic. vicar. Aduerte tamen ꝙ si alicui conferantur duo curata simul & semel, tũc datur sibi optio secundùm Abb. ibi, col. iij. versic. In ea glos. licet alij secundùm eum tenuerint quòd nõ valet collatio. Quando verò aliquis calore iracũdiæ reciperet secundum beneficiũ curatum, non vacaret primum, si incontinenti pœnituit eum, secundùm eundem ibi. d. col. iij. versic. Extra casum. Pœna verò ista vacationis primi beneficij non vendicat sibi locũ, nisi post habitã possessionem pacificã secundi beneficij. ita credit Abb. indistinctè vbi suprà, col. iiij. vers. in ea glo. Sed hæc quidem pœna de qua in d. c. De multa, nouissimè & singulari zelo adaucta est per Ioan. xxij. in sua Extrauaganti Execrabilis. quæ sub tit. de præb. collocata est, in §. qui verò. vbi cauetur quòd qui receperint deinceps dignitatem vel personatũ, seu officiũ, aut aliud beneficium animarũ curam habens anne-

xam, si anteà habebat aliud simile beneficiũ, si illud primum (quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquàm habuerit possessionẽ secundi, vel per eum steterit quòminus habeat omni fraude & dolo cessantibus) non dimiserit in manibus ordinarij absque moræ dispendio verbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & extũc est priuatus dicto secundo beneficio quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habendũ quodcunq; beneficiũ ecclesiasticum, quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficiũ incurrit etiam ipso facto: vt voluit ibi glo. Zenze. in verbo ipso iure. in fin. verbis. { Et vide quatuor requisita vt procedant pœnæ dictorũ iuriũ, videlicet c. De multa. & extrauagantis execrabilis. per Staphileũ in tract. de gratiis expectatiuis, in tit. de qualitate & statu benefi. in §. quartò requiritur. vsq; ad §. iiij. & vlti. & habes nunc illũ tractatum in tomo quarto sexdecim voluminum impressorum Venetiis.

Quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt.

CAPVT XLIII.

ADEO enim sacrorũ canonũ conditores successionẽ seu hæreditarium ius in ecclesiis Dei abhorruerunt, vt Innocẽtius Papa II. apostolica autoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, præbẽdas, præposituras, capellanias, aut reliqua officia hæreditario iure valeat vendicare, aut expostulare præsumat, statuens quòd si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare

præsum

præsumpserit, debita pœna mulctaretur, & postulatis careret, vt habetur in c. Apostolica. viij. q. j. Si verò aliquis ista contemnens adhuc in ecclesia in qua pater eius ministrauit, instituatur, pœna eius est vt ab ea amoueatur: vt statuit Alex. tertius in cap. Ad præsentiam. cum duob. seq. & in c. Quoniam. & in c. Ad extirpandas. de fil. presbyt. nisi media intercesserit persona, vt in d. c. Ad extirpandas. & in cap. ex transmissa eo. tit. Aduertẽdum præterea est quòd licet isti clerici cõtra quos hæc denunciatio facta est dicantur esse illegitimi, tamen quò ad nostrũ propositum, etiam si quis sit legitimus nõ potest succedere patri in beneficio quod ipse possedit nulla persona mediante, vt per glo. Archi. Domi. & Præpo. in d. c. Apostolica. & probat etiam text. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anto. in v. not. in d. c. Ad extirpandas. & notat Anto. post Host. in c. Ad hæc. eo. tit. { & Dec. in c. inter cęteras. col. ij. nu. iiij. de rescr. vbi in hac materia bene loquitur. } Differunt tamen in hoc proposito quò ad aliũ articulum: ꝗ illegitimus filius nõ potest præfici in ecclesia in qua præest pater de præsenti, vt habeat alium canonicatum vel prębẽdã, licet possit eo mortuo habere, dũ nõ succedat in beneficio paterno: legitimus verò potest institui in ecclesia in qua pater præest etiã eo viuo in diuerso beneficio, vt not. in d. gl. & per Domi. & Præposi. ibi. Si autẽ isti immediatè succederẽt in beneficiis filiorũ suorum, non priuarentur eis, cùm nõ reperiatur prohibitum patrem filio succedere in hoc casu, prout communiter in hoc resident Doct. in d. c. ex trãsmissa. vt Præpos. asserit in d. c. Apostolica. licet contrarium tenuerint Hostien. & Archid.

In pluribus eorum intrusi sunt.

CAPVT XLIIII.

INTRVSVS in beneficio ille dicitur qui obtinet illud sine autoritate eius ad quē de iure spectat collatio, notat Abb. ex text. ibi in c. Quia diuersitatē. in ij. not. de concess. pręben. Et allegat text. ad idem in cap. Ex frequentibus. de institu. & ponit Felin. in cap. in nostra, in ij. corollario, de rescrip. qui idem dicit in eo qui intrat cum titulo habito à superiore excommunicato vel interdicto, vel publicè suspenso, allegat text. in cap. Tanta. de exces. pręlat. & allegat Dominic. in c. Propter, vlti. col. xix. distin. ponentem sex modos quibus quis dicitur intrusus in beneficio. { & vide eundē Felin. ponentē septem in c. Veniens. num. iij. de accusa. } Clericus autem qui scienter iniustè intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure priuatus est beneficio simili cum cura quod habebat, vt in c. Eum qui. de præben. in vj.

Viuis possessoribus eorum.

CAPVT XLV.

QVI in viuorum sacerdotū loco ponuntur, hoc ipso sunt ecclesiastica communione pellēdi, qui se passi sunt successores viuis sacerdotibus adhiberi. verba sunt text. in capit. j. de conces. præbend. Vbi vide gloss. tenentem quòd vltra hoc debet deponi, allegat text. in cap. In primis. ij. quæst. j. sequitur Abb. ibi per eundem textum, qui tamen loquitur in eo

qui

qui in locū viuētis episcopi procurauit subrogari, vnde non videtur generaliter inducendus contra quēlibet clericū qui viuentis obtinuit beneficium. Longè enim grauius deliquit qui episcopatū, quàm qui beneficium viuentis ambit & vsurpat. Allegat prætereà glos. in d.c.j.ad hoc, text. in c. Non furem, & in c. Eum qui. vij. quæst. j. sed text. in d.c. Non furem. nihil probat de depositione. Et text. in cap. Eum qui. solùm dicit, quòd qui recipit archidiaconatum viuentis, eiusdem Archidiaconatus honore deponitur, & si vlterius in loco eodem ministrare præsumit, priuatus est participatione sacræ communionis. Vnde non probat quòd deponatur nisi à beneficio quod recipit: non ergo intelligat iudex, dum glos. & Abba. simpliciter dicunt quòd est deponendus, quòd deponatur ob officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur prætereà & aliam pœnam occupans viuentis beneficium, quòd efficitur infamis. ita Abba. vbi suprà, per tex. in c. Audiuimus. iij. quæst. ij. Sed salua eius autoritate, ille etiam text. loquitur in eo qui inuasit episcopatum viuentis, non verò in casu nostro. Et subdit prætereà Abb. ibi, quòd talis clericus non potest amplius illud beneficiū obtinere, & quòd credit quòd solus papa potest cū eo dispensare. Immò plus dicit notādum, quòd taliter occupans beneficium viuentis scienter faciendo se institui, si posteà vacante tali beneficio impetrat illud à papa, non facta mentione de inuasione præterita, non valet collatio tanquā subreptitia. {ad quod etiam facit quod dicit Felin. in c. In nostra. ij. corollario. nu. xxvj. de rescrip.} Et vide tu Hispane legem xiij. ti. xvj. parti. j. quæ dispo-

nit quòd recipiens beneficium viuentis perdit illud, & nunquam debet aliud habere, & iudex qui priuat eum beneficio, & restituit viuenti, potest pronunciare illum infamem, & postea ponit duos casus in quibus impunè recipit quis beneficiũ viuẽtis.

Et occasione laicæ recognitionis non requisita episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt vendicare.

CAPVT XLVI.

LERICI taliter habentes beneficia, si commoniti illa nõ resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, vt sancitum est in cap. Relatum. de iure patronatus.{ Olim præterea erat hoc per antiquos canones inhibitum, vt patet ex text. in c. per laicos. xvj.q.vij. vbi Alexander secundus disposuit, quòd per laicos nullo modo quilibet clericus vel presbyter obtineat ecclesiam. Gregorius preterea septimus & Paschalis Romani pontifices hoc ipsum etiam damnauerunt, disponentes quòd qui contrarium faceret, excommunicationi subiaceret, præter id quòd talis inuestitura irrita esset, vt Gregorius idẽ decreuit. & habetur in c. quoniam. & in c. siquis clericus. eadem causa & q. } Hodie verò in Concilio Lateranensi sub Leone x. celebrato, in sessione x. in bulla contra exemptos edita, in §. Et quia sæpius dispositũ est quòd collationes beneficiorum factæ à domicellis principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus quod habere confingunt in beneficiis ecclesiasticis nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum collationibus, & literis, &

absque

absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur. Et quòd illis vtentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

In nullo beneficiorum resident.

CAPVT XLVII.

Beneficia omnia tã ratione naturali (quæ dictat homines illis obsequia præstare à quibus ob id stipẽdia recipiunt) quàm communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, planum est. De beneficiis verò simplicibus idem esse firmat Panormi. in cap. Quia nonnulli. de cleri. non residentibus, per tex. in cap. Super inordinata. de præben. Consuetudo autem quæ ferè semper bona opera minuit, & secordiam ac inertiã in hominibus alit (cùm à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri ac foueri soleat) iam inualuit, vt hæc simplicia beneficia residentiam non requirant, quam in his doctores admittendam scribunt, ab illáque excusari beneficiatos tradunt, cùm per alios ecclesiis debita præstentur obsequia. { Generaliter autem vide quinque casus in quibus nulla consuetudo excusat non residentem per Felin. in c. Cùm omnes. col. xvij. & xviij. de cõsti. num. liiij. } Pœna autem clerici non residentis in beneficio (etiam modicæ æstimationis) est, quòd illo priuetur, vt in capitulo Conquerente. de clericis non residentibus. Et ibi Innocent, & Abba. notant ex eo.

Quod

Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari si monitus pro necessitatibus vel vtilitatibus ecclesiæ suæ venire recusaret. Notat Inno. in c. Ex tuæ. de cler. nõ resid. argumẽto tex. in c. Sicut autem. Et in c. Absit. xj. q. iij. Quando verò beneficia nõ requirũt residentiam, si clerici vagantur, sufficit delictũ vagationis ad priuationem, notat Inno. in d. c. Ex tuæ. allegat text. in c. Non oportet. cum sequenti. vij. quæst. j. Pro quo facit gl. in c. Non oportet. de cõse. dis. vlti. quam dicit singularem & alibi nõ repertam Corse. in sing. in verbo vagabundus, ad hoc quòd si beneficiatus est vagabundus, & tandiu absit, & dubitetur an viuat, an mortuus sit, poterit beneficium eius cõferri alteri, quod corroborat pluribus notandis conclusionibus, quæ procedunt in vagabundis. Modum autem procedendi ad priuationem in hoc casu breuitatis affectu hîc tradere prætermisi, facilè erit requirentibus inuenire.

Cùm parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT XLVIII.

TALES sunt priuati ipso iure, nulla præmissa monitione, ecclesia vel beneficio parochiali, vt in cap. licet canõ, de elect. in vj. quod adeò procedit, quòd non potest mora purgari anno elapso: quia pœna infligitur ipso iure, vt notat glos. antepe. ibi, quam dicit notabilem Ancharan. j. colum. & posteà in colum. final. versi. quartò quæro, & voluit ante eum Ioan. Mo. ibi. vers. Sed nunquid, & idem tenet ibi Philip.

col.

col.ij. Annus præterea de quo in præſenti incipit ab eo tempore quo ipſius eccleſiæ regimen cōmiſſum extitit,& poſſeſsionem eius pacificam habuit prouiſus, vel per eum ſtetit quò minus habuiſſet, probat text. in capitu. Commiſſa, eod. titul. Si autem iuſto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur iſtam pœnam, vt ibi per tex. Et vide Ioan. Mona. in d. c. licet canon. verſic. Sed quid, vbi notat eſſe legitima impedimenta ad excuſandam pœnam priuationis, quòd Epiſcopus fuerit impeditus, vel non fuerit qui ordinaret eum, vel ſi Epiſcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd ſi epiſcopus proprius qui non potuit vel noluit ipſum ordinare, dabat ei facultatem vt ordinaretur ab alieno epiſcopo, quòd eſſet in culpa ſi non promoueretur. Cōſulerem præterea clericis in caſibus huiuſmodi, quādo impedimenta proueniunt ex perſona epiſcopi, quòd proteſtarentur ſe eſſe paratos ad ordines ſuſcipiendos, vt euitemus doctrinas & opiniones doctorum in ſimilibus traditas, de quibus per Feli. in cap. Ex tranſmiſſa. de præſcrip. in col. j. & iij. Alex. & Iaſ. in l. ij. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et vide etiam notabiliter per Io. Mona. vbi ſuprà, qui diſtinguit quando quis incurrit irregularitatem, propter quam non poteſt promoueri, an debeat priuari, quia ſi hoc eſt ſine culpa ſua, non priuatur, vt potè ſi amittat oculum vel manum. Si autem culpa ſua, debet beneficium amittere, allegat tex. in cap. j. de æta. & quali. Aduerte præterea quòd Ancha. in d. cap. licet canon. col. fina. verſic. quintò quæro, notat poſt glo. antep. ibi, quòd etiam ſtante diſpoſitione dicti tex. poteſt epiſcopus monere promot

motum vt ordines suscipiat etiam intra annum: quia illa constitutio venit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionem: vnde si voluntate sola renuit clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non vult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundùm gloss. ibi. Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus vt promoueretur. ita firmarunt Domi. de Rota in deci. antiquis. D x x. incip. Nota quòd tenens capellaniam, ex ratione quia dispositio illius capitu. Licet canon. tanquam pœnalis non debet extendi.

Officium insuper diuinum vt tenentur non recitarunt.

CAPVT XLIX.

X dispositione Lateranẽsis Concilij tẽpore Leonis x. celebrati in sessione nona, in cap. de reformationibus curiæ & aliorũ, delictũ hoc tali pœna punitur: videlicet quilibet habẽs beneficiũ cũ cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officiũ nõ dixerit, legitimo impedimẽto cessante, beneficiorũ suorũ fructus suos nõ faciat, pro rata omissiõis recitationis officij & tẽporis, sed eos tãquã iniustè perceptos in fabricas huiusmodi beneficiorũ, vel pauperũ eleemosynas erogare teneatur. Si verò vltra dictũ tẽpus in simili negligẽtia contumaciter permãserit, legitima monitione præcedente, beneficio ipso priuetur, cũ propter officium detur beneficiũ. Intelligatur autẽ officium omittere, quò ad hoc vt be

vt beneficio priuari posſit, qui per quindecim dies illud bis ſaltem non dixerit, Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſsione reddituri rationem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contrà facere conuincatur. Hęc ſunt verba concilij. An autem ante eius declarationem clericus non recitans officium diuinum teneretur ad reſtitutionem fructuum, vide Docto. in capit. j. de celebra. miſſa. Domi. & Phili. in cap. fin. de reſcri. lib. vj. Sylueſt. in verbo clericus. lo iiij. in xxiij. quæ. { Phili. in c. poſtulaſti. col. ix. nu. xxxiij. De reſcrip. }

Negociatores ac alienæ rei conductores.

CAPVT L.

EGOCIARI lucri cauſa prohibitū eſt clericis, vt in cap. Secundū. ne cleri. vel mona. Vnde in Concilio Carthaginieſi vj. cap. xvij. ſancitum eſt quòd clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia, abiiciatur à clero ac à communione alienus ſit. { Eiſdem præterea prohibitum fuit inter alia in Concilio Calcedonenſi in Cano. iij. conducere poſſeſsiones. Qui verò hoc fuiſſet tranſgreſſus correctioni eccleſiaſticæ ſubiacere decreuit. Poſteà etiam in Concilio Carthaginienſi iij. in Cano. xv. clericis fuit prohibitū vt nō eſſent conductores nec turpi vllo lucro vel inhoneſto negocio victum quærant. Nulla etiam alia inflicta pœna. Tandem, in concilio Arelatenſi ij. in capitulo xiiij. diſpoſitum eſt quòd ſi clericus conductor alienæ rei voluerit eſſe, aut turpis lucri gratia aliquod genus negociationis exerceat, depoſitus à clero, à communione alienus habeatur.

Facit

{ Facit etiam in proposito materiæ huius capituli Concilium Tarraconense, Canone ij. Cuius verba sunt: Canonum statutis firmatum est vt quicunq; in clero esse voluerit, emendi vilius vel vendendi carius studio non vtatur. Certè si voluerit exercere cohibeatur à clero. cuius Concilij dispositio à Gratiano refertur in c. canonum. xiiij. q. iiij. vbi etiam vide bonum text. Iulij papæ, in c. quicunque. in hoc proposito. } Aduertendum est præterea, quòd quęsita per clericum ex illicita negociatione danda sunt pauperibus, vt notat Matthæus, quē ibi refert Card. in clement. j. in fin. de vi. & honest. cleric. Et notant Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo. ibi, in ij. col. Si tamen totum non reddiderint, non sunt in statu damnationis, vt notat Card. vbi suprà, referendo fratrē Aluarum, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo solum Zenze. Et vide Archi. Floren. in sua summa, in iij. parte, tit. xiij. cap. ij. §. fin. vbi scripsit quòd in foro pœnitentiali debet clericis iniungi, vel saltem consuli quòd ea quæ taliter lucrati sunt studeāt pauperibus erogare, qui solùm allegat ad hoc text. in cap. Qui habetis. xiiij. quæst. v. Ex quo videtur velle, quòd non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisitorum.

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT LI.

CLERICVS proxeneta illicitorum contractuū à proprio gradu debet deponi; hæc est sentētia Rom. in singu. Dccxxij. incip. Proxeneta, allegat text. in capitu. Si quis episcopus. j. quæstio. j. Sed ex illo text. iudicio

cio meo non poteſt elici tam generalis propoſitio, quia ſolùm diſponit in mediatore ordinum precio ſuſceptorum: quo caſu præcipit tex. ille quòd clericus mediator à proprio gradu decidat, & ſic deponatur, ſecundum Docto. ibi. Vnde ego non auderem pœnam inflictam clerico mediatori in crimine ſimoniæ per illud Concilium Calcedonenſe extendere ad proxenetam, ſeu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta diſtinctione: ſed crederem pœnam illius text. in ſuo caſu practicandam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorem pœna arbitraria puniendum, attenta contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo vel ſcandalo inde ſuborto. Poſſet tamen corroborari opinio Roma. de qua ſuprà per text. in capitulo primo, de teſtibus, in vj. vbi probatur quòd etiam mediator criminis dicitur ipſum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & inferunt ad ſtatuta imponentia pœnam committentibus delictum, quòd videntur includere etiam mediatores, facit gloſ. notabilis in l. Si ſciente. ff. de parrici. quæ probat quòd proxeneta in contractibus vſurariis poteſt dici vſurarius, dum dicit quòd proxenetæ in talibus contractibus tenentur reddere vſuras, ac ſi ipſi accepiſſent, quam allegat Philip. in d. cap. j.

Miniſtri laicorum, ac in rebus eorum procuratores exiſtentes.

CAPVT LII.

Lericis qui talia agunt, & occasione huiusceemodi administrationis, propter pecuniariam causam deprehenduntur in fraude non subuenitur ab ecclesia, vt disponit text. in cap. Sacerdotibus. ne cleri. vel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, vel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea quæ ipse notat in cap. j. eod. titu. vbi in fina. verbis concludit quòd clericis in minoribus non beneficiatis nō prohibentur negotia secularia aliâs licita. Et nota secundum eundem Abb. post Inno. quòd ille text. in c. Sacerdotibus. dum prohibet clericos esse procuratores rerum laicorum, intelligitur in procuratore generali: nam procurare vel administrare vnum negotium laicorum non est clericis prohibitum, quod dicit menti tenendum. & idem tenet Abb. post Innocen. & Ioan. Andr. in cap. Sed nec. in col. j. eod. titu. { idem tenet Inno. in c. j. de obliga. ad ratio. quem sequuntur plures doct. relati per Phil. in c. cum I, & A. col. 6, nume. 17. de re iudi. quod tamen limita, nisi illud vnicum negotium ita multum esset arduum & diffusum, quòd haberet distrahere clericum, sicut multa negotia secundum Phili. in c. ij. de iudi. col. ij. nu. 4. Itē limita vt infrà in c. 55. } Item aduerte quòd inquantum dicitur in d. c. Sacerdotibus, quòd talibus clericis non subuenitur ab ecclesia, intelligunt Docto. communiter secundum Abb. ibi, quòd non per hoc datur autoritas Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici non debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, vel dando fauorem eis vel auxilium, quòminus debeat respondere in loco in quo gesserunt administrationem

nem. {Quomodo autem fuerit olim clericis prohibitum similibus vacare, vide in concilio Carthaginensi primo, Cano.6. Cuius verba sunt: Nicasius episcopus Culustitanus dixit, Credo placere suggestionem meam sanctitati vestræ: & displicere vobis, vt qui seruiunt Deo, & annexi sunt clero, non accedãt ad actiones, seu administrationem vel procurationẽ domorum. Gratianus episcopus dixit, Et Apostolorum statuta sunt, quæ dicunt, Nemo militãs Deo implicat se negotiis secularibus, próinde aut clerici sint sine actionibus domorum, aut actores sine officio clericorum. Vniuersi dixerũt, Hoc obseruemus. cuius canonis verba referuntur in c.credo.xxj.q.iij. licet eius suprascriptio corrupta sit.}

Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT LIII.

CLerici in sacris ordinibus constituti, tabellionatus officium exercere non debent, & si aliter fecerint, prælati debent hoc illis interdicere, per beneficiorum subtractionem. Ita dispo nit text. in capitu. Sicut. ne cleri. vel mona. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quòd officium est vile & sæculare. In causis verò spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admittendos esse arbitratur Abb. ibi, col. iij. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiatis, secundum Anto. ibi, cui assentitur Abb. d. colum. iij. post Hostien. Clerici verò in sacris non beneficiati possent vti isto officio, voluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. {de quo vide, latè per Iaso. vbi hoc limitat nouem modis, in l.j. §. huius studij.

ff.de iusti.& iure. nu.8.} Vnum est præterea aduertendum in hac materia, quòd licet clerici non posint recipere nouas rogationes tanquam tabelliones, veteres tamen poterunt complere, probatur ex glos.in cap. Vt officium.in verbo, præmissa.de hæred.in vj. quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam Phil.qui dicit, quòd ratio huius est, quia cōplere veteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamen vlterius vnum quod est notandū, quòd non debent hoc facere sine licentia superioris, secundum Ioan. de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum vel beneficium non perdunt clerici per superuenientiā tabellionatus. ita concludit Abb. ibi, colum.ij. licet Vincen. voluerit quòd clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quod ibi intelligit Ioan. And. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à principe, & deputaret eum ad publica & criminalia officia. Quod ego adhuc subintelligerem, quando talis cœpisset vti officio in criminalibus, antè verò non. Quæri præterea potest non ab re in materia huius capituli, Si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tanquam publicus notarius, an valeant? quam quæstionem mouet Bald. in j. volum.consil.cccl. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia episcopus non potest restituere infamem, cùm hoc sit reseruatum principi, vt per Innocen.& alios in cap. Cùm ſ.de re iudic.

Ac

Ac leges & physicam audientes.

CAPVT LIIII.

Rchidiaconi, plebani, præpositi, cantores, & alij clerici personatus habentes, necnon presbyteri audientes seu studentes, addiscendo leges vel physicam post duos menses à tempore quo audire inceperint computandos, quatuor pœnis sequentibus subiacent: videlicet quòd sunt ipso facto excommunicati, ac in nulla causa si patrocinium præstare voluerint, audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capitulo, & cæteris vltimi fratrum habeantur, & totius promotionis ad ordines vel beneficia spem amittant, nisi ex misericordia Apostolicæ sedis. Ita colligitur ex tex. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in cap. Non magno opere. & in c. fi. ne cleri. vel mona. Similibus etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales ecclesias, quæ sunt plebaniæ, habentes sub se capellas in quibus instituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipsis absque causa rationabili amoueri, si leges vel physicam audiunt, vt habetur in c. j. eo. tit. lib. vj.

Villarum procurationes suscipientes.

CAPVT LV.

Acrosancta{ illa Calcedonēsis Synodus, in Canone iij. Clericos misceri secularibus procurationibus prohibuit, nisi fortè qui legibus ad minorum tutelas, siue curationes inexcusabiles attrahuntur, aut quibus ipsius ciuitatis Episcopus ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, vel orphanorū, aut vidua-

rum,quæ indefeſſa ſunt,aut earum perſonarum,quę maximè eccleſiaſtico indigent adminiculo. Tranſgreſſori autem nullam aliam pœnam irrogat, niſi quòd correptioni eccleſiaſticæ ſubiaceat. Conciliũ præterea Carthaginenſe tertium eos eſſe procuratores,ſimpliciter prohibuit Cano.xv.Poſtea verò Alexan.iij.in concilio Lateraũ. inhibuit clericis procurationes villarum exercere, pœna contrafacienti poſita, quòd ab eccleſiaſtico miniſterio fiat alienus. Vnde colligitur,quod } clericus generalis procurator deponendus eſt,vt in cap.Sed nec.ne cle.vel mona.Et licet ille tex.ſimpliciter prohibeat clericis procurationes:Inno. tamen quem ibi ſequitur Abb.intelligit de procuratione generali,quaſi ſentiat,quòd poſsit clericus vnum negotium procurare etiam laici : quod latius ſequitur idem Abb.in cap.ij.eod.tit. dummodo clericus non ſuſcipiat illud negotium ex cupiditate,quia tunc nec vnum negotium licet clerico procurare,ſecundum eum.Et ſic intelligit ſententiam Collectarij in locis per eum relatis,quæ aduerſabatur doctrinæ Inno.{ Intellige etiam dummodo illud vnum negotium non ita multũ ſit arduum ac diffuſum quòd haberet diſtrahere clericũ ſicut multa negotia vt tenet Philip.in cap.ij.de iudi.colum.ij. nume.4.& dixi ſuprà in cap.52.} quantum verò ad pœnam depoſitionis, de qua hîc vide quod dicam in capitu.ſequen.

Ac principum & ſecularium virorum iuſtitiarij.

CAPVT LVI.

Huius

HVius excessus est eadem pœna de qua in casu præcedēti,& per eundem tex. Aduerte tamen,quòd Abb.in d.cap.Sed nec.versi.Sed quæritur. dicit quòd sibi videtur valde graue quòd clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum,scilicet procuratoris,de quo in c.præcedenti,& Iustitiarij.de quo hîc, maximè hodie:cùm non ita acerbè debeant puniri delicta, vt in c.fraternitatis.xxxiiij.distin.Vnde plus sibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & non deponi,nisi essent incorrigibiles:quia tex.solùm dicit quòd delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationē satis fit alienus:licet Ioā. Andr. intelligat de pœna depositionis. {Pro cuius opinione videtur facere decretū concilij Toletani iiij.cuius verba sunt:Sæpe principes cōtra quoslibet maiestati obnoxios sacerdotibus negotia sua committunt.Et quia sacerdotes à Christo ad ministeriū salutis electi sunt,ibi consentiant regibus fieri Iudices,vbi iureiurando supplicij indulgentia promittitur,non vbi discriminis sentētia præparatur.Si quis ergo sacerdotum contra hoc commune consultum discussor in alienis periculis exciterit, sit reus effusi sanguinis apud Christū,& apud ecclesiā perdat proprium gradum.est Cano.xxx.dicti Concilij.& habetur 23.q.8.c.sæpe principes.} An autē clericis in isto casu sit prohibitum quodlibet officiū iustitiæ exercendæ. Abb.in d.c.Sed nec.credit quòd sic, quia verba text.sunt multùm generalia, & ratio generalissima, quia nemo militās Deo &c. Vnde dicit per illū tex. quòd clericus non posset esse Vicerex, vel Viccecomes,vel locumtenēs alicuius principis secularis,

nec habere sub sua cura aliquam ciuitatem seu locũ temporalem. pro quo allegat text. magis specificum in c.clericis.§.j.eo.tit. Videtur tamen sibi quòd clerici possunt esse consiliarij principis: quod dicit etiam sentire Ioan. Andr. in d.c.clericis. quod notat etiam Bal. ex text. ibi, in auth. Habita. in princ. C. Ne filius pro patre. Et vide Abb. in dicto capit. clericis. vbi notat quòd prælatus potest esse consiliarius principis secularis, licet non debeat esse officialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam reum absoluendum, quando ex hoc immineret actori pœna mortis, vel mutilationis membri in pœnam talionis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis interuenire in lege condenda, per quam pœna mortis imponitur, quando non imminet casus, propter quem efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus occurrat, vt quis interficiatur: quia tunc clericus consulẽs non animaduertit in certam personam, sed prouidet vt homines se abstineant à delicto: vt notat Domi. in c.fi. iij.dist. Vbi dicit hanc esse conclusionem Archi. in c.officia.xxiij.quæst.v. licet re vera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solùm asserit quòd princeps qui legem condidit, cuius autoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges cõdere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui cõsuluit ei vt illas condat: poterat tamẽ melius allegare Bal. vbi suprà expresse tenentẽ quòd clerici possunt dare consilium in legibus cõdendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in c.

Ad

Ad audientiam, in iij.col.versi. Tertiò quæritur. de homici. Pro quo etiam facit quod notat Bal. in c. ij. in fi. de maio. & obed. post Innoc. quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequẽdo, quia si propriis manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, aduocati vel procuratores extiterunt.

CAPVT LVII.

POena huius criminis est, quòd tãquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: vt in cap. fina. de postu. in fi. Notat hoc etiam glos. in c. Nulli. iij. quæst. j. Tradit etiam Lucas de Penna in l. milites. in fin. de re mili. lib. xij. Quod adeò procedit, quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesiis non potest pręstare patrocinium vni contra aliam, notat glo. in c. Si qui sunt presbyteri. j. quæst. vij. quod limitat eadem glos. nisi habeat administrationẽ in altera earum. Si verò necessitas officij quo fungitur cogat illũ ad aduocandum contra ecclesiã, vt quia tutor est, vel prælatus, excusatur secundũ Inno. ibi. Vel si hoc agat pro strictè coniunctis, vel miserabilibus personis, secundum Abb. ibi post Hosti. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si in camera consulit contra eam, incurrat pœnam, de qua suprà. Videtur dicendum quòd non, si sequimur doctrinã Bar. in l. j. §. postulare. ff. de postul. vbi tenet quòd Doct. promittẽtes non aduocare, possunt in camera cõsu-

lere:quod ibi sequitur Alex.in addit. & quod notat idem Bar.in l.Paulus. §.j. ff.de legat. videlicet quòd Docto.qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt vnam cedulam iudici,vel si ei loquuntur:quod refert & sequitur Præpo.in c.Solicitudinem.de appel.col.x. qui etiam allegat Ang.in d. §.postulare.tenentem quòd prohibitus postulare,nó prohibetur allegare in camera, vel in scriptis, notat etiam Ias.in l.j.in prin.in iij.col. ff.de verb.obl.referendo Bar.vbi suprà.{ Et Decius in l.fœminæ.nu.11. ff.de reg.iur.} Sed prædictis doctrinis non refragantibus(saluo meliori iudicio) contrarium credere in casu nostro,imò quòd clericus consulendo in camera,vel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiã incurrat pœnam : quia tex.in d.c.fi.eam imponens fundatur in ingratitudine,quę resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus vel procurator contra ecclesiam,in qua habet beneficium:quæ quidem ingratitudo ita consistit in consulendo in camera, vel scribendo in iure cõtra eam,sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiæ consilia clerici in camera,vel allegationes iuris ab eo scriptę,sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum suprà relatis.

Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LVIII.

Lericus qui in hoc deliquerit perdit hæreditatem , quæ aufertur ab eo tanquã ab indigno,& applicatur ecclesiæ : notat Bal.in l.Si

l.Si quis presbyter.C.de epiſ.& cle. quod confirmari poteſt ex his quæ not. Feli. poſt Abb. in c.eccleſia ſanctæ Mariæ.de cõſti.col.xxiij.ver.Sequuntur etiã. vbi dicit quòd in caſibus in quibus quis priuatur vt indignus hęreditate,priuabitur & clericus:& quòd ſi clericus hæres nõ adimplet voluntatẽ defuncti priuabitur hæreditate, iuxta auth. Hoc amplius. C.de fideicom.& quòd ſi non petit tutorem pupillo, priuabitur ſucceſsione,per l.Sciant.C.de legi.hær.Quę etiam refert Barba.in conſi.xxviij.incip.Scripſit belliſsimè.in j.volu.in col.pen.referendo Ancha.in c.j. de cõſtit.in vj.char.verſi. Primò principaliter quæritur.facit etiam quod tradit Ioan.Baptiſt.in repe.l. Cunctos populos.C.de ſumma trinit. & fide catho. in col.antepe.nu.clxxv. dum ex concluſionibus per eum præmiſsis dicit inferri, quòd clerici priuantur vt indigni,iuxta tit.ff.& C.de his qui.vt indig.Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit,fructus quos percepit ante litem motam, vt in l. Eum qui tacitum.ff.de his qui.vt indig.Dicitur autem tacitam fidem accõmodaſſe, ſiue chirographũ eo nomine dederit, ſiue nuda repromiſerit pollicitatione,vt in l.In fraudem.in prin. ff.de his qui.vt indi. Idem etiam eſt ſi fiat inſtrumentum coram notario & teſtibus,in quorum fide ponitur vt hoc habeãt in ſecreto.ita Bart.ibi.& in l.Non intelligitur.§.tacita. ff.de iure fiſ.Et vide glo.in d.§.tacita,in verbo, probationibus,quæ vult,quòd per confeſsionem rogati probatur tacitum fideicommiſſum: quam ibi ſequitur Bart.ex qua notat vnum quod eſt in hac materia ſingulare, quòd tenetur quis reſpondere poſitioni,an fuerit rogatus de reſtituẽdo incapaci:quod
ſcripſit

scripsit etiam Bart.latius in l.fina.colum.iij.ff.de his quib.vt indig. Et in ista materia taciti fideicommissi vltra ea quæ tradunt Docto. in locis communibus vide bonum consilium Barba.xlvj.incip. Præclarè scribitur,in j. volu. Posset etiam dici in hoc proposito quòd cùm Barto. in d.iij.col.d.l. fina.tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare talem hæreditatem, & non potest dare incapaci,nec sibi retinere:quem refert & sequitur Rosella in verbo filius.in iiij.col. versi.quæro quod debet,& Segura in repe.§.cum filiæ. l.Cohæredi. ff.de vulg.& pup.xlv.col. versic. Tertium est notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur restituere ecclesiæ bona illa : quod non est parui momēti.{ Et an iuramentum prēstitum arrogato & testibus de nunquam id reuelando valeat, vide consi.elegans Cardi. xxxviij. qui concludit quòd non, & eum refert & sequitur Feli.in c.intimauit.nu.5.de testi.}

Calumniatores.

CAPVT LIX.

PRæmisso prius quòd ille dicitur calumniator qui falsa crimina proponit, vt in {c. si quem.}§.notādum.ij.quęst.iij.& per Anto. in rub.eiusdem titu.Et quòd regulariter si succumbit in causa, punitur eadem pœna qua veniebat puniendus accusatus, vt in c. ij. eadem causa & quæst. {& in c.ij.v.q.vj.} Et per Anto.& Abb. in d.rubri. Clericus calumniosus accusator priuatur officio,& verberatus publicè in exilium mittitur, vt in capi.j. de calumn.{ facit etiam tex. in c.quia iuxta.v.q.vj.} Aduerte tamen quòd hæc non est ordinaria pœna clerici

clerici calumniatoris, sed illa eadem qua puniendus erat accusatus,& ideo in d.c.j. fuit imposita illa verberum & exilij, quia non erat proportionabilis accusatori pœna qua erat puniendus accusatus, secundum Anto. & Abb.ibi. ideo caueat iudex ne erret, credens hanc esse ordinariam pœnam calumniatoris. Sed sequendo doctrinam Anto. ibi, in iiij. nota. quatenus pœna accusati congruit accusatori, eatenus est imponenda,& quatenus ei non proportionatur, alia corporalis loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiã suam purget,vt in c.fi.eo.tit. Et hoc ex ratione, quia denunciator dicitur impropriè calumniator, quia aliâs similitudine supplicij puniretur secundum glo.& Anto.ibi,per quos etiam vide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta pœna suspensionis,etiam si denuncians intenderet pœnitentiam tantùm, & non pœnã imponendam esse,vt per Abb.ibi,in fi. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calũniator,quando in personã electi vel postulati aliqua obiicit, & deficit in probatione,vt probat tex.in cap.j.de elect. in vj.Ex quo notat ibi glo,in verbo calumniæ,quòd in excipiẽdo,accusando & denunciãdo dicitur quis calumniari: pœnam verò eius qui calumniatur hoc modo descripsit text.ibi,videlicet quòd à beneficiis ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuò sit priuatus, nisi manifestißimis constiterit documentis quòd ipsum à calumniæ vitio causa probabilis & sufficiẽs excusa-

ret. Aduertendũ autem eſt,quòd cùm ille tex. imponat pœnam calumniatori obiicienti in perſonam electi, non videretur extendenda ad quemcunque clericum calumniam committentem in excipiẽdo contra alium in alia materia,ſed tunc arbitrariè puniendum exiſtimo,eo pręcipuè,quia crimina in modum exceptionis probata non ſic nocẽt criminoſo, iuxta not.in c.j.de exceptio. { Qua autem pœna punierint antiqui Canones falſa crimina obiicientes,vide concilium Arelatenſe ſecundũ in Canone 24.vbi diſponitur eos qui falſa fratribus obieciſſe conuicti fuerint,placuit vſq; ad exitũ non cõmunicare ſicut magna Synodus ante conſtituit, niſi digna ſatisfactione pœnituerint. } Quæ ſint verò cauſæ iuſtę excuſantes aliquẽ à calumnia,vide glo.in d.c.j.de elect.in vj. in verbo ſufficiens,quæ ponit duo exempla. Et vide Bart.in l.Cum quidam.§.quod dicitur. ff.de acquir. hære.vbi per illum tex.dicit,quòd quando eſſet publica fama,excuſatur qui fuit credulus,& accuſauit vel denunciauit aliquẽ de maleficio,de quo erat publica fama, & non poteſt puniri pœna quæ imponitur proponenti falſas accuſationes, & dicit ſæpius fuiſſe de facto obtentum. Idem voluit Bal.in l.fi. C. ſi ſeruus aut liber. lib.x. quos refert Iaſ. in prædictis & aliis locis,in l.j.in prin. ff.de eo per quem factum erit. An autem præſentatio vnius teſtis releuet à pœna calumniæ, vide Ana. in c.ij.de calumnia. in iiij. col.ex quo colliges quòd releuat,niſi aliàs eſſet conſuetus calumniari,& in alio caſu,quando reus nihil probat,pro quo allegat Anto. ibi, & Bald. in l.fina. C.de probat. Et nota quòd eadem ſententia eſt condemnandus calumniator, qua reus abſoluendus: vt

notat

notat idem Anto.in d.cap.j.in iij.nota.& Abb.in ij. nota. qui etiam addit quòd si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus, potest posteà puniri ex nobili officio iudicis:quod no. ex text. ibi, regulariter autem præsumitur calumniari, qui nullas probationes pröducit, nisi in casibus not.per Anto.in dicto capit.j. quos transcripsit Panormita. ibi. Vnum præterea quod est notabile aduertat Iudex in hac materia, quòd nō solùm propter veram calumniam commissam in causa criminali potest imponi pœna corporalis de iure canonico, sed etiam propter præsumptam calumniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter tex. iuncta glo. fin.in c.fi.de do.& contumacia. qui non est alibi, secundum Inno.vt refert Ioan.de Ana.in capitu.j. de calumnia. in col. iij. Crederem tamen quòd quamuis hoc verum sit, mitiori tamen pœna licet corporali puniendus est calumniator in ciuili, quàm in criminali causa.

Maledici.

CAPVT LX.

Clericus maledicus maximè in sacerdotibus cogatur ad postulandum veniam, & si noluerit, degradetur, nec vnquam absque satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginieñ. Cōcilij iiij. vt habetur in cap. clericus maledicus.xlvj. distinct. Si autem clericus verba aliqua in depressione officij & beneficij Romani pontificis protulerit, tūc text. in cap. j. de maledi. præcipit illum à temeritate tali compescendum per iudicem nulla pœna declarata,

ex quo

ex quo videtur illũ reliquisse arbitrio suo:cùm enim verba quæ maledici dicere possent in detrimentum Romani pontificis & sedis apostolicę essent varia,& non æqualis grauitatis & culpæ, meritò non potuit certa pœna declarari. Iudex ergo consideratis qualitatibus personæ, verborum, & loci, & aliis quæ in arbitrariis consideranda veniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quod si verba clerici contra Romanam sedem prolata habent in se speciem hęresis, puta si dixerit papam non posse condere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, vt notat Ioan. de Ana. ibi, in col.ij.in prin.allegando glo.nota.in cap.generali. in versi.Inhibemus.de elect.lib.vj.quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentũ. {Pro quo faciunt notata per Feli.in cap.j.de constit. col.iij.} Et quamuis idem {Io.de Ana.vbi suprà} in iij.col. audeat affirmare quòd pœna text.in c.felicis. de pœnis, lib.vj.habeat locum contra illum qui contra Cardinalẽ verba iniuriosa protulit, motus principaliter, quia dictus tex.punit percutientem Cardinalem:& verbum percusio comprehendit verbalem percusionem, secundum Bart. in loco per eum allegato. Et motus etiã ex eo quòd dispositio dicti text. est inducta principaliter fauore ecclesiæ Romanæ, & pro ipsius quiete,& ideo potest extẽdi, licet sit facta in odium delinquentium. Hoc tamen nõ videtur mihi salua eius autoritate posse iure sustineri:nam licet verũ sit quòd verbum percutere comprehendat verbalem iniuriã: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis imposita percutienti comprehẽdat verbis iniuriam inferentem? Quantò minus credendum

dum est Romanum pontificem, qui tot & tã graues pœnas inflixerit insequentibus hostiliter, vel percutientibus Cardinalem voluisse eas omnes pati illum, qui solùm verbis quantumuis cõtumeliosis Cardinalem offenderit: cùm verbalis iniuria quantumuis grauis Cardinalibus illata, mitioribus pœnis & satis condignis posit sufficienter emendari. Religiosi autem qui in sermonibus suis prælatis ecclesiarũ detrahunt, per duos menses subiacere debent illis pœnis, quæ secundùm eorum regulam vel statuta, pro grauibus criminibus seu culpis eis consueuerũt imponi, super quibus absque manifesta necessitate cum eis non valet dispensari, vt statutum est in Con cilio Viennensi, de quo in Clem. j. in §. Quibus. de priuileg. Clericus verò qui murmurat alienus sit à fratrum vnitate, & opus eius abiiciatur, itaq; iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdotis iudicio pœniteat. ita cautum est in viij. synodo Gratiano referente in cap. Alienus. xc. distin. Si tamen clericus aliquẽ iniuriosis verbis diffamauit, poterit ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum, & si fuerit cõdemnatus, efficitur infamis: vt probat text. & ibi notat Abb. in c. Cum t. de re iudic. qui dicit illum text. procedere etiam in clerico, secundùm vnum intellectum: quod procedit siue agatur cõtra eum criminaliter, siue ciuiliter: quia vtroque modo damnatus actione iniuriarum incurrit infamiã, vt concludit Abb. ibi, in j. col. post glos. ibi, licet glos. contrarium senserit in c. At si clerici. de iudi. Et siue verum dixerit, siue falsum, quãdo id facit animo iniuriandi & sine causa, nihilominus tenetur actione iniuriarũ, concludit Abb. in d. c. Cum t. in fin.

col. post plures per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart. quæ plures doctores refert in l. iij. in princ. ff. de lib. & posthu. in addi. incip. Pro statuto. Crederem præterea in his regnis Castellæ & Legionis posse clericum condemnari ad petitionē iniuriati, ad hoc vt in præsentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitum fuisse, quū ita cautum sit, & seruari soleat in laicis, per l. ij. titu. iij. libr. iiij. fol. l. quæ lex & si posset dici clericos non cōprehendere: tamen ex æquitate quadam videtur quòd Iudex ecclesiasticus possit imitari illam, cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipuè attenta doctrina Doctoris de Pala. Ruuios. in Repe. rub. de donat. int. vir. & vxor. in col. v. vbi post Didacum de Villadiego Doctorem etiam Hispanum in loco per eum relato tradidit quòd deficiente iure canonico recurrendum est ad iura & consuetudines regni, non autem ad iura Imperatorum, vel Iuris consultorum. Et licet Præpos. in c. Consuetudo. j. distin. in iij. col. & Petrus de Rauenna in Alphabeto aureo, in allegationibus in materia consuetudinū, in prin. in v. col. ad fin. teneant contrarium, & sic quòd in Hispania iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secundùm leges Imperiales, quàm secundùm leges Regni: tamen hanc meam cōclusionem corroborat opinio Præpos. ibi, dum tenet, quòd deficientibus iure canonico & ciuili, recurrendum est ad ius municipale, vel ad particularem loci consuetudinem, vt accidit in casu nostro, in quo leges ciuiles deficiunt, nihil prouidentes in hoc casu, prout est specialiter prouisum per legem Regni. Pro qua etiam opinione mea facit doctrina Abb. in c. Ecclesia sanctæ

ctæ Mariæ. de consti. col. v. videlicet quòd vbi lex esset fundata super ratione naturali, potest Iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quod iustum sit, & rationi naturali congruum, quòd clericus qui falsum crimen alicui imposuit, ex quo læsa est fama illius dicat se mentitum esse, vt per hoc fama illi restituatur, maximè cum ad hoc teneatur tanquam christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset, quando conuicium esset falsum, quia tunc verum esset conuiciantem mentitum fuisse: & tali casu illa est potior satisfactio quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia videtur illam satisfactionem facientem infamem effici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad verborum retractationem, infamis remaneat, neq; enim Iudex vt pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit, cùm aliâs si in sola pecuniarum pœna, vel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi qui verba iniuriosa audierunt illum dixisse verum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Venatores.

CAPVT LXI.

RESBYTER in voluptate venandi sæpius detentus suspenditur duobus mensibus. Diaconus verò ab omni officio suspenditur: vt in c.j. de cle. vena. quæ pœna habuit originem à Concilio Aurelianen. de quo

in c. Epiſcopum.xxxiiij.diſtin. { Qui tamẽ text.eſt in Concilio Agathen. Canone lv. qui incipit, Epiſcopis, & non inuenitur in Cõcilio Aurelianenſi. } Et aduerte quòd dicta ſuſpẽſio presbyteri debet eſſe ab omni officio, ſicut & ſuſpenſio diaconi ſecundùm Abb.in d.c.j.in fin.poſt Ioan. Andr. licet text. hoc ita clarè non dicat. Et nota magnam differentiam inter pœnã presbyteri, & diaconi. de qua hìc, nam cum presbytero (cùm ſit præfinitũ tempus ſuſpenſionis) non diſpenſabitur, cum diacono autem intra duos dies, vel tres, vel quando placuerit, poterit epiſcopus diſpenſare, ſecundùm Henric.in d.c.j. circa fin, & Ioan, de Ana, in iiij.col, ad fin.poſt Hoſtien. in ſumma.eo. tit. §.fin. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans eadem pœna qua & diaconus puniendus eſt, ſecundùm glo.in d.c.j. quod etiã tenent Hoſtien.& Henric.vbi ſuprà. Quid autem ſi alij clerici in minoribus cõſtituti in hoc delinquerent? Ioan. And.poſt Hoſtien.in d.c.j. dicit quòd puniuntur arbitrariè, ex quo pœna non eſt ſtatuta per text.in cap, De cauſis.de offic. deleg. quod ſequitur Henric. ibi, & voluit Hoſti. in ſumma eiuſdem tit. in §. fin. quorum opinionem videtur magis ſequi Ana.in d.c.j. in fin, verbis, dum dicit, conſiderandum quòd venatio eſt prohibita clericis in minoribus per c.ij.eo.tit. Anto.tamen in d.c.j. credit quòd hoc non ſit clericis in minoribus prohibitum, per quod videtur tenere quòd propter hoc nõ ſunt puniendi, vnde Abb.ibi, pro cõcordia dicit, quòd aut omiſerunt tonſurã, & tenentur, aliâs ſecus. Et allegat Clem.ij.de vit.& hon.cler.in verbo, Et ſi tonſuram. Sed ego credo ꝙ opinio Hoſtien. Ioan, And. &

Henri,

Henri. sit verior, & quòd concordia Abb. quã sub dictis breuibus verbis tradit, non procedat, nam videtur velle, ꝙ si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc venationis delicto deliquerũt, quòd tunc puniendi sunt, aliâs hoc est si non dimissa tonsura venatores sunt, ꝙ tunc non tenentur aliqua pœna. In hoc secũdo membro videtur assentiri opinioni Anto. Sed salua eius autoritate hæc cõcordia non videtur bona: quia si actus venationis clericis in minoribus est licitus, omisio tonsuræ nõ debet eum facere illicitũ: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsurã, quàm propter venandi delictũ: & text. in Clem. ij. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius videtur cõtra illam vrgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferãt vestes virgatas vel partitas, quasi magis delinquat clericus qui tonsuram deferens rem facit indecentẽ clericali ordini, quàm si illã faciat tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio, magis puniendus esset, argumento dictæ Clem. clericus tõsuram deferens, & venationi vacãs, quàm si illa deposita hoc ageret: cuius forte ratio posset esse, quia clericus tõsurã deferẽs, & prohibitis vestibus vtẽs, vel venationi intẽdens magis offendit clericalẽ ordinẽ, quàm si vt laicus incedẽs hoc admittat. Quippe cùm clericus qui cunctis apparet clericus magis populũ scandalizat, si rem illicitã faciat, quàm aliâs: quia tunc qui illũ non cognoscunt, eum laicũ & nõ clericum reputãt, & sic nõ iudicant illũ facere rem prohibitã nec inhonestã. Præterea in hoc proposito notant vnũ quod esset magni effectus, si verũ Hosti.

in d.§.fin.& Henric.& Ana.in d.c.j.quòd in omnibus suprà dictis monitio trina debet præcedere vin dictam,per text.in c.Indignè.xij.q.ij. qui tamē text. iudicio meo hoc nō probat:quia nihil de trina monitione dicit, & licet in casu quo loquitur disponat quòd debet esse tanta prouisio,quòd vindictam admonitio præcedat, non sequitur quòd debet mo nitio precedere in casu nostro & trina. Præterea eorum opinioni in hoc aduersatur aurea illa doctrina Innoc.in c. Extirpandæ.ante fin.de præb. quam celebrant Doctor. plures per me relati in regula mea: ccxcviij.incip.Monitio,in qua tradidit,quòd quādo lex loquitur affirmatiuè, nō requiritur monitio ad incurrendam pœnā. Cùm ergo text. in d.c.j.loquatur affirmatiuè, & statuat presbyterum vel diaconum sæpius detentum in voluptate venandi, suspendendū,ergo non requiritur monitio (salua dictorum patrum autoritate) eo maximè,quia si hoc scirent clerici (attendentes nisi monitione præmissa non esse puniendos) non desisterent à venationibus illam expectantes. Fateor tamē quòd in isto proposito multùm operaretur monitio : nā si clericus monitus cessare noluerit à venatione, poterit deponi, non propter venationē, sed propter inobedientiā, vt expresè firmat Archid.per text.ibi in cap.Quorundam. xxxiiij.distinctio. quem refert & sequitur Anan.in d.c.j.in col.j. Et notat etiam Præp.sequendo Archid.in d.c. Quorūdam. Præterea in hoc aduertendum est, quòd adeò clericis est prohibita venatio, quòd huic prohibitioni non potest præscribi per contrariam consuetudinem, vt per Hostien. quem alij sequuntur, in c.ij.de cle. vena. vt refert &

sequit

ſequitur Ana. ibi in ij. col. & vide Abb. in d.c.j. & Præpo.in d.c. Epiſcopum, qui pōderant illa verba, ſæpius detentus, & dicunt quòd ſi rariſsimè cauſa ſanitatis, recreationis, vel recuperandi appetitū venationibus vteretur clericus, nō eſſet prohibitum, & nec quando cauſa neceſsitatis hoc feciſſet, puta pro carnibus vel pellibus habendis, quas de facili habere non poſſet, vel quando fructus ſui conſiſterent in venationibus, prout dicitur eſſe in Gallia. Aliqua etiam ex prædictis tenet Ana.in d.c.j.col.iij.de cle.vena.Et vide Archid.in ſumma.xxxiiij.diſtinct. & melius in cap. Qui venatoribus. lxxxvj.diſtinct. vbi recreationis & neceſsitatis cauſa licitam dicit clericis venationē. {quod etiam tenet Syluest.in ſua ſumma, in verbo Venatio. } De cauſa verò neceſsitatis poteſt poni optimum exemplum, quod ponunt Hoſtien.& Ana.in d.cap.j. videlicet, ſi apri, vrſi, vel aliæ feræ veniunt vaſtare ſegetes vel vineas clericorum. Et vide Card. in Clem. Ne in agro.§.porrò. ij. de ſtat.monac.vbi referendo Innoc.in c. dudum. el ij.de elect. Idē dicit de cauſa recreationis, qui prius aſſerit quòd ponere laqueos & retia ſine ſtrepitu, & clamore, & canibus licet clericis, allegat text.in cap. Nunquàm. de conſecra. diſtin.v. & idem tenet Ana.in Rubr.de cleri.vena.in j.col.referendo Paul. in d.§.Porrò, quod etiam notat Præp.in c.j. xxxiiij. diſtinctio.& Platea in l.Venatoribus. C.de excuſa. mune.lib.x. Nota tamē quòd venationem in dubio debemus interpretari, recreationis cauſa, vt per Alexan.in conſil.lxxij. j.volum.fin.col.quod etiā notat Ana.in d.c.j. ij.col.ad fin. Et Lucas de Penna in d.l. Venatoribus.

Ioculatores, Goliardi, seu Buffones.

CAPVT LXII.

IOCVLATORES dicuntur latores ioci in publicum, faciētes spectaculum proprij corporis, vt per Ioan.mona. in cap. j.de vit.& honest. cler. in vj.per text. in cap. Cum decorem.eod.titu. & per l.ij.ff.de his qui not.infam.& glos.in dict.c.j.Hoc verò vocabulum Goliardos, vulgare est Gallorum, & Buffones, vulgare est Tuscorum, secundùm Ioan.Mona. & glos. ibi:hos tamen alibi appellat canon histriones. iiij. quæst.j.cap.j.de consec.distinct.ij.cap.Pro dilectione, secundùm Ioan.Andr.& Domi. ibi,tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solùm de histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quòd idem significat hæc dictio histrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici qui tales se faciunt si per annum illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent omni priuilegio clericali. Si autem breuiori tempore, tunc si tertiò moniti non resipuerint, carent etiam omni priuilegio clericali. Ita disponit text. in dict.cap.j. & facit in proposito decretum Concilij Carthaginien. iiij. à Gratiano transcriptum, in cap. Clericum. xlvj.distinct. vbi disponitur, Clericum scurrilem, & verbis turpibus ioculatorem, ab officio esse retrahendum. Annus autem de quo suprà continuus debet esse, vt pœnam prædictam quis incurrat: vt notat Ioan.mona. ibi, & Archidiaco. Ioan. Andr. & Domini. Vnde si in diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iūcti vnū facerent

rẽt integrũ annũ,quis vteretur prædicta arte,nõ haberet locũ ista pœna,secũdùm Anch.& Domini.ibi Aduerte præterea quòd licet Ioã.mo.in d.c.j.teneat quòd clerici in sacris nõ amittant priuilegiũ in isto casu,cõtrariũ tamẽ tenẽt Arch.Ioã.And.Anch.Domin.& Phili.ibi,possunt tamẽ recuperare ipsum priuilegiũ per dispẽsationẽ episcopi, quãdo in hoc delinquẽs esset pœnitẽs & verè cõtritus secũdùm Ioan. And.& Anch.ibi,& Domi.Et vide Bartho.de Cassaneo in cõsuetudinibus Burgũdiæ.fol.l.in §. Septimò fallitur.vbi limitando regulã quòd clerici non possunt de crimine corã seculari Iudice cõueniri, dicit quòd hoc fallit in clerico goliardo, buffone vel ioculatore,qui tertiò monitus non desistit,quia talis est ipso iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo videtur velle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis.{ pro quò etiã vide Stepha.Aufre.in clem.j.de offi.ord.}Et licet vt suprà dictũ est Doctores teneãt contra Ioan. mona. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiã in sacris,dicit Bar.vbi suprà,quòd tutius est tenere opinionẽ Io.mona.contra Archid.& sequaces propter actualem degradationem, quæ in hoc casu secũdũ eũ videtur necessaria:cuius opinionẽ videtur sequi Phili.Pròbus in addi.ad Io.mona.Ego tamen credo quòd opinio Archi.& aliorũ cõtra Io.mona. sit vera.Nec obstat illud de degradatione quod Barthol.de Cassaneo vbi suprà dicit:quia non sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo bene dicit Io.mona.dum asserit quòd pœna ista non procedit in clericis in sacris. quia Doctores contrarium tenentes,non negant degradationem esse necessa-

riam,licet de ea nõ faciant mentionem, & si necessaria est in casu nostro,etiam facienda esset in clerico in minoribus,quia ille etiam capax est degradationis,vt videbis infrà super verbo degradari: neque cõstat ex verbis Ioan.mona.quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam text.in dict.capitu. j. quia in eis non est necessaria degradatio.

Carnificum,seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes.

CAPVT LXIII.

Clerici nominatim & tertiò moniti, vt ab huiusmodi officiis desistant,si non fecerint, aut officia illa resumpserint, cõiugati omnino, non coniugati verò in rebus,& si omnino incedunt vt laici in personis, priuilegium clericale quãdiu præmissis institerint, eo ipso amittant. ita dispositum est per Concilium Viennens. vt in Clement.j. de vi.& honest. cleric. Et aduerte quòd pœnam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro vtilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest,sed solùm ad eum qui talia officia exercet per se & publicè secundùm Bonifacium ibi,prope fin.post Paul.& Guilliel.Quem etiam ibi vide,prius tenentem post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta pœna,quamuis non exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla,dum tamen eo tempore quo non exercent desista

sistant propter aliam causam, & non causa honestatis ordinis clericalis. Vt autem pœnam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glos. ibi, in verbo nominatim: quæ quidem monitio debet fieri publicè in ecclesiis per presbyterum vel præconem in scriptis, vel sine scriptis, vel in locis aliis publicis secundùm Guiliel. de monte Lau. ibi: quod tamen videtur intelligere Bonifacius ibi prope fin. quando non possunt clerici apprehendi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam vide dicentem quod forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis. & vide Cardi. ibi, in vij. quæst. concludentem, quòd quando monitio fieret per circũlocutiones omnino specificas: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen propriũ: & in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio. & idem tenent Zenze. & Petrus de Ancha. & Bonifac. & Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioan. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clement. licet Paul. & Ioan. de Ligna. teneant cõtrariũ secundũ eũ. Debet etiã esse monitio trina, adeò quòd non sufficeret vnum peremptorium pro omnibus, vt not. etiam glos. ibi, in verbo Tertio. Et tenet Guiliel. & Bonifacius ibi. Cardin. autẽ in viij. quæstio. concludit vnam monitionem cum tribus interuallis ęquiparari in isto casu tribus monitionibus, & sic intelligit opinionẽ Zẽze. ne cõtradicat Stephano: & sic videtur, quòd posit intelligi opinio Anch. & Ioã. de Imo. ibi, qui vidẽtur simpliciter tenere opi. glo. & Ioan. de Ligna. & Zenze. In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus

bus ſtatuere terminum quem voluerit, ſed poſtquã ſtatuerit, non licebit immutare prius quàm lapſus fuerit, ſed cùm durat, prorogare poterit ex cauſa. ita Cardi. ibi poſt Lau. in ix. quæſtio. in fin. Et aduerte quod inquantum ſuprà dictum eſt, quòd reaſſumẽs officium prohibitum ex prædictis poſtquàm dimiſit, incurrit pœnam: limitandum eſt, niſi reaſſumens dimittat illud durante termino monitionum, vt declarat gloſ. ibi, in verbo reſumpſerint, quam ſequitur Cardin. ibi poſt Laud. & Paul. in x. quæſtion. Et idem ſequitur Imol. ibi ſuper eadem gloſ. Quod tamen optimè ſublimitat & declarat Bonifa. ibi, in colum. iiij. verſic. Sed iſtud. Vbi dicit quòd prædictam limitationem putat veram, quando primò dimiſsio fuit facta ſimpliciter: nam tunc quia conſtat de cauſa dimiſsionis, & ſumus in materia pœnali, intelligendum eſt prout placet ipſi monito: ſecus autem vbi conſtat de dimiſsione propter monitionem præcedentem: tunc enim monitio fuit ſortita ſuum effectum, & ſic amplius non poteſt dici quòd durat terminus monitionis: & ideo reaſſumptio per eum facta nocebit ei, tanquam facta, expirata iam monitione, licet poſtea ductus pœnitentia quia reaſſumpſit, dimittat intra terminũ ſibi datũ in monitione. Itẽ nota quòd ſi clericus vtatur aliis vilibus officiis, vt puta aptare pelles, vel ſi ſint lenones, vel balneorũ publici cuſtodes nõ incurrũt prædictã pœnam, licet videatur in talibus eſſe idẽtitas rationis, & in aliquibus eorũ maior ratio, vt colligitur ex gloſ. iiij. in d. clem. & ex his quæ no. ibi Card. quãuis cõtrariũ teneat Zenze. ibi, quẽ videtur ſequi Bonifa. ibi, in col. ij. ver. Cõclude, qui etiã addit, quòd ſi clericus exerceret

ceret officiũ mũdandi cloacas, quòd forſan haberet locũ pœna d.clem.quod ego nõ opinor verũ,ſequẽdo dictã opinionẽ Cardi.poſt glo.quia ſi lenones nõ cõprehenduntur ſub ea,quia non ſunt expreſsi,multò minus mundantes cloacas. Crederem tamẽ quod & ſi tales non comprehenduntur, quia ille text. videtur ſpecialiter prohibere illa officia ibi expreſſa, ex eo fortè,quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis,ſecundùm Cardi.ibi, Si clericus vteretur aliquo ex prædictis officiis,vel ſimilibus vilibus,vel inhoneſtis,ſi monitus non deſiſteret,puniendus eſſet ſuperioris ſui arbitrio, attenta officij & perſonæ qualitate,& temporis diuturnitate, & aliis quæ infrà in arbitrariis conſideranda tradimus.

Aleatores.

CAPVT LXIIII.

LEA quidem (ſi Calepino credimus) ludus tabulæ eſt, & omnis ludus in varietate fortunæ conſiſtens. Vnde aleator dicitur qui ſępe alea ludit:ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum eſt, vt in capit. Clerici.de vita & honeſta.cleri.quod ideo prohibitum videtur propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari ſolent,quorum xvj. refert Hoſt. in ſua ſumma,in tit.de exceſsi,prælat.in §. Clericus.Et vide Florent.in ij.parte,titu.j.capit.xxiij.§.vj. col.j. & duabus ſequent, vbi dicit quòd quot ſunt puncta in taxillis,tot ſunt ſcelera in ludo,& ponit xxj. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad literam tranſcripſit Petrus de Rauen. in ſuo Alpha.aureo,in verbo,ludus.Pœna autem clerici publici alea-

tor

toris est vt repellatur ab obtinẽdo beneficio, etiam si nunquam fuerit monitus, vt desistat à ludo probatur in cap. inter dilectos. de excess. præla. iuncta glos. in d. cap. Clerici. in verbo ad aleas, vnde dicit. Abb. in d. c. Inter dilectos, quòd collatio facta tali est nulla, si de hoc constabat, tãquã facta vili & indigno, & si nõ cõstabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ vltima verba Abb. displicent. Nam si hæc est pœna aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, secundùm eum, sed mitiori pœna plecti debet, ex quo videtur quòd pœna est arbitraria. Si autẽ monitus nõ se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundũ eũ, qui allegat text. in cap. j. xxxvj. distin. quæ aliâs est xxxv. qui text. hoc expresè non dicit, sed quòd clericus deseruiens aleæ, aut desinat, aut damnetur, & non aperit quæ sit pœna. Vnde magis mirandum est quòd Domini. & Præpo. ibi summando text. eundem videntur tenere quòd per illum textum imponitur pœna depositionis, quod etiam videtur tenere Siluest. in summa, in verbo ludus, in vers. Quartò quæritur, dum dicit quòd patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex pœna quæ est excõmunicatio, vel depositio, vt dist. xxxv. Episcopus, qui est idem text. de quo suprà, qui omnes Doctores solùm ad hoc moueri possunt propter illud verbum damnetur. Et prædictam tamen opinionem Abb. sequitur simpliciter Ioan. Baptista Caccialupi in tracta. de ludo. in xij. quæst. licet non referat Abb. sed allegat solùm Doctores in dict. cap. inter dilectos, & idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in col. xj. numero xliiij.

licet

licet de Dominico & Præpo. nullus eorum meminerit. Ego verò in pœna huius delicti nō facilè opinor quòd posset describi certa doctrina, quippe cū variari debeat ex circūstātiis occurrentibus quæ ad aggrauandā vel minuendā eā animū iudicis inclinabūt: deóq; arbitrari eum oportebit quanta sit consuetudo ludentis, & quæ quātitas precij, & qualitas personarū, qualísve exēpli pernicies, & an in hoc delinquētes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta desierint ministrare. Et prout hæc omnia accidisse cōpererit, sic delinquētes in hoc punire debebit. Vnū prę terea semper aduertat Iudex, quòd cùm in his præcipuè regnis longè grauius puniāt eorū leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hispanū, Dados appellat: & hoc genus ludi in oculis omniū detestabilius sit, sic debet ipse arctiori pœna clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si verò clericus proprio ludo id adiunxerit, quòd aliis ludere volentibus mensam paratam habet, in qua alios ad ludendum prouocat ac recipit, tunc quidem grauiori pœna quàm in prædictis casibus plectendus est. Admonitos præterea velim in hoc articulo omnes Iudices, horum præcipuè regnorū, quòd licet ex eorū legibus sancitū sit, quòd post duos menses non posint Iudices inquirere contra lusores, nec contra eos qui duos tantū argenteos luserint procedere: ipsi tamē contra clericos & post dictum terminū, & infra prædictam quantitatē poterunt & debebūt procedere, ex ratione: quia cùm longè inhonestius, & magis prohibitum sit clericis quàm laicis vacare ludis, non videtur decens esse dictarum legum sanctiones in

cleri

clericorum ludentiū patrocinium admittere. Atq; ex ea crederem ratione posse firmari, quòd licet eædem leges patriæ breuem terminum præfixerint ad repetitionem amissorum in ludo, etiam eo lapso damnari poterit clericus ad restitutionē eorū quæ lucratus est, eo qui amiserit repetente. Et quòd in hoc attendendum sit tempus à iure communi præfinitū ad repetitionem prædictorum, de quo in auct. Alearū vsus. Et per Abb. in d.c. Clerici. de vi. & honest. cleri. Nō solū autē Iudices ecclesiastici in puniendis clericis lusoribus debent esse peruigiles, sed & inspicientes, & participes tantùm etiam punire debent, pœna quæ ipsis condigna videbitur, Imperatoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad tabulas ludentes, vel participes ludentium, aut inspectores tribus annis à ministerio prohiberi iubent, & in monasterio redigi, vt in auct. Interdicimus. C. de episcop. & cleric. & in §. Interdicimus. in auct. de sanctis. episcop. colla. ix.

Bona ecclesiæ dilapidantes.

CAPVT LXV.

SI quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat text. in cap. ij. de stat. mona. circa fin. & vide text. in capitu. Si quis presbyter. l. dis. quem sic summat Præpo. Presbyter vel diaconus vendens sacra vasa ecclesiæ deponendus est, poterit tamen episcopus cum eo dispensare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit sacrilegiū. Patronus verò clericus qui res ecclesiæ alienat, vel

illis damnum infert, si requisitus non restituit suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam disponit text. in l. iij. tit. xv. parti. j. Et nota quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundùm Anto. post Hostien. in cap. Licet Heli. de simon. pen. col. primum quòd absens & contumax condemnatur etiam lite non contestata. Secundum quòd propter solam suspitionem suspēditur ab administratione is contra quem fit inquisitio. Tertiū quòd quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi, in col. vj. Prius tamen admittēdi sunt quorum interest. xvj. quæst. vij. cap. Filiis. & ij. quæst. vij. Quapropter. Forma verò procedendi contra dilapidantem est, quòd formentur duo processus, primus de suspitione dilapidationis, in qua summariè procedi debet: quia timetur ne is contra quem est inquirendum de veritate officiales corrumpat, & inquisitionem veritatis impediat, in qua procedi potest summatim, & sine scriptura ad effectum, vt probata suspitione detur sibi coadiutor, & interdicatur vtriq; omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, & per coniecturas debet suspēdi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solùm perdet potestatem administrandi in temporalibus, non verò in spiritualibus. Secundus processus de veritate dilapidationis in quo proceditur plenariè, & inuenta veritate deponitur ab administratione in perpetuū, taliter quòd quo ad actum, & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporaliū, licet non degradetur ab ordine: & sic eiicietur dila-

pidator ab ecclesia,& alius præficietur,& eiectus remanebit in ordine,sed non habet ordinis executionem, cùm sit effectus infamis per sentētiam. Quæ omnia colliguntur ex Archid. in c. Vobis. & in cap. Vulteranæ.xij.quæst.ij.& ex Anto.in c.Venerabili. de offic.deleg.& in c.Licet Heli.de simo.& ex Ioan. de Ana.ibi,col.v. & ex Abb.in d.c.Venerabili. cōplectendo substantiam dictorum suorum : Abb. tamen vbi suprà, in hoc secundo processu quando de veritate agitur quò ad pœnam imponendam cōuicto de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actū criminaliter,& debet deponi,allegat text.in c. Apostolicos.& c. Monemus.xij.quæst.ij.cuius opinionem sequitur in hoc Præpos.in d.c.Vobis,prope fi. Aut fuit actum ciuiliter,& debet solùm remoueri à beneficio,& alius est ad illud promouendus,allegat text.in d.c.Licet Heli. quam distinctionem habuit ab Anto. ibi licet eum non referat, qui etiam plus dicit, quòd debet deponi etiam ab ordine: & vide eundem ibi, & in d.c. Licet Heli. tenentem quòd si prælatus non potest conuinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se purgare. Et aduerte quòd Abb.in d.cap. Venerabili. dicit quòd hic processus de quo suprà habet locum, quando proceditur per viam inquisitionis,seu denunciationis: sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse vt prius inquiratur an sit suspectus,sed potest procedi super veritate. Quum autem totus hic noster libellus in denunciatione fiscalis, & nō in accusatione fundetur:per hoc constat quòd debebit in nostro proposito formari duplex processus. Crederem præterea quòd licet verum sit quod Abb. dicit,quòd accusa-

tionem

tionem non est necesse præcedere inquisitionem de suspitione. Si tamen accusator peteret pendente accusatione accusatum suspendi ab administratione, tunc necesse esset saltem summariè de tali suspitione cognosci,& illa probata posse procedi ad suspensionem, vt suprà: quia sola pendentia accusationis de dilapidatione non sufficeret ad suspēdendum reum ab administratione, vt notat Anto.in d. cap. Licet Heli.col.pen. & Præpos. in d.c. Vobis. xij.quæst.ij. Sed in materia huius nostri cap. vide Abb.in d.cap. Licet Heli.pen.col.vbi dicit quòd in veritate super modo procedendi cōtra dilapidatores iura loquuntur vario modo:quia principaliter habemus text.in ista materia ibi,in d.c.Licet Heli. & in d.c. Venerabili.& in c.Vobis.& in c.Vulteranæ. xij.quæstio.ij. cum aliis:& videtur quòd non possint rectè reduci ad concordiam,nisi vnum suppleatur per aliud.Vnde putat ipse propter hanc iurium varietatem esse committēdum iudicis arbitrio, quam viam debeat accipere, & ideo considerata qualitate denunciantium & denunciati,& fama si qua habetur,quandoque iudex à principio interdicit à potestate alienandi,prout factum fuit in d.c.fin.de accusa.quandoq; interdictione non facta procedit super suspitione, vt ibi: & probata suspitione poterit secundùm eius qualitatem & quantitatem in partem vel in totū suspendere,vt ibi: vel dare sibi coadiutorem, vt in d. c.Venerabili. & quòd sic possunt reduci ad concordiā iura & opiniones plures quæ versantur in hoc. Cuius opinionem videtur quodāmodo sequi Felin. in d.c.Venerabili. dū in nostro proposito, & in materia dilapidationis videtur se remittere ad docto-

res,ibi,maximè ad Imo.ibi,& ad Abb.in d.c. Licet Heli. Et nota quod dicit Anto.in d.cap. Licet Heli. in pen. col. quòd dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos reditus:& nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quod non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantumcunq; sit nobilis, debet se restringere, & temperare, secundùm ecclesiæ facultates. Quod non videtur simpliciter tenendum: quia si prælatus dilapidat reditus annuos ecclesiæ ad suam tantùm mensam pertinentes, non dicetur tunc dilapidare bona ecclesiæ: sed reditus suos. Propter quod nó videtur esse procedendum contra eum, tanquam contra dilapidãtem bona ecclesiæ, nisi intelligat Anto. quando debita quibus erat obligatus prælatus essent cótracta ratione ecclesiæ, nam cùm ad illa etiam teneatur successor iuxta text. in cap. j. de solu. dicetur tũc dilapidare bona dignitatis, quum per superfluitatẽ suorum sumptuum obligat successorem suũ in ea. Insuper Barba. in d.cap. Venerabili. in vj. & vij. col. simpliciter refert plures & varias opiniones in ista materia, & post earũ relationem dicit quòd magna molestia est sibi in referendis tot opinionibus, & quòd veritas non habetur ex illis, & quòd esset necessaria papalis decisio, vt tot iura varia & diuersa reducerentur ad concordiam, & postea in col. seq. refert opinionem legistarum in proposito, & dicit quòd etiam ex dictis eorum non apparet veritas, sicut neq; ex dictis canonistarum, & quod soluat Apollo. Et tandem ipse pro veritate dilucidãda in isto passu suscipit duos casus examinandos. Primum an pendente lite super suspitione dilapidationis sit interdicta

terdicta ipso iure potestas alienandi, an sit interdicenda à Iudice. Secundum an sit interdicenda administratio, an debeat dari coadiutor, quos duos casus prosequitur per duas col. sequētes, & tandem ex eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quòd licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factū Iudicis, quam dicit esse contra Hostien. & sequaces. de quo articulo vide Aret. in d.c. fin. de accusa. reliquas duas referre nō curo, quia primam earum dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Docto. vsq; ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis videntur paruipendendæ à doctoribus, qui magis veritatem, quàm superfluam subtilitatē quærūt, & aliis referre student. In tāta igitur Doctorum varietate, nimirū si nos quid verum sit nōn facilè possimus eligere. Vnde videtur posse teneri forma duplicis processus, de qua suprà cùm temperamento opinionis Abb. in d.c. Licet Heli. in qua multū credit in hac materia committendum arbitrio iudicis.

Publicis spectaculis.

CAPVT LXVI.

SI ENIM hominibus cunctis obesse plurimum, moresq; corrumpere spectacula Lactantius ostendit, ob idque fugienda consuluit in lib. vj. diuinarum institut. cap. xx. in fin. maximè sub his verbis: Vitanda ergo spectacula omnia, non solùm nequid vitiorum pectoribus insideat, quæ sedata & pacifica esse debent, sed ne cuius nos voluptatis consuetudo deliniat, &

à Deo atque à bonis operibus auertat. Quis inquam ambigere poteſt, quàm indecens ſit eccleſiarum obſequiis mancipatos viros illis delectari? Vnde meritò miniſtris altaris, } ac quibuſlibet clericis prohibitum fuit in Cócilio Laodicen. { in Canone liiij. } de quo in cap. Non oportet, { lo ij. } de conſec. diſt. v. ſpectaculis aliquibus quæ in nuptiis, aut in ſcenis exhibentur intereſſe, & ſancitum fuit eos debere fugere, & abire de conuiuio antè quàm themelici ingrediantur, vt ibi. Quódque non debeant ſpectaculis intereſſe ſcripſit Iſidorus, vt in capit. His igitur. xxiij. diſtinctio. & quæ etiam turpia ſpectacula illis inhibeãtur, habetur in cap. Presbyteri. xxxiiij. diſt. quod eſt Conciliũ Agathenſ. { in Can. xxxix. } & inſuper in antiqua illa & felici Eccleſiæ ætate, non ſolùm Pontifices maximi & cæteri Prælati eorum coadiutores, ſed etiam Imperatores ipſi quantumuis vniuerſi ferè orbis regimine præpediti, clericorum honeſtati ac ſuorum morum reformationi vacabant, gnari quidem quãtum officiat à ſacerdotibus & clericis in reliquum vulgus exempli mali virus efflatum: adeóq; huiuſce honeſtatis erãt ſolliciti, vt plura clericis omnibus interdicerent, quæ infelici hac tempeſtate noſtra leuiſsima fore videntur. Cuius rei exemplum eſt quòd Iuſtinianus Imperator non ſolùm epiſcopis, ſed etiam presbyteris, diaconibus, ſubdiaconibus, & lectoribus, ac omnibus aliis cuiuſlibet venerandi collegij ad quodlibet ſpectaculorum ſpectãdi gratia venire prohibuit. In hoc verò delinquentes, vt tribus annis à venerabili miniſterio prohiberentur, & in monaſterio redigerentur ſtatuit, vt in aucten. de ſanct. epiſco. §. Interdicimus.

dicimus.colla.ix.quæ quidem pœna & si vti ab Imperatore clericis inflicta videatur, non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, vt similia clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna castigent. Et vide Cardi.in Clem.Ne in agro.§.Porrò. col.ij. de stat. monac.referentem Laur.qui per text. ibi, & in d.§.Interdicimus. & per text. in cap. Sententiam sanguinis.ne cleri.vel mona.dicit quòd clerici non debent interesse ludis, ostētationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimoniis, & aliis voluptuosis, seu aliis inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis videtur asserentium opinio, scilicet nō licere clericis, maximè sacerdotibus tauricidiis interesse. Quippe cùm inficiari nemo valeat quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariem, & in quo plures exinde hominum sequantur interitus, tantóque soleant iocundiora reputari similia spectacula, quantò sæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis lacessita. Vt autē ab hoc abstinerēt clerici in sacris saltem constituti, honestū & æquū ducerē, vt hoc synodali decreto per omnes diœceses prohiberetur, pœna cōdigna contrafacientibus imposita.

Clandestinis nuptijs interessentes.

CAPVT LXVII.

ARROCHIALIS sacerdos contemnēs prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiā regularis qui præsumit illis interesse suspenditur ab officio per triennium, & punitur grauius, si culpæ qualitas postulauerit, vt in cap.fin.de clandest.despon. Et licet text.

ibi solùm dicat quòd in hoc delinquens suspenditur ab officio, intelligendum est, ꝙ talis suspẽsio inducit etiam suspensionẽ à beneficio, cùm hoc sit regulare, vt not. glo. in Clem. Cupiẽtes. de pœn. in glo. magna, versi. Et nota. { & in c. Latores, de cler. exco. minist. & Doct. in c. Pastoralis. de appella. vbi etiam glo. fin. } & ita tenet Card. in d. c. fin. quem refert & sequitur Præpo. ibi, in fin. col. Tẽpus autem triẽnij poterit minui vel augeri ex causa, vt not. Hosti. ibi, quem sequitur idem Præpos. in d. fina. col. qui pro eius opinione põderat text. ibi, dũ dicit, grauius puniendus, &c. Imò plus dicit Hostien. secũdùm eum quòd ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario, vel suo parrochiano, ex quo non reseruatur sedi Apost. arg. text. in c. Nuper de senten. excom. nisi per constitutionem legati in prouincia de consensu synodali fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus non posset absoluere. Ego tamen dubito inquantũ docto. dicunt ꝙ absolui poterit à suo parrochiano, argu. d. c. Nuper. ꝙ hoc sit verum in isto casu. quia ille text. loquitur in excõmunicatione, in qua vertitur periculũ animæ, ꝙ quis sit, vel moriatur excõmunicatus, quod non est in suspensione. Itẽ loquitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, ꝙ ad ipsum excõmunicatorem absoluendus accedat. Item ludibrio esset pœna ista suspensionis per trienniũ, si statim post illã incursam posset sacerdos absolui à suo parrochiano: Pręterea pœna ista imponitur presbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iste habere aliũ presbyterũ parrochialẽ suũ, qui illũ tanquã parrochialis & proprius sacerdos absoluat. Imò ꝙ nec ab episcopo possit absolui sacerdos qui

hanc

hāc pœnā incurrit,magis in ſpecie probat gl.in cap. Cupientes.in §.Cæterum,in verbo,ſuſpēſos.de elect. lib. vj. dum dicit,quòd text.in d.cap. Nuper.nō habet locum in ſuſpenſione:& licet ſequamur opi.glo. in clemen. j. de hæret.in §. verum.in verbo excommunicationis,quæ videtur extendere d.cap. Nuper. ad ſuſpenſionē,quādo non fuit ad tempus determinatū,& dicit nō habere locū quando tēpus eſt determinatū, adhuc non poteſt procedere opin.Hoſti.& Card.in caſu noſtro. Quū hîc ſuſpenſio ſit limitata ad triennium:nec etiam procedere poteſt eorū opi. ſi obmiſsis glo.prædictis ſequamur opinionē Pauli, in clem.j.de reb.eccleſ.non alie. quam videtur ſequi Domi. ſuper. d. gloſ. in verbo.ſuſpenſos, dum vult quòd aut lex ponit ſuſpenſionem propter pœnam, aut propter contumaciam:primo caſu,inferior non poteſt abſoluere,niſi eſſet cauſa vrgens:ſecundo,inferior abſoluit,& ſic procedit d.c. Nuper Nā etiam ſecundùm iſtam diſtinctionem non poteſt procedere dicta opinio Hoſti.& Cardi. quia apertè conſtat quòd in caſu noſtro ſuſpenſio non in contumaciam,ſed in pœnam impoſita eſt:& ſic per ſuprà dicta videtur,quòd nō ſit vera opinio dictorū Doctorum quò ad caſum noſtrum,quam nuſquam ab alio impugnatam legi. Cùm autem hodie in pluribus locis conſuetudo inualuerit, vt prælati diſpenſent quòd ſine bānis præcedētibus cōtrahere poſsint qui nubere volūt,vt facilè eſt videre in aliquibus diœceſibus,& vt de conſuetudine eadem atteſtatur Petrus de Palude,in iiij.ſententiarum.diſt. xxviij.q.ij. arti.iij.conclu.iij.eodem modo videtur quòd ex tali diſpenſatione celebrādis nuptiis poſsint intereſſe.

Nuptias secundas benedicentes.

CAPVT LXVIII.

IR & mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici, quia cùm alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet. verba sunt text. in cap. Vir autem, de secundis nuptiis. & sic siue vir, siue mulier aliâs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est vtrique: neque vnus sine altero eam recipere potest, vt notat Hostien. in summa eiusdem titu. in §. An licitum sit, vers. In aliquibus, qui etiam notat quòd si duo trāseunt ad bigamiam, qui nunquàm fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autem contrarium faciens ab officio & beneficio suspensus cum testimonio literarum proprij episcopi destinandus est ad sedem Apostolicam, vt in c. j. eod. tit. Ex quo videtur secundùm Host. vbi suprà, quòd alius dispensare nō potest. Quam pœnam cùm tam grauem consideret Anto. in d. c. j. pro tam leui delicto dicit quòd fortè clericus de quo ibi, benedixit secūdas nuptias cōtractas viuente prima coniuge: quod etiam ante eū suspicatur Io. And. qui tamē dicit hoc nō patere in decretali antiqua: vt refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendam esse pœnam arbitrariam attentis circunstantiis, ac consuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quòd talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Hostiens. tenet contrarium, quem videtur sequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem vltimo loco. Et sequitur eum etiam expresśe Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto

licto cùm pœna non sit imposita ipso iure secundùm communiorem opinionem: & delictum non sit tam graue, arbitrio Iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens.

Virgata ac partita veste publicè vtentes.

CAPVT LXIX.

Ntequàm huius excessus pœnam describamus, sciendum est, quòd virgata vestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, vel cùm pannus de se est planus, aliquid suprà ponitur per modum virgæ vel literaturæ. Partita verò est quæ fit ex diuersis coloribus, vel quæ est scissa, vel diuisa per ferrum, vt per supradicta verba declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum, Clemen. ij. de vi. & hone. cler. Clericus verò tali vtens veste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum est eo ipso suspensus, si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotium per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficium ecclesiasticum. Habens verò dignitatem, personatum, seu aliud beneficium, cui cura animarum imminet, ac alij in sacerdotio constituti, tali vtentes veste publicè, aut infulam, seu pileum lineum publicè portantes in capite sunt eo ipso beneficiati à perceptione fructuum per annũ suspensi. Sacerdotes verò per idem tempus inhabiles ad beneficium, vt in clem. ij. suprà allegata, de vi. & hone. cler. vbi etiam vide alias vestes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd si clericus vtitur aliqua ex vestibus sibi prohibitis secretò, &

tò,& ſubtus alias veſtes,ita quòd in publicum non apparet,non incurrit hãc pœnam:& idem eſt ſi vtitur talibus veſtibus domeſticè,puta in ſtudio,vel loco ſimili,vel ſi nõ cõtinuè portat,ſed ad momẽtum propter feſtum ſocij ſui, qui doctoratur, vel fit rector aut miles,aut ducit vxorẽ.ita notat Ancha. ibi ſecundò nota.referendo ad hoc Zenze.& tenet hoc etiã Imo.ibi.ij.col.verſ.Quæro quid.Qui præterea notat poſt.Zẽze. quòd ſi clericus propter paupertatem defert veſtes prohibitas nõ incurrit pœnã illius text.Et vide etiam Ioã.de Ana.in rub.de apoſta. vbi aliqua ex prædictis refert & ſequitur, & deciſiones Capellæ Tholoſanæ in quæſt.lij.Item fuit dubitatũ, ſi clericus,cum ſua additione Stephani Aufrerij. Et vide concilium Conſtantiẽſe in ſeſsione xiiij.in tit. de vi.& honeſt.cleri.vbi penitus decernit abolendũ quòd clerici & perſonæ eccleſiaſticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & veſtes longas cum magna & ſumptuoſa ſuperfluitate,maximè fiſſas retro, & in lateribus cum fodraturis vltra oram excedentibus in fiſſuris,& quòd cùm talibus interſint in eccleſiis cum ſuperpliciis,ac aliis veſtibus ad cultum & officiũ eccleſiaſticum ordinatis, maximè intra eccleſias,in quibus beneficiati exiſtunt: & quòd contrarium facientes, vt tranſgreſſores Canonum puniantur:& ſpecialiter ſtatuit,vt quicunque beneficiatus,aut officium in eccleſia gerens in habitu huiuſmodi diuinis officiis præſumpſerit intereſſe, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorũ per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, ac tales fructus fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Vt autem apertius intelligatur quàm diſpar fuit antiquorum

patr

patrum zelus in procuranda clericorũ etiã in vestibus honestate, non prætermittendum duxi quod in Concilio Matisconensi primo, cap. v. sancitum fuit per hæc verba, Vt nullus clericus sagum aut vestimẽta, aut calceamenta secularia, nisi quod religionẽ deceat, induere præsumat: quòd si post hãc diffinitionem clericus aut cum indecenti veste, aut cum armis inuentus fuerit, à seniori ita coerceatur, vt triginta dierum inclusione detentus aqua tantùm & modico pane diebus singulis sustentetur. Pudeat ergo hodiernos Iudices ecclesiasticos delicta grauia sub prætextu cuiusdã perniciosæ pietatis leui coertione punire, cùm patres antiquos tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint correxisse.

Ac comam nutrientes, siue relaxantes.

CAPVT LXX.

Lericos nutrire comã Anicius papa prohibuit, vt in cap. Prohibete. xxiij. distin. Et præcepit caput radere desuper in modum sphæræ: & idem etiam prohibuit Concilium Carthaginiens. in c. Clericus. de vi. & honest. cler. Item etiam Concilium Agathense statuit vt clerici qui comam nutriunt ab Archidiano detondeantur inuiti, vt in c. Clerici. ea. dist. Postremò verò Grego. ix. statuit quòd si quis ex clericis comam relaxauerit, anathema sit, vt in c. Si quis. ead. distin. vbi glos. dicit exponendum sit, id est, fiat. Et est etiam text. in cap. Si quis. de vi. & honest. cler. vbi glos. idem dicit. & vide Abb. ibi, qui notat ex text. quòd clericus non deferens tonsuram peccat mortaliter, quia est dignus anathemate.

Ebr

Ebrij.

CAPVT LXXI.

QVI enim ebrietatis crimen paruum esse existimat, audiat Apostolum Paulum dicentem, Neque fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neq; ebriosi regnum Dei possidebunt. Cúmque inter tam grauia delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas apertè perpendat, videátque beatum Augustinum in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus habetur. { Et Isidorum in tracta. de summo bono, in lib. ij. in c. xliij. de ebrietate. Et præcipuè legat obsecro elegantissimam, & mirabilem homiliā Basilij. in primo tomo in homilia xiiij. de ebrietate & luxu. } Vnde quia ebrietas omnium vitiorū fomes ac nutrix est: ideo placuit Agathensis Concilij venerandis patribus, vt clericus de quo fuisse ebrium constiterit, aut triginta dierum spacio à communione submoueatur, aut corporali supplicio subdatur, vt habetur in capitulo fina. xxxv. dist. quæ pœnæ sic fuerunt disiunctiuè descriptæ, vt discretus Iudex quem huic vitio deditum animaduerteret, & quòd à communione priuetur, paruipendere corporali potius supplicio castiget. Et vide Host. in summa, tit. de tempo. ordi. in §. Et cui. vers. Pœna autem. vbi dicit, quòd episcopus, presbyter, vel diaconus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Subdiaconus vel inferior siue clericus, siue laicus communione priuatur. allegat text. in capitu. Si episcopus. xxxv. dist. Si verò semel ebrius fuerit,

tunc

tunc dicit puniendum pœna text. in d.cap.fina.Posterius autem Innocent. iij. in Concilio generali ac celeberrimo Lateranens. disposuit clericum à crapula & ebrietate non abstinentem,& qui à superiore commonitus non satisfecerit, ab officio & beneficio suspendendum, vt habetur in cap. A crapula. de vit.& honest.cleri.{ Vnde vt clerici ab hoc vitio cauerent,eorúmque honestati consuleretur,antiqua illa concilia tabernarum etiam ingressum illis inhibuerunt,nisi peregrinationis,vel itineris necessitate cōpulsis,vt in Concilio Laodicensi. & in Sexta Synodo,& in Concilio Carthaginensi iij.& in Concilio generali sub Inno. iij. celebrato. de quibus in c. nō oportet.& in c.nulli clerico.& in c.clerici xliiij. dist.& in c.clerici.de vita & honesta.clericor.Pœna autem contrarium facienti in illis Canonibus statuta non est,vnde hoc superioribus videtur relictum, vt consideratis frequentatione actuum, & personæ qualitate,& videntium scandalo,ab ipsis puniri debeat. Ex quo videtur parum aduertenter scripsisse Bertachinum, in tracta.de Episcopo. in ij. parte in materia degradationis.in §.vl.scias.in ij.tomo.trac. Diuers. Doct.fol.ccxxxvij. nume.xx. quòd deponi debet Episcopus vel clericus,qui retinet vel frequētat tabernas, motus prætext. in c.nulli.suprà alleg. qui tamen text. pœnam depositionis non imponit clerico frequentanti tabernam:sed habenti eam, & inibi aliis ministrāti.Quin potius & tūc nō simpliciter clericū deponēdū dicit,sed disiūctiue disponit quòd aut cesset,aut deponatur. Nec etiam illud probat tex.in c.pen.de vi.& hone.cler.quem etiam allegat Bertachin.vbi suprà pro sua conclusione. }

Forn

Fornicarij.

CAPVT LXXII.

VM iuxta diui Hieronymi ſententiam à Gratiano deſcriptam xxxv.diſt.in ſumma. Venter mero æſtuans ſpumat in libidinem. Meritò ergo poſt ebrietatis delictum, carnis vitia collocabimus: at cùm fornicatio ſimplex, minus ſit punibilis inter illa, ideo de eius pœna primitus differere libuit. Et in hoc, omiſsis opinionibus, dicendum eſt, quòd pro fornicatione clerici, & in ſacris conſtituti non imponitur pœna depoſitionis: allegantur ad hoc duæ gloſſæ ſingulares in cap. Maximianus. lxxxj. diſt. & in cap. lator. ij. q. vij. quibus dat ſociam Corſetus in ſuis ſingularibus, in verbo fornicatio. in c. Presbyter. lxxxij. diſt. pro quibus dicit eſſe caſum in d. cap. presbyter. ſed pœna arbitrio Iudicis relinquitur. & iſtam concluſionem elicit Decius ex dictis per Abb. in cap. At ſi clerici. in col. xix. verſ. De ſecũdo. de Iudi. quam dicit eſſe communẽ ſecundùm Modernos ibi, qui allegant gloſ. in d. cap. Lator. ij. quæſt. vij. & ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in cap. Vt clericorum. de vi. & hone. cler. Et hanc opinionem tanquam communem ſequitur Ana. in cap. Significaſti. colum. ij. de adulte. Et hanc etiã opinionẽ dicit cõmunem Feli. in dicto capitu. At ſi clerici. in princip. in penulti. col. in fin. Et Ioã. de Selua in tractatu de beneficio. in iij. parte. in quæſti. iij. qui plura refert in propoſito. Et Corſetus in d. verbo fornicatio, vbi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit quòd opinio tenẽtiũ cõtrarium fortè poſſet procedere in epiſcopis & prælatis, qui

qui cùm dicuntur contrahere matrimonium cum ecclesia non committũt simplicem fornicationem, sed adulterium: & quòd isto modo possent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: sed tandem dicit quòd in facti contingentia indistinctè sequeretur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Areti.in c.Cum non ab homine.de iudi. x.col. teneat opinionem Butri.quam dicit esse communem, scilicet quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, vbi suprà. {Et quamuis Feli. vbi suprà in prima limitatione post Abb.in cap.fin.in iij.col.de purga. Cano.dixerit in Episcopo esse crimen graue, & sic dignum depositione fornicatio, in fine tamen concludit, quòd dubitat de hoc propter duas glos. quas ibi allegat.}

Concubinarij.

CAPVT LXXIII.

Lericus concubinarius, is propriè dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nullóque sibi spiritualis vel carnalis cognationis vinculo coniũctam domi retinet, cum qua consueuit carnaliter commisceri. Si verò illa nupta, virgo, aut coniuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illam habitus, ac sæuiori pœna purgandus, vt infrà latius explanabimus. Consuetudinem verò commiscendi, ideo ad faciendum clericum concubinarium requirimus, quia aliâs vnicus tantùm concubitus fornicarium eum solùm faceret, nec damnandus esset pœnis concubinariorũ. Nec preterea in hoc distinguerem, soláne retineatur domi concubina per clericum, an

ſub velamento quòd pediſequa ſit matris, ſororis, amitæ, vel alterius cuius cohabitatio clericis non inhibetur, dum tamen conſtare poſsit, quòd eam habet in concubinam. Concubinarium inſuper cenſerem clericum, qui etiam in aliena domo notam fœminam habet, cui ſolet carnaliter commiſceri, ſi de cõſuetudine cõſtat, & diffamatus eſt in ſua vel ipſius fœminæ vicinia: licet ad effectum concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quòd concubina ſit retenta in domo, vt per Bal. in auth. licet. C. de natu. libe. per gloſ. Bar. poſt Dinum in l. Concubinam. ff. de concubi. { & Præpo. in rub. de ſponſa. col. 3. num. 5. } Populus enim, ſiue domi, ſiue extrà habeat clericus concubinam, vocat eum & reputat concubinarium. Quando autem dicatur clericus publicus concubinarius, vide Decretum Concilij Baſilieñ. in ſeſsione xx. in prin. vbi hoc declarat per hęc verba, videlicet, Publici concubinarij intelligendi ſunt non ſolùm hi quorũ concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in iure factã, ſeu per rei euidentiam quæ nulla poſsit tergiuerſatione celari notorius eſt. Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & infamatam tenet, & per ſuum ſuperiorẽ admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Aduerte tamẽ quòd quãdo clericus tenet publicè concubinam ſicut vxorẽ, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipſe non audet diffiteri: tunc omnino eſt abſtinendum ab eo, ita quòd non eſt licitum audiri diuina ab eo, etiam ſine aliqua monitione ſuperioris: quia talis eſt ſuſpenſus ab officio & beneficio, ita quòd ſi celebrat incurrit irregularitatem. Iſta colliguntur ex doctrina Abb. in cap. Veſtra. in iij. col. in ij. iij. iiij. quæſt. de cohabitione

cleri

cleric.& mulie.Si verò fornicatio non habet operis euidētiam,ſed poteſt probabiliter tergiuerſari:quia cōcubina habitat cum matre clerici,& dicit eſſe pediſequam matris,vel quid ſimile:tunc non procedūt prædicta:ſed debet ſpectari monitio,& eius contemptus ſecundum eum. Cuius opinionem refert & ſequitur Sylueſt.in ſua ſumma, in verbo,clericus. el ij. in §.octauò debet.in ij.quæſt.Et in verbo, concubinarius. in §.iiij. & hanc ſententiā in ſubſtantia ſaltē videtur tenere Floren.in iij.parte, in iij.c.tit. xxvij. vbi etiam addit notabile verbum, quòd non ſolùm ſacerdos,ſed etiā in quocunque ordine conſtitutus, etiā in minori eſt ſuſpēſus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione,& tandiu eſt ſuſpēſus, quandiu perſeuerat in vitio:& ſi interim exequitur officia ſua,etiam ſemel efficitur irregularis, & indiget diſpēſatione papæ,ad quod allegat Inno.Hoſtiē. Archi.& Anto.quod etiam ſequitur Syluef.in d.verbo concubinarius.quam quidē ſententiā multùm timere deberēt vniuerſi clerici in quocūq; ordine conſtituti,& ne illā ignorent, eſſet omnibus illis prædicanda.Quot enim proh dolor, ſacerdotes, diaconi, ſubdiaconi publicè concubinas retinent ea notorietate facti, de qua Abb.in ſua opinione facit mentionē,& eodem cōcubinatu durante non ſemel, ſed pluries miſſam celebrāt,Euangeliū vel Epiſtolā ſolēniter decantāt, & quòd irregulares ex hoc fiāt, non aduertūt, non in minimū animarū ſuarū diſpendiū, & prælatorū ſuorum periculū, qui eos patiuntur in publico cōcubinatu diutius immorari ac ſordeſcere.Pręterea circa pœnā huius delicti vide Abb.in c. At ſi clerici.col.xij.de iudic.qui dicit ꝙ cum iura in

hoc vario modo disponant,quandoque apponendo pœnam acerbam,quandoque mitem, & quandoque mitius procedendo , mediam viam amplectendo, vt patet ex iuribus per eum allegatis, relinquitur arbitrio superioris,vt consideratis circũstantiis & scandalo inde surgente,& consuetudine patriæ apponat pœnã,quandoq; depositionis,quãdoq; suspẽsionis, & quãdoq; priuationis à beneficiis,quandoq; prius moneat,quãdoq; sine monitione priuet,ex quo constat de delicto.Sibi enim videtur data optio,ex quo varias pœnas & modos procedẽdi à iure reperimus traditos,iuxta not,per glo.in c.fraternitatis xxxiiij. di.& in c.à crapula. de vi.& hone.cle. & xxj.quæst. ij.in summa.& quod notat Hosti.in c.ij. de cle. non residen.in simili quæst. Ita tamẽ quòd semper in isto delicto Iudex declinet ad mitiorem partẽ:quia pauci vt dicit Gregorius sine vitio incontinentiæ repe-riuntur.l.dist.c. { Quia sanctitas tua.in fin. } Et quia ætas nostri temporis &c. & melius est à Deo redargui de misericordia,quàm de seueritate xxvj.quæst, vlt. Alligant. Et vide prædictum decretum Concilij Basilieñ.in dicta sessione xx.vbi cõtra publicos concubinarios statutum fuit,quòd quicũq; clericus cuiuscunq; status, conditionis, religionis , dignitatis, etiam si pontificalis , vel alterius præeminentiæ existat,qui publicus fuerit concubinarius à perceptione fructuum omnium beneficiorum suorum trium mẽsium spacio sit ipso facto suspensus:quos suus superior conuertat in fabricam vel aliam euidentem ecclesiarum vtilitatem , ex quibus hi fructus percipiuntur.Necnon quòd huiusmodi publicum concubinariũ teneatur mox suus superior monere quamprimum

primum nouerit illũ esse talem, vt intra breuissimũ terminum concubinam dimittat, quam si non dimiserit, vel dimissam, aut aliam publicè resumpserit, ipsum omnibus suis beneficiis omnino priuet. Et nihilominus statuit dictum Concilium, quòd tales publici concubinarij vsquequo cum eis per suos superiores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarum dimissionem, manifestámq; vitæ emẽdationem sint inhabiles ad susceptionẽ quorumcunq; bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum. Si autem post dispensationem, vomitu recidiuo ad huiusmodi concubinatum publicũ redierint, quòd sine spe alicuius dispensationis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et ne quis cõtemnat illud decretum Concilij, ex eo quòd Concilium Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptum, aduertat quòd ordinata in eodem Concilio ante scissuram in eo factam recipiuntur & allegantur à doctoribus: vt par est videre per Florent. in iij. parte, tit. xxv. cap. ij. §. fi. Et per Feli. in c. Rodulphus. de rescrip. in col. xxviij. versi. Sed re vera, & prædicta sessio xx. dicti Concilij fuit facta ante eius scissuram: vt potes colligere ex dictis Doctoribus, dum allegant constitutionem illam quæ incipit, Insuper ad euitandum scandalum, quæ fuit facta in d. xx. sessione, post dictum Decretũ contra concubinarios promulgatũ. Et istud decretum Concilij Basiliensis de cõcubinariis inuenies insertum in concordatis inter Leonẽ decimum, & Regem Franciæ, & nouissimè commentatũ per Petrũ Rebuffi in interpretationibus per eum factis ad dicta cõcordata: per quẽ vide in principio sui cõmenti ad illud Decretũ triginta pœnas, quas patiũtur con-

cubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex Concilio, quarum plures potius sunt damna & incommoda concubinatus, quàm pœnæ quę possint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiuscemodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubinarios sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in capitu. Nullus.xxxij.distinct. qui refert Innocen. in capitu. Si autem.de cohabit.cleri.& mulie. tenentem quòd quamcunque viam eligat Iudex, siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio:nec Iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cùm clericus non sit notorius concubinarius: per quem vide post Innoc. vbi suprà vsque ad quantum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis in hac materia prudenter faciunt, quando in suis constitutionibus synodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb.præterea in capitu. Vt clericorum. de vita & honestate clericorum. ponderando verba illius text. arbitratur, quòd si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatum non incurrit:quod dicit notandum Stepha. Aufre.in repeti. cle.j.de offic. ordina. in columna xv. Aduertant autem prælati omnes, & eorum vices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cùm talis toleratio facienda fuerit, certissimæ adsint coniecturæ deteriorationis. Nam aliâs facilè illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda

ſanda admiſſuros, ſi cogantur continere.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT LXXIIII.

CAlixtus papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & ſubdiaconibus, & ab illis contracta debere diſiungi, & ad pœnitentiam redigi, iuxta ſacrorum Canonum diffinitionem præcepit, vt habetur in capitu. presbyteris. xxvij. diſtinc. hinc eſt quòd clericus in ſacris vxorem ducens, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum, notat Abb. ex text. ibi, in capitulo ſecundo, qui cle. vel vo. qui nihil aliud allegat, & omiſit text. expreſſum ponentem pœnam delinquentibus in hoc, in capitu. decernimus. xxviij. diſtin. cuius verba ſunt. Decernimus vt hi qui in ordinem ſubdiaconatus & ſupra vxores duxerint, officio atque eccleſiaſtico beneficio careant. & faciunt etiam verba text. in capitu. de his. eadem diſtin. vbi tractando de ſubdiaconibus & diaconibus dicit. Cauendum eſt tamen his, ne quando ſuæ ſponſionis immemores ad terrenas nuptias vltro concurrant, quod ſi fecerint, vt ſacrilegi rei ab eccleſia habeantur extranei. De presbyteris verò videndus eſt text. in capit. presbyter. eadem diſtinct. cuius verba ſunt. Presbyter ſi vxorem duxerit, ab ordine deponi debere oportet. Item efficitur irregularis, vt neque in ſuſceptis ordinibus miniſtrare poſsit, nec ad maiores ſuſcipiendos admittitur, vt notat idem Abb. in capit. j. in ij. nota. eodem titu. ex quo venit quòd tanquam irregularis priuabitur beneficiis. An autem ſit

priuandus per ſententiam, vel ipſo facto priuetur, ſunt opin. quas refert Stepha.in deciſione ccxxxix. Capellæ Tholoſanæ, in additione. Aduerte tamen, quòd ipſemet Panormi.in cap. At ſi clerici. de iudi. colum.ij.videtur eſſe in opinione,quòd clericus qui ſolutam non virginem de facto duxit in vxorem, ac cum ea fuerit fornicatus, debet deponi. pro quo allegat iura in capitu.fraternitatis.xxxiiij.diſt.& in cap.Si quis ammodo.lxxxj.diſtin.& in dicto cap.ij. qui cle.vel vo. quæ iura, (ſalua tanti patris reuerentia) hoc non probant:imò text.in dicto cap. Si quis ammodo,qui plus videbatur vrgere dicit, à proprio gradu decidat, vſq; dum ad ſatisfactionem veniat: vnde per talia verba videtur impoſita magis pœna ſuſpenſionis temporalis,quàm depoſitionis.Sed pro opinione ſua poſſet Abb.allegare tex.in cap. Presbyter.xxviij.diſt. quem decerpſit Gratianus ex capit. j. Concilij Neocæſarienſis, cuius verba ſunt. Presbyter ſi vxorem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet.vbi Archi.exponit,ab ordine, id eſt ab officio & beneficio:quod etiã ibi tenent Domi.& Præpo.licet eum non referant:quamuis gloſ. exponat ab ordine, id eſt ab officio, & non beneficio. Clericus præterea taliter contrahẽs eſt excommunicatus ipſo iure,vt in cle.vna.de conſang.& affini.cuius abſolutio epiſcopo eſt reſeruata, vt per gloſ. ibi, in verbo, obtinere. Redditur præterea ſuſpectus de hæreſi,vt procedatur per inquiſitores contra eum, vt notat Ioan.Lupus in repe.rub.{ & c.per veſtras. } de dona. inter virum & vxorem.fol.lxvij.colum.iij.verſicu. Ex quo meo iudicio. vbi hoc infert ex his quæ notant Butri.& Bald.in l.iij. C.de { ſumma trinit.& fide

de catholi. } loquendo de monacho matrimonium contrahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices, quòd pręter pœnas suprà dictas debet in sacris constitutus pati pœnam stupri, si virginem violauit sub figura matrimonij. Neque ex hoc quòd verba de præsenti seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est, quin potius grauius puniendus, eo quòd virginem sub sacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ velut vxor consensit in copulam, vnde propter talem dolum vltra ordinariam pœnam depositionis, arctiori carcere vel monasterio detrudi debet, quàm pro alio simplici stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset esse nobilitatis & honoris, tantúmve populi scandalum, vt meritò clericus in hoc delinquens publicis verberibus, vel alia publica correctione puniendus esset: quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in capitu. ij. de sponsa. duo. referendo Anto. quòd Iudex attenta qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui viuente prima vxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis vxorem habẽs contrahit cum nobili, & illudit illam. { De qua tamen doctrina Anto. vi. Augusti. in addi. ad Ang. de male. in parte che mai adulterato. fol. 152. nume. 65. } Clericus verò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonium, eoipso vacant beneficia, vt tenet Collec. in cap. j. de cle. coniu. & decisio Capellæ Tholosanæ suprà allegata. { & Sylue. verbo, clericus. lo ij. §. iiij. } Et hoc etiam si nõ sequitur copula, notant Docto. in d. cap. j. Nec recuperant beneficia sponsa ingrediente monasterium,

vt per eos ibi:& notat etiam Ioan.de Imo.in clemen. gratiæ. de rescript. in col. super gloss. resignaueris. Præpo.in cap.Placuit.xxxij.distinct.prope fi. Quod insuper procedit etiam si matrimonium cõtractum sit nullum:vt notat Ioan. And. in cap. Ioannes.de cle. coniug. Roma.consi.cccclxxxiij. dubitatur primò, col.iij.Hippoly.consil.lxx.volu.j.col.iij.incipiente, Scientiarum omnium.Stepha.in addi.ad dictam decisionem Tholosanam. qui solùm allegat Bar. Brixien.& Ange.de Clauasio.Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali.clxxxj.incipienti,Pœna etiam faciendo, vbi de ista conclusione fit mentio: quam vide, quia aliqua referuntur in contrarium remissiuè.Et vide Decium in consil.clxvj. volum.j. Ego Philippus Decius, vbi refert Bartho. Brixien. in quæst.x.Et Cardi.Imol.& Abb.in d.c.j.& Roma. in d.consi.tenentes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimonium cum consanguinea,nunquam admittitur ad beneficium,quia illi facto suo renunciauit. Et quia ipse in principio illius consilij tenet quòd talis clericus non sit ipso iure priuatus beneficiis,respondet ad dictam doctrinam Brixiensis & aliorum,quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit scienter in gradu prohibito,quia tali casu ex quo sciebat matrimoniũ non valere, non videtur habere animum abdicandi beneficium à se: quod dicit tenuisse Imo. in cle.gratiæ.de rescrip. Et sic quòd dicta conclusio doctorũ restringatur, quãdo ignoranter cõtraxit tale matrimoniũ:& dicit ibi,quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionẽ quam habet cum alio.Et licet Decius ibi posteà in fi.det aliam

& vlt

& vltimam responsionem ad dictam conclusionem Doctorũ, videlicet, quòd non sit vera in hoc saltem, quòd talis nõ perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedẽs, & sic quòd quãdo probaretur quòd ignorans consanguinitatẽ cõtraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia visus est facto suo illi renunciare. Si verò cõtraxit scienter, tunc quòd priuetur eo per sententiam: quia licet videatur cõfidere in nullitate matrimonij, vt nõ perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatibilem cum beneficio, vt est matrimonium contrahere. Imo. tamen in d.clem. gratiæ. videtur tenere contrarium, videlicet quòd quando impedimentum consanguinitatis erat notũ vtriq;, vel saltem clerico, quòd non perdit beneficiũ, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. argu.cap.nuper.de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renuntiare beneficio in fauorem alterius. Secundò verò sic antè quàm deponatur, ex doctrina illa magistrali Innoc. in c.Cum nostris. de conces.præbend. quam ego latius ornaui in meis doctrinis, num.cxx.incip.Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem distinctionem Præposi. in d.capitu. Placuit, videlicet quòd si matrimonium non tenet propter consanguinitatem, vel aliud simile impedimentum, quòd tunc clericus perdit beneficia. Si verò non tenet ex defectu consensus, tunc non. Cõsidera tamẽ quòd hoc posset intelligi quando defectus consensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per vim fuit cõpulsa contrahere

trahere

trahere, ipso clerico purè & liberè consentiente: vel quia mulier non erat sanæ mentis, non video quare non perdat beneficia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod apertè colligitur ex distinctione quam facit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per verba de præsenti, cùm illa resoluantur in sponsalia de futuro: videtur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium sic contractum ratificaretur, modis de quibus per text. glos. & Docto. in capitu. Vnico. de desponsa. impu. lib. vj. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisi. ciij. incipien. Nota, quòd vbi clericus. { Et vide Ioãnem Staphileum in tractatu, de gratiis expectatiuis. folio 74. versicu. quapropter vt saluetur. Vbi dicit, quòd illa decisio Rotæ procedit in terminis in quibus loquitur, videlicet quòd tunc demum clericus perdit beneficium, quando minor cum qua contrahit peruenerit ad pubertatem, vel quòd intelligatur de impubere proxima pubertati: quem etiam vide in sequenti folio, versicu. posset tamen. vbi dicit, quòd clericus contrahens de facto cum minore non proxima pubertati, siue cum furiosa, aut consanguinea perdit beneficium mero iure, neque illud potest retinere absque dispensatione, saltem Episcopi. }

✻

Monia

Monialibus.

CAPVT LXXV.

Lericus tale facinus perpetrans sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata, sacrilegium, adulterium, & incestum, quò ad accusationem, quia de omnibus his potest accusari, vt per gloss. nota. in capitu. Virginibus.xxvij.quæstio.j. quam sequitur Abb. in capitu. At si clerici. de iudi. colum. xij. & in capitu. penulti. iij.nota. de purga.cano. { & in capitu.monasteria.in fin.& in capitu.vt clericorum. num.6.de vita & honestate clericorum. } cuius pœna est vt deponatur, ex dispositione text. in capitu. Si quis episcopus.xxvij. quæstio.j. ab officio & beneficio, vt per glossam primam, dum allegat capitu. Si quis sacerdos. Et vide Ana.consi.j. colum.ij. versicu, Secundo quòd fama. vbi per dictum capitu. Si quis episcopus. tenet, quòd istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali non sit notoriè scandalosa, vel diu continuata: & dicit hoc ita declarare pulchrè Anto. in dicto capitulo, At si clerici. Et vide Hippoly. in repetit. l. Vnicæ. C. de rapt. virginum. numero xlj. vbi tenet quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per text. in capit. Si qua monacharum.xxvij.quæstio.j.& per dictum capitu. Si quis. { per quem textum, vide quod dicit Abb. in capitu. clericus. numero 2.de vita & honestate clericorum. } Et vide Paul.Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, in j. quæst. circa fin.

ver.

ver. Secundo verò casu, vbi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuscunque gradus vel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficiis, & detruditur in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam: quem vide prius per duas col. præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committatur: & an posit reus de vnoquoque pariter accusari & puniri: & quæ vtilitas resultet quòd quis posit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardi. tamen de Turre cremata in d. capitu. Si quis episcopus. dicit quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenerit, aliâs secus, per id quod notatur in c. Non debet. xxx. quæst. j. Et dicit hoc velle glos. ibi posita in eo. c. Si quis episcopus. Quæ tamen si bene consideretur non probat, quia nihil aliud dicit, nisi allegare c. Si quis. xxx. quæst. j. & ideo contrarium credo verum, cùm d. c. Si quis episcopus. simpliciter imponat pœnam depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria vt prædiximus committuntur delicta. Et hoc videtur velle Ioan. de Ana. vbi suprà referendo Anto. Nec obstat quod dicitur in d. cap. Non debet. quia cùm ille text. imponat pœnam delicto longè diuerso, & quod est grauius in consideratione populi, quàm in seipso, videlicet quòd clericus commisceatur mulieribus quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notum est enim quòd ex confessione nõ contrahitur cognatio spiritualis, & sic non potest dici incestus: & si confitens fœmina non est nupta,

nec

nec virgo, non eſt adulterium, nec ſtuprum, eſt igitur ſola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius ſcandalũ affert in populo. Abhorret namque populus ſimile facinus, & meritò: quia ſi non ſic punirentur in hoc delinquentes, difficillimè præſtarent homines licentiam filiabus, ſeu conſanguineis accedendi ad ſacramentum pœnitentiæ. Vel poteſt aliter intelligi text. ille, vt in cap. ſequ. tractabimus, vbi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto ſacerdotem conuictum de acceſſu ad monialem, nullo diſcrimine habito deponendũ cen ſeo, & deponerem ſi caſus ſe offerret, & in monaſterium ſeu carcerem ad tempus aliquod iuxta perſonæ qualitatem, & delicti continuationem, & populi notitiam commenſurandum detruderem.

Spiritualibus filiabus ſe commiſcentes.

CAPVT LXXVI.

SAcerdotes qui cum filiabus ſpiritualibus fornicantur, graue adulterium committunt: & qui malum exemplum dant hominibus, ab omni officio deponuntur, & peregrinando duodecim annos pœnitere debent, & tandem ad monaſterium vadunt, vbi per totum tẽpus vitæ Deo ſeruient. ita diſponit tex. in c. Si quis ſacerdos, xxx. quæſt. j. & licet ille text. videatur loqui de filia ſpirituali ſimpliciter, idẽ eſt ſi fornicatur cũ ea quæ propter ſacramentũ pœnitẽtiæ fuit filia ſpiritualis effecta, vt ꝓbatur in c. Omnes. qui eſt text. præcedens d. c. Si quis. qui dicit omnes quos in pœnitẽtia accipimus, ita filij noſtri ſunt vt in baptiſmate

mate suscepti.& subdit, quòd qui hoc scelus perpetrauerit, non solùm dignitatis honorem amittat, verùm etiam vsque ad exitum vitæ suæ iugi pœnitentiæ se subdat: quod glos.ibi finalis intelligit de pœnitentia interiori. Sed postea text.in capitu.fina.ead. cau.& quæst. dicit quòd presbyter qui cum mulieribus quæ ei fuerint sua peccata confessæ se commiscuerit, sic pœniteat quomodo de filia spirituali: & declarat quòd pœniteat duodecim annos, & quòd deponatur, in quo videtur declarare text. in dicto cap.Omnes.dum determinat tempus pœnitentiæ,& quòd amisio dignitatis, de qua ibi, sit depositio. Addit tamen verba quædam quæ nimiùm restringunt pœnam huius delicti, videlicet si in conscientia populi deuenerit: quod ego intelligo, id est si hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi venit delictum quod testibus comprobatur, quasi velit text. mitiori pœna puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de hoc delicto indistinctè deponerem, imò & tempestate hac carceri alicui per aliquos & non paucos annos manciparem. Oportet namque in his diebus quibus (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc sacramentum pœnitentiæ, spiritualium omnium infirmitatum singularis & vnica medicina ab hæreticis impugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquentes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præstetur hæreticis, néve frigescente charitate ac timore Dei, occasio detur maritis ac patribus vxores, ac filias ab hoc sacramẽto retrahendi.& vt rarius ad illud accedant, procurãdi. { Quo zelo religionis &

honest

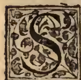
honestatis accensus bonæ memoriæ præsul ille dignissimus Ioannes Matthęus episcopus Veronensis, scelus hoc tãquam grauissimum graui animaduersione puniendum statuit, cuius ciuitatem & diœcesim dum ego transirẽ, Concilij Tridentini gratia in Italiam accersitus multa mihi admirãda eius opera & omni imitatione digna, & quæ pastorũ illorum sanctorũ quos antiquitus habuit ecclesia, dum fœlix ẹrat, sanctitatem redolebãt, relata sunt. Ille inquã bonus episcopus in tit. ix. cap. iij. suarum constitut. ita disposuit: Si quis cum ea cuius confessionẽ audiuit, quicquam inhonestè turpitérve egerit, aut eius pudicitiam attentauerit, aut eam ad lasciua & inhonesta perpetranda suaserit, si non est deuentum ad actum, tẽporanea pœna acriter puniatur: Si verò ad actũ turpitudinis deuentum est, beneficiis officiisq; eo ipso suspensum priuatũ, perpetuisq; addictũ vinculis volumus, & declaramus. } Et eadẽ depositionis pœna puniendum crederẽ clericum cognoscentem illam quã tenuit in sacramento cõfirmationis, cùm eodem modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cognatio contracta ex tali sacramẽto impedit matrimoniũ, & dirimit contractũ, vt in c. j. §. fin. de cogna. spirit. in vj. quia text. in d. c. Si quis. indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen ꝙ cùm hoc delictũ non sit ita graue in oculis hominũ, nec in eo adsit incõueniens quod in casu præcedenti descripsimus, in aliis pœnis vltra depositionem iniungendis, mitior poterit esse Iudex. Et ꝙ sacerdos cognoscens filiam spiritualem deponatur, notat Abb. in c. fin. de purga. cano. & tenet etiam Ioan. de Ana. per suprà dicta iura in c. Cum dilectus. de accusat.

col.ij.& in c.Significauit,de adul.col.pen. Felin. in c. At si clerici. in princ.col.fin. de iudi.& ibi etiam hoc sequitur Decius col. xxj. vers. Secundò limitatur. Et sequitur hoc etiã Io.de Selua, in tract.de beneficio,in iij.parte, in quæst. iij.in fin. Et aduerte ꝙ filia dicitur,quæ sit de parrochia eius,vt ponit idem Decius ibi allegando Abb.vbi suprà. Et sequitur etiam Ioan.de Selua,vbi suprà. Crederem tamẽ quòd licet vera sit hæc conclusio Doctorũ istorum,quòd si sacerdos cognosceret filiam parrochiæ suæ nullo alio sibi vinculo spirituali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in aliis præcedentibus casibus, cùm esset magna extensio iurium pœnalium, & est nõ minima disparitas delictorum: quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus est: { de cuius quidem delicti grauitate nos omnes præsules idem. Bonus verò nihil admonuit. dum in supradicto tit.ix.cap.ij. In cõmittentẽ illud ita seuerè sub hisce verbis insurgit: Sacerdotem illum, qui se cũ parrochiana sua cõmiscuerit in xxv. ducatos condemnamus, eum perpetuo ab exercitio curæ suspẽdentes,postquã per annum in carceribus corpus suũ ieiuniis & abstinentiis maceraturus permanserit, & à ciuitate & diœcesi per decennium sit exul. } An autem eadem pœna puniatur qui cognouit commatrẽ suam: videtur quòd sic per suprà dicta, & quia magis est abstinẽdum à cognatione spirituali,quàm carnali,quia à venerabiliori parte procedit, vt notat Abb.in d.cap.fin.col.pen. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanam dispensasse in cognatione spirituali, Cùm enim pœna incestus sit depositio, vt infrà habes

habes in parte inceſtus, à fortiori erit in hoc caſu, & ſimili, vbi quis cognoſcit cognatam ſpiritualem, præcipuè quia delicta huiuſcemodi etiam in opinione populi grauia iudicantur: & hoc de commatre videtur tenere Felin. in d. cap. At ſi clerici. d. col. fin. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. xiij. tit. ij. partita. iiij. quæ enumerat inter exempla inceſtus, quòd quis coëat cum commatre ſua.

Stupri.

CAPVT LXXVII.

STVPRVM propriè eſt virginum illicita defloratio, ſic enim diffinit text. in cap. Lex illa. xxxvj. quæſt. j. licet aliâs ſtuprũ aliquando comprehendat alia crimina, vt dicit gloſ. ibi, in verbo propriè, & gloſ. in capit. Nemo. xxxij. quæſt. iiij. in verbo ſtuprum, & clericus virginem ſtuprans deponitur, notat Abb. in c. At ſi clerici. col. xij. de iudi. allegat text. in c. Si quis clericus. lxxxj. diſtinct. & in c. Lator. ij. quæſt. vij. Illi tamen text. non diſponunt in ſtupro cõmiſſo cum virgine, vt ex eis patet: & ꝙ iſtud delictum ſit depoſitione dignum placuit eidem Abb. in c. ij. de adult. qui etiam credit clericum poſſe cogi ad dotandam virginem ab eo corruptam, & refert etiam idem Abb. ibi Ioan. And. referentem magiſtrum ſuũ, qui dicebat quòd in hoc caſu cùm clericus nõ poſsit ducere eam in vxorẽ, deberet corporaliter fuſtigari. Et quòd pœna ſtupri in clerico ſit depoſitio eſt communis opinio ſecundùm Paul. Grillandi, in tract. de pœnis omnifariam coitus, in c. Septimò videndum.

qui etiam ſequitur doctrinam Abb.in c.Vt clericorum. de vit.& hone. cleri. vbi tenet quòd Iudex eccleſiaſticus poteſt imponere pœnam pecuniariã clerico pro arbitrio ſuo, vltra alias pœnas ſpirituales, quando illæ non ſufficerent, quia illas non timeret, quas ſi non ſolueret, luet in corpus: quia non ſufficit dotare mulierem ſtupratã, nam vltra dotem tenetur ſoluere pecuniariam vel corporalem pœnam ſecundùm eum poſt Abb.in c.ij.{num.iij.}de adult, Vnum autem in hoc crimine ego opinor obſeruandum,quòd cùm iura Cæſarea grauiori pœnæ ſubiiciant vi corrumpentem virginem, quàm ſpõtaneè, ac illum ſine temporis præfinitione puniant,vt in §. {itẽ lex Iulia,de adulteriis, iuncto §, Item lex Iulia, de vi,verſic.}Sin autem per vim,inſt.de publi.iudi. & in l.mariti.§.fin. ff. de adult. quòd eodem modo judex eccleſiaſticus ſeuerius punire debebit vi perpetrantem tale facinus, vt ſic vltra depoſitionem in arctum monaſteriũ vel carcerem trudat delinquentẽ,Et pro pleniori declaratione huius capituli operæprecium eſt de aliquibus quæſtionibus dubitare, Et primò quid ſi clericus de ſtupro virginis accuſatus exciperet & probaret apertè ipſam ſponte cõſenſiſſe; puta ſi teſtes iurant eam attraxiſſe illũ ad concubitũ veniendo ſæpius ad lectum eius eo repellente illam, vel aliud ſimile. In qua quæſtione videtur dicendum quòd non obſtante puellæ conſenſu propter ſtuprũ puniri debeat clericus, & ad præſtationem dotis condemnari, per id quod notat Ioan. de Ana.in d.c.j.de adult. in j.notabili. vbi poſt Docto. dicit quòd licet virgo non ſit ſeducta,ſed illa ſponte acquieuit, adhuc habet locum diſpoſitio illius

text,

text.quia virgo præſumitur ſeducta & decepta,per text.notabilem.in d.l.circa fin.C.de rapto.virg.qui diſponit quòd pœna eius habeat locum ſiue volentibus, ſiue nolentibus virginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione, quia hoc ipſum velle mulierũ ab inſidiis nequiſsimi hominis qui meditatur rapinam inducitur:ſed ſalua eius & Doctorum autoritate non videtur ſua concluſio procedere ſaltem ex ſuis fundamentis. Primò quia ratio eorum nõ concludit, Virgo præſumitur ſeducta & decepta, ergo etiam ſi ipſa ſponte ſe obtulit, procedat pœna illius text. quia illa ratio procedit quando ſumus in dubio:ſed quando conſtat de voluntate ſine ſeductione, aliter videretur dicendum. Secunda non obſtat text.in d.l.j.quia non ſequitur, pœna contra raptores,de qua ibi procedit etiã volentibus virginibus. ergo eodem modo procedat pœna de qua in d.c.j. qui text. loquitur per verbum ſeduxerit, quod debet aliquid operari.Facit etiam quòd text.in cap.ij. eod.tit.de adult.in quo imponitur pœna cõmittẽti ſtuprum dicit,virginem ſtupro decepit.Vnde videtur in hoc (ſaluo meliori iudicio) dicendũ quòd à pœna ſtupri criminali imponenda clerico non excuſetur,etiam probata voluntate puellæ: non enim voluntas conſocij criminis debet excuſare à pœna delicti, quando culpa illius nõ conſiſtit in ſola violentia actus,ſed in reprobatione ipſius quàmtumuis voluntarij, quàmuis operari debeat vt nõ tanquam violentus ſtuprator puniatur.Quantũ autẽ ad præſtationem dotis videtur dicendũ,ꝙ clericus probata vera voluntate puellæ ſine ſeductione non debeat cõdemnari: potuit enim puella in hoc ſibi præiudi-

care, vt voluntariè, & non seducta hoc patiẽdo perderet ius petẽdæ dotis, quod voluit Astẽsis in summa, lib. ij. tit. xlvj. in c. incipienti, Sequitur videre de tertio, allegando Rodonensem, dũ dicit quòd si defloret quis voluntariam nõ tenetur. Ad cuius etiam confirmationẽ bene facit sententia Guillelmi, quem refert Florent. in ij. parte, tit. v. c. vj. §. j. quòd si quis deflorat virginem voluntariam non tenetur ei satisfacere in foro conscientiæ, quod etiam notat Siluest. in verbo luxuria, in versi. Quintò quæritur, & Tabiena, in verbo restitutio. in §. xxij. incip. quid de eo. Et allegat vterq; Bonauenturam hoc tenentẽ. Vnde videtur quòd sicut talis clericus in foro conscientiæ est liber à præstatione dotis ex sententia dictorum Doctorum, sic & eodem modo videtur absoluendus in foro cõtẽtioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi veritatẽ. Sed quãuis ista conclusio posit sustineri, multùm debent Iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quæ in hoc requirenda est, vt verè constet virginem non seductã, sed voluntariè fuisse defloratam, & facilè possent decipi per stuprãtem clericum in probatione voluntatis. Vnum tamẽ in hoc videtur esse sine dubio: ꝙ licet voluntas puellæ liberaret clericũ, hoc esset solùm verum, quãtum ad ius quod ipsa aliâs haberet, nõ tamẽ liberaretur ab hoc quòd si pater virginis accusaret clericũ de stupro, debeatur illi æstimatio damni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandũ eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. vbi suprà sic limitãdo prædictam conclusionẽ; hoc tamen & pater

ter perderet, si etiam ipse de lenocinio vel consensu côuinceretur. Ex quibus etiam inferri potest quòd si de precio stupri conuentum esset cum virgine vel parentibus, quòd tũc sola precij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cũ quo con uentionẽ fecit: dum tamen cõuentio solius filiæ parentibus non noceat, nec ecõuerso. Secũdò quæro, quid si clericus in sui defensionẽ exciperet ac probaret, quòd post corruptionem mulier inuenit virum eiusdem cõditionis & qualitatis ac si esset virgo: & in hoc credo quòd licet posit dãnari clericus propter stuprũ (nisi cõditio mariti processum & pœnã publicã impediret) nihilominus absoluẽdus esset à præstatione dotis, cùm illa in hoc non esset passa damnum. Si tamen propter stuprum nupsit viro deterioris conditionis, tunc crederẽ arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cùm constet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc virũ pau periorẽ sortita est, à quo debiliora alimenta recipit, imò si non pauperiorẽ, sed ignobiliorem virũ sortiretur, adhuc crederem esse satisfaciendum sibi, quia verè passa est damnum in honore, qui maiori precio haberi solet quàm diuitiæ. Tertiò quæro qualiter iudex arbitrabitur dotis æstimationẽ in hac materia præstandã? Et in hoc distinguo, ꝙ si pater puellæ pauper est, clericus dãnabitur ad integrã dotẽ puellæ, in quo considerãda est consuetudo loci, videlicet quantum solet in dotẽ dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: considerabuntur etiam facultates clerici cõdemnandi, vt probatur in d.c.j. iuncta glo.fin. Si verò pater illius diues est, non videtur cõueniens quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam

dotem filiæ suæ, & sic quòd integrã habeat à clerico: sed quòd clericus soluat arbitrio Iudicis illud plus quod pater est consumpturus in maritando filiam, eo ꝙ est deflorata, quia in hoc videtur pati damnum, & quod videbitur Iudici soluendũ ratione iniuriæ sibi illatæ si hoc petierit. Et ex prędictis videtur posse inferri, quòd si puella esset parẽtibus orbata & diues, vel si ipsis superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientẽ dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam dotem, sed ad illud quod plus est secum in dotem datura propter deflorationem. Quartò quæro, an liberari posſit clericus à præstatione dotis si Iudici ostendat, vel probet liberationem vel remiſsionẽ eius factam ab ipsa puella? In quo videtur dicendũ quòd sic: quia cùm hoc sit in eius fauorem statutũ, potest illi renunciare, & sic clericũ liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quẽ pertinet filiam dotare, hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti vt videant, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo extorta, vt posset facilè contingere. Item etiam ne sit facta ab ea vt liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decẽs videretur vt etiam ipsa nolẽte clericus damnaretur ad dotẽ, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem Iudex faceret quod posset. Præterea & quintò libet etsi rariſsimam poſsibilem tamẽ, & aliquoties contingẽtem mouere quæstionem, videlicet quid si mulier, vel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine violatione pudoris pręgnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cùm necesse

sit

ſit adueniente partu virginitatem amittere: an clericus poſsit de ſtupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæſtionis deciſione, ſi ſequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciens rẽ illicitam punitur non ſolum de actu illicito, ſed & de eo quod præter eius intentionem fuit ſequutum, vt in l.j.§. Ex incendio.ff.de incen.rui. naufra. & in l. Si quis aliquid. §. abortionis. ff. de pœnis. & in l. quoniam multa. C. ad l. Iuliã. de vi pub. & in l.iij.§. adiectio.ff.ad l.Corne.de ſicar.& in cap.fi. de homi. in vj. Videtur dicendũ quòd iſte non ſolùm damnabitur pœna ſtupri, ſed condemnabitur ad præſtationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cùm ad virginem acceſsit, hoc poſſe contingere, & difficulter poſſet probare quòd eius intentio nõ fuit quòd virgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione virgo prægnans efficeretur, imò potius contra ipſum præſumendum eſt, quòd nõ propter eius temperãtiam, ſed propter virginis reſiſtentiam ſtupri actum non conſummauit. Fateor tamen quòd pœna imponenda in hoc caſu propter ſtuprũ cùm à principio non fuerit conſummatum mitior eſſe debebit, etiam ſi mulier violenter oppreſſa vel ſeducta probaretur. Quòd autem virgo concipere poſsit ſalua virginitate abſq; miraculo ſcribit beatus Thomas in quolibeto vj.arti.xviij.

Inceſtus.

CAPVT LXXVIII.

Nceſtus eſt cõſanguineorum vel affinium abuſus, vt diffinit tex. in cap. lex illa. xxxvj. quæſt.j. Pœna huius criminis eſt quòd cle-

ricus deponatur:notat glo.in cap.Nõ debet.xxx.q.j. qui text.loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem,quæ sibi confessa fuit,non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abba.in cap. At si clerici.in col. xij. de Iudi. allegando nota. in cap.lator.ij.quæst.vij.vbi glo.j.iuncta textui hoc probat etiã in episcopo.Si autem clericus primò fornicatus sit cum aliqua muliere,& postea cũ eius cõsanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat pœna incestus?videtur quòd non ex eo quod notat in proposito Ancha.in cons.cccxcj. Videtur prima facie.versic.Item aduerte.vbi concludit quòd pœna quæ à iure ciuili imponitur pro incestu, non habet locũ pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure ciuili cogitatũ non fuit:quia in pœnis prohibetur extẽsio.ex quo dicebat in terminis Hippoly.in singu.ccliiij. incip. Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu:istud est verũ,quo ad impediendũ matrimoniũ,secus autem quo ad hoc vt quis puniatur de incestu. Et refert August.in addi.ad Ange.de malefic.illam sententiã Ancha. valde commendare, quam etiam vltra eos simpliciter sequitur Decius conci.cclxviij. Diuino implorato præsidio.col.fin.volu.ij. Contrarium tamen crederem in casu nostro, imò quòd esset deponẽdus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summè grauaret delictũ in oculis hominum:puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus, aut consororinis,quia tunc non solùm deponendus videtur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tempus iuxta qualitatem & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Anchar. in d.

in d.consi.& sequacium: quia contrariam opinionē dicit esse communem idem Decius in consil.clviij. in j.vol.incip. Diuino implorato,& pro tenui, vbi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, & sequitur opinionem Abb.Signo.& Modernorum cōtrarium tenētium:& sic quòd pœna iuris ciuilis habebit locum, vbi nuptiæ sunt incestæ de iure canonicò. Et hæc sententia mea circa punitionem clerici securius sequēda est in his regnis Castellę & Legionis, vbi expresè per legem eorum dispositum est, quòd si quis fornicatur cum muliere consanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, committit incestū. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus, & punitur vt talis pœnis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictū pœnis canonicis? quia licet lex regia siue municipalis non liget clericum, operabitur tamē semper (meo iudicio) vt Iudex ecclesiasticus puniat qualitatē delicti, secundū quòd illa in laicis qualificauerit, pręcipuè in nostro casu, vbi lex ciuilis punit actum à iure canonico intantùm reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

Adulterij.

CAPVT LXXIX.

ADulterij criminis grauitatē, clericis omnibus sufficiant ostendere verba pagani illius Abimelech regis ad Isaac directa Gen.xxvj.c. Dū reprehēdēs eū quòd vxorę suam sororē esse affirmauerit, dixit: Potuit coire

quis

quispiã de populo cum vxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali viuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorũ, quos eadẽ naturalis scripturæ & gratiæ leges quotidie instruũt, maximè sacerdotũ, qui tanquam sanctissimæ Trinitatis mensæ pincernæ angelorũ panẽ virgineo ventre compactum quotidie tractant, & intra præcordia recondunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere velit, & quomodo sit de grauioribus peccatis quæ in proximum committuntur, videat Dionysiũm Cartus. in opusculo de conuersione peccatoris, arti. v. vbi hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Clericus autẽ adulter depositus ab officio, in monasterium toto tẽpore vitæ suæ detruditur, vt in cap. Si quis clericus. lxxxj. dist. quod est concilium Aurelianẽse: & quòd propter adulteriũ clericus deponatur, voluit glos. in c. lator. ij. quæst. vij. in glos. j. quam ibi sequitur Archi. & Host. allegando d. c. Si quis, in sua summa, tit. de adult. §. quæ pœna sit imponenda. Idem tenent etiam Ioan. de Ana. in rub. & in capi. Significasti. de adulte. Abb. & Moderni. in cap. Vt clericorum. de vita & honest. cleri. & in capitu. Peruenit. de adult. Et hanc opinionem tenent Ioan. And. & Ioan. de Imo. in dict. capit. Vt clericorum. vt refert Ana. in d. cap. Significasti. & est communis opinio. Vide tamẽ Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus, incip. Sextò declaranda. vbi in prima & secunda col. nititur sustinere contrarium, videlicet quòd clericus hodie propter simplex adulterium non debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria,

& tandem in col.iij.dicit quòd nihilominus in consulendo & iudicando tutius est tenere aliam opinionem, quæ est communis, & dicit hoc notandũ contra presbyteros incontinentes, qui alienas vxores sollicitant sæpius, & accedunt libenter ad earum concubitum. Incurrit etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnam, nam ex tali sententia infamis efficitur, vt notat Abba. in c. At si clerici. §. de adulteriis. in col. v. versi. Sed circa. de iudi. Et in c. Cùm t. de re iudic. col. iiij. per text. in c. Infames. vj. quæst. j. & in l. j. & ij. ff. de his qui not. infa. sicut etiã efficitur infamis damnatus de aliis criminibus publicis. Est tamen in hoc aduertendum, quòd licet episcopus non possit directò restituere aliquem ad famam, vt concludit Abb. in d. c. Cum t. in col. iiij. in hoc casu tamen adulterij, cùm liceat sibi dispensare, vt in d. §. de adulteriis. restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ venit per quandam consequentiam, potest indirectè, quod principaliter non posset. ita notat Abb. ibi, in d. col. v. & dicit ibi casum sing. ad hoc secundum illum intellectum. Et nota secundum Paul. Grillandi, vbi suprà, quòd licet de iure ciuili quando mulier nupta est impudica & meretrix, non punitur adulterans cum ea, { vt in l. Si ea. C. de adulte. } tamen de iure canonico non euaderet impunitus cum illa adulterans. ita dicit in d. col. iij. Crederem tamen vltra eum, quòd tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquã ad meretricem non puniretur ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta non excusaretur clericus ignorans eam cõiugatam quominus vt adulter puniatur.

niatur. Quando autem clericus cognouit mulierem ſolutam, quæ ab ipſo & communiter reputatur vxorata, tunc enim vti adulterum pœna iuris communis puniendum eſſe, placuit Ioan. de Ana. in capitu. Nonnullis. fin. colum. de Iudæis. referendo fratrem Vbertum qui fuit eiuſdem ſententiæ: licet alij aliter ſenſerint ſecundùm eum, per quem etiam vide quid in caſu contrario quando clericus cognouit vxoratam, quæ credebatur ſoluta. Vnum præterea aduertendum ſentio in hoc propoſito, quòd licet in his Regnis Caſtellæ & Legionis lege regia ſancitum ſit, quòd marito non accuſante vxorem, nullus poſsit eam accuſare de adulterio, Iudex tamen eccleſiaſticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus valebit opponere quòd maritus non accuſet. Non enim potuit lex illa regia eccleſiaſticos Iudices impedire, ne ad emendam ſuorum clericorum procederent. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinem ſuam potius cum nuptis, quàm cum ſolutis mulieribus explerent, quum ſecurius ac impunè id agere cognoſcerent: & ita ego iam aliâs practicaui dũ vicariũ agerẽ generalẽ epiſcopi Salamãtini: & licet ob id appellatum fuerit, obtinui tãdem coram ſuperiore. Veruntamen in hoc magna debet adhiberi cautela: nã ſi adulterium clerici adeò eſt notoriũ, maritíq; perſona ita vilis, quòd præſumi poſſit ipſum ſcire & paruipẽdere: tunc iudex eccleſiaſticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si verò delictum nõ eſt publicum, aut marito ignotum eſſe creditur, periculúmq; exinde timeri poſsit vxori: tunc conſulerem clericum de hoc delicto conuictum vel confeſſum camera

merario processu,& familiari disciplina corrigendum relegandúmque sine expresione causæ in sententia. Quando verò correctio sic secretè facta fuerit,& relegatio generalis:hortor omnes metropolitanos iudices,vt ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictum in publicum veniat, sufficiat illis,quòd iudex inferior iustè processerit, licet propter secreti cautelam aliquas iuris solenitates prætermiserit. Aliter enim si omnia strictè requirãt,nihil aliud efficient,nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulãdũ,vel propalãdũ adulteria similia,ipsósq; adulteros reddẽt insolentiores,cũ intellexerint quòd Iudices sui immediati illos punire recusant,propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterum accusante, tunc seuerius procedendum est: tantóque acrius in aliis pœnis carceris & detrusionis vltra depositionem puniẽdus est clericus, quãtò honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum,maiúsve exinde subortum scandalum, præcipuè si contigerit quòd adultera fuit per Iudicem secularem tradita marito, & ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quòd maritus potest accusare clericum coram Iudice ecclesiastico, licet vxorem coram seculari non accuset:nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri,cùm iura canonica adulteris pœnam imponẽtia nullam habeant consideratioñe,nec requirãt quòd vxor pariformiter accusetur. Generaliter autẽ in hoc crimine cõsiderẽt ecclesiastici Iudices ne nimis diligẽter de adul

teriis

teriis occultis inquirant,propter mulierum periculum,virorum infamiam, & clericorum fragilitatẽ, quę tantò multoties ad hoc flagitium illos impellit, quantò secretius illud posse perpetrare confidũt.Sed vigilãtes super gregem suũ similia potius præseruare conentur(cohabitationẽ & conuersationẽ clericorum & nuptarum euitando)quã vsque ad vnguẽ inuenire & castigare satagant. In qua quidẽ adulteriorũ prudenti præseruatione,& cauta correctione ecclesiasticos omnes Iudices deprecor ac obtestor,vt desides nõ sint,per durissimũ illud iudicium quod illis qui præsunt scriptura sancta minatur, ne in eorum incuriã seuerius id corrigant vltore ferro maritorũ manus,tam grauis iniuriæ acerbitate com motæ, vt sæpius id euenisse perpendimus, & anno superiori millesimo quingentesimo trigesimoseptimo pluribus notum fuit accidisse. Nam in tribus locis de Villanubla, videlicet, & de Cigunuela,ac de Laguna,quæ non longè distant ab oppido Vallisoleti,vbi tunc Augustæ curia residebat in octo ferè mensium spacio, filius viduæ cuiusdam, & duo mariti in tres sacerdotes sæuierunt de inimicis mẽbris se vindicantes,ob iniuriam in matris & vxorũ personas susceptam,non sine plurimorum laicorum applausu,& quorundam forsan magistratuum ciuilium neglectu ob inhonestam sacerdotum vitam, & superiorum desidiam:quod hîc scribere libuit, quia id bene noui,vt qui processus desuper confectos vidi,non alio animo,nisi vt hoc ad clericorum timorem, & superiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere possem.

Aç nę

Ac nefandi criminis rei.

CAPVT LXXX.

VIA ſecundùm diuum Auguſtinum in III. lib. Confeſsionum, { & habetur in cap. Flagitia, xxxij. q.vij. } flagitia quæ ſunt cōtra naturam vbiq; ac ſemper deteſtanda atq; puniēda ſunt, qualia Sodomitarū fuerant. Quæ ſi omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ nō ſic fecit homines vt ſe illo vterentur modo. Violatur quippe ipſa ſocietas quæ cum Deo nobis eſſe debet, cùm eadem natura cuius ille auctor eſt libidinis peruerſitate polluitur. Vnde meritò tale crimen committenti pœna ſtatuta eſt, quòd deponatur ac in monaſteriū detrudatur, vt in cap. Clerici. de exceſsib. prælato. Huius tamen deteſtandi criminis maior eſſe deberet pœna, cùm ob illud etiam infantibus ac mulieribus ſubuerſarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maximè regnis, vbi etiam à facinoroſis aliâs hominibus ſolet (vti decet & tale ſcelus promeretur) abhorreri, vbi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quàm ius cōmune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus eſt, vt poſt depoſitionem curiæ traderetur, qui Deū ipſum ac naturam offendit tali facinore, quàm qui ſola motus auaritia & non in Roman. Pontifi. contemptum, neque in fidei ſeu morum perniciem Apoſtolicas audet literas deprauare. Sed cùm ſic placuerit canonum conditoribus, ſolent Eccleſiaſtici Iudices tales poſt depoſitionem perpetuis carceribus obſcuriſq; includere, in quibus niſi eos liberet fu-

ga, miserrimam & mortem ipsam exoptantem vitam agunt.

Sacrilegi.

CAPVT LXXXI.

ACRILEGIVM est iuxta meliorem diffinitionem Doctorum, sacræ rei violatio, vel eiusdem vsurpatio: quod nempe delictum cùm & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quantò magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorũ reuerentia in personas siue res sacras, si in illas ipsi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti pœna, depositio est, vt placuit Hostien. in summa, tit. de accusa. §. Quis sit effectus. versic. Et gratia exempli, vbi capitalia crimina, & quæ depositionẽ inducunt describendo, primum omnium posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniendum est ad eius species. Quarũ prima est quæ committitur in personã, & hæc quia multipliciter etiam variari potest, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem considerare qualitatẽ delicti in personam sacram cõmissi, & sic in delinquentem animaduertere. Secunda species est quãdo quis accessum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta est suprà, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer violatur, vel illius cœmeterium: & hæc etiã sicut variè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrariis considerandа describemus. Quarta verò huius delicti

species

ſpecies committitur in auferendo rem ſacram, quæ & habet alia membra: & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infrà de hoc aliquid ſcribimus in ſuo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Vſurarij.

CAPVT LXXXII.

PRAEMISSO prius quæ ſit vſura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinariis titulis ac tractatibus huius materiæ: { Clericis fuit inhibitū fœnerari & vſuras accipere in Cōcilio Laodicenſi in Canone v. vbi tamen nulla pœna ob id imponitur. idem etiam fuit prohibitum in Concilio Carthaginenſi primo, in Canone xiij. Et ſicut clericis non licet exercere fœnus ſuo nomine, ita neq; alieno, vt in c. Sicut non ſuo. xlvij. diſtin. vbi vi. in cap. Non licet. Relatum Concilium Laodicenſe, de quo ſuprà. } Prima ſe offert pœnarum clerici vſurarij, quòd eſt infamis ipſo iure. hoc dicit probari Panor. ex text. ibi, in cap. Inter dilectos. in iij. not. de exceſ. prælat. Allegat text. cum gloſ. in l. Improbum fœnus. C. { ex quib. cau. infam. irroga. } Et in §. Porrò. iij. quæſt. vij. Idem ſcripſerat Bald. in d. l. Improbū. qui etiam dicit quòd adhuc poſt reſtitutionē vſurarum, & peractam pœnitentiam ſunt infames ad teſtimonia & dignitates, & hoc præcipit mente teneri. Hinc eſt quòd vſurarius repellitur ab obtinendo beneficio, vt notat gloſ. in c. Prætereà. de vſur. & Abb. in d. c. Inter dilectos. in ij. col. diſpenſat tamen epiſcopus, vt ibi per eum circa beneficiū, cum illo qui ſe correxerit. Subeſt etiam vſurariis cleri-

m 2

cis alia pœna, videlicet quòd ab officio & beneficio suspenduntur, vt statuit text. in c. Præterea. de vsu. quoto autem tempore suspendantur, cùm text. non aperiat, videtur arbitrio iudicis relictum. sed text. in c. j. eo. tit. dicit quòd si clericus detestandis vsurarum lucris insistat, ecclesiastici officij periculum patiatur. ex quibus verbis Abb. ibi in vltimo not. colligit, quòd clericus vsurarius debet deponi ab officio ecclesiastico, non tamen meminit d. c. Præterea., qui suspensionis tantùm pœnam imponit. Alexand. insuper in consil. lxxij. in j. volu. dicit quòd clericus vsurarius venit deponendus, & neminem Doctorum refert, sed allegat iura in d. c. Præterea. & c. Inter dilectos. quorum nullo id probatur, cui vix parcendum censeo, & si solùm Cæsarei iuris culturæ vacauerit. Hostien. tamen (qui breuibus verbis plura dubia aliquando decidit, quæ tãdem moderniores ipsi verborum phalera ac garrulitate laxarunt) in summa de vsur. §. fin. versi. Alia à Iudice, vnica ferè linea, ordinem dictarũ pœnarum scripsit, Ait enim, Vsurarius clericus ab officio beneficióq; suspenditur, & si nec adhuc desistat, degradãdus est, vt in dict. cap. j. & xiiij. quæst. iiij. cap. Canonum. & cap. Quoniam. & cap. Si quis oblitus. Itaque si clericus desistat à crimine vsurarũ degradationis pœnam euadit, & sic intelligit dicta iura, pro quo etiã refert Gofred. Et hunc intellectum bene sustinet litera d. c. j. dum dicit, insistat. { Facit etiam text. in c. Episcopus. xlvij. distin. } Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, vt primò à suspensione incipiant contra vsurarium clericum. Demũ eo se nõ corrigente procedatur ad degradationem cõtra illum.

lum. { Et sic etiam intelligi potest Concilium Elibertinum in Canone xx. qui clericum vsurariū statuit degradari per hæc verba: Si quis clericorū detectus fuerit vsuras accipere, placuit degradari, & abstinere:quod est relatum in c. Si quis. xlvij.distin. vide pręterea vndecim pœnas manifestorum vsurariorum quas ponit Syluest.in verbo vsura. lo ix.in §. Quarto quæritur. }

A manifestis vsurarijs oblationes recipientes, eósq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT LXXXIII.

POENA in hoc delinquentium est quòd maneant suspensi ab executione officij, donec satisfaciant ad arbitrium episcopi,& restituant quæ receperunt,vt in c. Quia in omnibus. de vsur. Hodie verò sepelientes manifestos vsurarios scienter,sententiæ excommunicationis subiacēt ipso facto, à qua nullatenus absoluēdi sunt, nisi prius ad arbitrium diœcesani episcopi satisfaciant competenter,vt in Cle.j.de sepult. Et aduerte quòd pœna illius text. habet locū, etiam si aliquis de mandato prælati sepeliret talem vsurarium secundùm Card.ibi,in iij.q.Quis autem dicatur manifestus vsurarius, vide Abb.in d.c.Quia in omnibus.in fin.vbi post Ioan.And.ibi,& glo.in c.j. eo.tit.lib.vj.dicit,quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, vt quia fuit conuictus & condemnatus de vsuris,vel est notorius notorietate facti,vt quia publicè tenet altare paratum, & mutuat omnibus volētibus capere.Et ponit etiā idem Abb. alia exēpla, & vide Card. in d. Cle.j.in vj.col.xix.q.

vbi per vnam ferè col. hoc examinat, vbi inter alia dicit, quod si per cõstitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc quod conuictus secundùm illum diceretur manifestus vsurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerẽ omnibus episcopis celebrantibus synodum, quòd præmissa matura deliberatione cũ iurisperitis in vna suarum constitutionum declararẽt casus, in quibus quis esset reputandus vsurarius manifestus, tũ vt clerici apertius hoc intelligerent, & sic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam vt cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberẽt: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit, vt neminem ferè iam id committere pudeat. { Et in hoc articulo, qui dicantur vsurarij manifesti, vide Syluest. in summa, §. ix. versi. Primo autẽ quæritur. }

Fures.

CAPVT LXXXIIII.

FVRTVM est de maioribus & grauioribus criminibus, vt not. Abb. in c. Cùm contingat. col. vj. de for. compet. allegat text. in c. Cùm non ab homine. de iudi. & in §. Nunc autem. xxvj. distin. Et ideo clericus in furto captus deponitur, vt in cap. Presbyter. lxxxj. distin. qui text. est ex canonibus Apostolorum. & glos. ibi, in verbo captus intelligit & conuictus per sententiam, confessionem, vel euidentiam rei: & ne aliquibus videatur pœna ista grauis, & tanquam ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctam Dei ecclesiam fundabant) statuta, illam etiam innouauit & inflixit Innocentius III. in cap. Tuæ. de pœnis,

vbi censuit clericos in latrociniis deprehensos degradatos à suis ordinibus in arctum monasterium debere detrudi. Hostien. insuper scripsit in summa, tit. de condit. furt. in §. fin. clericum de hoc crimine accusatum confessum vel cõuictum deponi debere, & in monasterium detrudi, allegando dict. c. Tuæ. & text. in cap. At si clerici. §. j. de iudi. qui de hoc crimine in specie nihil disponit, allegat etiam text. in cap. Cum non ab homine, qui de pœna depositionis meminit, & si de detrusione nihil dicat. Et vide etiã Hostien. in summa, tit. de accusa. §. Quis sit effectus. versi. & gratia exempli, vbi connumerat inter crimina capitalia, & quæ inducunt depositionem, delictũ furti. Et quòd pro furto clericus deponatur, notat Ioan. Andr. in d. cap. Tuæ, per d. cap. Cum nõ ab homine. Hostien. tamen ibi, vt ipse refert ponderat verbum latrociniis, quia magis deliquit latro quàm fur: & sic videtur velle quòd pœna illius text. non habeat locum in simplici fure, quod Panor. ibi placet, licet Hostien. & Ioan. Andr. non referat, & ponderando idem verbũ latrociniis, dicit quòd ille text. non habet locum in simplicibus furibus: & sic quòd licet clericus pro furto possit deponi, quòd fortè non fiet detrusio post depositionem: quia latro dicitur qui de die & cum violentia quandoque delinquit: fur autem noctu & sine ea. Eundem intellectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ. vt refert & sequitur Cardin. de Turrecremata in cap. Presbyter. lxxxj. distin. & sic ille text. non loquitur de furibus simplicibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maioribus & insignibus latronibus, & Aret. in cap. Cum non ab homine. de iudic. col. ix. versi. Ad-

uerte tamen. dicit quòd text.in d.c. Tuæ. in verbo latrociniis, poteſt intelligi de famoſo latrone, qui furca ſuſpenditur, vt in l.Capitalium. §. famoſos.ff. de pœn. Ego verò & ſi iſta nominum differẽtia præter id quod videatur probari in l. cum duobus. §. damna.ff.pro ſoci.Et in l.j.& quod ibi notãt Doct. C.de po.& in Auct.Vt nulli Iudi.§.fin.colla.ix. Auctoribus etiã latinæ linguæ corroborari poſsit. Nã vt Calepino placuit,latrones dicuntur,viarũ obſeſſores,& qui publicè,vel per vim furantur. fures verò qui occulta fraude decipiant, ac nocte furentur, quia tamen ſecundùm eũ plerunq; indifferenter ponuntur,aliter cenſerem conſiderandũ,videlicet potius qualitatem & quantitatẽ furti,modúmq; furandi. Quis enim dubitat noctu ſine violentia grauius poſſe perpetrari furtum,quàm in ipſo lumine ſolis, & cum aliqua vi? præcipuè cùm in Hiſpania noſtra iam conſuetudo inualuerit, quòd pro vno magno furto quis pœna furcæ plectatur. Nec enim ex eo ꝙ pontifex in d.c. Tuæ. poſt depoſitionẽ detruſionis pœnam inflixit, ſola à latronibus, & non à furibus commiſſa facinora punire fuit viſus. Poſt depoſitionem namq; adſignari debet monaſterium depoſito, vbi peccata lugeat, & vlterius illa non cõmittat, vt in c.Sacerdos. lxxxj.diſtin. Cùm ergo nihil nouum ſtatuat, quare pontificis mens ad latrocinia punienda,& nõ furta adaptari ſeu interpretari debet? præcipuè cùm in Pontificiis cõſtitutionibus, & in ætate illa Innocentij III. qua non ſic florebat eloquiũ latinæ linguæ,nõ ita accuratè elegãs & propria vocabulorum ſignificatio ſeruari ſolebat. Quæ quidẽ pœna depoſitionis & detruſionis iuſtius irroganda

eſt

est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa violet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cùm hoc delictũ inter furta grauiora annumerari soleat, adeò quòd Ioan. Faber scripserit in §. Alia deinde. insti. de publi. iudi. quòd familiaris, vel seruitor & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extra domum eius cui inseruit simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures valebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissa furta grauius puniantur, sic ipsi clericos talia perpetrantes grauiori corrigant animaduersione. Res enim esset perniciosi exempli ea in clericis non censere grauia, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, vt zelo maximo corrigant, quoties videlicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiãtur bona quæ morientes (maximè peregrini) apud ipsos deposuerunt, vt suis hæredibus, vel aliis personis quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: violatur defunctorum voluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam personæ illæ cui deposita dari debebant. Da-

tur prætereà ſæpe morientibus occaſio, vt malint impœnitētes mori, quàm ſacerdotibus (quos ſuſpectos habent propter ſimilia) animam cum bonis commendare. Degradationem verò de qua text. in di. c. Tuæ. meminit, verbalem non actualem debere eſſe, placuit ibi Io. And. Et idem etiam voluit Abb. in c. At ſi clerici. de iudic. col. xiij. verſicu. ad tertium. Et Areti. in c. Cum non ab homine. de iudi. col. xj. verſ. Addit etiam. Eſt prætere a aduertendum circa pœnam huius criminis, quòd clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis, ſicut laicus condemnatus in foro ſeculari: quia quicunque ſecundùm leges eſt infamis, eſt etiam infamis ſecundùm canones, niſi reperiatur oppoſitum ſtatutum. facit text. in c. Infames. vj. quæſt. j. & in §. Hîc colligitur. ij. quæſt. iij. Et tenet hanc generalem concluſionem Feli. in c. Qualiter. el ij. §. Ad corrigendos. in v. col. de accuſationib. Nota tamen quòd ſi reperiretur clericus condemnatus ad reſtitutionem rei furto ſubtractæ, quòd per hoc non fieret infamis: quia poteſt intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in d. capit. Qualiter. vbi illud refert Felin. in dicto §. Ad corrigendos. in colum. iij. licet ipſi non ſcribāt hoc in clericis. Sed ego credo eandem ſententiam eſſe tenendā in eis. { Vide prętereà in materia huius cap. Paul. de Caſt. in Auct. Sed nouo iure. C. De ſeruis fugitiuis, in fine, vbi ſcribit quatuor ſpecies furum. }

Simo

Simoniaci.

CAPVT LXXXV.

RAEmissa diffinitione simoniæ quam latius examinat Ioan.de Ana.in rub. eiusdem titul.in j. col. delictum istud computatur inter grauiora crimina, vt est text.in c.fina.de purga.cano.de quo quidem terribilia verba Paschalis papa descripsit in c. fi. j.quæst. vij. videlicet, quòd omnia etiam crimina ad comparationem simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputantur.{ Vnde Sancti illi Patres Hispaniæ qui in Concilio Toletano viij.interfuerunt, vidētes quòd antiquorum patrum decreta in extirpatione tanti criminis parum profecerint, præmissis pulcherrimis verbis,quibus hoc eleganter deplorarunt, huic cancroso vulneri ignitum, quod supererat ferrum iniicere decreuerunt (vt eorum verbis vtar) & in Canone iij.sub his verbis statuerunt: vt quicunque deinceps propter accipiendam sacerdotij dignitatem,quodlibet præmium fuerit detectus obtulisse, ex eodem tempore se nouerit anathematis opprobrio condemnatum,atque à participatione Christi corporis & sanguinis alienum, ex quo illum constat execrabile Christi perpetrasse flagitium. Quòd si aliquis extiterit,qui accuset,ille qui hunc ordinem munerum fuerit acceptione lucratus & suscepto honoris gradu prohibetur,& in monasterio sub perenni pœnitentia religetur. Illi verò, qui hac causa munerum acceptores extiterint, si clerici fuerint, honoris amisione mulctentur. Si verò laici, anathemate perpetuò condemnentur. } Ideo propter eius

eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: & in eius odiū admittuntur præsumptiones, vt notat Abb. ex text. ibi in c. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi, vt in c. Tanta. eo. tit. de quo latius in c. Per tuas. el j. eo. titu. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde {ex dispositione Alexandri & Inn. Tertij. per noua iura.} in eo delinquens perpetuò deponitur ab officio & beneficio, vt in c. De hoc. de simon. & in c. Cum super. de confes. Si tamen crimen est occultum, non deponitur, & si ipsi iudici constet, sed pœnitentiam secretā debet iniūgere, vt in c. Ex tuæ. de simo. In correctione tamen & punitione huius criminis non potest dari certa doctrina, sed secundùm qualitatem simoniæ aliter & aliter punitur. Quia aliquando imponitur pœna excommunicationis, aliquando detrusionis in monasterium, aliquando spoliationis omnium bonorum, aliquando depositionis, aliquando est pœna centum aureorum & infamiæ: vt probat textus & glossa in dicta l. j. ff. ad legem Iuliam de ambitu. Aliquando imponitur pœna quadrupli, & deportationis, vt patet in d. l. j. C. ad legem Iul. de ambitu. Ideo vide Hosti. in summa eiusdem tit. in §. qua pœna feriatur, per totum. Et vide Præpo. in c. Presbyter. j. quest. j. in col. fin. vers. in glos. vbi etiam refert varias pœnas de iure canonico, quem etiam vide notabiliter distinguentem, videlicet an simonia committatur in ordine, vel in beneficio, & in vtroque, an passiuè, vel actiuè, & varias etiam pœnas describētem in c. Statuimus. j. quæst. j. col. j. & ij. Item nota quòd simonia commissa in ordine susce-

pto

pto non solùm non dat executionem illius ordinis, sed etiam impedit executionem omnium aliorum. notat Inno. in c. Per tuas. & in c. Tanta. eo. tit. Arch. in c. Ordinationes. j. quæst. j. vbi vide Præpo. qui refert & sequitur eosdem in principio, qui ponit vnũ casum in quo fallit ista conclusio: licet ille casus nõ est propriè casus fallentiæ, quia in eo simonia non fuit commissa in ordine, sed in consecutiuo ad ordinem, vt ibi per eum. Et ipsam principalem conclusionem sequitur simpliciter in c. Statuimus. ea. caus. & quæst. in col. j. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento, in verbo simonia. in fine. Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, vt dicit Feli. in capitu. In nostra. in ij. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in capitu. ij. de rescript. columna iiij. referendo ad hoc consil. Anchar. Et vide extrauagantem Pauli. ij. quæ incipit, Cum detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub tit. de simo.) vbi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficiis nullatenus eis ius quæratur, & teneantur ad restitutionem fructuum præter id quòd primò innouat omnes pœnas contra simoniacos statutas, & eas incurrere, ipso facto decernit. { Et vi, Sylue. in summa, verbo Simonia, in versic. Decimono quæritur. vbi describit quatuor pœnas Simoniacorum: & inter eas meminit de extrauag. Martini quinti, in Concilio Constantiensi incipien. Sacro. Et ibi plura alia refert in proposito. }

Ac per

Ac periuri.

CAPVT LXXXVI.

Ropter periuriũ poteſt quis deponi ab ordine & beneficio, vt eſt tex. in c. Presbyter. lxxxj. diſt. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb. in ca. Querelam. de iur. iur. in ij. nota. qui hoc dicit probari in cap. Cũ non ab homine. de iudi. & dicit facere tex. in cap. Si quis epiſcopus. l. diſtinc. Et notat idẽ Abb. in d. c. Cum nõ ab homine. in iiij. not. { ex quo dicit Card. Iacoba. in tract. de cõcilio. in lib. ij. arti. v. col. ij. quòd quando vocati ſunt ad cõciliũ generale illi qui iurauerũt ſecũdũ formã ca. Ego enim. de iur. iur. ſi nõ veniunt poſſunt deponi à ſuis dignitatibus, quia ſunt periuri. & periuriũ inducit pœnã depoſitionis. } Et quòd propter hoc delictũ remoueatur quis à beneficio, notat idem Abb. in c. ij. in j. nota. de reſcrip. Quod extende in clerico qui fregit promiſsionẽ vallatã interpoſitione fidei: quia talis eadẽ pœna punitur, tenet Io. And. & Hoſt. in cap. Querelam. ne prela. vices ſu. Abb. in d. c. Querelam. de iur. iur. Quos ſequitur Ange. in ſumma, in verbo periuriũ. in §. xj. licet Arch. Anto. & Card. teneant contrariũ in locis ibi relatis. Et hanc etiã opinionem Hoſti. & Abb. ſequitur Feli. in d. c. querelã. in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam ſequitur Ioan. de Selua, in tra. de beneficio, in iij. parte principali, in q. iij. { Vi. tamẽ Ioan. Staphileum, in tract. de gratiis & ſpectatiuis. fol. lxxviij. verſ. Tertiò periurus, vbi dicit quòd pœna priuationis non habet locum in eo, qui

venit

venit cōtra fidem promissam, qui solùm allegat Rotā in decisio. cxxxiiij. incipiēti, Nota quòd posito in antiquis. quod dicit esse notandū. } Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, vt sentit Abb. post alios, in cap. ij. de rescri. vbi vide Feli. in j. col. qui refert alios idem tenentes, & dicit hanc esse cōmunem opinionem: licet Barba. ibi teneat contrarium, imò quòd statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert & soluit, & contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in d. c. Cum non ab homine. de iudi. in col. ij. per text. in d. c. querelam. quem coniungit cum aliis iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarius in rub. de iureiuran. in Clemen. in col. v. sequitur communem opinionem prædictam sequendo Cardi. in d. cap. Querelam, vbi illā tenet. { & vide eundē Feli. in c. ex parte. lo j. de rescri. j. col. } Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. de Selua, vbi suprà. & vide Petrum Rebufi. in tracta. de pacificis possessoribus, in pagina xxxvij. columna ij. vbi dicit quòd licet opinio quòd periurus non est priuatus ipso iure sit communis: tamen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & responder ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Felin. in dicto capitu. ij. Item nota quòd collatio beneficij facta periuro est ipso facto nulla, notat Abba. in dict. cap. querelam. sequitur Angel. in summa, in verbo periurium. §. xij. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin. in dicto capitu. querelam. cui adhæret Feli. ibi, in col. iij. quam etiam conclusionem videtur tādem tenere idem Felin. in capi. ij, in col. iij. de rescriptis

ptis.licet prius in col.præcedēti plura retulerit pro contraria opinione., videlicet quòd collatio facta periuro, vel aliâs criminoso est nulla. { Et vide eundem latisimè de hoc scribentem in c.ex parte.el j.de rescrip.col.& ij.num.ij. } Et vide Ioan.de Selua, vbi suprà:& vide Petrum Rebufi. vbi suprà, in pagina xxxvj. col.ij.vbi tenet quòd collatio facta periuro est nulla,& refert aliquos doctores ad hoc:quod tamen intelligit,quando quis esset per sententiam cōdemnatus & declaratus periurus,& postea fieret eidem collatio,& dicit quòd Papa non dat priuationem pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alex.Papæ vj.in rub. de signatura gratiæ.{ Et vide Ioan.Staphileum,in tracta. & loco suprà allegatis,vbi dicit quòd signatura non dat priuationē beneficiorū pro periurio, nisi sit Iudiciale.

Falsi testimonij rei.

CAPVT LXXXVII.

Resbyter aut diaconus dicēs falsum testimonium ab officij honore depositus in monasterium detrudatur. Ita censuit Concilium Agathense,vt Gratianus tradit in cap.Si episcopus. l.distin. vbi vide Præpo. intelligentem illum text. quando clericus est de hoc crimine directè accusatus & conuictus, vel in iure confessus: secus autem si non constat de illo via directa,sed incidenter, videlicet quando contra clericū in testē productū probatur exceptio falsitatis, quia tūc non debet deponi,nec etiā propter hoc infamari,sed tantū repelli à testimonio.& vide Hosti. in summa,de accus.in §.Quis sit effectus.ver.Et gratia

tia exempli,vbi hoc crimen falſi teſtimonij cõmemorat inter crimina capitalia, quæ inducunt depoſitionem: & hoc procedit ſiue in ciuili, ſeu criminali cauſa clericus dicat falſum teſtimonium ſecundum Cardi de Turre cremata poſt Hugo.in c.Presbyter, Diaconi.v.quæſt.vj.qui tex.eſt §. c.Qui iuxta.eiuſdẽ cauſæ & quæſtionis:quod etiã voluit Archi. ibi. Ego verò in hoc articulo maximè conſiderandũ cenſeo qualitatẽ cauſæ, in qua clericus falſum teſtimonium dixit:grauius enim eſt puniendus clericus qui in cauſa criminali falſum teſtimonium dixit, quàm qui in ciuili, & in ipſis criminalibus cauſis grauius ſi damnũ fuit ſubſequutum ex ſuo teſtimonio,quàm ſi non,conſiderata qualitate damni vel iniuriæ illius contra quẽ depoſuit. In his præterea regnis, quibus ex lege eorum imponi debet teſti falſum deponenti eadem pœna, quæ imponeretur accuſato, ſi verum eſſet delictum de quo impetitur. Multùm debent Iudices eccleſiaſtici aduertere,quòd grauius quàm alibi punire debent clericos in hoc delinquentes,cùm videant tam grauiter puniri laicos in ſimilibus, & iſtud delictum graue ſit in oculis populorum huius regni. Quando autem clericus dixit falſum teſtimonium coram iudice ſeculari, verior & communior opinio eſt quòd non poſsit puniri per eũ,neq; principaliter,neq; incidenter,vt voluit Hoſti.cuius opinionem tenet Anto.poſt Innoc.& Ioan. And.in cap. Verum.de for.compe.vbi vide Barba.col.x.cũ duabus ſeq.& Ioan.Andr.in cap.At ſi clerici.de iudi.& communiter canoniſtæ in c. Dilectus filius. de pœn. & in c.ij. de cri. fal. vbi per Ana. poſt alios. & hanc opinionem ſequitur Matth.de Afflict.in deci. Nea-

politanis,deci.ccxxx.incip.fuit per relatorem.

Homicidæ.

CAPVT LXXXVIII.

HOmicidium quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, vt no. Abb. in c.Cùm contingat. in colum. vj. de fo.competen.per text.in c.Quæsitum. de tempo.ordinand.Et in c.Inquisitionis.de accusa. & in capitu.Miror.l.distinct. Ideo clericus homicida deponendus est, vt in {c.presbyter. lxxxj. distin. quod est ex canonibus Apostolorum,} & in c.Cum non ab homine,de iudi.& in capitu.Inquisitionis.in princ.de accusa.Committitur autem homicidiũ per clericum,facto,præcepto,consilio,lingua siue adhortatione,& in quocunq; istorum casuum deponendus est,vt not.glos.in c.Sicut dignũ.de homici.in §.Clericos. in verbo consilium, per iura de quibus ibi, quam quidem glos. bene nota, quia magistra est in materia huius c. Et post depositionem detrudendus in monasterium,vt probatur in d.c.Cum non ab homine.iuncto cap.Tuæ.de pœnis.& voluit per eadem iura Ioan.de Ana.in capitu.j.penult.col.de patr. qui fili.occid,& probat apertè text. in dicto §.Clericos. ex quo insuper bene colligitur quòd ista detrusio non debet esse perpetua, nec longi temporis:cùm ibi Roma.Pon.disponendo contra homicidas illius sancti viri Thomæ Archiepiscopi Cantuarieñ. iubet clericos delinquentes perpetuò depositos recludi in monasterium,vsq; ad septennium,vel quinquenniũ: verum est tamen quòd ille §.Clericos.disponit in clericis qui consilio perpetrarunt homicidiũ, qui licet eadem

eadem depositionis pœna puniantur,qua & occiden tes actu si clerici essent:tamẽ nemo dubitat in reclusione non ita diuturna pœna puniendum consilium præbentem,sicut verè occidentem.Intellige tamẽ suprà dicta,quãdo iniustè & voluntariè est cõmissum homicidium secundum Hosti.in summa,de homici. §.Qua pœna.versic.Et hoc intelliges. Item etiã præter hoc clericus priuandus est beneficio per sententiam:quia homicida non est priuatus beneficio ipso iure,vt voluit Innocen.in cap.Cum nostris. de concess.præben.quod sequitur Bal.in l.Cum fratrem. C. de his qui.vt indig.{ & Phil.in c.sciscitatus. j.col.de rescript.& in c.ex parte.lo j.col.j.eo.titul.} Phil. Decius consi.clxvj.in princ.in j.volu.consil.incip. Ego Philippus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter Ana.& Feli.in c.Inquisitionis. j.col.de accusa. & eandem etiam opinionem sequitur Præpo.in cap. Studeat.l.distinc.in col.fin.post Gemi.& respondet ad rationes Archid.ibi,& allegat Ioan.de Imo. in d. capitu. Cum nostris.dicentem quòd opinio Innoc. contra Archi.tenetur communiter. Et vide etiã Anto.Corse.in suis singularibus, in verbo sententia, el ij.vbi dicit quòd opinio Inno.communiter tenetur, & respondet ad aliqua iura quæ in contrarium videntur vrgere:quàmuis Barba.in capit.Cum non ab homine.de iudi.in col.ij.ad fi.teneat quòd committens homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per text.quem dicit ad hoc formalem in cap. Ex literis.de excess.præla.iunctis aliis iuribus de quibus per eum. { Et aduerte,quòd licet Episcopus possit cum homicida etiam voluntario misericorditer dispensare,vt est text.nota.in cap.ij.in fin. de cleri.pugnan.

in duel.& in c.ſtudeat.50.diſt. per quæ iura & per ea quæ notat Innoc.in cap.ij.de cleri.non ordi. mi. ita tenet Staphileus in tract.de gratiis expectatiuis. fol. 78.verſic.Poteſt tamen Epiſcopus. Si autem aliquis impetraret beneficium conferendum ſibi in euentũ priuationis, non poſſet amplius cum eo Epiſcopus diſpenſare etiam ante litis pendentiam ex quo impetranti iam eſt quæſitum ius ad rem,prout ſingulariter tenet Domi.conſi.cv. in fin.col. quem ad hoc refert Staphileus, vbi ſuprà.} Crederem præterea in iſta materia clericum in his caſibus excuſari à pœna ordinaria homicidij,in quibus laicus homicida excuſatur à pœna mortis,quorum viginti & quinque enumerat Hippoly.in l.j.ff.ad l. Corneliam. de ſica. à j.col. vſque ad xiiij. & quadraginta quinque ponit Iacob.Boulen.in repet. §.famoſos.l.capitalium. ff.de pœ.fol.xxxvj.vſque ad finem.

Venefici.

CAPVT LXXXIX.

Lericus qui veneno quemquam occidit, præter id quod in pœnam homicidij de qua ſuprà incidit,quia verò grauius delinquit quàm ſimplex homicida dignè poſt depoſitionem grauiori detruſione & longiori puniendus eſt.Plus enim eſt veneno hominem necare,quàm gladio, vt in l.j.C.de male. & mathe. Vnde dicunt Butri.& Bald.in l.Nemo.C.de ſumma trinit. & fide catholica, quòd qui veneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quod refert Ioan. de Ana. in cap.j.col.j.de homici. Et idem dicit Bald.in l.Cum fratrem. de his quib. vt indig. vt refert idem Ana.in

capit.

capitu.j. iij.colum. in fin. de sortileg. { & Decius in cap.quæ in ecclesiarum. col.v. nume.14. de constit. qui alia allegans infert ad statutum.} Ex quo dantur aliqua specialia in occidente veneno, quæ non militant in homicida simplici, vt ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui venenum emit vt daret alicui, si tamen parauit, & per eum non stetit, eadem pœna puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam Bart.per text.ibi, in l.j.in fin. ff.ad l.Pompe.de parric. cuius meminit Ioan.de Ana.in rub.de patri.qui fili.occi. circa principium. { & Felinus, in tracta. Quando conatus puniatur, colum.ij.nu.9.versi. fallit 5. } licet Bartol.ibi seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem veneni, vel non quòminus occîdat. Quod præcipuè magis locum sibi vendicat in his Hispaniæ regnis: cùm per l.vij. titu.viij.parti.vij. taliter emens venenum vt homicida puniatur. Nec hoc alicui videatur crudele, cùm tanta sit huius facinoris nequitia: sufficit namque hominibus inter tot armorum genera natis mortē ipsam formidare, absq; eo quòd in ipso cibo & potu (sine quibus viuere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabilius est, quàm vno eodémque tempore, cum spe viuendi, & timore moriendi cibum sumere? Vnde vt tantum scelus ex mentibus hominum euellatur, nulla pœna iniustè potest statui. In vna præterea huius delicti specie debent iudices seuerius animaduertere, si quando forsan compertum habuerint clericū aliquem occîdisse, vel occîdere procurasse alterum veneno in calice propinato: neque arbitretur quispiam hoc tam nefandū scelus nusquā accidisse. Intel-

lexi ego & temporibus istis clericum clerico, & reli giosum religioso in calice dum sacra mysteria celebrarent miscuisse venenum, quàmuis diuina misericordia, aut debilitate veneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes non inuehatur, qui cum ipso vitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitum, qui insuper cum ipso redemptoris sanguine pretiosissimo quo cunctorum animæ redemptæ sunt, necem corporum inuoluunt? Hoc equidem abominabile scelus pœna traditionis curiæ seculari ex noua ecclesiæ, aut Roma. pontifi. declaratione puniendum dignissimè censerem, vbi de dilectione Dei, & proximi mandatum in quo tota lex pendet, infringitur. Et si alicui vnquam iudici citra ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancha. & Abb. de qua in cap. seq. latius tractabimus, iusta & sequenda videbitur, in hoc tali facinore potius quàm in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidæque.

CAPVT XC.

Arricidium committentes, vel aliàs homicidium enorme perpetrantes, vt si episcopum vel presbyterum occiderēt, concludit Abb. in c. At si clerici. in princ. de iudi. col. antepenult. post Petrum de Ancha. in quadam disputatione sua, & in repeti. regulæ, ea quæ. xix. quæst. de regul. iuris. & in consilio clviij. Ex narratis in facto. colum. ij. debere deponi, & tradi statim curiæ seculari, non expectata incorrigibilitate, & tradit etiã Abb. in c. Cum non ab homine. col. vij. de

de iudi. & ibi etiam Bald. Idem Abb. in cap. j. in fine. de homi. & in cap. Nouimus. de verb. signifi. & Barba. in consi. lxv. col. iij. lib. j. Et Feli. in capit. j. in xvj. col. de constit. vbi in simili plura adducit. Idem Feli. in cap. Inquisitionis. colum. ij. in princip. de accusa. & ista opinio videtur habere magnam æquitatem, vt delicta puniantur debita pœna, vt dicit Decius in d. cap. At si clerici. in col. xxiij. versic. Et prædictam. qui dicit vidisse illam seruari Florentiæ per vnum commissarium.{ Et vide Angelum, in tracta. maleficiorum in parte, & ibi caput à spatulis amputetur. xij. col. dicentem notandam esse sententiam Anchara. quia de facto vidit eam seruari in raptore adulterante quandam mulierem. Et vide ibi Augustinum in additionibus asserentem, quòd stringunt rationes Anch. & Abb. & quòd ita alias practicauit, quia multi Doctores moderni illam partē tenent, & alias fuit cum Doctoribus iuris Canonici in maxima disputatione, qui semper volunt defendere clericos.} Et vide Florenti. in iij. parte, titul. xxvij. cap. iiij. in colum. fina. in fin. qui refert temporibus suis papam Martinum tradidisse curiæ seculari sacerdotē quendam degradatum, qui interfecerat Sacristam sancti Petri, vt rapere posset bona Sacristiæ, qui fuit occisus per Iudicem secularem, quamuis iurisperiti consuluerunt non esse tradendum curiæ propter tale delictum.{ Et vide Guillel. Benedicti in 3. parte repetit. c. Rainutius. de testam. in q. de homicidio. vbi dictā opin. Petri de Ancha. latè examinat in casu occurrenti contra quendam clericum presbyterum, qui commisit qualificatum homicidium, & in pen. col. illius q. dicit, quòd dicta opinio, per ea quæ ipse re-

fert,remanet communior, & quòd quamuis non esset communior,videretur magis tenẽda quàm alia, ex eo quòd fulcitur textibus & rationibus euidentibus,quæ quidem opinio in casu illo ita fuit seruata.Nam ille presbyter fuit actualiter degradatus & traditus curiæ seculari, vt constat ex processu ibi ante quæstionem in summa relato.} Et ego etiam audiui à fide digno doctore Parisieñ. vidisse eum Anno domini.M.D.xxx.episcopum Parisiensem Franciscum Poncher degradasse quendam sacerdotem ad valuas ecclesiæ maioris Parisiensis,& tradidisse eum curiæ seculari,quem susceptum iudex secularis damnauit,primò ad pœnam abscisionis manus ante ianuam collegij Eduensis,& demum vt viuus comburreretur in platea sancti Ioannis Engreua,prout factũ fuit ipso vidente. Quam pœnam passus est, eo quòd occiderat animo deprædandi rectorem cuiusdã oppidi non longè distantis,habitantem in dicto collegio Eduensi,cuius ille famulus fuerat,& vices in parochia gerebat. Et vide Arnaldũ Alber. in c.Quoniam.de hæret.lib.vj.col.cxxiiij.qui postquàm retulit hanc opinionem,& eius fundamenta per sex col. præcedentes dicit, quòd attenta malignitate modernorum temporum in quibus clerici,& omne genus hominũ procliue est ad malum, non esset ponere os in cœlum,seruare istam opinionem in practica,& in hoc consuleretur pacifico statui Reipubl. & multi effrenati clerici à malis retraherẽtur. Et hæc opinio practicata fuit anno domini M.D.xxxvj.in mense Iulio,in celebri illa ciuitate Hispalensi,per Reuerẽdis. do.Cardi. Archiepiscopum illius Iudicẽ à sede Apostolica delegatum contra quatuor religiosos monasterij

ſterij ordinis ſancti Auguſtini ipſius ciuitatis, qui diabolica ſuggeſtione decepti fratrē Ioannem de las Caſas in ſacra Theologia magiſtrum prouincialem ſuũ occiderunt, qui omnes publicè degradati ſtatim traditi fuerunt curiæ ſeculari, & furca ſuſpēſi, quorum vnus vocabatur frater Alphonſus de Badaioz, qui erat prior illius monaſterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo fratres Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore ſeipſos accuſantes, poſt damnationis ſententiā delictum fuerunt cōfeſsi publicè) è furca depoſiti cũ maximo honore aſſociantibus fratribus omniũ ordinum in proprio monaſterio ſepulti ſunt. Qui autem tanquam iuriſperiti fuerunt ad determinationem cauſæ vocati, & quorum conſilio, ſententia lata fuit, ſunt ſequētes, Dominus Sebaſtianus Ramirez epiſcopus ſancti Dominici, in inſula Spañola. licentiatus Ioannes Suares de Caruaial noſtri regalis conſilij {Indiarum} vnus, licentiatus Brizeño eiuſdem ciuitatis Hiſpaleñ. præſes, licentiatus Ioannes Teminno eiuſdem & totius Archiepiſcopatus prouiſor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis Vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hæreticæ prauitatis inquiſitores, & licentiatus Otalora Iudex audientiæ ſupremæ illius ciuitatis, quam vulgus grados vocat. Vt autem de tenore Apoſtolicæ commiſsionis eidē Archiepiſcopo Cardinali ſuper hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum in forma breuis ſuper hoc expeditarum talis eſt. Dilecto filio noſtro Alfonſo Baſilicæ duodecim Apoſtolorum presbytero Cardinali Hiſpaleñ. nuncupato Paulus papa tertius. Dile-

cte fili noster salutem & Apostolicam benedictionē. Exponi nobis fecisti, quòd licet aliâs tu certos fratres domus sancti Augustini extra muros Hispaleñ. ordinis fratrum Eremitarum eiusdē sancti, qui diabolica (vt creditur) suggestione seducti, nocturno tempore eorum tunc prouincialem in lecto requiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatū vulneratúmq; inhumaniter interfecerant, quibusdā aliis etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxilium, consilium, & fauorem præstantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mādaueris & feceris. Quia tamen tu in eosdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicā sedem quid super eo fieri oporteret consuleres. Consultationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respondentes, circūspectioni tuæ per præsentes committimus & mandamus, quatenus si & postquàm (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præmissis coram te hactenus habitis, vel in posterum habendis, tibi legitimè cōstiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendū facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda inuitentur) contra dictos fratres malefactores, ac quoscūq; alios etiam exēptos, quos tāti facinoris inueneris patratores seu culpabiles iustitia mediante procedas. Nos enim tam illos qui ad capiendū & detinendum, inquirendúmq; & examinandū dictos malefactores, quàm etiā executioni demandandi sententiā contra ipsos desuper legitimè feren

ferendam, vel aliâs quomodolibet in eos præmiſſorum occaſione manus iniecerunt violentas, etiam ſi ad vltimum ſupplicium fuerit deueniendum, excom municationis ſententiam à canone generaliter promulgatã, irregularitatiſq; & inhabilitatis, aut alias cenſuras & pœnas eccleſiaſticas minimè incurriſſe, neq; incurrere, ſicq; per quoſcũq; Iudices iudicari, diffiniri & interpretari debere, ſublata eis & eorum cuilibet aliter iudicãdi, diffiniendi & interpretandi facultate & autoritate decernimus. Téq; & eorũ ſin gulos à ſententia, cenſuris & pœnis prædictis, ſi quas præmiſſorũ occaſione ex dicta carceratione forſan incurriſtis, Apoſtolica autoritate tenore præſentiũ abſoluimus. Volumúſq; vt ſi locus ſit degradationi & traditioni curiæ ſeculari, tu vel catholicus Antiſtes per te eligẽdus vnà cũ duobus aliis epiſcopis, aut ſi eorum copia commodè haberi non poterit, cum vno Epiſcopo & vno Abbate ad degradationem hu iuſmodi procedere valeatis. Non obſtantibus præmiſsis, ac de certo epiſcoporũ numero in degradationibus huiuſmodi adhibendo, necnon quibuſuis cõſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, priuilegiis quoq;, indultis, & literis Apoſtolicis dicto ordini & illius fratribus cõceſsis, quibus illorum omnium tenores & formas eiſdẽ præſentibus pro expreſsis habẽtes hac vice duntaxat illis aliâs in ſuo ro bore permãſuris harum ſerie ſpecialiter & expreſsè derogamus. Cæteríſq; contrariis quibuſcunq;. Datum Romæ apud ſanctum Petrũ ſub annulo piſcatoris, Die xxj. Octobris. M, D. XXXV. Pontificatus noſtri anno primo. Bloſius. Vigore cuius commiſsionis dictus dominus Cardinalis vt ſeruaret illius ſeriem

riem assumpsit secum duos prouinciales dicti ordinis,qui vnà cum eo in processu & diffinitione causę assisterēt.Fateor tamē quòd sępius sum miratus quomodo in prædicta commissione Apostolica bis conditionaliter dictū fuerit, videlicet, Etiam si ad vltimum supplicium esset deueniendum,& iterum si locus sit degradationi & traditioni curię seculari:cùm conditio ista in casu pręsenti potius erat iuris quàm facti, & ideo consultores Romani pontificis quorū consilio prædictæ literę emanarunt,melius nosse poterant vel debuerant, an narratione prædicta existēte vera & probata prædicti fratres essent post degradationem tradendi curiæ seculari,vel non.Nisi fortè tacitè voluerunt sentire quòd Romanus Pontifex concederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an attenta probatione & qualitate facinoris,& aliis circunstantiis illi essent tradendi curiæ seculari, vel non: Non obstante quòd ille casus non esset expressus in iure propter quem possit tradi sacerdos curię seculari:quamobrē vt quisque valeat super hoc considerare mentem pontificis, libuit prædictam commissionem inserere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Areti.in d.c. Cum non ab homine.in col.ix. in fi. qui in duabus col.sequentibus refert fundamenta Abb. & respondet ad ea,& eam dicit de iure veriorem Decius, vbi suprà, qui etiā refert fundamenta Abb.& quę ad ea respondet Aret.& dicit, quòd pro hac opinione plura adducit & si leuia And.Siculus ibi,& ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex.in d.c. Cum non ab homine:& hanc dicit esse communem opinio. gloss. & Docto. Arnal. Alber. vbi suprà,in fin. d.col.cxxiij.

verss.

versi. Nihilominus tamen. & sic quod clericus quantumcunq; graue delictũ commiserit etiam qualificatum, non debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua cõmuni opinione dicit non esse recedendũ in iudicando & consulendo: quẽ vide per xvj. col. sequentes, vbi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi verò (saluo semper meliori iudicio) videtur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnum scãdalum populi inde sequutum visum fuerit iudicibus delegatis vel ordinariis sequendam opin. Ancha. & Abb. quod hoc solùm posset habere locũ in clericis primæ tonsuræ tantùm, sic enormia homicidia perpetrantibus, cùm illi non possint sic appellari Christi domini, illísq; beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quàm à iure diuino concessum videatur. Quorum numerus vltra mentem ecclesiæ tantùm excreuit, & quorum malitia tanta est, vt grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab aliis perpetrẽtur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi, in tracta. de libertate ecclesiastica, in ij. parte. quæsti. v. quæ tamen transcribere nolo, cùm volentibus ea legere facilitas adsit. In aliis verò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maximè communem opinionem sequendam censeo, tametsi iustum iudicarem quòd hodie per concilium, aut per Roma. Pontif. aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem

trade

traderetur curiæ ſeculari, vt ſaltem timore pœnæ aliquorum clericorum inſolẽtia temperaretur. { Et aduerte, quòd Petrus Rebuffus in tracta. de pacificis poſſeſſoribus. in pagina 48. videtur extẽdere tex. in c.j. de homici. in vj. dum imponit pœnam priuationis beneficiorum ipſo iure mandãtibus alios interficere per aſſaſsinos, ad illos qui interficiunt parentes vel alterum eorũ, ſeu fratres, aut clericum, vt tales etiam ipſo iure ſint priuati beneficiis. Pro quo allegat Feli. in c. inquiſitionis. de accuſatio. & Ana. in conſi. lxiij. quamuis ibi Ana. nihil de priuatione beneficiorum ſcripſerit: ſaluo tamen meliori iudicio ego credo quòd hæc opinio non ſit vera: quia nõ ſufficit Doctorũ autoritas ad iudicandam priuationẽ beneficiorum ipſo iure propter quamcunq; grauitatem delictorum: hoc eſt enim conditoris canonum, non Doctorum ſcribentium. Nec ſufficit quòd Feli. adducit, quia licet ſint plures doctores aſſerentes, quòd clericus cõmittens delictũ qualificatum poſſit tradi curiæ ſeculari, non ſeruata forma c. cum nõ ab homine. vt ego ſuprà latius ſcripſi. non ſequitur per hoc quòd talia delicta qualificata inducant priuationem beneficiorum ipſo iure, cùm hoc doctores non dicant, nec ad hoc ſufficeret eorum autoritas. }

Per aſſaſsinos alios interfici mandantes.

CAPVT XCI.

Ccleſiaſtica perſona aliquẽ chriſtianorum faciens interfici per aſſaſsinos, vel mandans, vel eos receptans, vel defendẽs, ſeu occultans incurrit ipſo facto ſententiam excõmunicationis & depoſitionis à dignitate, hono

honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possunt aliis liberè per collatores conferri, vt in cap. j. de homi. in vj. Et habet vnum speciale hoc delictū, vt probari posſit probabilibus argumentis, vt ibi, vbi vide Phil. in xj. not. tenentem quòd in isto casu ratione periculi valerent testes recepti lite non contestata etiā parte absente & non citata; quia text. ibi nō dicit testibus, sed probabilibus argumentis. Item aliud quòd clericus aſſaſsinus poteſt puniri per secularem, sine eo quòd præcedat degradatio secundum Lapum in d. cap. j. & Domi. ibi, in fin. quia ipso iure videntur degradati: & videtur data vnicuique potestas ipsos capiendi, & per ius videtur spoliati omni priuilegio clericali, vt per Doct. ibi. Et prædictam conclusionē Dominici refert & sequitur Barba. in c. At si clerici. de iudi. in col. xxxij. nu. cxxix. Refert etiam Hippoly. in practica criminali, in §. Examinanda. in col. iij. { Et hoc etiā tenent plures doctores relati in decisionibus Nicolai Boërij in quæst. lxix. in nu. xviij. } Et vide Ioan. Lupum in tract. de libertate ecclesiastica, in quæst. ix. vbi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, videlicet in dicto capitu. j. de homi. vbi clericus delinquens vt suprà, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, vt posſit capi & puniri per secularem, de quo vide latius Arnal. Alber. in cap. Quoniam. de hæreti. lib. vj. in col. cxlvij. versicu. viij. & vltimò fallit. cum xj. colum. sequen. qui primò adducit quinq; fundamenta contra communem intellectū doct. ad d. c. j. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto sunt ipso facto degradati, adeò vt Iudices seculares posſint procedere contra eos, sicut

contra

contra laicos. Et postea bene corroborat hanc com munem conclusionem,& respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota vnum quod ipse dicit in proposito, quòd pœna illius text. non videtur habere locũ in interficiente,sed in mãdante:& quod fortè multi in hoc errarent,allegat Aret.hoc sic pon derantem in consil. clxv.incip. Sicut Ioannes dicit, columna xj.versicu. Tertiò allegant. Aduerte præterea quòd pœna illius text. in dicto capitu.j. habet locum contra mandantem , etiam si mors non sit secuta,vt probant apertè verba illius,dum dicit, quãquàm mors ex hoc forsitan non sequatur : quod videtur esse speciale in hoc delicto , vt voluit August. in additio. ad Ange. in parte, Et Sempronium Rodulphi,in iiij.additione:quia aliâs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto:nisi dicamus secundum eum post Ioan. Andr. in regula, in pœnis.de regu.iuris.in vj.quòd quo ad pœnas de quibus in dicto capitu. primo. facto mandato delictum est perfectum,& ideo nimirum si puniatur pœ na ordinaria,ac si delictum esset consummatũ:quod etiam videtur sequi Philip.in dicto capitu.j. in colum. penulti. in versicu. in glossa. & per prædictum text. videtur reprobari de iure canonico opinio Di ni, & Ange. in l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur.dum dicunt quòd in assasinamento si do pecuniam alicui vt aliquem occidat , homicidio non sèquuto non punitur mandans : quam decisionem refert August.vbi suprà,& dicit eos verũ dicere,quòd mandans non punitur de homicidio , sed pœna extraordinaria de mandato.

Trun

Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes.

CAPVT XCII.

CLERICIS in sacris ordinibus constitutis ex Concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se trũcationes membrorum faciant, aut iudicẽt faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco. verba sunt text. in cap. Clericis. ne cleri. vel monac. { Concilium autem illud Toletanum, de quo suprà mentio fit, duodecimum est in Canone vj. } Vnde pœna delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundùm expositionem Ioan. Andr. verbum text. honore exponitur, id est ordine, & verbum loco, id est, beneficio: & sic vult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundùm Abb. ibi, in j. notab. qui sequitur expositionem Ioan. Andr. Et aduerte quòd cùm pœna ista imponatur facienti vel iudicanti truncationẽ membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur facto vel sententia clerici non puniretur ista pœna, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit Abb. ibi. Item etiam est aliud aduertendum, quòd videtur text. imponere hanc pœnam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio. Ego tamen credo quòd mens conditoris canonis fuit punire clericum quando succedit executio, & sic crederem per solam sententiam non ita acerrimè puniendum. Quod autem dicatur membrum, quia hæc materia

in variis locis latè describitur, sufficiat ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios copiosius colligit Corsetus in repertorio Abbatis in parte, membrum.

Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes.

CAPVT XCIII.

OENA huius delicti est depositionis, vt in cap. j. de cler. pug. in duel. quod procedit siue clericus fuerit victor, siue victus: poterit tamen episcopus cum eo dispensare, si mors vel mutilatio membri non fuerit inde secuta, vt ibi. Et aduerte quòd pœna illius text. procedit quando talis clericus sponte iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessitatis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc necessitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositionis: sed mitiori: quia text. ille requirit actum spontaneũ ad incurrendam pœnam depositionis, secundùm Abbatem ibi.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAP. XCIIII.

ROPTER hæc tria delicta deponendus est clericus, vt in cap. Quod in dubiis. de pœnis. Aduerte tamen quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in

tantum

tantum confligere in hostes, quòd eos dimittant, vt placuit Inno. ibi. Abb. autem in eo cap. Videtur eius sententiam restringere, videlicet quòd si necessitas non erat ineuitabilis, licet clericus intersit bello causa defensionis: si sequitur mors, vel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem quòd Innoc. potest simpliciter intelligi, quo ad terminos text. quem declarat: quia ad hoc vt non patiatur pœnam depositionis de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licet causa non esset ineuitabilis. Quantum verò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio. Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.

Violentiæq; illatores.

CAPVT XCV.

CLERICI violentiam inferre solent aut possunt, in personis, rebus seu beneficiis. Primo casu, quando ab ipsis fuerat vis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorum, ac consideratis his, quæ in arbitrariis pœnis consideranda fore infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando verò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, vel aliud corporale suppliciũ, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illum condemnatum iniquè, & tunc videtur nullam imponendã pœnam propter hoc, vt sentit Alberi. in l. addictos. C. de episco. audi. per text.

in cap.Hi qui.xiiij.quæstio.vj.vbi bona glos.& melior in cap.Reos. xxiij.quæstio.v. facit quod notat Archid.in cap.Cum homo.xxiij.quæstio.v, & vide Hippoly. in l.lege Cornelia. {col.x.num.xxiij. } ff. ad l. Cornel.de sicar. { & in practica causarum criminalium fol. lvij.num. xlj. in verbo, attingã } vbi refert dictam conclusionem Alber. & ponit alia per quæ potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, vnde deteriora contingant quàm iniusta hominis occisione: tunc bene crederem eos puniendos per suum iudicem iuxta scandali & perpetratorum mensuram. Si verò damnatum iustè eriperent,tunc puniendi sunt. Idem quando esset dubium iustè ánne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iudice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multùm iudices circa modum eripiendi,an cum armis, & scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, vel non : & alia considerare, quæ solent similia leuiora, vel grauiora facere hæc delicta in laicis. Aduertendum tamen est quòd si clericus eximit à carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fisco,& priuato debebatur,per id quod notat Bart. in l.Quoties.de exactoribus tribut.lib.x.Faber in §. Pœnales.instit.de action. Ias. ibi col.xvij.versic.iij. circa prædicta. quòd intelligerem verum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus,vel recommen datus, non verò tenebitur omnibus creditoribus: licet obstet generalitas notabilis decisionis Bald. in d.l. Addictos. dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnem casum. Secundo verò casu videlicet quãdo

clerici

clerici res inuaserint violenter, tunc si erat res temporalis propria vel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta, patiuntur pœnam legis. Si quis in tantam. C. Vnde vi. quæ etiam habet locum in clericis, vt sentit glo. in c. j. de dolo & contu. cui assentitur ibi Abb. in vj. col. versi. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Feli. in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. xiiij. versi. quæritur primò, videlicet quòd leges Imperatorum & Regũ compræhendunt clericos; & melius ex his quæ ibi notat in col. xxiij. versic. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficiis faciunt violentiam, tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quæcunq; beneficia ecclesiastica occupare non verentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus vel beneficiis taliter occupatis, vel ad ea competebat) amittunt. Ita disponitur in c. Eum qui. in fi. de præbend. lib. vj. Si verò beneficium cui animarum cura imminet vi occupat clericus, beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, vt voluit ibi text. in princip.

Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes.

CAPVT XCVI.

PERIENS literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnam falsi. ita Bart. in l. Qui testamẽtum. ad l. Cornel. de fals. ff. per l. j. §. is qui depositam. eod. tit. & sequitur Panor. in c. Cum olim. lo ij. de offic. deleg. (vbi vide glo. & Felin. num. ij. Syluest. in verbo falsarius. §. j. in summa sua, & Ias. in §. pœnales.

num.xxxvj.instit.de actio. & Augustin.in addit.ad Angel.in tracta.de malefic.in verbo, falsario. num. x.} & Iason in l. Non dubium. in col.antepen.C.de legi. Clericus verò hoc faciens incurrit pœnam depositionis.ita scripsit Roman. consil.ccclxv. incip. Quæritur primò,qua pœna.circa fin. hoc solo fundamento motus, quòd de iure Canonico pœna falsi est depositio in clerico,per text.in c. Ad falsariorũ. de crimi.fal. sed salua eius autoritate hoc non videtur verum:quia ille textus non imponit pœnam depositionis clerico pro qualibet falsitate,sed quando vtitur falsis literis Papæ : non ergo videtur posse illud extendi ad hoc delictum. Vnde crederem clericum in hoc puniendum esse arbitrariè,consideratis his quæ in arbitrariis pœnis consideranda inferius declarabimus. Si verò aliquis aperuit literas vt videret, & aliis non ostendit, tunc non tenetur pœna falsi, sed extraordinariè punietur.ita Bart.& Rom. Panor. & Iason vbi suprà. & idem notat Felin. pòst Innoc.in d.cap. Cum olim, qui dicit quòd isto casu pœna est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

Ecclesiasticos viros vt sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes.

CAPVT XCVII.

ERSONAE Ecclesiasticæ hoc vt fiat procurantes, si fuerint prælati inferiores eo ipso obtentis beneficiis sint priuati.ita disponit text.in Cle.multorum.

de

de pœnis. Intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istam pœnam. Sic declarat Cardi. ibi post Zenzeli. in vj. q. & idem dicit post Paul. ibi, in quæstio. x. quando liquidò posset probari quòd detentio non fuit causa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit pœnam.

Incendiarij.

CAPVT XCVIII.

INCENDIARIORVM malitiam pessimam depopulatricem ac horrẽdam appellat text. in c. Pessimam. xxiij. quæst. viij. & in eo describitur pœna laicis incendiariis imponenda per ecclesiam, quæ grauis est: { & de ea latè scripsit Augusti. in addition. ad Angelum, de maleficiis, verbo incendiario, nu. vj. } Clericis tamen delicti huius pœna infligenda in canonibus scripta non reperitur: forsan enim non sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorum in tantum scelus incursurum, absque vlla sui vtilitate seu voluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit arbitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, & damnorum qualitatem & quantitatem: qui semper etiam in hoc attendere debebit, qualiter cuiuscunque regni leges in hoc animaduertant, vt vbi fuerit legum censura grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

Raptorum & ecclesiarum violatorum nõ satisfacientium sepulturis interessentes, eorúmq; eleemosynas recipientes ac de eorum rapina participantes.

CAPVT XCIX.

MANIFESTVS raptor, vel ecclesiæ violator nisi prius ablata restituat si potest, vel emendándi firmam & plenam securitatem fecerit, beneficium pœnitentiæ ei penitus denegatur. Qui autem in sanitate, obstinata mente non pœnituerit vel emendauerit, & in morte securitatem præstare nequiuerit, solennitas pœnitentię parum ei prodesse videtur. Sed de peccato contrito corde viaticum non negatur: ita tamen quòd nullus clericorũ sepulturis illius intersit, nec eius eleemosynam præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorum vel presbyterorum contra hoc in vita vel in morte pœnitẽtias dare attentauerint, aut sepulturæ eorum interesse, vel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinæ participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ita disponit textus in cap. ij. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquẽs debet deponi, & priuari beneficio: vt notat Abbas ibi. Inquantum autem suprà dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi post Ioan. Andr. quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum quòd episcopus proprius nõ potest clericum propter hoc depositũ restituere, sed requiritur

ritur diſpẽſatio Papæ:quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget:in beneficio tamen credit Abbas quòd poterit epiſcopus diſpenſare, allegat text.in capitu.Salonitanæ.lxiij.diſt.& bo.tex.in cap.ij.de cleric. pug. in duel. vbi epiſcopus diſpenſat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta ſe remittit.Item aduerte quòd licet raptori vel violatori prædictis qui pœnituerunt in morte, quado non potuerunt ſatisfacere,denegetur ſepultura in eccleſia,cœmeterium tamen non denegatur, vt per gloſ. fina.ibi.Clerici tamen etiam in ſepultura cœmeterij non debent intereſſe,vt not. Abb. vbi ſuprà,in fina. verbis, quod etiam voluit Anto. ibi. Dum autem ſuprà dictum eſt quòd talibus non eſt danda pœnitentia in vita, nec in morte ſub pœna ſuprà dicta. Intelligant tamen ſacerdotes quòd poſſunt admittere dictos raptores ſeu violatores ad pœnitentiam aliorum criminum ſine metu pœnæ,ſi ipſi velint de ipſis pœnitentiam agere,vt per gloſſam & doctores ibi:quamuis illa ad vitam æternam non ſit fructuoſa,vt per eos ibi.

Sortilegi.

CAPVT C.

SORTILEGI (vt beato Iſidoro placuit) illi ſunt qui ſub nomine fictæ religionis per quaſdam, quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum vocant ſortes, diuinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt, vt habetur in capitu. vno. xxvj. quæſtio. j. Pœna clerici ſortilegi ſecundùm Antonium de Butrio in capitu. At ſi

clerici.de iudi.eſt quòd depoſitus tradatur curiæ ſeculari,pro quo allegat tex.in cap. Admoneát. xx vj. quæſt.vij.& ſic addit ipſe quartum caſum ad gloſ. in cap. Ad abolendam,de hæreticis.in quo quis ſtatim poſt depoſitionem traditur curiæ ſeculari. ſed Abb. ibi in col. xiij. credit quòd Anto.in hoc non bene dicat:quia illud cap. Admoneát.nó dicit quòd ſortilegus debet ſeculari curiæ tradi, ſed quòd debeat degradari ſi clericus eſt: & quòd cùm materia ſit odioſa & valde exorbitans,debet intelligi de degradatione verbali. Vnde Abbas videtur concludere quòd pœna huius delicti ſit illa de qua in ca. Tuæ. de pœnis. Et quòd iſtud delictum comprehendatur ſub verbis(magnis ſceleribus)in dict.capitu.poſitis, & ſic quòd clericus in hoc delinquens,verbaliter degradetur,& in monaſterium detrudatur.& iſtam opinionem Abb. contra Anton. ſequitur Areti. in capit.Cum non ab homine,colum. x.de iudi. verſi. addit etiam. Et ſequitur etiam Decius in c. At ſi clerici.col.xxij.de Iudi.verſi.Quartus caſus. Arnaldus in repeti.c. Quoniam. de hæreti.in vj. in col. cxiiij. verſic.Quartò fallit.& vide eundem Abb.in c. ij. de ſortile.in gloſ. j. vbi ex ea, & ex text.colligit vnum valde notandum,videlicet quòd in pœna imponenda ſortilegis, vel eos conſulentibus, debet animaduertere iudex ad qualitatem & quantitatem delicti, & ad animum delinquentis, & ſecundùm hoc pœnam imponere,quandoque acerrimam, quandoque grauem,quandoque leuem:ex quo videtur quòd nó poteſt dari certa regula: cuius opinionem ſequitur Paul.Grillan.in tracta.de ſortilegiis, in quæſt. xj. in col.ij. verſi.Clerici verò. Quuem vide in illo tracta.

quia per quindecim folia & amplius plura colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua concernunt clericos, quæ quidem trãscribere nolui. Et vide hodie decretum Concilij Lateranes. sub Leone decimo celebrati, in nona sessione, vbi disponitur quòd clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegiis per inuocationem dæmonum incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si verò non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum præfiniendum detrudantur, beneficiisq; & officiis ecclesiasticis priuẽtur. { tex. autem in Canone lxviij. Concilij Agathensis proiiciendos ab Ecclesia iubebat clericos magos, aut incantatores siue facientes philacteria.}

Consulentésque aruspices, Incantatores Ariolos, Augures, Sortilegos, ac eos qui artem magicam profitentur.

CAPVT CI.

PRESBYTER, diaconus, vel quilibet de ordinibus clericorum qui fuerit deprehensus consuluisse prædictos, vel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus monasterij curam excipiat, ibíque pœnitentiæ perpetuæ deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartum concilium Toletanum, { in Canone xxviij. } quod refert Gratianus in c. Si quis episcopus, xxvj. quæst. v.

Pecca

Peccatores qui sibi confeßi sunt signis aut verbis prodentes.

CAPVT CII.

SICVT enim mortalibus cunctis immortalem illam vitam amantibus expedit, vt quæ non puduit committere scelera, fateri nõ erubescant sacerdotibus, vti veris animarũ medicis, & quibus solis illis mederi cõcessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis, reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, vt tantò apertius sua pandant facinora perpetrantes, quantò securius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac vitæ dispendio) quærerent. Hinc est quòd eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac vltra prohibitionem contrarium facientibus, cõdigna pœna conscribitur. Vnde Gregor. statuit quòd peccata sibi cõfessa reuelãs deponatur, & quòd omnibus diebus vitæ suæ peregrinando pergat, vt in c. Sacerdos. de pœni. distin. vj. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale: & vltra id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendã perpetuã pœnitẽtiã detrudatur, vt in ca. Omnis vtriusq;. de pœni. & remis. & si timetur de fuga, posset detrudi in strictũ carcerẽ, vt notat ibi Abb. in ij. col. vij. notabi. allegando text. in cap. Vt famæ. de sentent. excom. { quod secutus bonus ille præsul Veronensis Io. Matthæus in suis Cõstitutionibus tit. ix. c. iij. Clericum hoc facinus perpetrantem beneficiis offi-

ciis

cũſque eo ipſo ſuſpenſum, priuatum, perpetuíſque addictum vinculis voluit, ac declarauit. } Et nota quòd ad celandũ cõfeſsionem nõ ſolùm tenetur qui illam audiuit, verùm etiam interpres, & ille qui caſu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis ſacerdos reuelauit, & qui fingit ſe cõfeſſorem eſſe, & qui latenter abſconditus confeſsionẽ audit. Item ſacerdos qui dimidiam confeſsionem audiuit, vel qui aliâs poſt auditam confeſsionem non abſoluit, vt notat Florentin. referendo Petrum de Palude in iij. parte titu. xvij. capitu. xxij. in §. j. in fi. & in §. ij. { Et Silueſt. in ſumma, verbo confeſsio. lo iij. §. j. } Vnde bene crederem quòd ſi aliquis prædictorum, qui clericus eſſet, reuelaret peccata ſic audita, puniendus eſſet prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi verè dicuntur audire confeſsionem, licet interpreti & illi qui caſu audit, vel cui de licentia reuelata eſt confeſsio, vel qui abſconditus audiuit, non poſſet dici quòd verè fuit pœnitens confeſſus. Sufficit enim quòd verum eſt illos audiſſe peccata in confeſsione dicta, & quæ ſoli Deo in præſentia hominis dicebantur; quàmuis bene verum ſit quòd non omnium prædictorum par ſit culpa vel dolus in reuelando, quod operabitur vt in detruſione monaſterij vel carceris mitius ſe habeat Iudex cum vno, quàm cum alio. Et aduerte quòd dicitur ſacerdos reuelare confeſsionem, ſi diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipſe non poteſt eum abſoluere, vt notat Florentin. in dicto §. j. referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem eſt ſi ſacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confeſsione, & non abſolui illum

illum.Crederem tamẽ quod in his duobus casibus sacerdos nõ esset puniẽdus dicta pœna ordinaria:quia nõ potest verè dici quòd reuelauerit peccata cõfitẽtis,licet sit verũ reuelasse confessionẽ:& iura in d.c. Sacerdos.& in c.Omnis.imponunt pœnam reuelanti peccata,non verò reuelanti cõfessionem,vt patet ex eis:quàmuis bene crederẽ ipsum aliâs bene puniẽdum iuxta qualitatem delicti.Sacerdoti verò bonæ famæ,& honestæ vitæ dicenti se habuisse licentiam pœnitentis ad reuelandum confessionem credi debet: cùm talis actus licentiæ secretò fieri soleat, & nullo interueniente teste,ad hoc saltem vt trãsferat onus probandi in asserentem sine licentia reuelasse. ita placuit Lapo in allegatione.xciiij.incipien.Quidam presbyter. in col. ij. qui dicit hoc præsertim procedere, quãdo tertius accusat sacerdotem de reuelatione.Quando verò idem qui peccata confessus est,tunc fortè dicit secus esse: quem vide declarantẽ quomodo possit contra sacerdotem probari quòd sine licentia reuelauerit confessionem.Et vide etiam eundem asserentem post Hostien. quòd si sacerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per confessionem,quòd vt puniatur pœna d.c.Omnis. oportet vt probetur quòd per confessionem illud sciuerit. & vide Abb. in d.c.Omnis. in vltima quæst. vbi referendo Hostiens. dicit quòd nisi sacerdos doceat aliunde illud habuisse, præsumendum est illud habuisse in confessione,non tamen punitur pœna ordinaria illius text. sed pœna arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto.Et illud dictũ Host.dicit sing.Barba.in ij.volu. consi. lxx.incip.Sapienter non fallor.in col. vij.in princi. Et sic ad euitandam

pœn

pœnam arbitrariam tenebitur sacerdos probare quòd aliunde sciuerit: quod videtur procedere in proprio sacerdote, vt text. ibi loquitur, & Doctо. Si verò confessor sit vigore specialis priuilegij assumptus, vel de licentia proprij sacerdotis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatum diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim præsumptionem qualitas peccati, confessoris, & pœnitentis augebit aut minuet.

Blasphemi.

ÇAPVT CIII.

BLASPHEMIAE scelus temporibus istis ex hoc (vt piè credendum est) tot calamitatibus plenis satis in vsu est. Cúmque hoc magis quàm alia crimina ipsum Deum creatorem omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritiæ sitis vlla commoueat, nulla denique instiget astrorum influentia, mitiori plectitur pœna. Sæuiunt humanæ leges communes ac regiæ in falsam monetam fabricantes, extra regna res vetitas deferentes, ínque latrunculorum aures, consuetudinaria pœna consurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora sæpius homines. Sola blasphemantium lingua peccat impunè, quos Iudæis deteriores vocat Hostiens. in summa, de excessibus prælator. §. clericus. quia frustratim decidunt mēbra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudæi integrum reseruarunt. Qui in lege

veteri blaſphemabat nomen domini lapidibus oppri mebatur ab vniuerſo populo: quæ pœna ab ipſo omnipotente Deo impoſita eſt, quo tēpore nondum Deus talia ac tanta cōceſſerat hominibus dona. Nūc autem quando Deus homo factus (vt hominibus amiſſum redderet honorem) vitam & ſanguinē præſtitit, blaſphemiis paſsim ab eiſdem hominibus inhonoratur: nec qui blaſphemat pœnā, ſed qui reprehendit periculū ſubiit: &, quòd deterius eſt, audientes qui ad vindictam, ſeu ad correctionem ſaltem moueri deberent, prouocantur ad riſum. Iuſtinianus ille, & ſi non inter omnes Chriſtianos principes ſanctior vltimo ſupplicio blaſphemos damnari cēſuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuſtè quidem. Quid enim magis nefariū, quid enim naturæ ipſi magis aduerſum, quàm vt creatura in ſuum inuehatur creatorem? Quid à brutis ipſis alienius quorū nullū quauis innata feritate vigeat, ſuū offendit benefactorem, nec in offendendo ſolùm ſe gratū oſtendere credit, niſi defendat opportunitate conceſſa, ac membris ferè omnibus ſui corporis ſe debitorem fateri conetur. Cúmque lingua id fari natura non dederit, eadem ſaltem benefactoris pedes lambendo fatetur. O ſæculum infelix, ô ætas iam omnino lutea, ô homines Chriſtianorum nomen vſurpantes ad maiorem in die iudicij confuſionem, & in gehenna pœnam. Inſurgit quiſq; veſtrum ac furit ſi principem ſuum terrenum, ſi dominum, amicum, famulum, ſi denique ſeruum iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem veſtrum, & præſentis vitæ huius, (quæ vobis tam dulcis eſt, quia futuram timetis amaram) largitorem & auctorem, ac futurum

rum iudicem aſperrimum blaſphemare auditis, obmuteſcitis? Vbi fides? vbi religio? Quid prodeſt Chriſtiani ſanguinis antiqui iactantia, quæ vobis ſolùm ad neophitorum improbatum ſeruit contemptum? Dedecus ac infamiæ notam cenſetis, ſi quorum cibis ad tempus nutrimini (etiam cum vitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nõne maiorem ignominiam oporteret iudicare illius per quẽ eſtis quicquid eſtis, blaſphemiam patienter audire, ac tepidè reprehendere, & blaſphemantium ſæpius cœtibus admiſceri, ac quò blaſphemi conueniant fouere ludos? O nobiles (quos ſæpius non parentum virtus, ſed rapinæ, violentiæ, aliiq; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorum vſq; ad necem ex lege quadam nobilitatis perſequimini, & inimicos Dei & creatoris veſtri intra familiam alitis, defenditis, ſuſtinetiſque. In quo fiduciam cæleſtis regni poſsidendi ponitis, ſi inimicos veſtros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, ſuos autem ſuum nomen blaſphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui poteſtate diuina in terris vtimini, quorum iuſsis ob id cæteri homines natura pares, & meritis ſæpius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret verſari ſollicitudine, quàm vt diuini nominis blaſphemos inſequeremini, captos nullo perſonarum diſcrimine, nulla legalis pœnæ diſpenſatione puniretis? O ſumma pietas qui ſolus bonus es, & cuius ſolius omnia opera bona ſunt: non poſſum niſi cum Dauid ſciſcitari, Vſquequo Domine improperabit inimicus, irritabit aduerſarius nomen tuum, ac cum eo deprecari, Vt exurgas

Deus & iudices causam tuam, & memor sis improperiorum tuorum, eorũ quæ ab insipientibus fiunt tota die. Maior quidem erit pietas, si tanti criminis perpetratores viuẽtes paterno affligas amore, vt resipiscant, quàm si mortuos eos cruciari iubeas in æternum, vt loquelam damnatorũ, quam viui fari cœperũt, perpetuo luctu nunquàm fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminutionẽ, sed in suæ potius miseriæ calamitatísq; augmẽtum. His igitur in demonstrationẽ huius criminis grauitatis, sic prælibatis ad pœnam clericis illud committentibus infligendam veniamus, quæ quidem tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis grauius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimùm ratione. Nam præter id quod sicut & cæteri hominũ manu ipsius Dei teneantur, eius stipendiis, vnigeniti filij sui Domini nostri patrimonio particulariter aluntur. Et text. in c. Si quis per capillum. xxij. q. j. contra clericum statuit in hæc verba. Si quis per capillũ Dei vel caput iurauerit, vel alio modo contra Deũ blasphemia vsus fuerit, si in aliquo ordine ecclesiastico est, deponatur: cuius canonis antiqui pœnam tanquam vetustate collapsam cessare censuit Hostien. in summa, de male. in §. blasphemantes. vers. grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit puniendum clericum blasphemantẽ: cuius sentẽtiæ videtur adhærere Ioan. And. { Ancha. Anto. & Card. in c. ij. de maledi. vbi Abb. dicit ꝙ ita cõmuniter dicitur, Quãuis contrariũ scripserit Bonifacius de Vitelinis in suo tract. maleficiorũ fol. xiij. in rubr. de pœnis blasphemantiũ Deum & Sanctos, neminẽ pro sua opinione referẽs. } Cùm autem clericus rebellis fuerit, vel sæ

piu

pius hoc delictum cōmiserit, tunc degradandū eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Host. vbi suprà, { de quo meminit Guilel. benedicti, in iij. parte repet. c. Rainutius, in q. de homic. nu. xxxix. col. xvj. fol. xlviij. } ex quo videtur velle solùm data incorrigibilitate vel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendū pro isto crimine: cuius in hoc sentētiæ adhæsit Alexan. in consil. lxxij. in j. vol. col. iiij. versic. Præterea. dum referendo Hosti. vbi suprà dicit ꝙ clericus propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consuetus: qui plus audet affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis vel ter blasphemauit ad hoc vt dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in l. ij. C. de re. credi. & quòd talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinū, Ioan. And. Paul. de Elea. & Anto. in variis locis. Panor. autem in d. c. ij. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio: & allegat text. in d. c. Si quis per capillum, & de cōsuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo videtur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tūc habeat locum pœna canonis antiqui de quo suprà. Pœnam verò in d. c. ij. de maledi. descriptam clericos non subire Hostien. in summa illius tit. & Ioan. And. & Panor. ibi. eo. c. ij. licet Alexan. in d. consil. referat Hòstien. aliter tenere & corruptè, quia oppositū tenuit eius ad quod allegatur ab Alexan. Hodie verò in Concilio Lateranensi sub Leone x. celebrato clericis blasphemantibus pœna decreta est sub his verbis. Quicunque Deo palam seu publicè maledixerit, cōtumeliosísq; atque obscœnis verbis Dominum nostrum Iesum

Christum, vel gloriosam virginem Mariam eius genitricem expressè blasphemauerit, si clericus vel sacerdos fuerit, eo ipso quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quæcunq; habuerit fructibus (applicando vt infrà) vnius anni mulctetur: & hoc sit pro prima vice, pro secũda verò si ita deliquerit, & conuictus, vt præfertur, fuerit, si vnicum habuerit beneficiũ, eo priuetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quòd si tertiò eius sceleris arguatur & conuincatur, dignitatibus & beneficiis omnibus quæcunq; habuerit eo ipso priuatus existat, ad eáq; vlterius retinenda inhabilis reddatur, eáque liberè impetrari, & cõferri posſint. Distributio verò prædictorum fructuum (vt ex dicto c. Concilij. colligi potest, in alio casu quo etiam amiſsionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, vel pauperum eleemosynas facienda est.

Apostatæ.

CAPVT CIIII.

PRAEMISSO prius quòd est triplex species Apostasiæ, vt per glo. in c. j. de apostа. & ibi Inno. & per Hostien. in summa eiusdẽ tit. in §. Quot species scilicet perfidiæ, inobedientiæ, & irregularitatis. Omiſſa prima specie quia magis videtur pertinere ad materiã hæresis. { Quæ fuerit pœna antiquorum canonum illius qui religionis profeſsionem apostatauit, posuit Concilium Arelatense secundum, Canone finali, in hæc verba: Si qui post sanctam religionis profeſsionem apostatãt, & ad seculum redeunt, & post modum

modũ pœnitentiæ remedia non requirũt, ſine pœnitentia cõmunionẽ pœnitus non accipiant, quos etiã iubemus ad clericatus officium nõ admitti, & quicunque ille ſit, poſt pœnitentiam ſecularem habitũ nõ præſumat, quòd ſi præſumpſerit, ab eccleſia alienus habeatur.} Pœna clerici apoſtatæ in ſecũda ſpecie ſcilicet inobedientiæ eſt quòd infamis efficitur durante Apoſtaſia, & à teſtimonio repellitur & excommunicatur: vt notat Hoſt. vbi ſuprà, in §. Qualiter puniatur. per text. in c. Si quis à verò. iij. quæſt. iiij. Et in c. Si autem vobis. xj. quæſt. iij. Et ſi non reſipuerit, degradatur ſecũdùm eũ. Vide tamen Abb. in dict. cap. j. vbi aliter diſtinguit, videlicet quòd ſi quis nõ vult obedire Papæ ſeu eius canonibus, credendo eum non habere poteſtatem, punitur vt hæreticus. Si verò hoc facit ex cõtemptu, debet deponi: & ſi fuerit incorrigibilis, traditur curiæ ſeculari, & poterit excommunicari. Si autem inobediens eſt ex aliqua concupiſcentia, tunc mitius punitur. Pœna inſuper apoſtatæ in tertia ſpecie irregularitatis quæ fit multis modis ſecundùm Innoc. in d. c. j. poſt gloſ. ibi, ſcilicet quando quis recedit ab ordine ſuo, ſiue ſumptæ religionis dimittendo tonſuram vel coronam, vel accipiendo vxorem, vel abiiciendo religionis veſtem, vel clericalem, redeũdo ad ſeculum, eſt quòd illa durãte repellitur ab accuſatione & teſtimonio, & eſt infamis ipſo iure, vt in cap. Alieni. ij. quæſt. vij. & in cap. Beatus. iij. quæſt. iiij. ſecundùm Hoſtien. vbi ſuprà. Nec poteſt ad dignitatem eligi, vt in cap. Legi. xvj. quæſtio. j. & clericus admonitus ſi ſe non correxerit, deponendus eſt, vt in cap. Sine ornatu. & in c. Præcipimus. xxj. q. iiij. &

in cap. Sin autem, cum duob. seq. xvj. quæst. iij. secundùm eum ibi. Item quod caret priuilegio clericali, vt in c. j. eod. tit. vbi text. dicit quòd clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in apostasia tãquam laici conuersantur, si in criminibus comprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ pœnæ procedunt quãdo constat de Apostasia. Si verò de illa fuerint grauiter infamati, deficiente probatione cõpelluntur per ecclesiasticã districtionem ad se purgandum, vt in c. Tuæ. eo. tit. Quando autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitũ, tũc potest incarcerari sub graui custodia, ita quòd solùm sibi vita misera reseruetur, donec à suę pręsumptionis nequitia resipiscat, vt sunt verba text. in cap. A nobis. eod. tit.

Schismatici.

CAPVT CV.

LERICI { faciẽtes schisma contra Episcopum, puniuntur per Concilium Carthaginense secũdum, in canone viij. sub verbis huiusmodi: Si quis presbyter à Præposito suo excommunicatus vel correptus fuerit, decet vtique apud vicinos Episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa posśit audiri, ac per ipsos suo Episcopo reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod absit) inflatus, secernendũ se ab Episcopi sui cõmunione duxerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens sacrificiũ Deo obtulerit, loco amiſſo Anathema habeatur, & locum amittat. Nihilominus & de ciuitate & cõgregatione in qua fuerit, longius repellatur. Nũc autem schismaticus }

clerie

clericus degradatur, & traditur curiæ seculari, ita voluit Bonaguida, quē refert Ioan. Andr. in c. Cum non ab homine. de Iudi. motus per text. in cap. de liguribus. xxiij. q. v. quod intelligitur de incorrigibili, vt per glos. in d. c. Cum non ab homine. de Iudi. quod etiam sequitur ibi Ioan. And. vt refert Abb. in c. At si clerici. de Iudi. col. xiij. & probatur in eo. c. de liguribus, dum dicit, si cōtempserit & permanserit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in c. At si clerici. in col. xxij. vers. Quintus casus. de Iudi. dicit tamen Ioan. Andr. vbi suprà, vt refert Abb. d. loco, ꝙ si esset schisma cōtra Ecclesiam Romanā, posset procedere dictum illud Bonaguidæ: quia tūc posset includi schisma sub casu hæresis, quod non placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismaticus credit ecclesiam esse penes alterū tātùm ex pluribus qui se gerūt pro summis pontificibus, & tūc est schisma sine heresi. Aut credit ecclesiā posse cōsistere penes duos in solidū, & tūc est schisma cū hæresi: & hoc vltimo casu posset saluari opinio Io. And. & idē dicit quādo plures erigerent capita cōtra ecclesiā Romanam facientes nouā sectā, & noua statuta: quia tūc etiā est schisma cum hæresi. Et istam distinctionē Abb. sequitur Aret. in c. Cū non ab homine. col. x. de Iudi.

Hæretici.

CAPVT CVI.

PRAEMISSO prius quis dicatur hæreticus, cùm nō sit præsentis speculationis, quia variis in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hostien. in summa. de

hæreti.§.j.{ & Bonifac.in tract.maleficiorum,rubr. De crimine hæresis. } Et Doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hęreticam prauitatem, in j.quæstio. & Arnal. Alber. in repet. Rubri.de hæreti. in vj. in fol.j.in j. quæstio. Vna pœnarũ qua dãnatur clericus hæreticus est ꝙ ipso iure est priuatus beneficio, vt probat text. iuncta gl.in c.Quo iure.viij.distin. & ibi notat Præpo. post Domini.& notat Compostel.in c.Quod sicut. de electio. in col.xj.dum dicit ꝙ crimẽ hæresis ipso facto inducit priuationẽ. idem etiam notat Ancha. in consil. cclxxxviij. incip. Vltra alia solenniter. vt refert Feli.in c.ij. de rescript.in iiij.col.Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in verbo hæretici.ex quo resultat primus effectus,ꝙ non poterit renũciare post commissum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno.in cap.Inter dilectos.de excess.prælat. prope fin.& prædicta conclusio,videlicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio fuit potissimum fundamentũ dominorum de Rota,qui tenuerunt quòd regula Cancellariæ xxxij. quæ disponit quòd impetrans beneficium pacificè possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficium hæretici, vt refert Guiliel. Casador.in decisio.Rotæ per eum collectis,in deci. xiiij. qui ita dicit fuisse iudicatum per maiorẽ partem dominorum de Rota : licet alij quatuor eorum fuerint in cõtraria opinione, per quẽ poteris videre fundamenta vtriusq; opinionis. Et vide Phili. in c.Vt commissi.prope fin.de hæreti. lib.vj. vbi dicit

refendo

referendo Domi. & Imo. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem ante sentẽtiam recuperat beneficiũ, secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispẽsatione. Alia & principalior pœna est quòd degradatus traditur curiæ seculari, vt in capitu. Ad abolendam. de hæret. Quod fallit, nisi talis hæreticus velit se corrigere. vt in cap. penult. de hæret. Et notat. Abb. in dicto capitu. Ad abolendam. & ibi Ioan. de Ana. quia tunc depositus detruditur in carcerem, vt concludit Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. col. xij. Idem Abb. & Ana. in d. cap. penult. & Domi. in cap. j. in v. nota. de hære. in vj. & in c. Nec licuit. xvij. di. & notat Philip. in c. Vt cõmissi. in iiij. nota. de hæret. lib. vj. Decius in d. c. At si clerici. col. xxj. verf. Et quãdo. Et nota quòd etiam si non sit tradendus curiæ seculari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mancipandus debet degradari, vt notatur in c. j. de hæret. in vj. maximè per Arnal. ibi in vj. nota. Si tamẽ semel deliquit & se correxit, & posteà iteratò delinquat, nihilominus traditur curiæ seculari. ita Domini. in d. c. Nec licuit. per tex. in c. Super eo. de hæret. lib. vj. Sequitur Feli. in d. c. At si clerici. col. fi. & voluit ibi Abb. in d. col. xij. verf. Ad tertium. Vide l. antepen. tit. vj. parti. j. quæ videtur ponere tres casus in quibus in ista materia hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando fuerit inuentus in hæresi, aut abiurauit eam, & fuit relapsus, aut quando se compurgauit, & reincidit in eam, & degradatio hæretici potest fieri per episcopũ propriũ solũ, vt in c. j. de hęret. in vj. vocatis aliis personis de quibus ibi. Est alia & tertia pœna quã clericus hęreticus patitur, quòd bona eius publicantur, & ecclesiæ à qua stipendia rece-

perat applicantur, vt disponitur in c. Excommunicamus.lo j.§.damnati verò.de hæreti. Vbi vide glos. in verbo, Stipendia, declarantem quòd si clericus habeat plura stipendia in variis ecclesiis: tunc bona diuidentur pro rata inter eas: quam ibi sequitur Anto. Et quia ille tex. non aperit cui applicentur bona clerici hęretici non habentis ecclesias, vide ibi Abb.in j.colum.credentem quòd tunc debeant applicari episcopo loci qui distribuat ea in pios vsus, quod sequitur Ana.in ij.colu. Quando autem talis clericus habet bona emphyteoticaria à domino temporali, tunc illa deberent applicari domino rei emphyteoticæ, vt videtur velle Oldra.in consi.xvij.incip. Thema tale est, Quidam clericus. Cardi.tamen in clement.ij.de hæreti.in versic. Inquisitoribus, in. vij. quæsti. post bonam huius articuli examinationem concludit verius esse dicendum quòd emphyteosis clerici damnati applicatur ecclesiæ sicut & alia eius bona, quia non apparet ratio diuersitatis: erit tamen talis emphyteosis obnoxia domino temporali quo ad hoc quòd ei debeatur sua pẽsio, quem vide respondentem ad fundamenta Oldra. quàmuis Feli.in d.c.excommunicamus.in prin.non bene referat Cardi. dum dicit post Ancha. & Ana. quòd bona etiam patrimonialia clerici applicantur fisco ecclesię, nisi in illis recognoscerent dominium vtile à domino seculari: quia illud non confiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia vt suprà diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus solùm habet dominium vtile, & dominus secularis directum, cõtrarium expresè tenet Cardi. Ad quod bene aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione

Feli.

Feli.quam suprà dictis verbis succinctis scripsit: & vi.in hoc quod latius scribimus infrà in verbo, Bonorum publicatione. Clerici verò credentes, receptatores, defensores, & fautores hæreticorũ excommunicationi subiacent, ita vt postquàm quis eorum fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere cõtempserit intra annum, ab officio & beneficio deponatur, vt in c. Excommunicamus. §. Credentes. versi. Si verò clericus. de hæreti. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, grauior exerceatur vindicta. Inquãtum autem suprà dicitur credentes, intelligendum est, de credentibus hæreticos esse bonos viros, nam aliâs clerici credentes erroribus hæreticorum, cùm ex hoc dicantur hęretici, pœna hæreticorum de qua suprà puniendi sunt. & ita intelligit illud verbum credentes, Anto. in c. Excommunicamus.el ij.eod. titu.quem sequitur Ioan.de Ana. in d. §. Credentes. quem ibi vide col. penult. & fin. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta pœna depositionis imponitur clericis vltra alias pœnas impositas in text. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Host. ibi, quem refert & sequitur Ana. hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, vt patet in bulla quæ legitur in cœna domini, & & sic etiam erant tempore Hosti. prout refert Ana. ibi. Et vide Syluest. in summa. in parte hæresis. lo j. versic. Octauò quæritur. qui colligit xiiij. pœnas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos & vxores.

Hæret

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorũ ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosynas ac oblationes recipientes.

CAPVT CVII.

OENA clericorum in hoc delinquentiũ est vt suo priuentur officio, ad quod nũquàm restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali, vt in cap. excõmunicamus. in §. Credentes. vers. Sanè clerici. de hæret. Quæ pœna procedit etiam in clericis regularibus, quibus & alia adiungitur, videlicet vt sua sibi priuilegia non obseruentur in illa diœcesi in qua talia præsumpserint perpetrare, vt ibi. Et notat Hostiens. in summa de hæret. in §. Quæ pœna. in fi. vers. Tales etiam. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegiis solùm delinquentes in hoc spoliãtur, non verò tota religio secundùm Anto. ibi, quem refert & sequitur Ana. ibi, pen. col. licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundùm eum. Item nota quòd licet text. in d. §. Credentes, imponat pœnas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri capitu. debent abstinere ab exhibitione sacramentorum, & traditione sepulturæ & receptione eleemosynarum, postquàm tales credentes, receptatores, & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias pœnas incurrendas. ita videtur intelligere versi. Sane clerici,

ci,prædictũ Host.vbi suprà.licet tex.hoc nõ dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit,quia postquã sunt denunciati excommunicati propter tale crimen,deneganda sunt ecclesiastica sacramenta,& sepultura. Itẽ aduerte,quòd tales non solũ nõ in ecclesia,sed nec in cœmeterio,nec alibi ad modũ christianorũ sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundùm Ana,ibi,penult.col.in princ. Ex quo videtur quòd clerici incurrerent prædictam pœnam quomodocunque interessent sepulturæ prædictorum:quia text.ibi dicit,nec eos christianæ præsumant tradere sepulturæ. pro quo etiam facit quod suprà diximus,in verbo raptorum &c.prope fin.

Falsarij.

CAPVT CVIII.

CLERCI qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi,& per se falsitatis vitium exercuerint, omnibus ecclesiasticis officiis & beneficiis priuati, & per ecclesiasticum iudicem degradati seculari potestati traduntur puniendi, secundùm legitimas constitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, vt in capitu. Ad falsariorum. de crimi. falcid.& pœna laicorum videtur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, vt per glos.ibi allegando text. in l.j.§.fina.ad l. Corneliam de falsis. licet in l. Vbi falsi. C.eo. dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi: & licet iure communi in hoc casu non videatur apposita pœna mortis expresse:in his tamen regnis dispositum est quod

quòd falsans epistolam, priuilegium, vel bullam papæ, vel qui facit, vt alius id efficiat, debet mori, vt in l.vj.tit.vij.parti.vij. Vnde non est dubium tūc quòd hodie iudex secularis damnabit tunc talem clericum ad pœnam mortis. Et vide Concilium Constātiēse in xviij.sessione, in c.iij. vbi statutum est quòd omnes qui dolum & fraudem seu falsitatem aliquam circa literas bullandas dictæ synodi committerent, & illi etiam qui in hoc consentirent, aut talia fieri procurarent, vel literis falsis scienter vterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis literis scienter vtuntur, necnon participes incurrūt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in futurū videatur disponere, argumento tamē illius videtur idem esse iudicandum, si pro tēpore casus simi lis occurreret, cùm videatur esse eadem ratio: literarū verò Cancellariæ vel pœnitentiarij papæ falsarij qualiter puniantur, vide Hosti. Ioan. And. Butri. & alios in c. ex literis. de fi. instrumen. Vitiās autem siue falsans literas Iudicis delegati apostolici non debet ita acriter puniri, not. Panor. in c. Olim. in ij. nota. ex text. ibi, de rescript. Et vide Feli. in c.ij. de rescrip. col.ix. vbi se remittit ad plenè dicta per Maria in d. cap. Ad falsariorum. Falsantes autem literas inferiorum Iudicum, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorum, detrusionísque in monasterium pœnas sustinere debent, notat idem Panor. vbi suprà allegans text. in c. Si episcopus. l. distin. qui tex. statuit cōtra presbyterum, aut diaconū qui chartam falsauerit, quòd de-

posi

positus ab officij honore in monasteriũ detrudatur, & eũdẽ tex.(etsi corruptè alleget) sic intelligit Host. in summa de crimi.fal.§.fina.in falsario literarũ episcopi. Falsarius autem per modũ inquisitionis cõuictus,tã in literis episcopi,quàm Capituli ab officio & beneficio suspẽdẽdus est,siue suspẽsus nunciãdus secundũ Host.vbi suprà,donec indulgentiam Apostolicæ sedis mereatur obtinere,pro quo allegat tex. in cap. Tam literis.de test. Literarum autem regiarũ falsarij degradantur,& illis aliquis character imponitur,& in exiliũ mittuntur extra prouinciam,vt in cap. Ad audientiã.de crim.fal. Idem transcriptũ fuit in l.antepe.tit.vj.parti.j.quæ declarat quòd exilium debet esse extra regnum vel dominium regis, in cuius literis deliquit,quod extendit procedere in falsario cuiuslibet principis secularis. Host. in summa de cri.falsi.§.fin.vers.Si quis autem, motus ea solùm ratione,quia de similibus idem est iudicium, per iura vulgaria quæ ipse refert. Qui verò Apostolicis literis falsis vtitur,officiis & beneficiis priuatur, vt in d.c. Ad falsariorũ. Vnum tamẽ nota, quòd si tales velint se purgare allegantes ignorantiam, audiendi sunt,si se purgant,& deceptorem exhibeant.ita tenet Archi.in cap. In memoriam. xix. distinct. quod ibi sequitur Card.de Turrecremata,in §. Ad quartum. qui respondet ad dictum cap. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quòd intelligitur de ignorantia supina,vel quando non vult exhibere deceptorem. Et vide Hostiens. in summa, in titu. de crimine fal.§.Porrò. versicu. Sed hodie,vbi dicit quòd hodie præceptũ est quòd in literis domini Papæ, nec in magno, nec in modico audeat quis man

manum apponere, etiam literam vnicam, vel punctũ vnicum corrigendo, exceptis officialibus quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens ex canone lato in curia ipso facto sententiam excommunicationis incurrit, quæ nõ potest per aliquẽ extra sedẽ Apostolicam relaxari. Cuius verba ad literam refert & sequitur Floren. in iij. parte. tit. xxiiij. cap. xvj. & sequitur etiã Feli. in c. ij. §. Stylus. de rescript. qui etiam dicit quòd tales falsarij excommunicantur in processu annali per papã in die Iouis sancto, & allegat consti. Martini v. quam ad literam Florenti. scribit in d. iij. parte, titu. xxiiij. c. lxxij. vbi aperte patet quòd excommunicantur omnes falsantes literas Apostolicas, bullas & supplicationes summi pontificis, seu Vicecancellarij, seu gerentis officiũ, vel vices Cancellarij. Et nota quòd Flor. in d. c. xvj. referẽdo Richar. dicit quòd qui ludo & nõ intẽtione vtendi literis Papæ, quarũ efficacia iam expirauit, aliquã literã in eis formatã reformaret, vel pũctũ faceret, vel aliquid in ea immutaret, nõ esset excõmunicatus ipso iure. Cõtra quod tamẽ arguit ipse, vt videre poteris: licet Fel. simpliciter secutus fuerit vbi suprà hãc declarationẽ Richar. & Florẽt. quem ibi corruptè allegat in vtroque loco per eũ citato.

Conspiratores.

CAPVT CIX.

CLERICI conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abiiciantur, vt in c. Si qui clerici. & in c. Si clerici. xj. quæstio. j. Et in cap. Coniurationum.

ea.cau.

ea.cau. & quæstio. { & habetur ille text. in concilio Calcedonense in canone xviij. } qui contra fidē homagij negat episcopum suum dominum esse, vel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo & sociis causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, vt in c. Grauē. de excess. præla. & vide text. in c. Si quis sacerdotū. xj. quæst. j. qui clericum suo episcopo inobedientē, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniā, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille tex. de incorrigibili intelligitur, vt concludit Abb. in c. At si clerici. de iudi. col. xiij. sequendo glo. in c. Cum nō ab homine. de iud. & in c. Si quis. & in c. Si quę sunt. ij. quæst. vij. & in c. Nouimus. de verbo. signi. & dicit quòd ista opinio tanquam mitior communiter approbatur per Docto. in cap. fina. de testi. cogen. & in cap. Cum non ab homine. de iudi. quem refert & sequitur Decius ibi, col. xxj. ver. Tertius casus. qui respondet ad verbum mox, positum in d. c. Si quis. quod quandoque intelligitur cum interuallo, vt l. Sed & si conditione. §. Seruus. ff. de hæred. insti. & in c. ij. vbi glo. xx. quæst. ij. & tradit Alexan. in l. j. §. qui præsens. ff. de verb. obliga. & eam dicit communem sententiam Areti. in d. c. Cum non ab homine. de iudi. col. ij. versicu. Tertius casus. & vide Præpo. in c. Clericus. iij. quæst. iiij. qui post Archi. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conspirationem faciens cōtra proprium episcopum non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & vide eundem in cap. Hi qui. ea. cau. & quæst. vbi notat ibi text. pro illa glos. dum text. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit

infamis, & traditur exilio, non tamen præcipit illum curiæ tradi. Et vide l.lx.titu.vj. parti.j. vbi ponit istum casum inter eos quibus clericus traditur curiæ seculari:& videtur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positis in dicto cap.Si quis sacerdotum, solùm ad duos casus pœnam illam reducere. Primò quando el clerigo deshonestase à su obispo, y no le quisiese obedecer. Secundò si le acechase en qualquier manere para le matar.& illa l.nihil dicit de incorrigibilitate,quasi velit in illis duobus casibus seruare dispositionem illius cap. Si quis sacerdotum, quæ quidem interpretatio legalis videtur in Hispania seruanda,quum sicut doctorum expositionibus ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius videtur hoc faciendum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari qua pœna esset clericus puniendus, qui propter tale facinus traderetur curiæ seculari.

Læsæ maiestatis rei.

CAPVT CX.

EPiscopus,presbyter,aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortem ipsius aliquo machinamento insidiatur, debet degradari.ita dicit text.in cap.Si quis laicus.xxij.quæst.v. quem tex.dicit notab.Abb.in c. At si clerici. in prin. in fina. verbis.de iudic. ad hoc quòd presbyter, vel alius clericus,vel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem,seu dominum terre, & allegat Docto.in cap.Petitio,de iureiuran. & dicit

cit posse hoc intelligi de actuali degradatione propter immanitatem criminis, argum. l. Quisquis. C. ad l. Iuliam maiest. Barba. autem in dicto capit. At si clerici, in princip. in fina. verbis, scribit quòd vidit istum casum de facto, & consuluit cōtra doctrinam Abb. & quòd dict. cap. Si quis. est palea, & intelligitur de degradatione verbali, & quòd non habet locum in clerico: quia non potest dici reus maiestatis laici, quia non est subditus laici, & refert Cardin. in c. Vergentis. de hæreticis. & vt aliquis dicatur reus læsæ maiestatis, oportet vt sit subditus, per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud consilium suum in iij. volum. in consi. xxj. A` Ioue principium. Et vide Arnal. Alber. in c. Quoniam. de hæreti. in vj. in quæst. xj. vers. Septimò fallit, vbi postquàm per quinq; ferè col. tractat de isto articulo, dicit concludendum clericum non teneri crimine læsæ maiestatis temporalis. Dicit tamen (saluo meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ autoritate, quòd clericus siue episcopus tale crimen grauissimum committēs, erit degradandus, & beneficiis spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradendus, & remittit se ad ea quæ latius dicet in eodem c. in xv. quæst. vbi in ij. col. d. quæst. vers. hinc sumpta. mouet quæstionem, An clericus vel episcopus rebellans contra Regem committat crimen læsæ maiestatis, & concludit etiam quòd non, & respondet ad c. Si quis laicus. (præsupposito quòd ille tex. esset decretum autenticum, quod non est) quòd ille tex. procedit quando episcopus vel clericus præstitit iuramentum fidelitatis, vel homagium domino temporali, & tandem in col. vj. versic. Quid ergo, dicit quòd licet clericus vel episcopus nō

committat crimen læſæ maieſtatis, per hoc non remanebit impunitus, imò ſi eſt rebellis Regi ſeu domino, degradatus & ſpoliatus beneficiis, vel epiſcopatu traditur curiæ ſeculari propter immanitatem criminis, allegat d.c. Si quis laicus. & Roma. hoc con ſulentem per illum conſi. ccclxvj. Quæritur, qua pœna. & in ſingula. DCCj. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione curiæ ſeculari, ſed vtitur verbo illius tex. ſcilicet degradetur. Vnde miror quòd allegauerit pro ſua opinione Roma. niſi ſenſerit hoc voluiſſe Roma. dum dicit, degradetur: ſed hoc non eſt verum: nam non vbicunq; in iure dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ ſeculari. Poſteà verò valde dubitat quòd verbum degradetur in d.c. poſitum, capiatur propriè pro actuali degradatione, ſed pro verbali, & relinquit cogitandum. Et vide Matth. de Afflictis ſuper j. lib. conſtitutionum vtriuſque Siciliæ. folio cxiiij. in rub. vbi clericus in maleficiis debeat conueniri, vbi diſputat quæſtio. Vtrum clericus beneficiatus committens crimen rebellionis contra regē poſſit priuari ſuis beneficiis per epiſcopum ſuum, & tandem concludit quòd ex circunſtantiis concurrentibus in rebellione tali poterit epiſcopus arbitrari, & ſententiādo declarare clericum in hoc delinquentē priuandum eſſe ſuis beneficiis eccleſiaſticis, dum tamen procedatur ſeruato ordine iuris. Tu autem vltra prædictos doctores, aduerte quòd in ſynodo Toletana xvj. à ſexaginta & vno epiſcopis celebrata, Anno domini DCXCIIJ. ſub Rege Flauio Egica Siſbertus Toletanæ ſedis Epiſcopus loco & honore priuatus fuit, eo quòd prædictū Regem non tantùm

priua

priuare regno, sed & cũ aliis cõplicibus interimere diffiniuit, atq; gẽti eius vel patrię inferre conturbiũ & excidiũ cogitauit, vt patet in dicta synodo, in c. de Sisberto episcopo, in quo pœna dicto Episcopo propter prædictas causas imposita per hæc verba describitur: ipse verò Sisbertus pro sui iuramẽti transgresione, facinorísq; tanti machinatione secũdum antiquorũ canonum institutionẽ qua præcipitur, vt quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & viuente principe in alium attendisse pro futura regni spe à conuentu catholicorũ excommunicationis sententia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibúsq; rebus exutus quibúsq; in potestatẽ prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nẽpe vt secundum eorundem antiquorum canonum decreta in finẽ vitæ suæ tantùm communionem accipiat, excepto si regia eum pietas antè absoluendũ crediderit. Simili quoq; & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps cõtra principem talia egisse vel diffinisse reperti extiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione apertè colligitur qua pœna sit clericus puniendus qui cõtra Regem machinatus fuerit: cùm illius synodi patres pœnam illi episcopo per eos inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerũt, in qua visi sunt non nouam pœnam statuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorũ quos ipse in hac materia hucusq; legerim de prædicta synodo faciat mentionem: nisi eos excusare velimus ea ratione, quòd illa xvj. synodus Toletana nõ omnibus familiaris est,

vt patet ex eo quòd in omnibus impreſsionibus Cõciliorum hucuſque factis ſolùm tredecim concilia Toletana impreſſa leguntur : quàmuis Gratianus aliqua ex dicta ſynodo in ſuo opere Decretorum intexere viſus eſt.

Séque de ſuis criminibus gloriantes.

CAPVT CXI.

Voniam { ſecundum Iſidorum in lib. ij. de ſummo bono cap.xxxix. Ad comparationem mali fit deterius, quando non ſolùm flagitia committuntur, ſed etiam de ipſis flagitiis vanitate laudis perditi extolluntur. Quid enim peius eſt, quàm in flagitiis miſeros gaudere, de quibus iam debent copioſius deplorare? ideo meritò clericus qui de ſuo } crimine gloriatur ſuſpẽdi debet ab officio & beneficio. ita diſponit text. in c. Quàm ſit. de exceſ. præla. Et licet Abb. ibi diſcedat à ſummario illius tex. in quo Ioan. And. poſt glo. ibi videtur ponderare ſcandalum quod fuit ortum propter gloriationem illius clerici, & dicat ſequẽdo Inno. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquã maledicus detractor & leuis, & quòd quodlibet illorum ſufficeret ad imponendam illam pœnam. Ego tamen ſemper crederẽ conſiderandam eſſe qualitatem à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locum, vbi, & perſonas corã quibus gloriatus eſt. Et an ex illa gloriatione reſultet præiudicium alterius honori vel famæ, vt ſic ſecundũ hoc mitius vel acrius puniatur. Quis enim dubitat lõgè aliter puniendũ eſſe clericũ qui furtũ feciſſe gloriatur, quàm qui adulteriũ vel inceſtũ, & qui adulteriũ ſimpliciter feciſſe ſe iactat,

quàm

quàm qui illud cũ persona certa quam nominat cõmisisse dicit, qui publicè, quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos, quàm qui in rebus seriis & inter extraneos? Præterea in similibus delictis clericorum mea sententia iudices aduertere debẽt, vt nõ solùm tales clerici pœnas iactantiæ sustineãt, sed etiam illorum famæ quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri, An clerico glorianti se adulterium commisisse cum certa muliere, vel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionẽ seu querelam illius imponi pœna (cùm aliter verum esse nõ constet) vt coram eisdem personis vel aliis dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquàm accidisse. Quæ quæstio decisa videtur per ea quæ suprà notauimus in verbo maledici.

Habita informatione summaria.

CAPVT CXIJ.

Lericorum capturam iustum est vt præcedat informatio summaria delictorum, cùm in aliis delinquẽtibus id ipsum etiã requiratur. Ad capturam enim personæ maximè in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, vt notat Ioan. Andr. in capitu. Si clericus. de senten. excommun. in vj. Et sequitur Anto. & moderni in cap. primo, de iudi. & notat Areti. ibi, in col. vij. versic. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cùm sola relaxatione à carcere nequeãt per iudices restitui ad suæ famæ integritatem, Quia vt plurimum homines in

captura facta, magis capti culpam, quàm iudicis leuitatem adesse considerant. In liberatione verò non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiã, aut in admissione precum seu munerum facilitatem interuenisse sæpius audent proclamare. Quo fit, vt apud plures idem ferè operari solet, quòd quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, pręcipuè cùm præter id quòd ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicanda, quantò captus maiori erat insignitus honore, crimenq; sibi impositũ grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine vero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facilè solēt effugere clerici, ac eludere iudices, vt contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cùm ob admissa facinora, membrorum nunquàm, vitæ verò rarissimè periculũ timeant. Iudex verò qui temere capi fecit innocentem clericũ præter id quod puniri debet, vt voluit Bal. in l. j. C. de his qui latro. diuinam non effugiet vltionem, nisi capto sic iniustè satisfecerit, quia innocenti subdito (quẽ paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quã in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturã intulit leuitate quadã, aut ferali motus animo. In hac igitur informatione summaria recipienda delictorum non parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est ferè semper totius causæ fundamētum, neq; fiducia quadã ignaua, testium examinationem cuiuis tabellioni cōmittat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius vultum parũ reueriti

titi, inquisiti siue accusati odio pro veris dubia firmare audēt, aut eundem excusare volentes quæ dicunt fucare contendūt, ac sæpius reticent veritatē. Accidit insuper aliquando quòd cùm ignorantia tabellionis, aut versutia malè interrogantur, plura quę rem ipsam principalius concernebant, occultantur. Expedit prætérea plurimum diligentem per ipsum iudicē fieri examinationē: quia cùm post summariā informationem testium captura rei sequatur, statim præcipua cura est capti ac suorum fautorum inquirere qui fuerint summariæ informationis testes, ipsósq; inuētos terrere minis, aut blandiciis allicere, vt quæ dixerint declarent seu restringāt in ipsius capti fauorem: quod ipsi testes facilius concedunt & faciunt si leniter vident quòd examinati fuerint à iudice vel tabellione. Et quia cōtingit aliquoties vt iterum examinati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ scripta sunt non dixisse (quod & si nō plenā pariat capti deliberationē, non est dubiū quin iudicis conturbet animum, ac tabellionis quodammodo lædat opinionem.) Solent prudentes iudices in criminibus grauibus, & quæ non leuis momenti personas concernūt, adhibere secum aliquem honestum ac prouidū virum, quo etiā præsente testes examinentur. Ob vnum præterea inter alia hortor iudices omnes, vt nō leuiter testes examinēt in summario isto iudicio, sed omnia plenè sciscitentur ab eis, & scribi faciāt per notariū: quia cùm in summaria hac examinatione testes maiori gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ norint explanant, quàm postquàm licuit fautoribus rei illos alloqui, terrere seu corrumpere. Quòd autem non sit citanda pars, dum

huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur autoritas doctoris, notat Bald. in l. Mouentes. de delato. libro x. in fine.

Eos citari personaliter.

CAPVT CXIII.

Vm enim non passim, nec pro quocunque leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facilè fuga timeri solet, ideo honestius est (dū aliud non suadet criminum grauitas) personaliter citari eos, cùm hoc in criminalibus iura permittant, vt in c. j. de iudi. in vj. qua quidem citatione personali prudentes vti solēt, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in pœnam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quæ satis tali pœna purgantur: & quia Ioan. And. & Philip. placet in d. c. j. citationem personalem non valere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices vt causam in citatione describant, ne citatis præbeant iustam causam appellandi, quam crederem sufficere generaliter exprimere, videlicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis responsurus, absq; eo quòd delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quòd Innocen. in dicto capitu. j. quem sequitur Phil. ibi, voluit quòd in illis tantùm casibus in quibus non admittitur procurator, posit quis compelli ad cōparendum personaliter, & non indistinctè in omni

culpa

culpa criminali, ex quo videtur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam rarò aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cùm illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quàm citare clericum. Cùm verò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit vera, videlicet quòd in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparendum personaliter. Crederem tamē quòd liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti in quacunque causa criminali cùm prætendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparendum, vt illi aut verbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætendere possit: licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem posset litigare. Non enim hisce iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi.

CAPVT CXIIII.

Clericos propter delicta posse capi, & in vinculis detineri, etiam si de crimine agatur ciuiliter, probatur apertè in capitu. Dilectis. de appellationib. & ibi notant Abb.

Abb.& Philip. Francus,& Decius in j.notab. Quoties verò clericorum flagitia talia sunt vt carcere digna iudicentur, curare debent omni solicitudine iudices, vt talibus ministris capturã eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illam intendant, cámve pecuniis non redimant, aut dissimulẽt: longè enim magis officit delictorũ correctioni, clericorũ errare capturã, quàm laicorum: nam præter id quòd sine ea, crimina (vt expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus si ordinariorum manus effugere valet clericus flagitiosus, & ad sedẽ ipsam Romanam accedere, facilè obtinet cõtra omnes iudices inhibitionẽ, qua non modò aliquoties criminis impunitatẽ consequitur, sed summã suscipit audaciam corã iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate, quàm cæteri bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorũ vicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem ministrum cum competenti familia, cui semper necessaria tribuatur, ne egestate coactus pecuniis facilè corrũpatur. Qui sanè & si laicus sit, clericos poterit capere suorũ prelatorum iussu sine metu excommunicationis, vt in c. Vt famæ. de senten. excom. An autem per laicũ posit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendũ est quòd vt obuietur delicto committendo per eum, nõ est dubiũ, vt Abb. tenet in c. Cum nõ ab homine. de iudi. & sequitur Decius ibi, col. iij. versi. Secundus casus. Et Areti. ibi, col. iij. referendo eundem Abb. in c. Si verò. de sent. excom. post Inno. ibi. Post delictum autem commissum, vult idẽ Abb. quòd si est timor fugę, posit clericus per laicũ capi.

Andr

Andreas Sicu,& Aret.ibi,col.iij.tenent cõtra Abb. quos refert ibi Decius col.iij. & iiij. quorũ opinionem veriorẽ asserit in puncto iuris,licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionẽ parlamenti Delphinalis, nu. lxxiij.incip,Iudex secularis, vbi deciditur quòd iudex secularis potest capere, vel capi facere clericũ in flagranti crimine, & incarcerare absque metu excõmunicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus qui eum capiat,vel capi faciat, dummodo remittat eum statim.Si tamen clericus est coniugatus,quàmuis cũ vnica & virgine, & non est in habitu & tonsura clericali,potest capi per iudicem secularem,etiã in præsentia ecclesiastici,nec tenetur remittere, nisi cognito,an debeat gaudere priuilegio vel non,vt ibi. Nota etiam in proposito quòd episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari capiendi clericum inuentum in ipso crimine,non vt capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum in eo, secundum Areti. vbi suprà,in col.iij. versicu. Nunc quæritur,post Ancha.in regu.Ea quæ, in xxj.quæst. de reg.iur.in vj.licet aliud senserit Anto.

Ab ecclesiis ad quas confugerunt extrahi.

CAPVT CXV.

Vòd hoc non liceat ecclesiasticis iudicibus inter alia primùm persuadere videtur Ilerdensis Concilij capitulum octauum in hæc verba disponens: Nullus clericorum seruum aut discipulũ suum ad ecclesiã con fugien

confugientẽ extrahere audeat, vel flagellare præsumat: quod si fecerit, donec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit segregetur. Patet igitur quòd si dominus vel magister tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magistrali disciplina non licet illis aliquẽ de ecclesia extrahere, multominus licebit iudici ecclesiastico ad incarcerandum clericos, & imponendam eis pœnã id efficere. Et hoc credit verius Cardi. in c. Inter alia. de immunita. eccle. vbi respondet ad aliqua fundamenta quæ primò in cõtrarium adduxit. Hoc etiam tenet Ro. in consi. ccxxvij. Spectabilis domine. Idem in consi. ccxxxiiij. Aduertendum quia dico. vbi hoc probat ratione triplici: Prima, quia canones non distinguũt laicum à clerico. Secunda, quia est maior ratio in clerico quàm in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria domus clerici, iuxta l. Plerique. de in ius voc. ff. Tertia, quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius ecclesiæ, & sic habet locũ in quolibet ibi reperto: quod limitat in dicto consil. ccxxvij. nisi clericus commisisset delictum ex enumeratis in d. cap. Inter alia. Abb. tamen pluribus rationibus & fundamentis allectus in dicto cap. Inter alia. in col. iiij. putat verisimum clericos non gaudere immunitate ecclesiæ. Si iudex ecclesiasticus causa disciplinæ, & non odij velit eos arcere in ecclesia & punire, & extrahere vt duci faciat ad carcerem. Vide Cardi. in cle. j. de pœnit. & remis. in quæst. vij. vbi refert Lauren. dicentem quòd opinio Innocen. volentis clericum posse extrahi ab ecclesia propter homicidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset procedere vbi monasterium non esset nimis arctum, nec esset carcer perpetuus: ex cuius

cuius opinione videtur dari quædã media via, quòd clericus poſsit extrahi ad pœnas citra detruſionem in arctum monaſterium & carcerem perpetuum ſuſtinendas. Vide tamen Ioan.de Viſchis, in tracta.de immunita.eccle.in ij.col.cum duabus ſequen.vbi refert opin. Abb.de qua ſuprà,& tandem ibi, & in fol. fin.col.j.tenet contra illum,& concludit in prima & ſecunda & tertia cóclußionibus,quas ibi facit, quòd iudex eccleſiaſticus non poteſt extrahere clericum ſubditum, nec illi pœnam corporalem imponere quo ad forum contentioſum,nec poteſt etiam cauſa diſciplinæ arcere illum, nec pœna corporis afflictiua contentiosè punire: licet aliud ſit in foro pœnitentiali quando delictum eſt publicum, dum tamen non extrahat de eccleſia;& iſta videtur verior & cómunior opin. Abb.tandem vbi ſuprà relinquit conſuetudini, quæ in hoc multùm debet attendi ſecundum eum. Quæ quidem iam videtur recepiſſe,vt clerici à ſuis iudicibus extrahantur ab eccleſiis. Quod nempe & ſi nullibi hucuſque legerim, hoc limitandum cenſerem,niſi in caſibus vbi clericus poſt degradationem tradendus eſſet curiæ ſeculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem,aut ſi extrahatur, poſt degradationem & verbalem in ſententia traditionem curiæ ſeculari, ad eccleſiam reducendum eſſe iudicarem æquiſsimum, vbi tandiu ſolùm immunitate gaudebit,quãdiu in eccleſia fuerit moratus,ſicut & aliis contingit facinoroſis laicis.

Incarcerari.

CAPVT CXVI.

Cleric

Lericorum carceratio ficut non pafsim,nec leuiter facienda eft, quia eius præiudicium eft irretractabile, vt notat Bald. in l.j. C.in te.refti.poftu.& refert Feli.in c.Cum fuper.col.pen. de re iudi. fic nec, dum cafus exigit,omittenda, eos namque plus folet punire,quàm cuftodire carcer:in pluribúfque delictis illa eft præcipua ac vtilior pœna,quæ nulla valet appellatione reparari;quamuis fuperiores velint delinquentibus fauere, quæ infuper iudices illam imponentes non auaritiæ nota commaculat,ficuti pœnæ pecuniariæ efficere folent. Curare tamen debent ecclefiaftici iudices,vt facerdotum ac in facris conftitutorum carcer non immundus feu fqualidus fit, néve eos cum fecularibus perfonis fimul detineri cõfentiant.Cùm infuper carcer fit tormentum,vt placuit Bal.in l.j.de cufto.reorum.& in l.prima.de his qui ad liber. perue.non pof. Et etiam compedes fortes, vt dixit Bart.in d.l.j.de cufto.reorum. Aduertere debet iudex ecclefiafticus ne clericos captos (in facris maximè) afflictiuo corporis carcere detineat, quando non talis præcedit informatio, talífve eft qualitas exceffus & perfonæ,vt ad torturam deueniri pofsit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris confiderari poteft. Aut enim ideo iudex incarcerat,quia folùm cuftodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc fufficit quòd conftet faltem præfumptiuè de eo: & in tali cafu præcipuè fidelitas cuftodum, & fecuritas loci procurari debẽt, fine eo quòd capto folatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorum interdicatur:nifi delicti grauitas & qualitas aliud fuadeat. Si verò aliquis primæ tõfuræ clericus

fecul

ſeculares iudices timens(vt quotidie contingit) carceri eccleſiaſtico ſe offert, procuraturus inde ſecularium iudicū inhibitionem, ac ſuorum ſcelerū impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc caueant eccleſiaſtici iudices, ne leuem carcerem & ad libitum petentis aſsignent, ſed intra palatium epiſcopi, & in ſolitum carcerē illum detrudant. Aliter enim quando eccleſias pro carceribus illis aſsignant, plura inde proueniunt incommoda: nā quamdiu ibidem commorantur, eas ludis, blaſphemiis, & obſcœnis actibus polluunt, noctúq; inde exeūtes grauiora ſæpius ſcelera illis à quibus liberari ſatagunt, perpetrant. Multotiéſq; in eccleſiarū ianuis poſiti, vel per cœmeteria deambulantes ſeculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo ſæpius irritati illi eos ab eccleſiis extrahunt, & in contemptum ordinis & cenſurarū, vinculis grauibus ſubiiciunt, ac quandoq; pro cōmiſsis illos laicorum pœna plectuntur. Vt autē hæc omnia & alia quæ referri poſſint incōmoda ceſſent, debent eccleſiaſtici iudices (victis omnibus importunitatibus ac reſpectibus) tales ſic oblatos clericos ſolito carcere mācipare, ac iuxta delicti qualitatē, de quo inculpantur, illis cuſtodiam & vincula adhibere, quàmuis nullus illos accuſet, nulláq; ab eis ſit de delicto informatio recepta. Hoc nanq; & talium clericorū temperabit facinora (quorum pars magna ob nihil aliud quàm ad impunitatem ſcelerū tonſuram recipit) & in ſecularibus iudicibus eccleſię obedientiā nutriet. Vt autē carcerem & cuſtodiā criminis qualitati cōmenſurare valeant, iudicibus omnibus conſulerem, vt ſtatim à iudicibus ſecularibus informationē criminis

quã cõtra ipsos habẽt amicabiliter exigant, quã illi libẽter præstare solẽt, quãdo zelũ iudicis ecclesiastici intelligũt. Aut si illã denegauerint, ipsi ex officio eã pro viribus requirãt: aliter enim si in taliũ detrusione desides extiterint, preter superiora incõmoda, euenit sæpius vt postquàm eos à Iudicũ secularium manibus inhibitione liberarũt, si ipsos iam sui fori pronunciatos punire voluerint, à leui carcere aufugisse, & tanquã securos ab vtriusq; fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis verò fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse cõperiẽt. Aut carcer nõ solùm ad custodiã ordinatur, sed ad afflictionẽ corporis: vt quia iudex intẽdit sola carceris pœna punire delictũ, & tũc dari potest asperior, iuxta excessus mẽsurã, personæq; qualitatẽ. Vtilis nãq; vt premisimus in clericis (quos à mẽbrorum mutilatione sacri canones effecerũt immunes) carceris pœna censetur, & qua afflictione præterita purgãtur vitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria vitari solent. Aut insuper carcer in pœnã criminis per sentẽtiam imponitur, & tũc non modò securus, sed & qui pœnã condignã ingerat applicãdus est: dũ tamẽ in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infrà describẽtur in parte, ac in perpetuũ carcerẽ. Vnũ insuper aduertãt iudices, ꝙ vbi ex cõstitutione aut cõsuetudine pœna carceris est statuta delicto, tũc nõ est aliquis in carcere detinẽdus sine plena probatione delicti: aliàs enim cõtingere posset quòd sola informatione summaria, iam ordinaria pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam capturam procedere, vt satisdatione fugam personæ prouideat.

Tortu

Tortura.

CAPVT CXVII.

PRAEMISSIS prius quæ debeāt torturam præcedere, & quæ ſint eius ſpecies: & præmiſsis aliis quæ in eius materia à doctoribus variis locis ſcribūtur, quia illa examinare ad præſens nec vacat, nec expedit, tranſcribere verò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: ſolùm enim in hoc opuſculo quæ in clericis ſpecialia ſunt, & earū perſonas concernunt referre decreui. In primis notādū eſt quòd clerici etiā presbyteri ſi ſunt ſuſpecti poſſunt ex cauſa torqueri. ita firmat Panor. eſſe communē opinionem doctorū, in regula Cum in contēplatione. de regu. iur. ex cuius verbis videtur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri poſsint, duo debēt concurrere, Primum quòd ſint ſuſpecti, & ſic quòd ſint indicia bene probata, ex quibus reddantur ſuſpecti. Alterum, quòd ſubſit cauſa: quod ego intelligerem, quòd ſit delictū tale propter quod meritò deueniatur ad torturam: & quòd clericus torqueri poſsit propter delictum etiam ſi agatur ciuiliter contra eum, notant Abb. & Philip. Francus in cap. Dilectis. de appellat. per text. in cap. j. de depoſi. In hoc autem ſummè notandum eſt quod voluit Abb. antiquus in d. c. j. videlicet quòd clericus non debet torqueri, niſi ſint indicia, & ſit infamatus: cuius ſententiam dicit eſſe communem Cardi. ibi, vt refert Barba. col. iiij. quā etiam deciſionem doctores plures ſequuntur & celebrant, quos ego in meis regulis & fallentiis collegi, in regula incipien. Confeſſus de crimine, in ij.

fallen. in iij. ſublimitatione. { & vltra illos idem ſequitur Paris in tracta. de ſindicato in impreſsione parua fol. cclxxxvij. in cap. incip. Mandauit rex. } Quamuis à prædicta communi ſententia voluit nouiſsimè recedere Alciatus paucis & leuibus fundamentis, in c. j. de offic. ordi. ſuper gloſ. j. nume. xliij. verſi. Aduerte tamen. Quod in tantum habet locũ, quòd Bonus de Curti. in tract. nobilitatis, fol. xv. col. iiij. in fin. prout ſuprà retuli, dicebat quòd etiã ſi contra clericum ſint mille indicia, niſi ſit infamatus non poteſt torqueri. Quod etiam ſcripſit Thomaſius Grammaticus in voto xj. incipien. Tremẽdi Dei, in num. xv. pro quo allegat Paul. de Eleazar. & Abb. antiquum in d. c. j. & Ioan. Andr. & Panor. in d. regula. Cum in contemplatione. & Ana. in c. j. de cleri. percuſſo. Qua deciſione Abb. antiqui motus Feli. in c. De hoc. de ſimon. in col. j. tenet quòd licet aliàs confeſsio extraiudicialis ſit ſufficiens ad hoc vt poſsit quis poni ad torturam, vt per gloſ. vulgatã in l. Capite quinto. ff. ad l. Iuliam. de adult. tamen fallit hoc in clerico, quod eſt notabile in propoſito: & poſſent decipi in hoc plures eccleſiaſtici iudices, qui moti ex illa concluſione cõmuni torquerent clericum, qui extra iudicium confeſſus eſt crimẽ. Quã concluſionem ego latius poſui in dicta mea regula, & d. iij. ſublimatione: & ſequitur etiã eam Decius in c. At ſi clerici. de iudi. col. xj. in prin. verſ. Quartò limitatur. Ex quibus enim (ſaluo meliori iudicio) crederem non bene conſuluiſſe Zabarellam in conſil. xlv. Caſus talis eſt in fin. dũ dicit quòd ſi clericus legitimè tortus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non reputat abſonum quòd interrogetur

getur de aliis criminibus de quibus nulla contra eũ erant indicia,& sic iudicem ecclesiasticũ ob id non esse reum alicuius pœnæ:nam si clericus non potest torqueri nisi extãtibus indiciis & infamia,quomodo poterit interrogari de delictis de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, licet iam fuerit confessus aliud delictum? præcipuè quia fundamentũ suũ est satis fragile,videlicet quia pręsumitur criminosus etiam in aliis, ex quo vnum est confessus, per regulam, Defleat.de reg.iuris. Vnde iudicem talia facientem & Deum in cœlis, & superiorem suũ in terris offendere credo,& sic ab eo puniri posse propter id: quia si Zabarella intelligit quòd potest interrogari de delictis alterius generis,quàm illud pro quo fuit tortus:hoc videtur planè esse impium,vt cogatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si verò intelligit quòd posit impunè interrogari de delictis eiusdem generis,hoc non potest fieri,vt notat Alber.de Gandi. in tracta.maleficiorum,in rubr.de quæstio.& tormentis,in col.iiij.versic. Sed quid de quæstione. vbi tenet quòd de iuris subtilitate tortus & confessus aliquod furtum de quo erant indicia,nõ potest de aliis furtis interrogari, licet de generali consuetudine Italiæ seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc.de Bruno in tract. de indiciis & tortura,in fol.x.col.iiij. limitãdo quando esset diffamatio generalis contra aliquem quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinẽ quòd de aliis furtis interrogetur, aliàs nõ. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de aliis furtis, quantò magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in

tortura clericorum, videlicet quòd clericus torturæ exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt autores Rosellæ, & Siluestrinæ in verbo degradatio, qui referunt Alexand. in additionibus ad Bart. in l. omnes. C. de decurionibus. lib. x. & Rosella refert Roma. in consil. incip. Manifestum est, & allega text. in l. Et si excepta. C. de malefic. & mathe. ibi præsidio dignitatis exutus. Sed salua eorũ autoritate hoc nõ credo verũ: nã præter id quod Alexã. quem ipsi referũt hoc nõ scripsit, & ꝙ Roma. consi. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericũ nondum conuictũ, sed solùm indiciis & infamia notatum esse degradãdum, antequàm constet de veritate delicti? Item text. in d. l. Et si excepta. nõ obstat, & verba illius suprà relata intelliguntur, id est, non obstante priuilegio dignitatis. & ita intelligit Azo in summa illius tit. & Bald. & Salic. in ead. l. & Bonifacius in tract. maleficiorum, tit. de malefic. & mathe. licet Ange. ibi quem sequitur Ana. in c. j. de sortilegiis, col. iij. dicat per illum text. quòd si constitutus in dignitate est torquẽdus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit in sacerdote, quãdo duci debet ad suppliciũ. Nec suffragari poterit dictæ opinioni text. in l. proditores. ff. de re militari, cuius verba sunt, Proditores vel trãsfugæ plerunq; capite puniũtur, & exauthorati torquentur, nã pro hoste, nõ pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentũ bene procedit, vt per Nicolaum Euerardũ in suis topicis iuris, in fol. xxxiij. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nam verbũ torquẽtur ibi positum nõ debet intelligi de tortura quæ fit ad inuesti-

gandam

gandam veritaté, sed quæ datur in pœnã. Et quàmuis hoc in milite esset expresè dispositũ, nõ deberet applicari ad personas clericorum: quia in hoc nõ esset recipiendũ argumentũ de milite terrestri ad cælestem, cùm talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & contra iuris principia. Et contrariũ senserunt Ange. & Ana. in locis suprà relatis dum æquiparant militẽ & clericũ nõ in tortura, sed quòd miles debet degradari ad torturã, sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper proposito referendum duxi, quod tradunt Ioan. de Ana. in consi. j. in fina. verbis. & ibi sequitur Ludo. Bolog. in addi. ad eundem, quòd si non fuit petitum in prima instãtia quòd clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellationis tãquam omissum, & respõdet ad dictũ Ang. in l. Minime. C. de appella. quòd illud est verum, quãdo non peteretur fieri: sed salua tantorũ patrum autoritate, iudicio meo decepti sunt in intellectu doctrinę Ange. quia ille solùm dicit quòd appellatione pendente nõ debet appellãs sustinere pœnam corporis, vel cruciatũ, quòd apertè intelligendum est respectu iudicis à quo: quia ille siue petatur coram eo, siue non, non potest torquere reum appellantem, quia innouaret, non tamẽ tollit quin iudex appellationis post deuolutã ad ipsum causam posit hoc facere: vnde cùm doctrina Ange. non aduersaretur illis, superuacaneum fuit velle illi satisfacere. Sed nec mirandum est: sunt enim lapsus scribentiũ, quos expedit benignè à lectoribus sufferri: non enim semper vacat singula quæq; scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iudices ecclesiastici, quòd tortura clericorum non debet esse ita

ſæua, ſicut laicorum. ita dicit communiter teneri Abb. in d. regula Cum in contemplatione. vnde ſecundùm eum clerici non debēt ſupponi aculeis, ſeu fidiculis, ſed virgis, ſeu corrigiatis, pro quo allegat bonum text. in c. j. in fin. xxiij. q. v. Nec mirandum enim ꝙ in ipſo proceſſu & tortura clericis ſuſpectis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis non conceditur, cùm etiam poſtquàm ſunt conuicti de crimine tam diſpari pœna plectantur, & ſic mortis pœnam euadāt: præſertim cùm in iure videamus milites ſeculi à tortura immunes effectos: quod etiam de doctoribus & nobilibus in legibus regni noſtri diſponitur. Quid mirum igitur ſi cùm militiæ cingulum, doctoratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur, vt clericorū torturam indicia ac infamia præcedāt? Nota tamen ꝙ clericus nō poteſt torqueri per laicū etiā iuſſu prælati ſui. ita tenēt Anto. & Anch. in c. vt famæ. de ſent. excō. vt refert Abb. ibi, in fin. & ſequitur Dec. in c. Dilectis. de appel. in prin. licet cōtrariū & malè ſecūdùm Abb. vbi ſuprà habeat cōmunis obſeruātia. Hoc etiā concludit idē Abb. in c. Vniuerſitatis. in iij. nota. eo. tit. vbi dicit hoc de iure fieri non poſſe, & quod hoc ideo ſic fit, quia hodie clerici torquētur: vt laici: & talis modus torquēdi nō poſſet fieri per clericos, q̃a ferè nemo in huiuſmodi obtēperaret, nec ſunt edocti in arte iſta torquēdi ſicut & laici. Et vide Barba. in c. decernimus. de iud. col. antep. vbi refert Bal. tenētē ibi ꝙ epiſcopꝰ pōt cōmittere laico vt clericū torq̄re poſsit: ipſe tñ Barba. miratur Bal. iſta ſic intellexiſſe, & allegat Ant. vbi ſuprà tenētē cōtrariū. Vide tñ Fel. in d.

c. Vni

c. Vniuersitati. de sen. ex. vbi dicit ꝙ ista est cõclusio vera & verissima, ꝙ laici torquentes clericũ præcepto episcopi vel vicarij nõ excusantur, imò faciẽtes clericos ꝑ laicos torqueri sunt excõmunicati. & dicit ita tenere Arch. & Io. de fantu. in c. Presbyteri. el j. v. quæst. vj. & addit vlterius quòd si clerici nesciũt torquere, quòd tunc poterit vocari officialis laicus qui ligabit clericũ torquendũ, & postea clerici possunt torquere. Quod nõ videtur satisfacere: quia peritia torturæ ita & magis cõsistit in actibus ipsis torquẽdi, quàm ligãdi. An autẽ clericus posit ad torturã poni ex cõfessione delicti facta per eũ corã iudice laico, Barba. in c. At si clerici. de Iudi. col. xiiij. versi. Capio nunc, motus septem fundamentis concludit quicquid alij dixerint, quòd nullo modo potest torqueri: licet Card. in c. Per inquisitionẽ, de electione, tenuerit quòd sic. Bene tamen fatetur Barba. quòd si clericus confiteatur crimen corã iudice ecclesiastico, aliàs non suo, quòd tũc compellitur vel excusare illã cõfessionẽ, vel perseuerare in ea per tormẽta: & quòd isto modo potest saluari opinio cõtraria. & vide eũdẽ Barba. prius in d. c. At si clerici. in col. iiij. dicẽtem quòd per illum tex. cõfunditur doctrina Bald. in l. vnica. de confessis. in pen. col. dum scripsit quòd ex confessione facta per clericum coram laico non est torquendus clericus per episcopum, dummodo illam cõfessionem reuocet vt erroneã, nam cùm tex. ibi dicat quòd talis confessio non tenet, non est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari non debet. Atque asserit in hoc somniasse tantum doctorẽ. An autem clericus vacillãs in testimonio posit torqueri? Bal. in sua margarita, in verbo clericus, tenet

quòd sic,& refert Inno. in c. Conquestus.de re iudi. hoc tenentem.Sed clarè patet quòd allegat corruptè Inno.quia non est talis tex.in illo tit. Ideo ob solam Bal.authoritatē hoc nō crederem practicādū, cùm, vt suprà scripsimus,clerici nō sunt torquēdi ad eruēdam veritatē delicti etiā extantibus indiciis,nisi adsit infamia,quātò magis non poterit torqueri propter solam vacillationem inferendo testimoniū,cùm sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit conuictus,poterit ob id puniri.Si verò solùm vacillauerit, tūc poterit de vacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiā officiū spectabit quāta sit illi fides adhibēda discernere.Neque suffragatur opinioni Bald. lex Presbyteri.la j.C.de episco. & cler. dum probat quòd presbyteri licet vacillēt in testimonio nō sunt torquendi. Alij verò cleri inferiores sic, secundùm glos.& summarium Salice. ibi. Nam illa l. non potuit hoc disponere circa personas clericorū,quod fatetur glo.in c. Quia iuxta.§.Presbyteri.lo ij. v.q.vj. vbi ad literam est inserta illa l.per Gratianū : & ideò dicit quòd illa l.instruit iudicem ecclesiasticū quid facere debeat.Sed ego credo etiam salua glos. authoritate quòd hodie iudex ecclesiasticus firma manente communi opinione de qua suprà,& cùm contrarium non reperiatur de iure canonico, non poterit sequendo instructionē illius legis clericos inferiores propter vacillationē torquere.& licet d.l.presbyteri.fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc authoritatis accesit. Nec curare debēt iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in d.l.Presbyteri.dum putat ipse quòd clericus etiam si vacillet & dicat se interfuisse facto corā iudice seculari torqueri nō potest per eū,sed per suū iudicē ecclesiasti-

cũ:quia fundamenta quæ allegat nõ probãt neq; suf ficiũt:& sua opinio adhuc habet intolerabilius incõueniẽs,dũ firmat quòd propter vacillationẽ factã corã seculari posſit clericus torqueri per ecclesiasticũ iudicẽ.In torquendis præterea reis,si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet,quantò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? præcipuè quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ nõ perpetrarũt:quia vt dicit Ambrosius in epistolis,Nimia seueritas extorquet plerũq; crudelitate mẽdaciũ,prout etiã apertissimè legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymũ descripto ad Innocentium de muliere sæpius icta.¶ Aduertãt etiã ecclesiastici Iudices,quòd sic delinquẽtes torquere præcipiãt,vt veritatẽ inuestigare satagãt,sine vitæ discrimine,aut mẽbrorũ periculo,taliter vt ipse torquẽdus saluus sit innocentiæ vel supplicio,vt sunt verba tex.in l.quæstionis modum. ff.de quæst.Si verò cõtigerit, quòd tortus maneat debilitat⁹ in mẽbro aliquo,adeò vt quasi inutile reddatur,nõ per hoc existimet se irregularitatẽ incurisse, vt notat Abb.post Gasp.in c.j.nu.ix.q cle.vel vouẽ. Crederẽ tamẽ in hoc dicẽdũ,ꝙ si hoc dãnũ passus est tortus ꝓpter excesſũ torturæ cõmisſũ à Iudice,poterit propter hoc à superiore puniri,& dãnari,vt clerico debilitato resarciat incõmodũ.Ad quod moueor ex no.ꝑ Hip.in d.l.quæstiõis modũ.col.pe.nu. 72.cũ seq.vbi tenet,ꝙ excedẽs modũ cõsuetũ, & q debet adhiberi, secũdũ qualitatẽ ꝑsonæ tortę tenetur in Syndicatu,vbi etiã distinguit inter excesſũ factũ in tortura dolo,culpa,vel casu,quẽ videre poteris post Salic.in l.Gracchus.C.de adul.& Ana.in c.j. col.iiij.& v.de cler.percusſ.quos ipse cũ aliis refert.

Iuramento præmissis interrogari.

CAPVT CXVIII.

ETSI ad partium petitionem à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non posſit nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc cōceditur à doctoribus ea potiſsimùm ratione. Nam cùm liceat eccleſiaſtico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de veritate delicti iurare teneatur: ſic ei licet illum ſub iuramento interrogare, vt placuit Panor. in cap. Cum ſuper. quaſi ad fin. de confeſ. In quo tamen ego aduertendum crederem quòd cùm ex dicta ratione purgationis id permiſſum videatur, inferri poſſunt duæ notandæ concluſiones in materia. Prima eſt quòd cùm purgatio non ſit indicenda, niſi prius præſtita cópia infamato de infamia, vt circa illam ſe defendat, & an à maliuolis ſeu inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à clerico poterit iuramentum exigere ſtatim poſt capturam, antequàm illi præſtet copiam inquiſitionis contra eum formatæ: ex quo videtur quòd practica huius Regni ſumpta ex l. iiij. parti. vij. tit. xxix. in qua diſponitur quòd reus ſub iuramento interrogetur ſtatim poſt capturam, non habebit locum in clericis. Quinimò opinor quòd in laicis captis non liceat id indiſtinctè fieri, ſalua iudicis conſcientia: niſi iudex habeat contra reum ſemiplenam probationem de delicto, aut expreſſa indicia, aut infamiam. Cùm ex mente ſancti Thomæ in ij. ij. quæſtio. lxix. arti. ij. Prædictis caſibus ſolùm liceat iudici interrogare delinquentem, & delinquens teneat

neatur veritatẽ dicere. Et vide ibi Caieta. qui declarando illam doctrinam sancti Thomæ addit vnum notabile (iudicio meo) videlicet quòd in casu quo præcedũt indicia, debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo cõstitutum quòd tenetur obedire iudici præcipienti, & extorquenti veritatem, ac etiam vt posłit se purgare, & contra illa opponere. ex quo videtur quòd sicut ante torturam debet dari copia indiciorum, sic ante interrogationem, vt Iudex iustè interroget, & reus teneatur fateri veritatẽ. Vndę quando aliquid ex prædictis tribus capturam non præcesłit, tũc videtur quòd iudex conscientia recta nõ poterit vti practica d.l. partite. Cùm enim captus qui delictum commisit nõ tenetur se prodere, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur quòd aliter nõ bene interrogat iudex eum, cùm cogat captũ reuelare seipsum in casu vbi non tenetur, & peccaret seipsum diffamãdo, sicut aliũ quemcũq; Et præter id quod est iustum rationíque consonum, hoc est iusta mentem illius legis Regni si bene conderatur, hoc enim vt fiat, dicta lex pręcipit in hominibus malæ famæ à quibus statim post capturam vult iuramentum exigi. Errãt ergo apertisłimè temerarij quidam iudices (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturã nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de veritate delicti iuramentum exigunt, cùm sæpius leuia quædam indicia causam præstiterint capturę. Satis est enim Christiano Iudici si more Christiano iustitiam exerceat. Secunda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia non sufficiunt ad indicendam clericis purgationem, eodem modo nec

suffi

ſufficiet ad hoc vt iudex poſsit ab eis iuramentum exigere ſuper delicto.

Confeßionibus proprijs.

CAPVT CXIX.

N confeſsionibus clericorum illa meritò obſeruari debent, quæ in aliis reis à iure diſpoſita ac à doctoribus interpretata leguntur, cùm in hoc nõ debeant eſſe deterioris conditionis quàm laici. Ex quo debent aduertere iudices, an tales confeſsiones clericorum fuerint extraiudiciales, vel corã non ſuo iudice, aut veriſimilia in ſe continentes, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris autoritate non interueniente, ſi clerici minores ſint viginti quinque annorum, aut in tortura non ſeruata forma quam in talibus cõfeſsionibus iura exigunt: & ſi quid tale in illis repererint, obſeruẽt illa quæ iura in hoc tradunt, & Doctores ſcribunt: quæ quidem tranſcribere nolo. Vnum tamen fortaſſe attentari poſsit in iſta materia, quòd cùm clericis pro criminibus non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus veniunt puniendi citra traditionem curiæ ſeculari præiudicaret illis confeſsio facta delicti, ſine eo quòd iudici neceſſariò cõſtet delictum fuiſſe in veritate perpetratum. Nam quòd hoc in ſeculari iudicio requiratur, ex eo introductum eſt: quia cùm nemo ſit dominus membrorum ſuorum, non poteſt aliquis in periculum vitæ ſuæ aut membrorum quicquam fateri commiſiſſe, niſi in veritate conſtet delictum fuiſſe perpetratum.

tum. Attamen quòd sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus ac beneficiis suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum, cùm possit ex conuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat tex. in c. quotiens. j. quæstio. vij. Et de beneficiis probatur in c. Cũ dilecto, & cum glos. in verbo obligauit. de electione. & in c. fi. de crimi. fal. vbi hoc not. Abb. in iij. nota. Quamuis omnibus iudicibus consulo, vt si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delicto à clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, videlicet quòd sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hosti. in c. ij. de confes. sic intelligendo text. ibi, quod refert ibi Card. licet quò ad illius text. literam & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit verum quòd quando agitur per viam inquisitionis non possit imponi pena ordinaria delicti, vt in c. Inquisitionis. de accusat. fallit hoc si de crimine constat per confessionem. ita limitat Inno. in c. Qualiter. el ij. de accusat. & sequuntur ibi scribentes, vt refert ibi Feli. in §. licet autem. in princip. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpo. in c. de accus. ij. quæst. viij. col. xxxviij. probat tex. quem ibi cõmendat Abb. in c. fi. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola confessio criminis facta in causa ciuiliter acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad cõdemnationem: sed potest compelli reus vt perseueret in ea. ita concludit Abb. in c. Qualiter. el ij. fina. verbis. de accus. sic intelligens Inno. in c. Per inquisitionem. de elect.

Testibus conuictos.

CAPVT CXX.

LICET circa numerum & integritatem testium nihil sit in causis criminalibus clericorum specialius requisitum, quàm in aliis, quia tamen laici clericis oppidò sunt infesti, prouisum est quòd laici in causa criminali non possunt esse testes contra eos, vt in c. De cætero. de testibus. Quod procedit etiam contra clericum in minoribus, vt tenet Domi. in c. Sicut sacerdotes. ij. q. vij. refert Feli. in d. c. De cætero. in prin. ❡ Quod tamen limita nisi delictum, de quo clericus accusatur, esset commissum in loco, in quo non essent Clerici secundùm Abb. ibi, motum his de quibus per eum. Feli. tamē ibi credit, quòd difficile ista limitatio obtineret, quia non valet simpliciter consequentia, Veritas haberi non potest, ergo testis inhabilis efficitur habilis: quia illud solum est in his, quæ de sui natura ab aliis sciri nequeunt, vt not. Inn. & Anto. in c. tertio loco. de proba. Vbi etiā dicit, quòd lex Canonica in criminali adeò resistit, ne laici testificentur contra clericos, quòd non videtur iste casus posse de nouo induci ex sola autoritate Abb. Et respōdet ad fundamēta eius. Vide tamen Ias. in l. fi. in fi. C. de his qui. vt indig. vbi sequitur limitationem Abb. Dicendo, quòd quando essemus in vna villa in qua non reperiretur nisi vnus clericus tunc quia nec habitu nec actu delictum posset probari per alios clericos, laici sunt idonei testes in subsidium. Posset tamen considerari pro Felin. contra Abb. & Ias. quòd iste casus non est ex illis, in quibus

habit

habitu non possunt tales testes haberi: quia hoc videtur procedere, quando ex qualitate delicti, hoc est, vt in coniuratione vel aliis: quia doctores in hac materia loquentes, non ponunt exemplum nisi in coniuratione & similibus delictis, quæ ex communi sua natura solent clanculum perpetrari, non verò in his in quibus ex natura loci in quo committitur delictum, non possunt alij testes inueniri. Alioquin in omnibus delictis commissis in desertis admitterentur testes inhabiles: quia ex natura loci nō solent ibi homines nisi casualiter adesse. Sed quia, si opinio Abb. non seruaretur, esset dare ansam presbyteris, qui soli habitant in oppidis rusticanis, vt securè & impunè plura committerent delicta, etiam præsentibus laicis, ideo crederem quòd eius opinio seruari posset, habita prudenti consideratione per iudicem qualitatis personæ clerici delinquentis, & testium, & delicti perpetrati. Et an ille clericus, alias sit inuisus aut gratus oppidanis illius loci. Et prædictam sententiam Abb. simpliciter referendo sequitur Hippolyt. in l. diuus. col. ij. ad fin. num. ix. ff. de quæst. vbi multa ponit in proposito, scilicet quòd vt veritas inueniatur quando ipsa aliter haberi non potest, conceditur illud, quod aliter non concederetur, & propter hoc receditur à regulis iuris communis.} Quod etiam fallit in crimine notorio, probat text. quem dicit ad hoc Abb. optimum. in cap. pen. de purg. canon. Item etiam fallit in criminibus exceptis, scilicet simoniæ, hæresis, & læsæ maiestatis. ita notat glos. in c. Cum P. de accusat. in verbo laicus. Item mutilatis membris, vel corpore viciati non possunt testificari contra clericum in causa cri

minali,notat Abb.antiquus in c. j. de except. refert Bald.in ſua Margarita,in verbo mutilati, dicit perpetuò menti tenēdum.Hippoly.in ſua pract. criminali,in §.Nunc videndum. in col.pen. num.lij. Aduerte tamen in iſta materia ꝙ cōuicto clerico de crimine cùm ageretur ciuiliter,lata ſentētia poteſt ſuus ſuperior priuare illū beneficiis, vigore illius ſententiæ, formata de nouo inquiſitione, & aſſumpta illa ſentētia, tanquā inducente notoriū.ita voluit Inno. in c.Qualiter. el ij. de accuſat. vt refert Abb.in fin. qui dicit eum hac ſua ſententia tranſire docto.communiter, qui tamen dicit aduertendū: quia hoc dictum eſt periculoſum,& refert Innoc.ſenſiſſe oppoſitum in c.Per inquiſitionem.de elect. Fama verò an probetur per laicos cōtra clericos, vide per Ant. in c.In literis.col.vlt.de teſt. Et pro intellectu materiæ huius cap.& præcedentis, nota quòd licet cōuictus & confeſſus parificentur,vt notatur in c.At ſi clerici.de iudi. in princ. hoc intelligendum eſt quantum ad hoc vt perueniatur ad ſententiam,non quo ad omnia.ita tradidit Card.ibi.& de differentia conſtat ex his quæ notātur in c.ij.de confeſ.& in c.j.de teſt. loquendo in teſte qui conuincitur de crimine tangente cauſam,aut qui illud confitetur.Nunquid autem clericus poſsit conuinci de delicto duobus teſtibus tantùm?ſi credimus Paul.de Caſt.in l.Iudices. C.de Iudic. in fin. verbis videtur dicendū quòd nō: ſcripſit enim ibi, quòd in criminali non videntur ſufficere duo teſtes ſine aliis præſumptionibus. Sed contrarium credo verius ſequendo Card. in Cle. j. §. Verum. in j. quæſt.de hæret. vbi concludit quòd etiam in cauſa hæreſis ſufficiunt duo teſtes propter
ius

ius generaliter disponens, quòd in ore duorum &c. Cuius opinionem dicit veram repertorium inquisitorum, in verbo testes, in §. Per quos testes. vbi allegat pro ea glos. not. in c. Præsul. ij. quæst. iiij. quæ tenet quòd contra Papam sufficiunt duo testes: de qua etiam glos. meminit Felin. in cap. Quotiens. de testib. in j. col.

Ab ingressu Ecclesiæ interdici.

CAP. CXXI.

POENA ista minor est pœna suspensionis ab officio, quippe cùm solùm in ecclesia prohibeat eum qui patitur illum in officio suo agere. Et is cui sic est Ecclesiæ interdictus ingressus, cùm sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur, si cótra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius: vt sunt verba text. in c. Is cui. de sent. excom. lib. vj. Quod procedit intantum, quòd etiam si celebret in ecclesia non consecrata quæ propriè dicitur basilica, est irregularis, vt notat Domi. ibi referendo Calder. { & idẽ tenet Syluest. in verbo interdictũ. lo vj. §. v. in sua summa. } Si autem celebrat nõ in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ita quòd non sit ecclesia, tunc nõ est irregularis, vt not. Domi. ibi referẽdo eundẽ Calde. { interdictus tamen ab ingressu ecclesiæ vnius poterit in alia celebrare, vt tenet glo. in c. Is cui, verbo, in ea. de sent. excõ. lib. vj. & suspẽsus ab ingressu ecclesiæ si celebrat extra ecclesiã non est irregularis. notabile est dictũ Inno. in c. Sacro. de sent. excõ. super glos. verbo Mensem. quẽ sequũtur plures doctores,

quomodo ibi refert Felin.col.ij.num.vij.} Itē nota quòd si is cui est interdictus ingressus ecclesiæ administrat sacerdoti in missa intra ecclesiam,puta,vt diaconus offerēdo calicem in altari, vel vt subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundùm Domi. ibi. Quæ omnia etiam ibi refert & sequitur Philip. licet breuioribus verbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiæ intrare illā audiendi diuina officia, vel orādi, seu transeundi gratia: vide per eos ibidem, quorum dicta referre non curo. Statuit præterea text.in d.c. Is cui. quòd si talis clericus dicto interdicto durante decedat,nō debet in ecclesia vel cœmeterio ecclesiastico sepeliri, nisi pœnituerit. Ex quo mihi visum est semper ꝙ in hoc vltimo text.loquitur,quando clerico imposita est talis pœna propter cōtumaciam,vel quandiu satisfactionem quam præstare potest impendit, quando verò in pœnam criminis, cùm iam pœna morte finita sit, crederem tunc eum sepulturæ tradendum Ecclesiasticæ.

Suspendi.

CAPVT CXXII.

VSPENSIO est vna de ecclesiasticis cēsuris, vt probatur in c.Querēti.de verb. signi. per quam interdicitur officiū, vel exercitium cōpetens alicui personæ ecclesiasticæ: quæ interdictio aliquādo à iure, aliquādo à iudice fit: de qua vltima suspensione (hominis videlicet) nobis ad præsens est sermo. In qua quidē inferēda iudex aduertere debet, ꝙ si imponit eam in pœnam

pœnam delicti, monitio nõ est necessaria, licet aliâs quando fertur pro contumacia, nõ debeat ferri sine monitione, sicut neq; excommunicatio secundùm Abb. in c. Reprehensibilis. de appella. post Innoc. in c. j. de excess. præ lat. Et idem notat Card. in Clem. fin. de pœnis. vers. Quod si. { & idem tenet Syluestr. in summa, in verbo suspensio. §. iiij. } Et ꝙ propter delictum possit inferri suspensio, probant iura in c. Tã literis. de testibus. & in c. In loco. v. q. iiij. secundùm Abb. vbi suprà. & vide aliam notabilẽ differentiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimẽ, aut propter contumaciã: nam primo casu prouidẽdum est suspenso à beneficio, ne cogatur mendicare. Secũdo verò non, cùm ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in c. Pastoralis. in §. Verum. col. penult. de appel. sic intelligendo glos. in c. Cum Vintoniensis. de elect. Debet præterea iudex aduertere ꝙ aliquando oportebit suspendere delinquentẽ ab omni ordine, vel ab vno tantùm, aliquãdo etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tãtùm, consyderata delicti qualitate & ordinis in quo excessit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine Subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus, secus autem ecõtrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum. An autẽ suspensus ab officio intelligatur suspensus à beneficio, vide glo. nota. in d. Clem. fin. de pœnis. in verbo, Suspensi. & ibi Cardin. eundem in Clem. j. de priuileg. in vers. Cæterùm. in vij. quæst. cum duabus sequent. Imol. in c. Cum dilectus. de consuet. viij. col. aliqua notãda per Præposi:

in c.Presbyterũ.xxviij.distin.in ij.& iij.col. Et vide bonã distinctionẽ per Sylueſt. in verbo Suſpẽſio. in §.v.verſi. Si quis eſt ſuſpẽſus,quã trãſcribere nolo. In hac inſuper materia ſemper cõſulo iudicibus, vt in ſententia vel præcepto ſuſpẽſionis apertè declarent à quibus ordinibus vel actibus, vel beneficiis intendãt ſuſpendere clericũ:quia cùm cõſtat de voluntate iudicis,illa ſeruãda eſt. Vnde cõcludit Abb. poſt Anto.in d.c.Paſtoralis.§.Verum.col.fin.de appel. quòd ſi Iudex quando ſuſpendit aliquẽ à beneficio,intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia:tunc ſententia porrigit effectũ ſuum extra territoriũ iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicẽ territorij. Si verò ſimpliciter intendebat ſuſpẽdere à beneficiis quæ habebat in ſuo territorio, tũc procedit glo.in d.§.Verum.quia taliter ſuſpẽſus poteſt alibi habere beneficiũ. Effectus autẽ ſuſpenſionis factæ à iudice eſt, ꝙ celebrans durante illa in ordine à quo fuit ſuſpẽſus eſt irregularis.{ vt not.Ioan.And. & docto.in cap.Si celebrat.de cleri.excõ. miniſt. & Domi.& Philip.in c.j.§.fin.in fin.de re iudi.lib.vj. } Ideo monendi ſunt clerici dum ſuſpendũtur, ne celebrare audeant ſuſpenſione durante. Tãta eſt enim pluriũ imperitia, vt credãt ſolum iudicis præceptũ violare ſi celebrent, non verò pœnam irregularitatis incurrere. Suſpenſio præterea aut eſt temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur vltra tẽpus præfinitũ, & eo lapſo tollitur ſine alia abſolutione. Perpetua verò æquiparatur depoſitioni, vt notatur in c.Si quis. lxxxiij.diſtin. vbi Domi. quem ad hoc refert Decius in c.Apoſtolicæ.col.pen.verſ. ſecundo.Abb.de exceptio.& vide Imol.in c.Cũ dilectus.

de consue. viij. col. qui referendo Gasparem Calde. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet vim priuationis, & tūc taliter suspēsus censetur priuatus beneficio secūdùm eū. Ex quo videtur dicēdū quòd per talē suspēsionē ab officio, videatur beneficiū vacare, vt possit fieri prouisio de eodē. Et sic suspensio perpetua nō debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in c. Tuæ. de pœnis. Quę autē crimina sint suspēsione digna, licet Ant. in c. At si clerici. de iudi. visus fuerit dare regulā: Abb. tamē ibi, in col. xj. dicit ꝙ nō potest dari certa regula: sed iudex informabit motū animi sui ex casibus à iure expressis, vt in illis & similibus imponat pœnam suspēsionis, & sic secūdùm eū cōmittitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur And. Sicu. col. xxviij. in fin. de suspēsione verò iuris nihil referre libet, sufficiat videre Syluest. in d. verbo Suspēsio. in §. vj. vbi colligit xl. casus in quibus quis incurrit suspēsionē à iure. Vnū insuper nota in hac materia, ꝙ si Iudex suspēdat illū qui est suspēsus à iure, nō præsumitur in dubio suspensus ab homine, quia præsumitur ꝙ Iudex voluit in dubio exequi pœnā iuris, non verò nouā suspēsionē infligere, vt notat Didacus de Villadiego in tract. de irregularitate, in c. De suspensione, in col. j. referēdo Abb. in c. Tuarum. de priuileg.

Beneficijs priuari.

CAPVT CXXIII.

VM enim beneficia ecclesiastica stipēdia sint ministrorum ecclesiæ, & hos deceat honestos ac mūdos esse, meritò quidem canonica iura sanxerunt facinorosos ac

improbos clericos beneficiis priuãdos fore, vt probis viris concedantur, qui qua decet vitæ puritate ministrent. Vnum tamen aduertere debent iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue. text. est in c. Inuentũ. xvj. quæstio. vij. quem dicit notabilẽ Abb. in c. Tuæ. de pœnis. { & esse bonũ text. in c. j. num. ij. de Iudi. } Pœna insuper priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimatur à iure, per glo. quam ibi reputat singula. Abb. in c. fin. de iure patro. & in c. Cum vos. de offic. ordin. Et in §. Cum igitur, in auctẽ. de nõ eligen. secun. nuben. vbi est text. singul. secundùm Bal. in auct. ex testamento. C. de collatio. & ita tenet Barba. per prædicta. in c. Nouit. de iudi. in col. xlv. vers. Tu pondera. Et vide etiam Domin. in c. Quo iure. viij. dist. col. vlt. vbi dicit quòd nullũ crimẽ inducit priuationem ipso iure, nisi sit iure cautũ. Quod refert Felin. in c. Querelã. de iureiur. in col. ij. { & in c. ex parte Io j. col. j. de rescript. } vbi etiam plura allegat in proposito præcedentis cõclusionis. Plura etiã cumulauit Tiraquellus in repet. l. Si vnquam. C. de reuocandis donationibus. in glos. in verbo reuertatur, in numero ccvj. & in duob. sequent. Item nota quòd per sententiã latam super crimine non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Innoc. in c. Qualiter & quando. el ij. in glos. super verbo diminutionem. de accusat. vt refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisgneto, in tit. de senten. & re iud. in decis. fin. in fina. verbis. facit etiam quod Bald. in l. Cum fratrem. C. de his quib. vt indignis, voluit sentire, quòd si fuit sententia lata super homicidio, & de beneficio nihil fuit dictum,

quòd

quòd nō poſsit impetrari tāquàm vacās, quē ad hoc refert Ioan. de Ana. in c. fi. col. j. de homic. Vide tamē Abb. in c. Inter dilectos. de exceſ. præla. prope fi. vbi ex verbis Innoc. ibi notat. quòd condēnatus de aliquo delicto per ſententiam cenſetur priuatus ipſo facto beneficio ſuo, intelligēdo ſecundū eū quādo cri mē erat tale quòd inducebat priuationē beneficij, vel quando irrogabat infamiam ipſo facto: nam ſufficit quòd condēnetur, licet pœna non exprimatur in ſen tentia, quia illa intelligitur poſita autoritate iuris. pro quo allegat l. j. ad Turpilia. & alia iura. facit ad hoc quòd vbicūq; quis incurrit ipſo facto pœnā pri uationis beneficij, poteſt abſq; alia ſentētia beneficiū cōferri alteri. probat text. in c. j. & notat ibi Domi. ex eo. in col. iiij. in §. Sacri. de homi. in vj. qui generalius ibi tenet in col. vj. verſ. quæro quare. quòd omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipſo iure, vel ipſo facto aliquem puniri confiſcatione bonorum, vel alia pœna quacunq;, debēt intelligi, vt ſufficiat declarare vel pronunciare illum talis criminis eſſe culpabilem: & locus erit dictis pœnis iuris, etiam ſi in ſententia non exprimantur. { idē tenet Abb. in c. peruenit. el j. de appella, quē refert & ſequitur Felin. vbi alia dicit in propoſito. in c. j. col. xij. num. vj. De conſt. Et illud dictū Domi. Comēdat idē Feli. in c. ij. col. j. nu. ij. de ſpōſa. } Et aduerte quòd iudex delicti non ſolùm poteſt pronunciare ſuper delicto, ſed poteſt priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Cardin. in clemen. Paſtoralis. verſic. Deniq; in ij. quæſt. in fin. de re iudic. Si tamen clericus in terra eccleſiæ ſuæ inculta, induſtria ſua & laboribus ſiue expenſis plantauit vineam, ſeu reduxit

ad culturam causa suæ sustentationis, licet priuetur postmodùm beneficio propter delictum, relinquitur sibi illa terra vsque ad vitam suam, notat Abb. post Inno. in c. fin. de pecu. cleric. & ibi Barba. col. iij. An autem clericus qui priuatur beneficio teneatur ad restitutionem fructuũ, vide Paul. de Castro in l. j. C. de his qui. vt indig. vbi per text. ibi referendo Guillel. de Cuno dicit quòd si clericus committit delictum, propter quod poßit priuari beneficio, licet habeat ius in re, quousque sit priuatus, postquam tamen est priuandus tenetur restituere fructus quos percepit à die commißi delicti, vel percipere potuit, siue extent, siue sint consumpti, & siue sit effectus locupletior, siue non. Sed Guillelm. ibi non loquitur in clerico, sed in vasallo committente felloniam. Et hanc opinionem Pauli sequuntur Salice. Alexand. & Ias. ibi, quam etiã conclusionẽ inter sua singularia annumerauit Hippo. singul. D xxv. Clericus qui commisit, pro ea tamẽ nihil aliud, allegat nisi aliquos ex dictis doctoribus in d. l. j. Idem etiam tenent Baldus, Angel. & idem Paul. in l. prædonis. ff. de petit. hæred. & Roma. in l. Diuortio. ff. solut. matrimo. Henric. in c. Cum nostris. de concef. præb. Et prædictam sententiam Angeli in dicta l. prædonis. celebrat pro notabili Hippolyt. in singula. cclxviij. Verus possessor, nihil aliud nisi Angelum referendo. Et hanc etiam conclusionem videtur sequi Decius consil. cxviij. Viso instrumento. col. j. referendo doctor. in dicta l. j. & Angel. in d. l. prædonis. Contrariam tamen sententiam tenet Cardin. in cle. Constitutionem. §. Cæterum. in fin. de elect. Philip. Corneus in d. l. j. C. de his qui. vt indignis. j. col. &

Felin.

Felin. in cap. De quarta. in col. x. de præscript. vbi per septem fundamenta hoc putat esse verius, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Nouissimè autem vide egregium doctorem nostrũ Hispanũ Anto. de Burgos, in c. Ad nostram. de emp. & vendit. in col. xj. versicu. Venio modò. vbi dicit quòd licet aliâs solebat comprobare illam sententiam Feli. tamen quòd tunc diligentius considerando tenet contra eum, & sustinet opinionem contrariam, & satisfacit ad fundamenta Feli. & dicit quòd nullo modo concludunt eius dicta, nisi dum allegat quandam decisionem Rotæ, cui ipse respondet paruipendendo eam. Et quia videtur esse communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in dicta l.j. ideo illam tenendam censeo: quàmuis in clerico qui post commissum delictum propter quod priuatur, semper perseuerauit seruiendo in ecclesia vbi beneficium habebat, crederem ipse benigniorem & æquiorem opinionem Felin. & aliorum, quòd tunc solùm talis damnaretur ad restitutionem fructuum à die propositæ contra eum accusationis, vel formatæ inquisitionis, nisi quando delictum induceret priuationem ipso iure, vt in crimine hæresis & simoniæ, vt suprà dictum est suo loco, & in aliis quinque casibus, videlicet in cap. Felicis. de pœn. lib. vj. & in clement. Multorum. de pœn. & in cap. Eum qui. de præben. lib. vj. & in c. j. de homi. lib. vj. & in c. Ad falsariorũ. de cri. fal. quia tũc clericus indistinctè posset condemnari ad restitutionem fructuum à die cõmissi delicti: & isto modo potest intelligi doctrina Bald. in titul. de pace iura. firman. in vsi. feu. in §. Iniuria. versi. Quæro an committat furtum.

tum.dum tenet quòd recipiens fructus beneficij qui priuatus est iure,committit furtum.Crederem præterea in hoc proposito posse dici(saluo meliori iudicio)quòd quando clericus propter crimen damnatur ad restitutionem fructuũ quòd dãnabitur solùm ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorũ, non autem eorum qui percipi potuerunt: satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quàmuis illos consumpserit,sine eo quòd tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquẽ illo beneficio,& essent restituẽdi fructus spoliato insimul cũ beneficio. Itẽ nota in materia huius cap. quòd inferior à papa vt legatus vel episcopus potest cũ causa inhabilitare aliquẽ ad beneficia,etiam in perpetuũ per statutũ vel sentẽtiã, vt not.glos.quam ad hoc ibi dicit singularem Ioan. de Imo.in Clemen.ij.de vi.& hone.cle.in verbo inhabilis.qui etiã refert Anto. dicẽtem quòd tũc ipse inferior posset cũ tali irregularitate ad beneficia dispensare.Vide tamẽ Feli.in c.Postulasti. col.ij. vers. Et adde.de fo.compe.vbi intelligit prædictam glos. tali modo quòd legatus vel episcopus non potest inhabilitare ita vt operetur alibi:ex quo videtur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciã legati vel diœcesim episcopi: quod subintelligit idẽ Feli.vbi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria vltra ius,secus si iuris authoritate, quod non habet in se dubium:quia tunc non est legatus vel episcopus qui inhabilitat,sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris, & tunc sicut ius ligat vbique, ita declaratio nocebit vbique.

Bon

Bonorum publicatione puniri.

CAPVT CXXIIII.

RAEMISSO prius quòd bonorum publicatio est duplex, vt placet Oldra.in consi.xvij.incip. Thema tale est, quidã clericus, sub titu. de fo.compe.in col.iij. nam quędam est extraordinaria, id est, in casu nõ expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista cõceditur illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex C.ne sine iussu princi. liceat confisc. l.j. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permisso, vel ex regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merum imperium ratione territorij, & nõ per alium: quia confiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdictio territorio adhæret. vt C.Vbi & apud quem.l.fi. Pœna publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsan conditores canonum cupientes magis emendare clericorũ personas, quàm in eorũ bona sæuire, habebãt præ oculis verba illa Iustiniani quæ ad Tribonianum scripsit in Auct. de mandatis principũ, dicens: Oportet autẽ te in hoc omnẽ ponere prouidentiã cũ aliquis dignus apparuerit pœna, illum quidẽ punire, at res eius nõ cõtingere, sed sinere eas generi & legi, secundùm illũ ordinẽ. Nõ enim res sunt quæ delinquunt, sed qui res possident. Posset prætereà alia ratio ad hoc assignari: quia cùm considerarent antiqui illi patres bona clericorum intuitu ecclesiæ acquisitorum ad easdem ecclesias pertinere, adeò quòd de illis testari non licebat clericis, superfluum existimabãt

bona

bona clericorum propter scelera proscribere, cum essent applicanda ecclesiis ad quas iam prædicta ratione pertinebant. Nunc autem postquam inualuit consuetudo testandi, creuitque clericorum insolentia simul cum diuitiis & copia bonorum, adeò vt non satis videatur solis canonicis pœnis corrigere eos, meritò possit in dubium referri, an Iudices ecclesiastici imitando leges ciuiles possint clericos punire pœna amissionis bonorum pro delicto, pro quo laicus esset puniēdus eadē. Et in hoc Anto. in c. Quia diuersitatem. de cōcess. præbend. ex glos. notat quòd vbicunq; ex aliquo delicto laici veniūt confiscanda bona ipsius, videtur quòd ex delicto clerici tunc fiet confiscatio cameræ diœcesani, non autem ad cameram fiscalem laicorū, quē refert Imo. ibi, in col. iiij. dicens quòd in hoc videtur cōsiderādū an ius ciuile astringat clericū, vel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de cōst. & in c. quod clericis. de fo. cōpe. quē Feli. refert in c. Irrefragabili. §. Cęterùm. de offi. ordin. Quod si solū considerandū est, videretur dicēdū aliquibus quòd cū leges priuātes aliquos hære ditate sibi delata cōprehendāt clericos in aliquibus casibus: vt suprà probauimus in verbo, Instituti hæredes. Sic etiam leges priuātes delinquētes suis bonis cōprehēdāt eosdē: cùm nō videatur ratio diuersa in vtroq; casu. Sed in hac quæstione ego aliter dicēdū crederem, imò quòd leges inferentes pœnam publicationis bonorum clericos non comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, vel non adimplentē voluntatem

defun

defuncti, vel nō petentem tutorē pupillo hæreditate vel succesſione comprehēdit clericos: ergo eodem modo ligabit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo caſu leges illæ ſicuti clericis detulerunt hæreditatē aliorū, ita potuerūt imponere eis cōditiones & ſolennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non ſeruatis hæreditatibus à legibus ſibi delatis priuarētur. In noſtro verò caſu cùm leges diſponāt, puniendo, & earū cenſura non comprehendat niſi ſibi ſubditos, meritò videtur quòd clericorum bona non ſint comprehenſa, ſicuti ſunt exemptæ dominorum perſonæ. Et quàmuis articulus iſte egere videatur declaratione Pōtificia, poſſet tamen dici (ſaluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus eccleſiaſticis ad imitationē legū punire clericos publicatione bonorū in caſibus in quibus laici puniēdi eſſent: quia ſicut leges nō dedignātur ſacros canones imitari, ita & ſacrorū ſtatuta canonū principū cōſtitutionibus adiuuantur, vt ſunt verba tex. in c. j. de no. ope. nunc. Vbi etiam gl. dicit quòd legibus vtendū eſt in cauſis eccleſiaſticis, niſi canonibus cōtradicant: & licet nō inueniamus in iure deciſum quòd clerici puniantur pœna amiſsionis bonorū in eiſdē caſibus in quibus & laici, ſufficere poſſet quòd canones hoc nō reprobāt neq; fieri prohibēt: & ſicut quotidie in curiis eccleſiaſticis bona eccleſiarū & patrimonialia clericorū quātūcunq; ſint virtutibus præditi ſubſunt cenſuris legum, & virtute earū in defectum canonum auferuntur ab vno, & adiudicātur alteri etiam laico: quid mirum erit ſi ſic bona clericorum flagitia committentium, imitatione legū ſeruata ab ipſis auferantur, & eccleſiis ſeu aliis piis

piis operibus applicētur. Quādo verò alicui iudici longiori examinatione præmiſſa, & vrgentioribus fundamentis perſuaſo, viſum fuerit in aliquo caſu hanc eſſe ſequēdam opinionem, ſi clericus dānatus filios legitimos habuerit, vt in eorū præiudiciū eā nō ſeruet cōſulo, vt quid enim eccleſia ditāda eſt, vel alij vſus pij quærendi ſunt, eſurientibus filiis etiā parentis iniqui, quando nō diſpoſitione canonica, ſed imitatione legali, paterna bona publicāda vidētur? Poſſet etiā ſecūdò quæri in hoc propoſito, an in caſibus in quibus bona clericorū confiſcanda ſunt, veniāt omnia pariformiter, & ſine aliqua diſtinctione publicāda? In quo videtur dicēdū quòd bona clericorū ſiue ſint mobilia vel immobilia publicari poſſunt, quia in hoc nullū ſolet adhiberi diſcrimen, vt per Hieronymum Pauli, in libro prouinciali omniū eccleſiarum, fol. xliiij. verſ. quid ſi presbyter. Si verò clericus damnatus haberet vſumfructum alicuius rei, tunc ius talis vſusfructus non confiſcatur etiam naturaliter viuente vſufructuario, ex ſententia Bal. Et Salic. in l. j. C. de bo. libert. quos refert Alex. in j. vol. conſ. xxiij. in ci. prima cōſideratione. Bona præterea & iura quæ nō tranſeunt in extraneum hæredē non poterunt publicari confiſcatis bonis clerici dānati: quia fiſcus habetur loco extranei ſucceſſoris, vt probatur in l. Iura libertorum. & ibi notat Bar. ff. de iure patro. & notat etiam Bal. in d. l. j. & Alex. in l. In inſulam. ff. ſol. matrim. in princip. & in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. in col. xj. ff. de damno infecto. ex quo venit quòd ſi clericus dānatus haberet emphyteoſim eccleſiaſticam, vel feudū eccleſiæ, tunc illa non venirent in confiſcationem, per ea quæ notant

Bald.

Bald.in d.l.j.& Alex. in d.consi.per tex. in Auth.de aliena.& emphy.§.Illo.& in c.Felicis.§.Si qua verò. de pœ.in vj.& per alia relata per Alex.ibi,quem etiã vide asserentem quòd concluditur cõmuniter quòd emphyteosis concessa à priuato ea conditione & lege quòd non transeat ad hæredem extraneum non confiscatur,dato quòd sint confiscata bona emphyteotę,quod dicit teneri communiter per Bar.& Docto.in d.§.Si de vectigalibus,& alios quos ipse refert, & notat etiam Ioan.de Imo. in c.ij.de feu.in v.colũ. vers.Sed aduerte.Si verò clericus haberet emphyteosim à priuato quæ posset ad extraneos hæredes trãsire,tunc bene veniret in confiscationẽ bonorum clerici,& sine præiudicio domini:quia erit sibi obnoxia quò ad hoc quòd ei debeatur sua pensio. ita notat Cardi. qui sic videri meo est intelligendus in Clemeñ.Nolẽtes.de hære.in vers.Inquisitoribus.in pen. col. quem primò vide in hac materia volentem col. præcedenti quòd quando non posset emphyteosis confiscari, tunc ius meliorationũ posset confiscari. pro quo refert Specu.& Ioan.And.quod est vtile ad declarationem supradictæ conclusionis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in quo non potest confiscari. An autem si clericus haberet feudum non ecclesiasticũ veniet in confiscationẽ, vide Alex. in d.consi.xxiij.in ij.col. versi.Idẽ videmus. vbi concludit ꝙ feudum quod non trãsit ad hæredes extraneos non cõfiscatur.& vide etiã Paul.de cast. in l.In insulam.ff.solu.matri.vbi notat quòd in fiscum non transit feudũ vel emphyteosis quæ post mortem confiscati deuẽtura sunt ad filios vt filios:ex quo sequitur quòd si clericus habet tale feudum quod potest

transire ad suos extraneos hæredes, confiscabitur simul cũ aliis bonis. Pro quo vide quod notat Alex. in d.§.Si de vectigalibus. in xij.col. vers.Item addit, seruato tamẽ indemni domino feudi, cui post confiscationem soluetur pensio, & exhibebũtur alia obsequia quæ per possessorẽ feudi prestari debent. Quod videtur tenere Cardi. in d. vers. Inquisitoribus. vbi æquiparat in hac materia res feudales, & res emphyteoticas, dicens, quòd quando crimen non est tale quod puniatur per leges feudales, quòd nihil speciale inuenit in feudis: & quòd generaliter dici potest quòd res feudales & emphyteoticæ confiscabuntur illi fisco cui confiscantur alia bona damnati, semper tamen sine præiudicio domini: quod etiã notat Bal. in l.Si quis presbyter. C.de epis.& cler. Aduertendũ tamẽ esset in hoc quòd licet feudum, vel emphyteosis ex lege inuestituræ vel contractus posset transire ad extraneos hæredes, si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueniret, tunc seruanda erit lex inuestituræ vel contractus, & non applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici dãnati applicantur. Si autẽ clericus sic damnatus haberet bona subiecta restitutioni, tũc dicendum est quòd confiscabũtur bona illa cum sua causa, scilicet quòd adueniente cõditione fideicommissi, fiet restitutio per fiscũ. ita decidit Ang. in l.Papinianus.§.Meminisse.ff.de inof.testa. per l.ex facto. ff.ad Trebel. & per alia de quibus ibi: quod etiã probat text. in l.Statius florus. in §.Cornelio felici.ff.de iur.fis. quod tamẽ intelligit Alex. in d.consil. in pen. col. in casu in quo simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autẽ dicit quãdo expresse esset prohibita alienatio à testatore: quia tunc etiã pendente

conditione nō possunt transire in fiscū:ex quo videtur quod in casu nostro bona quæ clericus dānatus teneretur restituere simpliciter post mortem, manerent in cōfiscatione eius vita durante, secus si fuit in eis prohibita alienatio à testatore,quia tūc non confiscabuntur.Potest præterea & non impertinēter dubitari, an publicatis bonis alicuius clerici veniat in confiscatione ius patronatus? & omissis quæ à doctoribus in variis locis & cum variis opinionibus tradūtur in hoc dubio, quando Iudex laicus est qui cōdemnat patronū,vt per doct.vbi glo.in cle.pastoralis.de re iud.& in c.filiis.vbi etiam glo.quā dicunt præcedenti fore contrariam.xvj.quæst.vij.& in cle. ij.de iure patro. & in c.quanto.de iud. & per Imo.& alios in l.In insulam.ff.solu.matr. & per Floria.in l. Via.§.si fundus. ff.de serui.rusti.prædio. in casu nostro non est aliqua controuersia inter docto.quàmuis nullus eorum quos ipse vidi quæstionem mouerit in specie,videlicet quādo clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ docto.aliqui tradunt facilè quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de episcopo, in iiij.libro, in iiij. parte,in iij.quæst. in fin. primæ colum. vers.Sed quæro vtrum.vbi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis secularis,sed iudicis ecclesiastici fie.Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tract.de iure patronatus,in tertio libro, articulo viij. octauæ quæstionis principalis, in col.vj. vbi tenet quòd si Iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictum casu quo posset ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus,vt in

clemen. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re iudic. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam; & quòd tunc non erit cōsiderandum an veniat principaliter vel accessoriè, vel an exprimatur in tali publicatione vel non ius patronatus; cùm simus in casu in quo Iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiā principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bonorum contra laicū patronum facta per Iudicem ecclesiasticum venit ius patronatus, non distinguendo an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorū, an alicuius castri, in cuius vniuersitatē transeat, meritò ergo firmare audebimus quòd publicatis bonis clerici comprehendetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, vel non; ex conclusione Cæsaris Lambertini in fina. verbis dicti octaui articuli, dum tenet quòd in casu confiscationis bonorum patroni ius patronatus nullo modo transit ad filios, sed vel ad ecclesiam vel ad fiscū, sicut potest transire ad extraneos. Ex quibus vltimis suis verbis, & ex his quæ suprà etiam diximus venit hæc mea sententia moderanda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat dispositum esset quòd ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, vel ad aliquos homines habentes certas qualitates vel conditiones; quia tunc non comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorum clerici, sed seruaretur dispositio concessionis vel institutionis illius. Sed hac sic quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubium eneruandum: cùm enim ex infrà dicendis

appa

appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, vel episcopo vt in pios vsus distribuat, meritò dubitari poterit, quid tunc faciẽdum est de iure patronatus quod perdidit clericus. Et in hoc crederem (saluò meliori iudicio) posse dici quòd cùm ecclesia cui applicantur bona ratione beneficij vel stipẽdij non indigeat iure patronatus, neque illud possit facere eam ditiorem, quòd iustius erit quòd episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutum ius patronatus, & quòd idem faciat & fortiori ratione quando bona debent distribui in pios vsus: cùm non debeat vendi ius patronatus vt precium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quòd ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexum alicui castro, vel rei vniuersali: quia tunc iustum est vt sequatur castri vel rei possessorẽ. Quæri etiam potest, an publicatis bonis clerici filiifamilias veniat peculium castrense, aut aduentitium vel profectitium publicãdum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentiũ generaliter, dicendum est quantum ad peculium castrense quòd non. casus est in l. Si filius. C. de bonis damna. & notat glos. quam ibi sequitur Barto. in l. j. ff. de bonis dam. & idem tenet Bart. in l. Si finita. §. Si de vectigalibus. versic. Sextò quæro. penul. colum. ff. de damno infec. Idem videtur velle Bald. in l. filius. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. per d. l. Si filius. C. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit quòd aliqui dixerunt quòd illa lex erat correcta, sed non rectè considerauerunt. & vide eundem Bald. in d. l. Si filius. vbi dicit quòd hoc est in solatium filij amissi,

vt damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense, qui præterea intelligit l. illam in filio in potestate. & quòd secus esset in emancipato, cùm non habeat peculium, vt l. fina. in fine. C. de inoffici. testamen. & hanc etiam opinionem videlicet quòd peculium castrense non publicatur: sequuntur Imol. & Paulus de Castro in dicto §. Si de vectigalibus, prout refert ibi Alexand. in colum. xxj. & xxij. vbi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum verò ad aduentitiũ idem concludit Barto. in dicto §. Si de vectigalibus, allegato versicu. Sextò quæro. & sequen. videlicet quòd etiam proprietas aduentitiorum bonorum quæ est filij non publicatur ea ratione: quia filio est interdicta omnis alienatio sine patris consensu, vt C. de bo. quæ liber. l. Cum non solùm. {§. filiis autẽ.} ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per text. in l. iij. §. Sed vtrum. ff. de mino. Idem tenet Bal. in l. ij. §. Si filius. ff. quod quisque iuris. & in l. Executorem. in princip. in vltima charta. C. de executio. rei iudic. & in d. §. Sed vtrum. & Angel. & Imol. in l. Si filius. ff. de dam. infect. quos refert Alexan. in dicto §. Si de vectigalibus. xix. colum. versi. Adde primò. Præterea quantum ad peculium profectitium idem dicendum est, videlicet quòd non veniat in publicatione bonorum filij, etiã si habuisset filius à patre expresse potestatem donandi & dissipandi, quia non ex potestate donandi: quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alex. vbi supra in xxiij. col. versicu. Item adde. & dicit ita decidere eleganter Ange. in l. Si filius. ff. de dam. infect. & cum eo transire ibi

simpl

ſimpliciter Imol.& idem videtur colligere Barto.ex glo.in d.l.j.ff.de bon.damna.notando verba glo. ibi dum dicit, etiam caſtrenſe. ex quibus verbis innuit glo.quòd nec aduentitium, nec profectitium. Cùm ergo in iure canonico & ciuili non ſit aliter in hac materia diſpoſitum circa hæc peculia in clericis,meritò videtur concludendum quòd publicatis bonis clerici filiifamilias nullum prædictorum peculiorũ publicabitur:cùm ſacri ordines etiam presbyteratus non liberent filium à poteſtate patris, vt eſt text. & ibi Abb.in c.Conſtitutus. de in integ.reſti.& in c.Si annum.de Iudic.in vj.& in authent.Presbyteros. C. de epiſco.& cleri.& per Docto.reprobata glo. ibi in cap. Cum voluntate.de ſentent. excommuni. Nec in hoc aliquid immutat concluſio Doctorum quæ habet, quòd in bonis aduentitiis clericorum, etiam primæ tonſuræ acquiſitorum, eis poſt clericatum, non quæritur patri vſusfructus, quia reputantur bona quaſi caſtrenſia:vt probatur in capitulo,Quia nos. de teſtamen. & ibi notant Abb. Hoſtien. & Barba. & ponit latius doctor noſter Hiſpanus Rodericus Suares in quæſtio. Vtrum in bonis maioratus pater habeat vſumfructum, in fol. penulti. colum.iiij.vſque ad finem:quia licet per hoc videatur quòd talia aduentitia clericorum non habeāt naturam aliorum aduentitiorũ laicorũ, ſatis eſt quòd aſsimilentur bonis quaſi caſtrenſibus, quæ etiam vt ſuprà dictũ eſt non publicantur. Vltimò autem pro pleniori examinatione huius c.operępreciũ eſt quęrere in caſibus in quibus diſpoſitione canonica, aut imitatione legali bona clerici publicari poſsint, cui tandē applicari debeant.& in hoc dicendum videtur

quòd seruanda sit dispositio text.in capitu.excommunicamus.el j.de hæret.§.j.in qua cauetur quòd bona clericorum damnatorum de hæresi applicantur ecclesiis à quibus stipendia receperunt. Et si clericus recepit stipendia à pluribus ecclesiis, tunc inter eas diuidentur bona pro rata, vt per glos.ibi, in verbo, Stipendia. Vnde hæc videtur practica seruanda in omnibus casibus in quibus bona clerici habentis beneficium vel plura beneficia publicantur. Erit ergo curæ iudici qui bona clerici publicari mandauit diuidere ea iustè inter ecclesias in quibus beneficia habuit: & si aliqua ecclesiarum sita fuerit extra suam diœcesim,& omnia bona clerici fuerint in eius potestate,tunc debebit mittere illi portionem sibi contingētem. At si in loco beneficij extra diœcesim constituti fuerint aliqua bona clerici quæ pertineant ad illam ecclesiam, tunc eius erit officij intimare iudici illius diœcesis sententiam à se latam,vt illam in prædictis bonis exequatur:in casibus in quibus sententia lata super confiscatione bonorum extenditur ad bona sita extra iurisdictionem pronunciantis, de quo per Domi.in capitu. Cum secundum. ad fin.de hæreti.in vj.& per Ancha. in capitu.Postulasti.viij. quæstio. de foro compet.& per bonam additionem Feli.in dicto capit.Postulasti. in iij.col. Et quia tex. non distinguit an bona damnati clerici recipientis stipendium ab ecclesiis fuerint patrimonialia vel ne, acquisita intuitu ecclesię vel non, videtur velle quòd omnia bona indistinctè clerici habentis beneficium applicentur ecclesiæ in qua illud habebat, quod videtur magni effectus: nam posset contingere quòd ratione alicuius tenuis beneficij possessi à clerico

posset

posset ecclesia patrimonium pingue clerici, vel alia plura bona eius industria seu arte quæsita sibi acquirere. In casu verò in quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bona, tunc credit Abb. in dicto capitu. excommunicamus. in j. col. debere ea applicari episcopo loci qui distribuat in pios vsus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in ij. col. Nec curandum est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in consil. suprà allegato, videlicet quòd episcopus non habet confiscationem bonorum, cùm non habeat territorium: nam vt inferius latius scribimus, in verbo pœnísve aliis pecuniariis, verior opinio est & consuetudine roborata quòd episcopus habet fiscum. Episcopum autem loci in hoc casu eum esse credo, qui est episcopus diœcesis in qua fertur sententia publicationis bonorum, dum tamen aliâs sit Iudex competens, in cuius curia de delicto clerici tractari poterat. Caueat præterea episcopus cui prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos vsus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona sic confiscata episcopis applicant, doctores qui ea illis applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt, vt illa in pios vsus consumant. { De quo scripsit Feli. in capitu. irrefragabili. §. Cæterum. de offic. ordina. } Crederem præterea in hoc iudicandum esse non solùm pium, sed debitum vsum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis videlicet clerici damnati, dum viueret, ne aliâs fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

Verberari.

CAPVT CXXV.

Oena verberum in clericorum personis à sacris canonibus recepta est. Et hoc forsan quòd cũ dolore & citra vitæ ac membrorum periculũ corrigat, de eáq; mentio fit in c.{j.v.q.j.& in c.nullus clericus.xj.q.j.& in c.}Cum beatus.xlv.dist. quod est concilium Bracarense. {tertiũ in cano.vj.} & in c.fi.xxxv.dist.quod est concilium Agathense. & in c.j.fina. verbis, de calumnia. Ex quo ibi notat Abb.in vlt.nota.quòd ecclesia potest clericum publicè verberare. Cúmq; cessent in illis cæteræ pœnæ mortis, ac membrorũ mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres sacrorum canonũ conditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctionẽ quam facit tex. & glo.in d.c.Cum beatus. videlicet quòd presbyteri, Abbates, & leuitæ nullis debẽt verberibus subiacere, exceptis grauibus & mortalibus culpis: minores tamen clerici verberãtur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in d.cap.fi.xxxv. distin. In qua tamen imponenda iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in casu quo clericus venit verberandus, non potest nec debet verberari per laicum etiam de mandato suo, vt in capitu. Vniuersitatis. de senten.excommun. & per gloss. in cap. Si clericos.eod.titu.lib.vj.& ita etiam disponitur in l. lvj. titul. v. parti. j. vbi dicit lex quòd tam prælatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excõmunicatus est, sed debet per ministrũ ecclesiæ verberari, vt not.Cardi. de Turre cremata post Hugo.

in c.

in c. Illi qui. v. q. v. & secundum eos constitutus in minori ordine poterit etiã presbyterũ verberare. Imò plus voluit Abb. in c. Inter alia. in col. iiij. de immu. eccle. quòd pro honestate ecclesiæ clericus debet verberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicum, allegando d. c. Vniuersitatis. { Quãdo verò clericus est incorrigibilis, potest per laicũ verberari, vt not. glo. in summa xlv. dist. allegando text. in c. vt famæ. de senten. excom. Tu tamen lector aduerte an tex. ille probet hanc conclusionem, cum nihil de verberibus disponat: sed de captura facienda per laicum, & inter hos duos actus, non paruum videtur esse discrimen. Nam difficilius capitur clericus nisi per laicos. Captum tamen clericum verberare per aliũ clericũ in minoribus saltem, non sic difficile est. præmaximè quia in quauis republica ministri deputati ad capturam delinquentium laici sunt, ideo videndum est an sola autoritas glo. sufficeret ad veritatem huius conclusionis. quam tamen simpliciter sequutus fuit Bertachi. in tract. de episcopo. iij. par. iiij. lib. de potestate & autoritate episcopi in temporalibus circa personas. versi. quarto quæro an episcopus. } Et aduerte quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionẽ fustigandi & verberandi, & sententiam suã potest super his mandare executioni absq; scrupulo irregularitatis, licet in fustigatione vt in plurimũ interueniat aliqualis effusio sanguinis: quia illa qualis qualis effusio non cõsideratur, cùm nõ veniat principaliter ex sentẽtia, sed accidat ex postfacto: & satis est quod in sententia clerici nõ infertur pœna, ex qua principaliter & immediatè veniat sanguis. ita Paul. Grillan. in tract. de relaxatione carceratorũ, in v. q. & licet huic conclusi

clusioni videatur refragari tex.in c.in Archiepiscopatu.de rapto. & gl.ibi.& in c. his à quibus. xxiij.q. vlt.tamē credere saluari posse dictū huius doctoris, quādo illa sanguinis effusio esset,vt ipse dicit aliqualis:nā text.in d.c.in Archiepiscopatu.non reprobat, si aliquis sanguis ex flagellis prosiliat, sed ꝙ flagella in vindictā sanguinis transire videātur:vnde prohibet vindictā sanguinis,non verò accidentalem effusionem. Vnde nec existimo necessarium fore vt audiui,facere aliquos iudices quòd flagellādos induūt lineis vestibus intinctis cæra,vt desuper flagellētur, dum enim scrupulis consulunt,correctionem inutilem & parum timendā efficiunt. { Vel verius in hoc dici posset, quòd etiā si iudex prætenderet in pœna verberū vel fustigationis effusionē sanguinis,& verè succederet, & in magna quātitate, non propter hoc incurreret irregularitatem,cùm hæc non contrahatur nisi sola morte, vel mēbri mutilatione, vt notat Abb.in c.j.nu.8.qui cleri.vel vouē.& Cardi.in cle.si furiosus.per tex.ibi,de homic.col.vlt.q.xxxj.& per tex.in c.in Archiepiscopatu.de rapto.quem pro hac conclusione pōderat,& respōdet ad tex.in c.cū illorū.de senten.excō.Et vide Sylue.qui refert Abb.vbi suprà in sua summa,verbo,homicidium.3.§.Tertiò quæritur.}

In exilium mitti.

CAPVT CXXVI.

Cclesiastici iudices possunt imponere pœnam exilij,vt probatur in c.j.de calū. & in c.pe.de pœ.& in c.Hi qui.iij.q.iiij. & in c. Cum beatus.xlv.dist. Et notāt doct.in c.Cum nō ab homi

homine.de iudi.licet ibi Ant. nitatur colligere arg. ex illo tex.quòd ecclesia nõ habet pœnã exilij, cui in hoc aduersatur Barb.ibi,in col.vj.vers.Et dicit hoc. Vbi namq; pœna certa nõ est imposita à iure, & delictum quod venit puniendũ in clerico,videtur quodammodo cohærere alicui loco, prudẽter se habent iudices ecclesiastici,si delinquẽtibus clericis pœnam inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facilè præcipitat etiã eos qui aliquam virtutis curã habere solent,sic eadẽ occasione sublata facilius est à difficili & asperrima vitiorum semita,ad amœnissimã virtutis viã reuocari. Quod bene cõprobant verba illa singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris clarissimi Isidori,insignísque vrbis Hispaleñ. Præsulis prefulgidi,quę Gratianus intexuit in c.Valet.lxxxj. dist.Valet(inquit ille)interdum conuersis pro salute animæ suæ mutatio loci.Plerũq; enim dum mutatur locus,mutatur mentis affectus,Congruũ est ergo & inde etiã corporaliter euelli,vbi quisq; illecebris deseruiuit.Nam locus vbi quisq; prauè vixerit,in aspectu mentis apponit,quod sæpe ibi cogitauit vel gessit. Aduertat tamen in hac materia episcopus vel eius vicarius,quòd postquàm clericus propter crimẽ est dãnatus ad pœnã exilij legitima causa, & probatione subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non poterit clericum exilio damnatũ rebannire. ita notat Præpo.arg.tex.ibi in c.In primis.ij.q.j. Ratio est secundũ eum, quia ex quo legitimè est missus in exiliũ,inferior non potest super istis gratiã facere:vt habetur in c.Cum t.de re.iudi. Facit etiam text. in l. Relegati.ff.de pœn.Ex quo ibi not.Bar.quòd misso in exiliũ solus princeps & non alius potest dare licentiam

centiam veniendi,& quòd reuertatur,quē vide vlterius etiam dicentē quòd quilibet iudex potest dare licentiam exuli reuertendi ex iusta causa:quod est notandum in nostro proposito,quia per hoc videtur quòd episcopus vel eius vicarius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen clericus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest per eundem iudicem reuocari secundum Præpo.vbi suprà,arg.tex.& quæ ibi notat Bal. in c. Ab excommunicato. de rescript. Idem Bal.& Ias.in l.Si pacto quo pœnam.C.de pact. de quo ego latius scripsi in meis doctrinis magistralibus,in doctrina incipienti,factum de facto.

Deponi.

CAPVT CXXVII.

Epositio est perpetua remotio ab altaris ministerio,notat Abb. in c. At si clerici. de iud.col.j. & refert ibi Decius col. iiij, vers.quintò nota. & depositus simpliciter intelligitur depositus perpetuò, licet non exprimatur,vt per glo.not.in c.j.in glo.fi.l.distin.vbi Domi.& tenet Decius vbi suprà.& vide glos.nota.quæ probat istā conclusionem in c. Accedens. l.dist. vbi tamen vide sing. dist.Præpo. in hoc artic. & nota ꝙ regulariter pro nullo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud exprimatur, notat Domi. in §. de his.l.dist.& in c.j.xxxv.dist. nisi in grauibus, vt ibi per eum:quod refert Decius in d.cap. At si clerici.in prin.in col.pen.de iud. Item pro delicto enormi potest fieri depositio.ita dicit Abb.in c.fi. de cele.miss. allegat tex.in c. Tuæ.de pœnis.qui tex.dicit,magnis sceleribus:quod verbum magnis plura delicta compreh

prehendere videtur, quàm verbum enorme. & vide Anto.in c. Cum dilectus. de purg.cano.col.vj. verſ. Caue quia illud.qui ex verbis Inno. ibi colligit vnã theoricam,quam dicit tenẽdam pro vera,quòd vbicũq; pro aliquo delicto venit imponenda pœna mortis, tunc de iure canonico in locum ipſius intelligitur ſubrogata pœna depoſitionis: quod refert & ſequitur Feli. in c.qualiter.el ij.§.Ad corrigendos. iiij. col.de accuſ.limitando niſi de iure canonico alia pœna tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamẽ in iſta materia quòd Decius in cap. At ſi clerici.in col. xx. de iudi.verſicu. De ſecundo. colligit duas concluſiones ex Abb.ibi. Prima quòd pœna depoſitionis non imponitur niſi pro graui crimine. Secunda quòd quæ dicantur crimina grauia relinquitur arbitrio iudicis,ex quo poſtea,in eadem colum.verſ.Secunda concluſio , dicit quòd erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depoſitionẽ.Et vide etiam quod notat Abb. in c.Latores. de cleri. excom.miniſ.de quo ſuprà memini in parte ſuſpenſionis,excommunicationis &c.Item nota quòd ad depoſitionem presbyteri non ſemper requiritur dolus, ſed ſupina ignorãtia æquiparatur dolo,quo ad hoc. ita notat Abb.ex tex.ibi, quem dicit valde notabilẽ in c.fi.de celebra.miſſa. Et aduerte quòd ſi depoſitus ab officio celebrat , priuatur participatione corporis & ſanguinis domini, & permanet in hac excommunicatione vſq; ad diem vltimum, ita vt viaticum tantummodo exitus ſui tempore percipiat:vt habetur in c. Accedens.l.diſt.& ibi notat Præpo.& in iſta materia depoſitionis vide Archi. in c.Presbyteri. el ij.v.quæſt.vj.vbi tradit nimis generalem & dubiam

doctr

doctrinam videri meo, videlicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodem modo lege & canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quomodo ergo poterit per ipsum puniri? Praeterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine: ergo clericus potest puniri poena canonica per episcopum, & legali per iudicem secularem, non praemissa degradatione & traditione. { An autem clericus depositus possit restitui per Episcopum, vide Gondi. Villadie. in tract. de legato, par. j. quaest. xiiij. nume. 63. Tomo 2. tracta. diuersorum Docto. fol. 292. Et vide in pontificali, fol. 204. colum. j. }

In arctum monasterium detrudi.

CAPVT CXXVIII.

Ntiquis illis ac venerandis patribus qui futuro vniuersalis ecclesiae statui nedum claritate, ac sanctimonia vitae suae, sed piis sanctionibus consuluerunt, non minus fuit curae delinquentium poenas decernere, quàm eorum futurae emendae prouidere, non satis suo animarum zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta poena (quae aliis similia perpetrandi metum ingessit) ipsismet admissa deplorandi non praestaret oportunitatem. Ac ideo post depositionis poenam statutam vt depositi ad agendam poenitentiam in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt: vt sic

vt sic eos monachorum integritas ac venustas confunderent, & vitæ austeritas ad amplectendam voluntariè pro suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac charitas (quæ dum verior est, in vitiis prolapsos magis subleuat quàm improperat) ad agnitionē culpæ, & spē veniæ cōmoneret. Vnde regulare est quòd episcopus debet assignare clerico, quē deponit, monasteriū, vbi peccata lugeat, & illa vlterius nō committat, vt in c. Sacerdos. lxxxj. dist. Sed hoc vt videmus recessit ab vsu: quod forsan euenit ex eo ꝙ iudices ecclesiastici adeò segniter laborāt crimina punire, vt rarissimè videamus eos delinquētibus depositionis pœnā inferre. Item & ex alio capite, quia omnia monasteria iam sunt ab episcoporum iurisdictione exēpta: & ideo nō sic iudicibus datur facultas assignandi monasteriū. vnde Alex. tertius reputans hanc detrusionē non ita facilem dum illam fieri præcipit in c. Sicut dignum. in §. Clericos. de homi. addit conditionē, si fieri potest, forsan de possibilitate dubitās, non tam propter penuriā monasteriorum, quàm propter voluntatē recipiēdi detrudēdos in eis. Aduerte tamen ꝙ Præpos. in c. Si euangelica. lv. dist. notat ex text. ibi, ꝙ clericus qui non est sufficienter punitus pro grauitate delicti cū sola depositione potest detrudi in monasteriū: ex quo videtur, ꝙ nō indifferēter post depositionē debet succedere inclusio. { quomodo autē alimenta ministrāda sunt iis, qui in monasterio ad pœnitentiā deputātur, vide bonū text. Greg. in c. de lapsis, xvj. q. vj. vbi vide Archid. dicentē ꝙ pauperes clerici ponendi sunt in monasteriis à diuitibus, aut alendi ab Episcopo. } & de materia huius cap. vide quod scribitur in sequen.

Ac in perpetuum carcerem damnari.

CAPVT CXXIX.

VIVS pœnæ fit mentio in c.pen. de hæret.& in c.Nouimus. de verb. sign.& in extrauag. Diuinis exemplis, quæ est sub tit. de pœnis.in extrauagantibus cõmunibus. dicitur autẽ hæc pœna perpetui carceris capitalis secundùm Bald.in l. Reos. in princ. col.j. de accusat.quem refert Felin.in c.Qualiter. el ij.§. Ad corrigendos.in col.iiij.de accusa.Quæ quidem pœna si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, vbi delictorum qualitas exigit, custodia tali, vt reuera perpetua esset,longè leuius cẽserẽtur punita laicorũ delicta naturali morte, quàm clericorum perpetuo carcere.Nam vt Card.scripsit in c.Cum non ab homine. de iudic. longè minor pœna est statim mori, quàm diu affligi sine salutis spe. Quãdo autem ista pœna vel præcedẽs imponi debeat,Inno.in c. qualiter.el ij.de accusat.in col.pen. vers. & sunt. videtur velle ꝙ hæc pœna carceris æquiparatur pœnæ damnationis in metallũ iuris ciuilis. Vnde secundùm hoc videretur imponẽda in casibus quibus iure ciuili quis punitur pœna tali,& ad hoc refert eundem Inno.Ioan.de Ana.in consil.j.in col.ij. Abb. tamen in c.Tuæ.de pœnis.tradit talem doctrinã,quòd vbi pro delicto imponitur pœna mortis de iure ciuili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando verò imponitur pœna alia citra mortẽ, tũc detruditur in monasteriũ.Contra quẽ instat Philip. Decius in c.Cum non ab homine.in col.vj.vers.Sed ista doctrina, de iudi.dicendo quòd hoc non est verum,

rum,

rum,quia in casu.c. Clerici. de exces. prælat. & in c. Tuæ.de pœnis,fit detrusio:licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Aretin. latè scribētem in hoc,in col.ix. qui concludit secundùm eũ, quòd debet quis detrudi in monasterium ad agēdam pœnitentiam,& si non velit agere,ponitur in perpetuis carceribus, allegat.d.c. Vt famæ. de sent.excom.& c. A nobis.de aposta.Sed contra hoc arguit Deci.de text.in c.Nouimus.de verb.signifi. & in c. penul.de hæret. Vnde videtur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet:quia pœna perpetui carceris,tunc non ratione pœnæ,sed securitatis daretur:vnde non consideraretur delicti qualitas, sed fugæ timor. Vnde melior est sententia. Areti. vbi suprà,quam ipse Decius non integrè refert:nam concludit ipse Aretin.quòd quàmuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, nō tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris:quod ipse limitat dupliciter, Primò in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de pœna carceris,vt in cap. pen. & fin.de hæreti. Secundò vbi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pœna mortis,sed cũ aliqua qualitate atroci,vt puta ignis,traditionis ad bestias,lacerationis membrorum, & huiusmodi: tunc enim videtur sibi imponenda pœna perpetui carceris: quod intelligit verũ, siue illa pœna sit naturalis criminis, siue Iudex illam imponat, augendo illã propter aliquam qualitatem animo inhærentem: & sic dicit intelligendum c.Nouimus.suprà alleg.de quo arguit contra illum Dec. Et aduerte quòd Bald. in

l.penult.C.ad l. Aquil. dicit quòd si episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quòd non haberet aërem sufficientem, vel darent sic parum comedere quòd de facili moreretur, quòd essent irregulares. Vnde prouidere deberent ecclesiastici iudices, quãdo alicui carcerem perpetuum aßignant, ne ex defectu aëris vel cibi moriatur. Idem notat Abb. in c. A nobis.de aposta.referendo Ioan. And. Et vide Io. de Anan.in c.j.de collu.detegen. & in c. qualiter & quando.el ij.§.fin.verſ. Nunquid autem episcopus. de accusa.& Matth.de Afflictis in j. lib. Constitut. Siciliæ,in fol.cxxix.col.iij.& Maria. in repet.c.Ad audientiam.de homi.in col.xxxj.verſi. quinquagesimò octauo quæro,vbi referunt Bald. vbi suprà,& alios idem tenentes. Et vide etiam Cardi. in Clem.j. de pœnit.& remiſ.in quæstio.vij. vbi referẽdo Laurent. dicit quòd ponentes aliquem in tali carcere in quo propter eius arctionem incarcerati non viuunt vltra sex vel octo dies reputat homicidas, vel irregulares: quia illa pœna est magis afflictiua, quàm si ponerentur in patibulo. Aliâs autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, vt notat Bald. in l.j.C.de his qui ad liber. peruen.non poſ.quem refert Ioan.de Ana.in cap.fin.de homic.num.viij. vide Feli. in cap. Qualiter. el ij.de accuſ. §. Ad corrigendos.col. v. in princ. Et nota ꝙ licet aliâs damnato ad perpetuum carcerem ex forma statuti, vel de iure communi, non poßit aliquid relinqui vltra alimenta, dicit Marian.in c. Veniens. de accusa.in col.xxviij.in verſic. Vndecimò quæro, quòd de iure canonico videtur posse attẽtari quòd taliter damnato non possent relinqui alimenta, cùm sibi

ſibi deputetur panis anguſtiæ, & aqua doloris. De quo tamen articulo vide latius Corſetũ in repertorio Abb.in verbo carcer.in verſi.An valeat.& Feli. in c.Qualiter.el ij. in §.Ad corrigendos.col. iiij. in fin.de accuſa.Præterea in hac materia poterit meritò dubitari, an valeat teſtamentum clerici damnati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter deceſsit? Quod examinat Bald.in j.volum.conſil.ccccxlviij. quæritur in primis.vbi tandẽ concludit quòd non, & quòd talis nec actiuè,nec paſsiuè ſit teſtabilis.Et quia principale fundamentum ſuũ eſt, quia tali pœna damnatus continetur ſub cõdemnatis ad mortẽ: quia licet non ſit condẽnatus ad mortem ſubitaneã, eſt condemnatus ad breuitatẽ vitæ.Poſſes tu regnorum Caſtellæ & Legionis incola nõ immeritò infer re ꝙ hodie attento iure eorum ſecus eſſet,cùm per l. iiij.in legibus Tauri editis diſponatur ꝙ damnatus ad mortẽ ciuilem ſiue naturalem poſsit teſtari, niſi damnetur propter crimen inducens cõfiſcationem bonorũ. An autem epiſcopus qui condemnat clericum ad perpetuũ carcerem poſsit in ſententia reſeruare ſibi poteſtatem minuendi pœnam ſuo arbitrio, vide Bald.in auct.Interdicimus. C.de epiſc.& cleri. referẽtem Guillel.diſputaſſe hoc, & finaliter tenuiſſe quòd ſic.Sed dicit Bald. cõtra naturam pœnæ declarandæ in ſententia nõ poteſt fieri reſeruatio:quia eſſet implicare contraria, ſed aſſerit tandẽ quòd fortè fallit in ſententia epiſcopi:quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, arg.d.aucten. Interdicimus ſecundùm vnum intellectum:cuius verba ferè ad literam refert Felin.in c.Qualiter.el ij. in §. Ad corrigendos.in col.vj.de accuſat.& nihil in hoc.

Exigentibus culpis.

CAPVT CXXX.

VAE sint culpę propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quę suprà tradidimus facilè quis dignoscere potest. Causa autē facilioris inuentionis volo hic saltem summariè referre: habes enim hoc examinatum suprà in verbo Sortilegi, & in verbo hæretici, & in verbo falsarij, & in verbo conspiratores, & in verbo, & per assasinos, & in verbo læsæ maiestatis. Et an propter delictum grauissimum perpetratum à clericis tradi debeant curiæ seculari, vltra casus expressos in iure habes plenè suprà in verbo parricidæ.

Data incorrigibilitate.

CAPVT CXXXI.

VM Ecclesia nunquam intenderit priuilegiis suis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, statuit Celestinus tertius, in c. Cum non ab homine. de iudic. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorū veniens contempserit, cùm ecclesia non habeat vltrà quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quòd ei deputetur exilium, vel alia legitima pœna inferatur. Noluit tamen quòd sola incorrigibilitas sufficeret vt comprimeretur clericus

depositus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequerentur: & insuper vtriusque contemptus: vt patet ex verbis illius text. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundùm Abb. ibi, col. penult. vers. quæro qualiter. post Ant. si reuertitur ad priora delicta, vel in illis perseuerat. & idem est secũdùm eũ (licet aliud voluerit Anto.) si committat alia delicta, etiam si non sint similia, vel si sint minora, ex rationibus de quibus per eum, quem sequitur Decius ibi col. fin. Dicitur etiam incorrigibilis, si cùm detruderetur in monasterium ad pœnitentiam peragendam, ea non peracta capit fugam, & occultat se, vel aliter de facto impedit, vt non posit eum iudex arctare, licet non reperiatur in nouo delicto, quia tunc post excommunicationem, & anathema comprimendus est per iudicem secularem, vt in text. secundùm Abbat. vbi suprà, in col. fin. Sequitur Decius, vbi suprà. Item aduerte quòd Decius ibi ponit alium casum incorrigibilitatis tanquam diuersum ab aliis, quem dicit ex Abbate colligere, videlicet quando clericus ter monitus non desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur: nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorrigibilem: nisi dicamus, quòd sentiat Decius quando monetur vt desistat à nouis criminibus quibus inuoluitur post depositionem. Quod adhuc etiam non videtur iuuare opinionem suam, quia tunc etiam commissio nouorum criminum etiam minorum redderet eum incorrigibilem sine monitione per supradicta. Addit etiam quartum casum incorrigibi-

litatis Decius allegando Domini. videlicet quando ſemel correctus verbis non ſe emendat, qui etiam in propoſito noſtro videtur impertinens: nã ſi poſt depoſitionẽ non ſe emendat etiam correctione verbali nõ præmiſſa dicetur incorrigibilis vt excõmunicari valeat. Sit autẽ in hac materia vera reſolutio, ꝙ nullus caſus datur à doctoribus qui ſuccedat poſt depoſitionẽ, qui ſolus ſufficiat vt tradatur curię ſeculari: niſi præcedat cõtemptus excõmunicationis vel anathematis. Et cùm clericus depoſitus ſit de iuriſdictione eccleſiæ, vt per Abb. in c. Ioannes. & in c. ex parte. de cler. coniug. Iudex eccleſiaſticus debet declarare eũ incorrigibilem, ipſo tamen non citato ne fugiat, vt per Abb. poſt Card. in d. c. Cum nõ ab homine. & Inno. in c. j. de homic. lib. vj. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine. col. v. & vide Felin. ibi. iiij. col. qui dicit ꝙ ex omnibus dictis doctorũ cõmuniter ibi colligitur ꝙ poteſtas quę datur iudici ſeculari ſuper depoſito incorrigibili nõ exercetur, niſi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipſam conferẽs. Et nota ꝙ clericus incorrigibilis, qui nõ poteſt puniri ab eccleſia, poteſt ipſo iure cõprimi à iudice ſeculari abſq; alia degradatione. Hæc eſt cõmunis opinio modernorũ poſt Ioan. And. & Anto. vt firmat Aret. in d. cap. Cum non ab homine. col. v. verſ. Tertia fuit opinio. & vide Domi. in c. Nec licuit. xvij. diſt. qui notat ibi glo. pro iſto dicto Ioan. And. Clericus autẽ ſic propter incorrigibilitatẽ effectus de foro ſeculari puniri debet nõ ad voluntatem eccleſiæ, ſed prout iudici ſeculari videbitur. Ita notat Abb. in d. c. Cũ nõ ab homine. in vlt. nota. qui illum puniet pœna impoſita per leges ciuiles laicis

pro

pro illo delicto à clerico perpetrato, vt probat tex. in c. Ad falsariorũ. de cri. fal. Præterea in ista materia vide notabilia verba Cardi. in quodam consilio, quæ refert Feli. in c. Rodulphus. de rescript. in col. xxxv. quę dicit nõ legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictũ potest reus talia verba dicere, quòd ex illis appareat reũ esse incorrigibilem: quia ostendit non solũ non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quòd delictum nõ fuerit ita plenè perpetratum & consummatum sicut ipse attentauit, & intendebat committere, vt patet in facti contigẽtia, super quo Cardin. scripserat consilium, de quo meminit Felin.

Degradari.

CAPVT CXXXII.

E hac pęna degradationis mẽtio fit in c. qualiter. el ij. de accu. & in c. Tuę. de pœ. In cuius impositione notãdum est quod voluit Ana. in c. j. de cle. pugnan. in duel. quasi in fi. post Anto. quẽ ibi refert, quòd pro nullo crimine quãtumcũq; graui imponitur clerico pœna degradationis, nisi reperiatur iure expressum. Ex quo sunt restringẽda iura in d. c. qualiter. & c. Tuæ. quod est notandũ secundùm eũ. Et aduertendum est etiã quòd sine accusatione nemo degradandus est, licet aliâs sit puniẽdus, vt in c. Dilectus filius. de simo. secũdùm Hosti. in summa, tit. de accus. in §. quis sit effectus accusationis. vers. Ergo sine accusatore. Itẽ etiã est notandũ quòd licet clericus sit cõstitutus in minoribus, nihilominus est capax sentẽtiæ depositionis seu degradationis, not. Ant. in c. At si clerici.

de iud. Quod dicit ibi pulchrũ Barba. in c. Cũ nõ ab homine. ij. col. de iud. & respõdet ad tex. in c. Clericus. lo ij. de vi. & hone. cler. Et ad id quod notat ibi Anto. quasi sibi contrarius. & adducit in confirmatione huius tex. in c. Si qs episcopus xxvij. q. j. & vide Arnal. Albert. in repe. c. quoniã. de hære. in vj. fo. iij. col. ij. vers. Nota quintò. vbi tenet dictã cõclusionẽ quòd etiam clericus in minoribus constitutus, vel simplex tõsuratus degradatur, & neminẽ ex prædictis doctoribus allegat, sed pontificalẽ librũ modernũ, fol. clxxv. & alia fundamẽta quæ per te vide. Et in ista materia degradationis videtur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abba. in c. At si clerici. in princ. in col. iij. de iudi. quòd vbi in aliquo canone dicitur quòd clericus degradetur & detrudatur in monasterium, intelligitur de degradatione verbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, vt in c. ij. de pœ. lib. vj. Quã dicit esse elegantẽ determinationẽ Feli. in c. qualiter. el ij. in fin. de accusatio. {Formam verò actualis degradationis hic non libuit inserere, quia facile est videre eam volentibus in libro Pontificali, fol. ccv. cum duabus sequentibus. Describitur etiã prout actualiter facta fuit in persona cuiusdã presbyteri, propter homicidiũ qualificatum in iij. parte Repetitionis c. Ranutius. de testa. factæ per Guillel. Benedicti fol. xlj. in processu præuentionali ibidem inserto.}

Seculari curiæ tradi.

CAPVT CXXXIII.

Acrorũ canonũ cẽsura mirabilis ideo forsan noluit clericos membrorũ mutilatione aut vltimo puniri supplicio, quia cùm eos

bonis imbutos moribus eligẽdos præceperit, si deliquisset minori castigatione eos emẽdari posse, ac cæteros ab illorũ imitatione prohiberi cõfidit. Si tamẽ pietate hac canonica abutẽtes incorrigibiles efficiãtur, statuit tradi eos seculari curiæ legali animaduersione puniendos, vt suprà dictum est. In casibus autẽ certis qui ex suprà dictis colligi valent, nulla amplius incorrigibilitate spectata vt statim eidẽ curiæ traderentur clerici in eis delinquentes ordinauit. Quos sic sibi traditos Iudex secularis punire potest pœna laicis imposita per leges ciuiles, vt suprà notauimus in verbo data. Possunt etiã tũc nisi in crimine hæresis iudices seculares petere vt sibi fiat fides de processu facto contra tales clericos, cũ enim illos punire debeant tanquam subditos, iustum est vt constet sibi illos deliquisse, vt notãt Doct. in c. j. de offi. ord. & in c. At si clerici. de iud. Vt autẽ ipsam degradationem actualem, & traditionem curiæ sequatur realis pœnæ executio, solent seculares iudices ante actũ illum degradationis habere iam notitiã processus, & incõtinenti degradatũ clericũ sibi traditũ ad pœnam ordinariã damnare, & statim executionem faciendam præcipere: quod ideo introductum est vt cum maiori exemplo ab omni populo qui ad actum degradationis accessit pœna infligi videatur. Crederem tamen quòd si depositus sic traditus appellaret à sententia iudicis secularis eum tanquam laicum condemnantis, & esset in casu in quo secundùm ius appellationi esset deferendum, quòd iudex deberet deferre, aliàs nec diuinam nec humanam pœnam euaderet: non enim debet esse ille deterioris conditionis, quàm quilibet alius laicus pro simili

ſimili delicto dānatus,& hoc præcipuè quando Iudex eccleſiaſticus fecit traditionē denegata etiā appella.cōdēnato. Bene tamē credo ꝙ quādo iudex ſecularis parat executionē faciendā in perſona clerici ſibi tradēdi, quòd cū ipſe viderit proceſſum, iā certus { fuerit effectus } quòd poteſt denegare ei appellationem ſicut denegaret in illo caſu cuicunq; laico. Præterea quàmuis in omnibus ſuprà ſcriptis pœnis dici poſsit operari cōſenſum clerici cōdēnati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare poſsit: in hac tamen ſentētia traditionis curiæ, cū ex ea ſolet mors regulariter ſequi, crederē quēlibet etiā extraneū hoc facere poſſe, iuxta l. Nō tantū. ff. de appel. licet quis dicat quòd cū ſentētia traditionis nō eſt illa quæ mortē infert, ſed iudicis ſecularis quæ poſtea pronūciatur: nā ſufficit quòd illa eſt quæ cauſam præſtat ſententiæ, quæ ſubſequitur: & cuius cōſenſus & executio dānationē ſequētē operatur. Pro quo facit quod notat Inno. in c. qualiter. el ij. de accuſ. in penul. col. dū dicit quòd ſecundùm canones nūquàm imponitur pœna corporalis mortis, ſed quòd eſt quædā quę quaſi ſimilis ei habetur ſcilicet quòd relinquitur ſeculari Iudici puniēdus. Facit etiā in confirmatione huius quod notat Feli. in c. Cū ſuper. de re iudic. in col. ij. vbi ampliando d. l. non tantum, dicit eā procedere, etiam ſi agatur de morte ciuili, vt de deportatione, motus per ea quæ notat Bar. in l. Stichus. ff. de pecu. leg. Et Bal. in l. fi. C. de neg. geſt. ex quibus duabus doctrinis Inno. & Felin. poſſet etiam dici vt eodem modo habeat locum diſpoſitio d. l. Nō tantum. quādo clericus damnatur ad pœnam perpetui carceris: quia talis pœna ſatis videtur eſſe ſimilis pœnæ mort

mortis,& posset meritò iudicari mors ciuilis: quàmuis ego soleo dubitare de prędicta ampliatione Feli. quia d.l.Nõ tãtũ.multũ considerat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare, ducitur ad supplicium,& tũc etiã si resistat, nec velit admitti appellationẽ perire festinãs, lex illa disponit appellationem admittẽdã. Quãdo autẽ quis solũmodo deportatur, cùm non amittat vitã, vel mẽbrũ, nimirũ si acquiescẽdo sententiæ impediat appellationem extranei in eius fauorem volentis appellare, præcipuè quia doctores quos allegat Feli. in eo quòd suæ opinioni fauere videntur, nihil tractant de materia d.l.Non tãtum. sed de actione negociorum gestorũ, quam tribuũt soluẽti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdẽdi personã, in quo casu loquitur Bal. & sentẽtia Bar. quæ videtur magis vrger, e solùm loquitur in eo qui soluit pro eo qui aliàs erat passurus damnũ in personam libertate vel ciuitate vt possit repetere: licet alter dicat quòd ipse mallet pati illud damnũ, quàm quòd tanta pecunia solueretur: Nõ tamẽ facit mentionẽ quòd eo inuito hoc esset solutũ,& quàmuis ita posset intelligi doctrina Bart. longè diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui aliàs perditurus erat ciuitatẽ, quàm posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.

Pœnisve alijs pecuniarijs.

CAPVT CXXXIIII.

ECVNIARIAS pœnas inferre subditis ex c. Dilectus. de offi. ord. videtur licere ecclesiasticis iudicibus. Pro corrigendis autem excessibus & puniendis crimi

criminibus exigere illas prohibet tex.in c.licet.de pœnis. Et quia in hoc iura aliqua inuicem aduersari videtur, Card. post Host. in c. Vt clericorũ. de vi. & honest.cler. sic inter ea pacẽ cõponere nititur, quòd delinquẽtes nõ sunt in pecunia puniẽdi, quãdo hoc fit ad imbursandũ: quia tũc illud præsumitur emanare ex fonte auaritiæ: secus si causa correctionis fiat & ex fonte charitatis procedat: quòd præsumitur iustè fieri dũ Iudex non imbursat, sed pauperibus erogat. Facit etiã quod notat Bal. in auct. bona dãnatorũ. C. de bonis dãna. videlicet quòd episcopi de iure deberẽt cõdẽnare ad pœnã criminalẽ soluẽdã cameræ Romanæ, nõ suæ, licet de cõsuetudine cõtrariũ seruẽt, quod refert & sequitur Ana. in c. excõmunicamus. el j. in prin. fi. col. in fi. de hæret. & idem Bal. in rub. C. de priuil. fisc. dum firmat quòd episcopus non habet fiscum, & quod Angel. notat in auct. vt nulli iudicum. §. quoniam. in fin. colla. ix. dum dicit quòd videtur ibi casus quòd episcopus qui punit aliquem clericum, non potest in sententia dicere quòd pœna sibi detur. faciunt etiam nota. per Barba. in consil. xxj. A Ioue principium. in iij. volu. in fin. vbi post alia dicit quòd nec glos. nec text. nec docto. dicunt quòd episcopus habeat fiscum: licet aliter loquantur Anton. & Abba. in c. quia diuersitatem, de conces. præbend. de quo tamen vide latius per Felin. in c. irrefragabili. §. cæterum. versic. quarta conclusio. de offic. ordin. vbi refert plura ex prædictis. & tandẽ concludit quòd verior opinio videtur quòd episcopus habet fiscũ, & inter alia allegat Frãcisc. de Pauinis dicẽtẽ quòd quicquid sit de iure, hodie de consuetudine generali episcopus habet fiscum.

ſcũ. Et vide doctorẽ noſtrũ Hiſpanũ Ioan. Lupũ in repeti. Rub.de donat.inter vir.& vxo.fol.xxij. col. ij.verſ.Secũdũ dictũ.vbi in hoc articulo cogitat ipſe dicendũ quòd epiſcopus nõ habet fiſcũ propriè, impropriè tamẽ ſic. & quòd bona confiſcãda clerici nõ beneficiati applicẽtur epiſcopo, beneficiati verò eccleſiæ in qua habuit beneficium. Quãdo verò per ſtatutũ imponit iudex eccleſiaſticus pœnã pecuniariã,tũc poteſt illã ſibi retinere.ita tenẽt Hoſti. Abb. & Archi.in locis per Feli.relatis in d. §. cæterũ.col. pen.verſ.Secunda concluſio.Si autẽ ipſemet { iudex eccleſiaſticus vellet per ſentẽtiã pœnã pecuniariã ſibi retinere,licet id facere poſsit:honeſtius tamẽ aget ſi in piũ vſum pęnã deputauerit ſecũdũ Feli.ibi, } ver. Tertia concluſio. Quando verò epiſcopus indigeret euidenter, poſſet retinere,etiam in caſu quo per ſententiam imponeretur pœna, vt ibi per eum.{ de quo vide nota. per Henricum Botteum, in tracta. de Syno. Epiſcopi. iij. par.decimatertia concluſione. numero cxxiij. Carta cccxxvj. Tomo ij.tracta. diuerſor. doctor. } Vnum inſuper propter clericorum dignitatem exiſtimo debere fieri, quòd licet aliâs damnati propter crimen ad pecuniariam pœnam,ſi non habent in bonis, luere debent in corpore,vt in l.fin. ff.de in ius vocando.vbi Bal.& in l.j. in fin.ff.de pœnis.clerici tamen in ſacris conſtituti, ſi inopes ſint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter,tum propter perſonarum dignitatem tum etiam quia leuia ſunt delicta propter quæ clericis inferant conſtitutiones ſynodales vel conſuetudo pecuniariam tantùm pœnam:fateor tamen quòd tunc licebit iudici in aliam ſuſpenſionis, exilij, vel

aliâs

aliâs pro arbitrio consideratis circunstantiis debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

Corporalibus.

CAPVT CXXXV.

VM priscis illis venerãdis patribus (quorum loco tempestate hac infelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui ecclesiæ regimini tantũ insudarunt, summa fuerit cura, vt tales essent in suis moribus clerici, quòd vitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiã propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere quàm in suo gradu manentes (pœnis corporalibus inflictis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac sacris cõciliis rarissimè corporalis pęna clericis imposita est. Vnde prudẽtiã eorũ non zelo vacuã imitantes debent ecclesiastici iudices (sacerdotũ saltem crimina) pœnis corporalibus publicis rarissimè cohibere. laudo tamen (quia plures vilissimi homines, moribúsque perniciosissimi ad sacerdotium admissi sunt non sine magna dignitatis sacerdotalis deformatione, animarúmque iactura) quòd ecclesiastici iudices tales de criminibus conuictos priuatim alicuius clerici manu, aut propria (parentum more) verberibus affligant. Quid enim frenare valebit plurium clericorum sæpius iterata flagitia, qui carceres contemnentes, ac de pœna mortis securi

curi, nō nisi vitiis delectantur? cùm eos pasſim depo nere, aut dehoneſtare nec liceat, nec expediat: illi inſuper qui ab exercitibus, ſtabulis, ſcortis ad ſacros ordines aſcenderūt, ab ipſis incunabulis prauiſsimis imbuti moribus quo pacto à tā inueterata nequitiæ cōſuetudine auerti poſſunt? niſi in chamo & freno maxillæ eorū confringātur, virgáq; regātur ferrea? Inter alias autē pœnas corporales quę clericis inferri ſolent, pœna mithrationis annumeratur, qua etiā aliquando vtūtur eccleſiaſtici iudices: hāc quidem corporalē eſſe dicit Card. conſ. xciiij. incip. hæc eſt quædā inquiſitio, quia cōtinet corporis coërtionē, aſſerítq; ad illam incurrendā dolum requiri, ſicut in aliis corporalibus pœnis. Et vide Ioan. de Ana. in c. Inquiſitionis. col. ij. de accuſat. vbi dicit ꝙ iſti qui fuſtigantur, mithrātur, vel ponūtur ad cathenā, vel quid ſimile, ſunt infames. Venit inſuper in vſum (in Italia præcipuè) alia quædam corporalis pœna, qua ſolēt puniri clerici, videlicet damnationis ad triremes, cuius pœnæ impoſitio forſan fundari cœpit ex his quæ notat Inno. in c. Qualiter. el ij. de accuſa. in pen. col. verſ. & ſunt. vbi ſcripſit ꝙ pœna damnationis in metallum nō inuenitur ſæpe in canonibus poſita, ſed ſi imponeretur nō retractaretur. Cuius forſan doctrinā ſequentes iudices eccleſiaſtici & illam pœnā damnationis in metallū imitantes imponunt hanc, ea præcipuè ducti ratione, quia certi ſunt ꝙ triremiū duces traditos ſibi ad earū miniſteriū non patiuntur fugere. Poteſt præterea & hæc pœna fundari in verbis Auguſtini quæ ad Marcellianū Comitem ſcripſit, de quibus in c. j. xxiij. q. v. vbi intercedendo pro quibuſdā clericis qui presbyteros in-

terfecerant & alia grauia commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere volumus, vt viui & nulla parte corporis truncati, vel ab inquietudine insana ad sanitatis ociũ legũ coërtione dirigantur, vel à malignis operibus alicui vtili operi deputentur. Quam equidẽ in clericis, non sacerdotibus practicandã admitterẽ, dum excessus grauitas postulasset, postquàm numerũ & temeritatem clericorũ tantùm creuisse cõstat, & detrusionis in monasterio pœna (quæ ad eorũ emendationẽ salubrior esset, ac dignitati ordinis honestior) imponi non potest, propter monasteriorũ exemptiones. In sacerdotibus autẽ nec faciẽdũ approbo: & quod factum fuerit, aliquãdo reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quàm Angelis) quantũcunq; facinorosos, tam perpetuò ac infami punitionis generi tradi? vbi tanta est sceleratorum hominũ copia, tantus squalor, tantus deniq; omniũ ærumnarũ, ac immundiciarũ aceruus, vbi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorũ manibus pati, quotidianũ est: nisi in casu quo post degradationem sacerdos tradẽdus esset ad vltimum suppliciũ subeundum seculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quenquam post traditionem curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momẽtaneo) vitã finire, quàm ipsum longo vitæ interuallo cũ tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pœna torqueri: quod forsan illius animæ salubrius esset, quia in breui illo vltimo supplicio de cõmissis dolens deuotius, (atq; ob id securius) moreretur.

In

In triremibus autem vitā agendo nō solùm de præteritis non est sperādus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquisituros, & cum illis morituros verisimilius timeri potest.

Canonicis vel synodalibus.

CAPVT CXXXVI.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debent ecclesiastici iudices, episcopi maximè aduertere, quid sacrorū canonū censura disponat, pœnásq; iuxta illorum irrogare decreta. Iurant nanq; episcopi seruare canones, & periuri sunt, si eos ex cōtemptu nō seruant, vt tradit Panor. in c. Cùm non liceat. col. j. de præscript. & ibi Felin. in c. Ego. de iureiu. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas docto. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiam ordinariæ moderari possunt, nō dubitandū est iudicem ecclesiasticum posse etiā canonicas pœnas moderari, dum tamē hoc faciant in ipsa sentētia, propter id quod notanter scripsit Innoc. in c. Qualiter. el ij. in col. fin. de accusa. versi. Item nota, quòd quando Iudex non exprimit pœnā in sententia, sed tantùm con demnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tunc non est illius iam pœnā moderari: sed pœna in lege expressa infligitur, vt ij. quæst. iij. §. Notandum. licet antè moderari posset, vt in c. Omnis. xlv. dist. Et per glos. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. in verbo onerasset. Aduertat etiā in hoc iudex, quòd quādo ex causa recesserit à pœnis in iure statutis, debet causam exprimere propter magistralem doctrinā doctorum, quam scripsi in meis

doctrinis, nume. xlj. in doctrina incip. causa exprimenda est, in impressione illarum parua Lugdunensi, quæ secunda & plenior fuit. Si verò occurrēti delicto nulla reperitur à iure pœna descripta, tunc ad statuta synodalia propriæ diœcesis recurrēdum est. Solēt nanq; boni præsules aut ius cōmune supplēdo delictis pluribus specialem pœnā imponere statutis suis synodalibus, aut idem ius adiuuando (quando sic expedit) pœnā à iure impositā aggrauare, quod possunt facere licitè, vt latissimè per Henricum de Bottis in tract. de synodo episcopi, in iij. parte, arti. j. in conclusione xiij. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta prouincialia recurrendū est. Quando verò & illa deessent, aliarū diœcesum imitari statuta æquissimū iudico, potius quàm proprio duci sensu vel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorū, vel personarū aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quàmtūuis remotis partibus scribentis) opinionē sequi laudabile iudicatur, quantò magis synodalē imitari sententiam, vbi tot sana solent interesse concilia? At verò vbi canonica vel synodalis censura non adest, ad ciuilium legū imitationē descendere cēseo laudabile: quando tamen legalis dispositio clericorum statui, personis ac rebus proportionabilis est. Illud præterea considerare debent Hispaniæ nostræ ecclesiastici iudices, vt primùm leges regias, quàm ius ciuile imitentur. Quandoquidem in his regnis Romanorum Imperatorū antiquæ sanctiones rationis solùm, non verò legum sibi vendicant autoritatē. Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patriis postponendæ sunt, vt fuit sententia doctoris

de

de Villadiego in c.Constitutus.de restit.in integrũ. quem refert Ioan.Lupus in repetitio.Rub.de dona. inter vir. & vxor. fol.ij.col.j.in fin. licet contrariũ teneat Petrus de Rauẽna in Alphabeto aureo, in allegationibus,in materia consuetudinum. in col. v. versi. Deficiente verò,motus solum per glos.in cap. Consuetudo.j.distin.quæ quidem hoc non probat: asserit enim glos. illa præferendas leges in defectum canonũ generali vel particulari consuetudini, non verò Imperiales preferri legibus regni nõ recognoscentis Imperatorẽ.Nec verò quòd Iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonũ iuri canonico aduersari videtur: cùm liceat Episcopis imponere per statutum suũ easdem pœnas clericis, quas leges vel principũ seu populorum statuta imponunt laicis tale delictũ committẽtibus, dummodo tales pœnæ non sint contra ius canonicũ,vt placuit Anchar.consil. xviij.in quæst. col.j.& fin. Geminia.& Alex.in c.Synodum.§. Neq; vllam. per illum text.xvij.distinct.idem Alex.in c. Dignum. iij. quæst.ix.& in c.Quia iuxta.v.quæstio.vj. Card. de Turrecremata.in d.c. Dignum.per illum text.Feli. in c.Ecclesia sanctæ Mariæ.in col.xlvj.vers.Ex hoc nota.de constit. Henri.vbi suprà.in d. decimatertia conclusione. versic. Amplia septimò.

Consuetudinarijs.

CAP. CXXXVII.

VM iuris appellatione consuetudines etiam legitimas comprehẽdi nemo ambigat,facile erit ecclesiasticis Iudicibus persuadere, quòd in ferendis pœnis de-

linquentibus non modò iura, verùm etiam consuetudines debeant obseruare. Quæ quidem etiã in pœnalibus considerandæ sunt, vbi non est pœna decreta, sed arbitrio iudicis relicta, vt placuit glos. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. Vnde dicit Bald. in l. quicunq;. C. de ser. fugit. quòd id quod est in pœnis consuetũ dicitur necessariũ, & non arbitrariũ. Et vide Felin. in c. De causis. de offi. deleg. j. col. allegantẽ text. in l. Si quis reum. ff. de custod. reor. ad hoc ꝙ consuetudo tollit pœnam arbitrariam, vbi per ipsam est limitata pœna, & refert Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat glos. in l. Si Barsatorã. C. de fideius. Per hoc tamen non est iudicibus indulgendũ, vt neglectis ordinariis pœnis, & à iure statutis, quibusdã prauis cõsuetudinibus, (à negligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus introductis) adhæreãt, quibus quidem quæ grauia sunt delicta leuiter puniri solent, quasi iam sacrorũ Canonum disciplina, contraria quauis consuetudine abrogata sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio modernorũ, & sæpius imperitorũ Iudicum sanctum illum antiquorũ patrũ zelum (quo plura statuerunt ad frenandos clericorũ excessus, & eorum mores reformandos) abrogabitur? Facilè enim totius Ecclesiæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur, si prælatorum aut iudicum ignauia seu negligentia posset Ecclesiæ gladium hebetare. Assurgat potius ecclesiasticorum iudicum animus (si pius est) ad considerandum quid sacri canones iubeant, quídve recti ac boni iudices illos exequendo, seruauerant, quàm quòd ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut precibus excæcati, seu

tepiditate correpti, in diſpendium eccleſiaſticæ cenſuræ.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT CXXXVIII.

VM generaliter vbi pœna à iure ſtatuta non eſt, iudex poſsit illam ex arbitrio imponere, hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, locum ſibi vendicare debebit: cùm non tam ſpecificè omnibus clericorum exceſsibus ſtatutæ pœnæ legantur. Vnde tunc dicit Innoc. in c. Qualiter. el ij. in col. fin. verſi. Item nota. de accuſatio. quòd eſt procedēdum de ſimilibus ad ſimilia, vel quòd imponeretur minor pœna. In arbitrandis tamen huiuſmodi pœnis diſcretus iudex plura debet conſiderare, videlicet delinquentis conditionem, & an ſoleat delicta ſæpius perpetrare, an caſu ceciderit, vilis, an honeſta perſona ſit, doctus an indoctus, ſacerdos, an alterius ordinis, lubens an coactus, laceſsitus, vel non deliquerit. Et an fuerit ſcandalum ortum ex delicto vel ne. Attendere præterea debebit qualitatem loci delicti, grauius ne iudicetur delictum in regno vel loco illo, quàm alibi, in foro, Eccleſia, aut loco deſerto, priuata via ſiue domo. Delicti inſuper diuturnitatem ſeu grauitatem, ac irrogatæ iniuriæ modum & atrocitatem, aut damni dati magnitudinem examinare conueniet, nocte aut die, armis aut ſine eis, præcedentibus inſidiis, aut aperto marte commiſſum fuerit delictum. Per ſolum clericum, aut cum complicibus. Perſonæ inſuper offenſæ qualitates nimium ponderandæ ſunt, cùm ipſæ

ſint quæ augere vel minuere ſoleant quodcunq; facinus: videlicet an vilis fuerit offenſus, vel dignitate præditus, æqualis conditionis, an poteſtate & autoritate ſuperior, laicus an clericus, ſiue religioſus, ſenex an iuuenis, amicus aut inimicus, neceſſarius an extraneus, vir aut fœmina. Nec indecens præterea erit temporis commiſsi criminis habere ratione͂, ſacris videlicet an feſtis diebus, an aliis, induciis ſtantibus, aut nõ ſcelus fuerit admiſſum. { Quoties præterea per eccleſiaſticũ iudicem taxandũ venerit damnum illatum alicui ictu vel vulnere per clericũ, vt debita ſatisfactio fiat, in memoriam iudicis obſecro veniant verba notanda Iuriſconſulti in l. fin. ff. de his qui deiece. vel effude. quæ quidem tanquã in propoſito ſatis vtilia tranſcribere libuit. Cum liberi hominis corpus læſum fuerit, iudex cõputat mercedes medicis præſtitas, cæteráq; impendia quæ in curatione facta ſunt. Præterea operarũ quibus caruit, aut cariturus eſt, ob id quòd inutilis factus eſt. Cicatricum aute͂ aut deformitatis nulla fit æſtimatio, quia liberũ corpus nullam recipit æſtimatione͂: Quãuis hoc quod de cicatricibus lex ſtatuit limitandũ credere͂, niſi illę in facie vulnerati remaneant: quia tunc de illis cõſiderationem exiſtimo maximã habendam eſſe. Quis enim dubitat maiore͂ iniuriam intuliſſe clericũ, læſo, ſi ex vulnere cicatrix magna in facie remaneat, quàm ſi leuis aut nulla? meritóq; ob id ad pleniore͂ ſatisfactione͂ vulnerante͂ cõpellendũ. Neq; aliud arbitror ſenſiſſe Iuriſconſultũ in d. l. cùm ille æſtimatione͂ cicatricũ aut deformitatis faciendã prohibere videtur, quia ſi membrũ eſt ſaluũ, cicatrices damnum non inferunt. non verò vetat quin

quin ex hoc iniuria posſit atrocior iudicari & maior iniungi ſatisfactio delinquenti:} Quibus omnibus liberrimo animo per iudicē circunſpectis, quātũ doli ſeu malitiæ fuerit in crimine facile erit intelligere, & ſic condigna pœna punire nocentes debet, vt nec ipſi rei qui iuſtitiæ ſeueritatem experiuntur, de eius exceſſu poſsint iuſtè cōqueri, nec alij qui zelo æſtuant, ac iuſtitiam eſuriunt, tenuitatem pœnæ reprehēdāt, eiúſq; timore neminē à ſimilibus criminibus arceri audeāt proclamare. Vnũ inſuper in hac materia inferri poſſe (& nō temerariè) cēſerē, videlicet quòd cùm ciuilis magiſtratus in caſu quo pœna cōmittitur arbitrio ſuo poſſet mortis etiā pœnā infligere: vt vult gloſ. ſingularis in §. in ſumma. inſt. de iniur. quā dicit ſingu. Abb. in c. Cum t. de re iud. in j. col. & quā ſequitur Bal. in c. j. in §. iniuria. de pa. iura. firmā. & in l. j. C. de his qui latro. occul. & Ioan. de Ana. in c. Inquiſitionis. in fi. de accuſa. quod pari modo & eccleſiæ cenſores poterunt præmiſsis conſideratis ad depoſitionis & carceris perpetui pœnam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapſu temporis non obſtante.

CAPVT CXXXIX.

AN clericorũ delicta præſcribātur terminis in legibus præfixis, vt lapſis illis non poſsint accuſari vel puniri? Dicendũ eſt quòd ſecundũ canones tēpore nō tollũtur crimina, vt probatur ex gloſ. in cap. Admonere. xxxiij. q. ij. in verbo pęnitētia. notat Specul. in tit. de ſenten. §. quoniā. col. iiij. verſ. & notat ſecũdũ cano-

nes. qui declarat hoc procedere in matrimonio & aliis ſpiritualibus in quibus periculum animæ vertitur,& præſcriptio locum habere non poteſt:quod dictum pro ſingula. ponit Roma. ſingula. clxxxij. Tu ſcis.vbi hoc ſimpliciter ſequitur. Idē notat Bal. in l.j.in xvij.col.verſicu.Nota tamen. C. qui accuſa. vbi dicit quòd in pœnis ſpiritualibus nulla cadit præſcriptio.Idē Ang.in l.Diuus.ff.de re iud.& ſecūdùm Abb.poſt Anto. in c. licet.de probationi.illud procedit generaliter in foro pœnitentiali.Idem dicit Abb.in c.Cum haberet.col. j. de eo qui duxit in matrimonium.vide tamen diſtinctio. Abb.in c.fina. in princip.de purgatio. canoni. videlicet quòd quo ad indicendam purgationem,vel quo ad procedendum contra infamatum per inquiſitionem non habetur reſpectus ad tempora præfixa de iure ciuili: accuſatio verò directa quæ inſtituitur ad pœnam infligendam reſtringitur ad terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperiatur de iure canonico: cuius diſtinctionem videtur ſequi Decius in dicto capitulo,licet.in col. xv. verſicul. poſtremò notandum.dum ſimpliciter ſe remittit ad ſuam diſtinctionem. Aduerte tamen quòd aliter diſtinguit idem Abb.in c.licet.de probatio.in col.x.verſic. Quo ad ſecundum.videlicet quòd in criminibus impedientibus ordinis executionem,vel retentionem beneficij etiam poſt peractam pœnitentiam nō obſtat præſcriptio temporis : quia in accuſationibus talium delictorum deuiamus à regulis iuris. In aliis verò non ſic impedientibus tolletur directa accuſatio tēpore præfixo à iure ciuili , quod ſequitur ibi Felin. col.xix. verſ.Et aduerte,referēdo etiā Anto. & Imo.

Quam

Quam etiam distinctionẽ refert & sequitur Stepha. Aufre.in additionibus ad decisiones Capellæ Tholosanæ,in quæst.clxxxviij. Incip. Item fuit quæsitũ. qui solùm refert Siculum in d.c.licet, eam facientẽ.

Deficiente verò legitima probatione, ob vulgatam infamiam, graue scandalum, vehementem suspitionem, ex testium dictis obortam purgationem indici.

CAPVT CXI.

IN priscis illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, vt nedum in clericis aperta crimina non tolerabant,sed neque suspitionem, seu infamiam criminis sustinere volebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum, seu vehemens suspitio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones varias quia Hostien.scribit in sua summa,de purga.cano. in §.j. ideo illas transcribere nolo. In qua quidem aduertendum est quòd licet verum sit quòd accusatore apparente non debet indici purgatio infamato, vt probat text.& ibi notat Abba. in capitu. ij. de purgatio. cano. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis vt supra tradidimus, crederem posse indici purgationẽ infamato ad eius

peti

petitionē. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, vt in c. Significasti. de adult. & in c. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamē cū personis eiusdem ordinis quē purgandus habet, vt in c. ex tuarum. & in c. Inter sollicitudines. de purg. cano. Cōpurgatores autem debent esse fide catholici, vita purgati, & qui cōuersationē purgandi clerici nō tam moderno tēpore quàm trāsacto nouerint, vt in d. c. Inter sollicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debent de credulitate, vt in c. De testibus. eo. tit. Qualiter insuper iurare debeant purgandus & compurgatores, vide Hosti. vbi suprà in §. qualiter fieri debeat. per quem etiam vide quotus debet esse numerus compurgatorum, & quales illi in duobus §. sequentibus. Si verò illi qui sunt eiusdem ordinis, fuerint inimici infamati, admittuntur alij, vt in c. Cū in iuuentute. de purg. cano. Imò propter hanc causam potest reus cum laicis & fœminis purgari, vt in glos. fin. illius text. & probat etiam glos. in c. clerici lxxxj. distinct. & in c. In decima. xviij. quæst. ij. Et vide Abb. in c. Inter. de purg. cano. fi. verbis. Vbi etiā dicit quòd si purgādus est pauper seu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo desunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam fœminæ: & quòd si etiā laici deficerent ex hac causa, quòd credēdū est soli suo iuramēto, & vltra suprà dicta allegat glos. nota. in c. Cū P. de accus. Aduerte tamen ꝙ inquantū dicit quòd paupertas facit admitti laicos & fœminas, quòd hoc nō videtur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas vt sit notus in propria patria, & sic bonæ opinionis penes suos cōclericos,

si il

si ille suis operibus aliud non promereretur? Infamatus verò ille iudicãdus nõ est, quē dicta paucorũ infamãt, si eius opinio apud bonos & graues læsa nõ existit, vt in d.§.quæsiuisti. vbi Abb. bene distinguit quando requiratur maior pars ciuitatis vel viciniæ ad hoc vt aliquis dicatur infamatus, inspecta qualitate loci & personarũ: cuius verba trãscribere nolo. Infamia autē si sit simplex absq; scãdalo, & originē habuit à maliuolis hoc procurãtibus, tunc purgatio canonica non indicitur, vt in c. Cum in iuuētute.§. Nos autē. de purg. cano. & ita concludit Areti. in c. At si clerici. de iudi. cuius cõclusionē sequitur Deci. ibi, in vj. col. vers. Secũda cõclusio. Si verò infamia sit orta, à maliuolis hoc non procurantibus, purgatio potest indici. ita concludit Aret. vbi suprà per text. in c. Presbyter si à plebe. ij. quæst. v. & in d. cap. Inter sollicitudines. Sed Decius in d. col. vj. dicit quòd moder. tenent contra Aret. & respõdet ad dicta duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro opinione Aret. allegat tex. in c. Accedens. de purg. cano. & respondet ad cap. Qualiter & quando, el ij. qui text. allegatur contra Areti. & tandem dicit concludendo quòd hoc est in facultate superioris. Aduerte præterea vltra eos, quòd licet sit orta à maliuolis si est scandalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indicenda est purgatio. ita concludit Abba. sic intelligendo glos. ibi, in cap. Qualiter & quando, el ij. de accusa. in penulti. col. Quando verò quis esset suspectus soli episcopo vel alteri superiori suo, & suspicio est probabilis, poterit indici purgatio: & idem est, si est suspectus aliis, & suspitio est probabilis & tanta, vt inducat scandalum, vt per Abb. ibi.

ibi. An autē posſit quis accuſari de eodē crimine de quo fuit purgatus, vide Hoſt. vbi ſuprà. §. An purgatus. ſingularius per Abb. in c. ex tuarū. in fi. de purg. cano. vbi facit notabi. diſtinctio. capiendo veriores opiniones. Item nota in iſto propoſito quòd vbi aliquis eſt diffamatus de delicto propter aliquos actus extrinſecos, quòd tali non indicitur purgatio canonica, ſed monetur vt ab aliis actibus deſiſtat quādo pro diffamato eſt aliqua præſumptio quòd non verſatur in delicto propter fœdus naturale: probat iſtam concluſionem text. in c. quorundam. xxxiiij. diſt. quem ibi ad hoc notat Præpo. ad limitationem tex. in c. presbyter. ij. quæſt. v. & c. Si malæ famæ. In iſta tamen materia infamiæ ſummè debent aduertere Iudices: nam infamia ſæpe fallax eſt, vt inquit Panor. in c. Cum ſuper. in fi. de confeſ. Cùm iuxta ſentētiam diui Bernardi in epiſtola de perfectione vitæ, ſæpe fallitur humana ſuſpitio. Accidit nāq; ſæpiſsimè quòd temerarij quidā homines, ac ab omni pietate & religione Chriſtiana alieni, ex leuibus coniecturis ſeu ſignis grauia quidem & enomia ſcelera ſuſpicari, ac aſſeuerare audent, in magnū ſuarū animarū, ac alieni honoris & famæ diſpendiū. Eſt præterea aliud ſceleratiſsimorum hominum genus, quorum (ad virtutis exterminium) Sathan ipſe vtitur miniſterio, qui virtuti inuident ac inſidiantur, quādo in claris viris illam intuentur, & quaſi eius ſplendore excæcati, dum ſuis noctuarū oculis mederi deberent, virtutis lucem potius obnubilant, falſorum criminum puluerem ac nebulam ſpargendo, dúmque bonorum hominum ſplendorem obtenebrant, illos ſuæ veræ ac apertæ nequitiæ quaſi iam pares feciſſe

fecisse lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac suscitator & conseruator strenuus, non modò similia credit, sed multiplicat: vnde sæpius quos imitari deberet ac venerari nedum contemnit, sed persequitur: ipsíq; insensati vitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hac igitur dæmonum & prauorum hominum intellecta versutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, vt deprauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi viri) famæ originem quærant, ac inuestigent; ne veluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentem virum carceribus affligant, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis viri sanguis à priuato homine quodammodo prouocato effusus clamare solet ad Deum, quid nō etiam innocētis hominis honor (ipso sanguine preciosior) contra incautum & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, viros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit. Vnum insuper non omittendum est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen non probatur, si infamia remanet possit indicere purgationem, hoc tamen non tenetur facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in capitu. De accusatione. ij. quæst. viij. col. xxxix. versicu. Sexta differentia. quod ego intelligerem in promotore qui se obtulit sponte, non verò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostræ denunciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.

In qu

In qua si defecerint vti conuictos puniri.

CAPVT CXLI.

T autem curæ sit clericis prouidere bona coram Deo & hominibus, & habere bonũ testimoniũ ab his quæ foris sunt, statuerũt canonica iura hac lege indicẽdam purgationem, quòd si quis in illa defecerit, puniatur vt conuictus: vt probatur in c. De hoc. de simon. quod intellige secundùm modum agendi qui præcessit, probat tex. & ibi notat Abb. in iij. nota. in c. Accedẽs. de accus. cuius bonam distinctionem vide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpretatiuè non verè & conuictus, vt est glos. notabilis in c. Inter sollicitudines. de purgat. cano. Nota insuper in hoc proposito quòd si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non in aliis de eo, quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hostien. in d. c. Inter. quasi in fin. de purga. cano. Et adde alium singularem casum, in quo quis habetur pro conuicto, propter non præstitam purgationem, videlicet quando aliquis absens est infamatus de crimine, vel vehementer suspectus, & citatur peremptorio præfixo ad se purgandum: quia si non præstiterit purgationem intra illum terminum, habetur pro conuicto, notat Abba. in c. Cum P. versic. & ex hoc. de purgat. cano. Rationem autem quare deficiens in purgatione puniatur vt conuictus, colligit Abba. ex glos. ibi in c. Insinuatum. de simon. quam etiam alleg

allegat ad id in d.c. Accedens.de accusa. in col.ij. videlicet quòd presumptio probabilis orta ex infamia transit in violentam, cùm reus deficit in se purgãdo, & violenta sufficit ad condemnationem, vt in c. Afferte.de præsumptio.& in l.Indicia.de rei vendic.C. Sed salua tanti patris pace, hæc ratio non videtur bona: quia violenta præsumptio non sufficit ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec hoc probãt iura per eum adducta. Vnde crederem quòd ratio vera est, quia conditores canonum voluerunt hunc rigorẽ seruare, vt clerici non minus studerent in vitanda infamia, & suspitione vehementi, quàm culpa propter salutem Christiani populi, qui nimis inficitur ex pernicioso exemplo à clericis habito, considerantes quòd cùm pœna ordinaria canonis contra conuictum legitima probatione non sit pœna mortis vel mutilationis membri, non erat tanti rigoris clericum deficientem in purgatione haberi pro conuicto, & ęquali pœna puniri. Ex qua ratione pro vera recepta, crederem vnum singulare & nõ paruipendendum posse inferri, quòd in delictis quibus clericus venit degradandus, & curiæ seculari tradendus, si Iudex secularis videat clericum fuisse degradatum, & sibi traditum propter defectum in purgatione, quòd non potest eum punire pœna ordinaria, qua laicus cõuictus de illo delicto puniretur, cùm sit verum quòd sibi traditur non verè, sed interpretatiuè conuictus de delicto, & non liceat iure ciuili vel regio aliquem pœna ordinaria punire, nisi claris probationibus seu confessione propria conuincatur, nisi in casu hæresis, in quo non licet Iudici seculari examinare processum inquisitorũ, vt in c. Vt inqui-

ſitionis. in §.prohibemus. de hæreti. in vj. & ibi per Doct. & in c. j. de offi. ord. reprobata opinione Bar. in l. Diuus. ff. de custo. reo. vbi contrarium tenuit: licet legistæ communiter teneant suam opinionem, vt testatur Imo. in c. j. de offi. ordin. & refert Præpo. in c. Statuimus. xj. quæst. j. quam etiam opinionem Bar. nititur defendere Barba. in d. c. j. in col. xvij. nō pertinaciter, sed subiiciēdo se ecclesiæ. Et licet poſsit aliquis dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæresis, ex ratione, quia licet iudici seculari non liceat examinare processum inquisitorum, quia nō potest cognoscere, an traditus suæ curiæ commiserit vel non crimen hæresis, non tamen negatur sibi quin inspiciat tenorem sententiæ inquisitorum: & si constat ex ea quòd aliquis sibi traditur non verè conuictus, sed interpretatiuè, quia deficit in purgatione, temperet mortis pœnam: cùm nulla lex ciuilis nec regia dicat quòd deficiens in ea puniatur pœna mortis, tanquā hæreticus: nec videatur sequi necessariò, relaxatur ab inquisitoribus, ergo damnandus est pœna ignis per secularem iudicem: cùm vtriq; iudices tam inquisitores quàm seculares debeant iura sui fori attendere & illa seruare. Sed hoc argumentum facilè soluitur ex cōmuni stylo inquisitorum, qui, vt intellexi, talis est quòd ex tenore sententiæ suæ colligi non potest, quòd aliquis dānatur eo quòd in purgatione defecerit: quia sententia fertur contra deficientem, sicut contra conuictū, & solùm remanet in actis processus qualiter in purgatione defecerit, quē cùm videre nō poſsit secularis Iudex, meritò excipi debet materia hæresis ab hac mea noua inuestigatione, quam in aliis criminibus veram existimo. Hodie tamen

tamen ſicut rarò indicitur ab eccleſiaſticis iudicibus purgatio canonica, ſic rarò accidit quòd iuxta rigorem canonicũ deficiens, vt conuictus damnetur. At quòd iudices temporibus iſtis rariſsimè purgationem indicent, quàmuis partim hoc referri poſsit ad eorum tepiditatẽ (quibus minima cura eſt purgare clericos ab infamiis & ſuſpitionibus vehemẽtibus, & ſatagere vt Chriſti bonus odor ſint) nonnihil tamen prudentis cõſiderationis habere videtur, ſi perpendunt facilitatẽ qua vulgus hodie infamiã ſuſcitat & ſuſtinet: & quàm difficilè hodiernis temporibus compurgatores inueniantur, hac vt exiſtimo ratione: quia ſi nominati ad alios compurgandum peccatores & fragiles ſunt, faciliter credunt infamatos commiſiſſe crimina quorum inculpantur eadem fragilitate qua ipſi ſolent in alia vel ſimilia labi crimina. Si verò probi viri ſunt, cùm videant corruptionem morũ huius tempeſtatis, & clericalis ſtatus deformationẽ (eo quòd ſine delectu ad illam vndecũque ſolent venientes admitti) niſi bene notam habeant vitam purgãdi clerici, compurgatorum onus refugiunt. Vnde ne antiquus ille & pius patrũ zelus omnino pereat, aut ſi his tẽporibus ſeruetur ad vnguem, innocentes lædat, conſulerem omnibus prælatis, ac eorum vicariis, quòd ſynodali conſtitutione, ſiue publicis edictis moneant clericos ſuæ diœceſis, vt non ſolùm puritatis curæ vacarent: ſed inquantum vires ſufficiant, infamiæ aut ſuſpitioni vehementi anſam non præberent, ſcituri pro certo quòd poſt monitionis tempora, in omnibus de nouo emergentibus caſibus iuris ordo, & rigor ſeruari debebit: poſt quam monitionem à iuris

diſpoſitione non debent iudices recedere, dum tamẽ ſemper adſit Epicheia virtus, qua qualitatem perſonæ purgandæ, & ſcandali, aut ſuſpitionis, & defectus in purgatione, & alia conſiderantes, rigorem antiquorum canonum temperent.

Si verò capi non potuerint abſentes, eos pœnis damnari condignis.

CAPVT CXLII.

Vando clericus delinquens eſt abſens, & remiſsio de eo petita per Iudicẽ diœceſis vbi eſt, non fit, vel aliâs latet, tunc videtur quòd poſitis edictis in eccleſia cathedrali, aut ſuæ parochiæ, vel beneficij, cum aſsignatione competentis termini ad comparendum procedi poſsit ad ferendam ſententiam diffinitiuã, ſi conſtat de delicto per eum cõmiſſo. Quod probatur ex his quæ notat Ioan. And. in c. Degradatio. de pœnis. vbi ſcripſit quòd contra clericum abſentem contumaciter poteſt ferri ſententia verbalis depoſitionis, qui allegat c. Veritatis. de do. & contu. & quæ ibi notantur. & iij. quęſt. ix. in ſumma. quod ibi refert Domini. in prin. qui dicit bene notandum ex dictis per eundem Ioan. Andr. quòd in cauſa degradationis actualis non poſſet procedi in abſentem, etiam procuratore præſente, per regulam de qua in c. Veniens. de accuſa. quòd vbi pœna non poteſt imponi abſenti, non poteſt procedi per procuratorem. facit etiam ad probandum quòd cõtra abſentem clericum poſſit procedi, quod expreſsè voluit Ioã. Lupus doctor Hiſpanus in tract. de liber. eccle. in ix. quæſt. vbi tradit

dit quòd in quocunque delicto propter quod clericus degradari meruisset si absens citatur,& nō comparet,condemnatur in absentia,si testibus conuincitur,& datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiendi eum,& secundum suas leges iudicandi, ita quòd sola sententia sine alia actuali degradatione,talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc vt non gaudeat priuilegio clericali, allegat ad hoc tex. in c.Cum non ab homine.de iudic.quem bene inducit,& dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictū tex.in casu absentiæ, & hanc degradationem vocat ipse fictam à iure & ab homine. Aduerte tamē quòd huic sententiæ multùm refragatur doctrina Innocē. in cap.qualiter.el ij.de accusa. in col.penult.versicu. Item ad prædictas, vbi postquàm refert aliquas pœnas canonicas, dicit quòd ad prædictas pœnas præterquàm ad depositionem proceditur contra absentem etiam contumacē, sed ad depositionem & alias pœnas quæ sunt vsque ad relegationem non proceditur contra absentem,allegat l. Absentem.ff.de pœnis.& tex. in c.Decernimus.iij.quæst.ix. Potest etiā dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentē de crimine lite non contestata, secundum Abb.in c. Cum P.in fin.de purga.cano. videlicet quòd si est infamatus vel vehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantùm, & tunc si non præstiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto,quod dicit perpetuò menti tenēdum:quia limitat tex.in cap.Veritatis.de do.& contu.& quòd est modus non exquisitus de iure ciuili. Datur præ-

terea alius modus conuincendi abſentem clericum, per eundem Abb. ibi, videlicet quòd contumax excommunicetur, & ſi ſteterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto ſuper illo crimine, & poteſt puniri, ac ſi verè fuiſſet conuictus, vt in c. Rurſus. & in c. quicunque. xj. quæſt. iij. quæ ſic debent intelligi, vt pleniſsimè tangit in c. j. de iudi. Vnum tamen crederem in iſta materia, iudicem eccleſiaſticum non poſſe imitari legem & ſtylũ huius regni, dum diſponitur, & practicatur quòd ſtãtibus indiciis contra reum abſentem ſufficientibus ad torturam poteſt Iudex eum dãnare de delicto: hoc enim ad clericorum perſonas non liceret extendere, cùm lex regia hoc diſponens eos non comprehendat, nec imitatione digna ſit. Quis enim iuſtum decernat ſolis indiciis probatis damnari quemquam vti reum criminis, etiam ſi executioni non ſit demandãda ſententia? Id namque ſolùm iuſtè pronunciari videtur, quod iuſtè poteſt executioni mandari.

Pro quibus omnibus ac in neceſſariјs eorum veſtrum imploro officium.

CAPVT CXLIII.

I enim officium Iudicis ampliſsimũ eſt, multáque operari poteſt in omnibus iudiciis, quantò magis vires habebit in his criminalibus cauſis à ſuis officialibus motis, quos in eius locum ſuccedere ſuperius declarauimus? meritò ergo in ſimili denunciatione quicunque promotor ſeu fiſcalis iudicis officium implorare debebit, exuberat enim plurimũ in his cau-

ſis:poteſt namq; Iudex ex officio ſuo in qualibet cau ſa criminali etiam poſt aperturam teſtium, teſtes de nouo recipere,etiam ad offenſam rei:vt notat Barto. in l.j.§.Si publico.in col.v.ff.ad l.Iul.de adulte. verſi. Vlterius quæro.quem refert Præpo. in c. de accuſatione.ij.quæſt.viij. in col.xxxix.verſic. quarta differentia. & notat Maria.in c.fraternitatis.de teſti.col. xxxv.verſicu. Trigeſimuſtertius.ex quo ſequi poſſet notabilis effectus, quòd licet ipſe fiſcalis in dilationibus ſibi datis non probauiſſet delictum, facta etiã publicatione teſtium:ſi Iudex repererit teſtes contra reum,poterit eos examinare, prius tamen citato reo ad videndũ illos iurare:debebit etiam ſibi dari poſtea atteſtationum copia,& noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte tamen ne in hoc decipiaris:quia illa doctrina Bar.declaratur notabiliter per Salice.in l.fina.in fin.col.C.de quæſtionib. videlicet quòd tunc poſsint teſtes recipi ad offenſam poſt publicationem, quando illa receptio fieret ſuper nouo capitulo, non autem ſuper antiquo: cuius ſententiã ſequitur Feli.in capitu.Cum clamor.fin.col. de teſtibus.poſt Areti.in capitu. fraternitatis. in viij.charta.eod. titu. ex quo videtur multùm reſtricta dicta concluſio Barto. quod etiam ſequitur Hippoly. in l.j.§.Si quis vltro.ff.de quæſtio.& dicit eſſe menti tenendum.Item etiam aduerte quòd ex officio ſuo Iudex poterit in his cauſis habere rationem damnorum, & partis læſæ, per ea quæ notat Præpo.in capitulo,libellorum. in ſecunda colum.ij.quæſt. viij. vbi referendo plures doctores in variis locis conclu dit quòd communiter firmatur per eos ibi, quòd ſiue iudex procedat per accuſationẽ, ſiue per inquiſi-

tionem poterit habere rationem damnorum & intereſſe partis læſæ:laudabiliter ergo & iuſtè facit iudex eccleſiaſticus,cui magis incūbit exonerare conſcientias ſuorum clericorum, ſi conſtito de damno partis per proceſſum, reum clericū cogat ad ſatisfaciendum,etiam illa nō petente, præmaximè quia ſæpiſsimè læſi & offenſi à clericis, non audent eos accuſare coram ſuis iudicibus, tum quia deſperant nō poſſe iuſtitiam ſibi plenè ſatisfaciētem cōſequi, propter leuitatem pœnarum quas inferunt eccleſiaſtici iudices,tum propter tardam expeditionem negotiorū in curiis eccleſiaſticis, & ſumptus qui in illis proſequendis fiunt,maximè in Romana curia, tum etiā ob illatas ſibi minas ab eiſdem clericis facinoroſis, aut ſuis famulis vel amicis. Vnde meritoriè, & magna cum vtilitate Reipublicæ faciunt eccleſiaſtici iudices,qui ex officio deſcendunt ad ſatisfactionem partium læſarum à clericis, etiam illis non inſtantibus.Sed ſicut annotauimus, ea quæ cōtra reos poteſt iudex ex officio facere, iuſtum eſt vt eorum quæ in ſuum fauorem poteſt non obliuiſcamur. Et primò ad eorum defenſam poterit recipere teſtes publicatis atteſtationibus, vt notat etiā Bart. in d.§. Si publico. Quod dicit Hippoly. in d.§. Si quis vltro. poſſe fieri etiam ſuper eiſdem capitulis:& allegat Salice. vbi ſupra licet ipſe hoc non dicat, ſed ſolùm quòd ad defenſam quocunque tempore ante ſententiam produci poſſunt teſtes,allegando text. in l. Vnius. §. Cogniturum.ff.de quæſt.ex quo ibi hoc notat Bar. Secūdò poteſt Iudex minuere pœnam etiā ſi non ſit imploratum eius officiū, vt notat Bart. in l. quid ergo.§.pœna grauior. ff. de his qui not.infa.col.iij. ver. quæro

vtrum

vtrum, per l. Si non defendatur. ff. de pœnis. & per l. j. in fi. ff. de quæst. Tertiò quòd iudex inquirit veritatem pro absente si potest suo officio, vt notat Bar. in l. Seruum. §. Publicæ. ij. col. ff. de procura. latius in l. iiij. §. hoc autem iudicium. in col. iiij. ff. de dam. infec. vbi dicit quòd quando reus est absens in delictis in quibus imponitur pœna vsque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem vsque ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quartò Iudex ex officio potest repellere accusatorē criminosum, & qui aliàs non est legitimus. Notat Inno. in c. Nulli. de accusa. quod procedit etiam si accusatus velit illum admitti, vt notat Archi. in c. Quærendum. ij. quæst. vij.

Ac expensas protestor & peto.

CAPVT CXLIIII.

Q Vàmuis episcoporum reditus pro substentandis oneribus ecclesiæ suæ assignati censeantur, inter quæ non minimū reputandum est, vt diœcesim suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quòd damnatus reus, si bona habeat, expensas soluat promotori seu fiscali, vt vulgus appellat. Cùm etiā in criminalibus victus victori condemnari debeat in expēsis, vt probat tex. secundum vnam lecturam in l. fi. C. de fruct. & lit. expen. voluit glos. in c. finem litibus. de dol. & contu. Bar. in l. j. in prin. ff. ad Turpil. & in l. Si postulauerit. in princ. & in §. fi. ff. de adult. Abb. post alios in d. cap. finem litibus. Canonist. in c. Calumniam. de pœ. & hæc est communior opinio secundum Hip-

polytum in l.patre vel marito.ff.de quæsti.in col.iij. in fi.licet Feli. in c.Accedens. in col.pen. de accusa. quem ipse nō refert propter varietatem opinionum huius articuli se remittat ad alios docto.Hoc tamen adhibito moderamine,vt illæ solùm soluantur,quas verè expendisse constiterit in substituendis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrandis illis pró itinere sumptibus, ac in solutione tabellionum, & similium rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem salario quod illi episcopus asſignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quę promotoris concernunt officium:& si bona damnatorum suppetant,posse eos damnari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cùm ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui videantur obnoxij notarij. Quàmuis non iudicarem indecens quòd episcopus ex communi bursa pœnarum cameræ posset prædicta salaria soluere,& ipsis notariis(si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotori vexandi reos, notariísque longos describendi processus sine vlla necessitate.Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij præsules omnes,vt officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitanis curiis prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, soláque ab ipsis appellatione interposita, ac obtenta inhibitione per diœcesim sicuti cęteri probi & innocui homines

mines liberè discurrant videntibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quòd appellantes ab eis solent negligere, ne quicquam sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quòd si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expensis damnari debet: vt cauetur in decisione Capellæ Tholosanæ, in quæstio. vj. vbi etiam videnda est bona additio Stephani, quæ dicit, quòd quando accusauit nulla infamia, vel indiciis præcedentibus, dicitur iniustè accusasse, & meritò quidem in expensis damnandus est tunc. Nam qui positus est vt sua diligentia sceleratos clericos insequatur (vt boni manifesti fiant & ab aliis discernantur) non debet insontes & bonos clericos infamare neque vexare.

LAVS DEO.

Finit excellens opus, cuius inscriptio est, Practicà Criminalis Canonica eruditissimi viri D. Ioannis Bernardi Diaz à Luco Hispani, Decretorum Doctoris celeberrimi.

INDEX OMNIUM

capitulorum in hoc volumine contentorum alphabetico ordine descriptus.

Conf

In die

Proxe

FINIS.

